

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜLLİYÂT-I EMİR HAMZA'NIN
ÇEVİRİ YAZISI VE SÖZLÜĞÜ

Hazırlayan:
Erdal BOLATKALE

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. İrfan Murat YILDIRIM

MANİSA
2010

ÖZET

Bu çalışmada, Güney Azerbaycan sahasına ait “Külliyât-ı Emir Hamza” adlı bir halk hikâyesinin çeviriyazısı yapılmıştır. Orijinal hikâyenin yazarı <Abbas Raziallah’dır. Tercümenin yazarı bilinmektedir. Eserin eski harfli metni Güney Azerbaycan’da basılmıştır. Amaç, çeviriyazısı yapılan eseri Türk Edebiyatına kazandırmaktır. Bu çalışma, çeviriyazı, sözlük ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

Birinci bölümde eserin çeviriyazısı yapılırken tercümedeki Güney Azerbaycan şivesinin söyleyiş özelliklerine sadık kalınmaya çalışılmıştır. Her iki şivede az kullanılan ya da eskiden kullanılıp da şimdi kullanılmayan yabancı kökenli kelimelerin kolaylıkla anlaşılabilmesi için ikinci bölüm ‘sözlük’ olarak tertip edilmiştir. Sonuç bölümünde de “Külliyât-ı Emir Hamza”nın Türk Halk Hikâyeciliği geleneğine uygunluğu noktasında bir değerlendirme yapılmıştır.

ABSTRACT

This study area belongs to the Southern Azerbaijan, "Külliyat-1 Emir Hamza," a folk tale called the çeviriyazısı made. <Abbas Raziallah is the author of the original story. Translation of the author is known. Old-letter text of the work was printed in Southern Azerbaijan. Aim is to gain çeviriyazısı to the work of Turkish literature. This study, transcription, vocabulary, and consists of the results section.

Transcription, translation work is being done in the first section of the South Azerbaijan is trying to stay true to the dialect features of the utterance. Dialect used in both used and even less used or unused now easy to understand the second part of the foreign origin of the word 'dictionary' has been organized as a. Results in the section "Külliyat-1 Emir Hamza" in the tradition of Turkish folk tales of an assessment made at the point of compliance.

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Külliyat-1 Emir Hamza (Çeviriyazı-Sözlük)” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28/07/2010

Erdal BOLATKALE

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 21.06.2010 tarih ve 13/11 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 24. Maddesi gereğince Enstitümüz Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Halk Bilimi Yüksek Lisans programı öğrencisi Erdal BOLATKALE' nin "Külliyyat-ı Emir Hamza' nın Çeviri Yazısı ve Sözlüğü" Konulu tezi incelenmiş ve aday 28/07/2010 tarihinde saat 10.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna	☒	OY BİRLİĞİ	☒
DÜZELTME yapılmasına	☐	OY ÇOKLUĞU	☐
RED edilmesine	☐	ile karar verilmiştir.	

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.

** Bu halde adayın kaydı silinir.

BAŞKAN
Yrd. Doç. Dr. İrfan Murat YILDIRIM
(Danışman)

ÜYE
Yrd.Doç.Dr. Bekir Sami ÖZSOY

ÜYE
Yrd.Doç.Dr. Sabahattin ÇAĞIN

Evet	Hayır
☐	☐
*** Tez, burs, ödül veya Teşvik prog. (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir	
☐	☐
Tez, mutlaka basılmalıdır	
☐	☐
Tez, mevcut haliyle basılmalıdır	
☐	☐
Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.	
☒	☐
Tez, başını gereksizdir.	
☐	☐

ÖNSÖZ

Bu çalışmada çeviriyazısı yapılan Külliyyât-1 Emir Wamza, bir halk hikâyesidir. Esas itibariyle Külliyyât-1 Emir Wamza hikâyesi, Arap ve İran muhitinde cereyan eden olayları anlatan Arap ve Fars Edebiyatı mahsulüdür. Eserin Araplar ve Farslar arasında çeşitli şekillerinin olduğu eserin başlangıcında da belirtilmektedir.

Bu hikâyenin yazarı, başlangıç bölümündeki “Āaliw rivâyet odur ki >Abbas Raĥîallah şerefından yazılıp...” ifadesinden de anlaşılacağı üzere Abbas Raziallah'tır. Eserin orijinali Arapça'dır. Abbas Raziallah'ın eseri Azerbaycan Türkçesine tercüme edilmiştir. Ancak, eseri kimin tercüme ettiğine dair bir bilgi mevcut değildir.

Eserin eski harfli metni Güney Azerbaycan'da basılmıştır. Bu baskının başlangıcında eserin yazılış amacı, “Ve baĥı hemvetenlerimiz onı oxumağdan mawrum ğalırdılar. Buna cihet bu tercümeğe iğdam olundu ve bu hediyeni “Keşur Geşay ğ ahibğiran” adıyla ki vağ>ada şirin dâstânlardandır ki herkes bir iki Ğawife oxusun kitabı yere ğoymaz onı awire yetire...” ifadesiyle belirtilmektedir. Biz de aynı düşünceyle, eski harfli hikâyenin çeviriyazısını yaptık ki Anadolu halkı da bu güzel eseri okumaktan mahrum kalmasın.

Bu çalışma çeviriyazı, sözlük ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

Birinci bölümde eserin çeviriyazısını yaparken tercümedeki Güney Azerbaycan şivesinin söyleyiş özelliklerine sadık kalmaya çalıştık. Bu sebeple, Türkiye Türkçesi'nde A-a, E-e, G-g, H-h ve K-k harfleriyle ifade edilen sesleri Azerbaycan şivesindeki söyleyiş özelliklerine göre aktardık. Şöyle ki: metindeki eski “ا, ا, ا” harfini “A-a”; “ا, ا, ا” harfini “E-e”; “گ” harfini “G-g”; “غ” harfini “Ğ-ğ”; “ق” harfini “Đ-đ”; “ه” harfini “H-h”; “ح” harfini “W-w”; “خ” harfini “X-x”; “ك” harfini “K-k” olarak çevirdik. Diğer harfler çeviriyazı alfabesiyle yazılmıştır. Ancak Azerbaycan şivesinin alfabesinde bulunan “é” harfini Türkiye Türkçesi'nde sadece söyleyişte bazı kelimelerde olduğu için çeviriyazıda ayrı bir işaretle göstermedik. Ayrıca, kelime sonlarındaki zarf-fiil ifade eden “ب” harfini de “p” olarak çevirdik.

İkinci bölümde, her iki şivede az kullanılan ya da eskiden kullanılıp da şimdi kullanılmayan kelimelerin kolaylıkla anlaşılabilmesi için küçük bir sözlük

bulunmaktadır. Sözlük bölümünde, genellikle Arap ve Fars menşeli kelimeler yer almaktadır.

Sonuç bölümünde ise Türk halk hikâyeciliği ve Külliyât-ı Emir Wamza hikâyesi hakkında kısa bir değerlendirme bulunmaktadır.

Mütercimi bilinmeyen bu eser, Türk halk hikâyeciliğinin Türkiye’de bilinmeyen hikâyelerinden biridir. Amacımız Güney Azerbaycan’da okunup nesilden nesile aktarılan bu hikâyeyi Anadolu halkına da kazandırmaktır. Bu vesileyle, Türk halk hikâyeciliğine biraz olsun katkıda bulunabildiyssek kendimizi bahtiyar hissedeceğiz.

Bu çalışmanın tamamlanmasında yardım ve özverilerini esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. İrfan Murat YILDIRIM’a, ayrıca Yrd. Doç. Dr. Bekir Sami ÖZSOY’a teşekkürlerimi sunarım.

Erdal BOLATKALE

MANİSA 2010

I.BÖLÜM ÇEVİRİYAZI

Emir Wamza Sahib Ğıran

Külliyatı

Bismillahirrahmanirrahim

Elhamdülillahi rabbil alemin ve| agibeti| lemitiğın ve| Őalavatin ala resulü muwammedü ala ecma|nü| -tayıbini| -Őahirin

Evvelde kırk dâniŐ perüvler ve Őahunurlar wu|urinde mahfi ğalmasın ki dâstân  Wamza|i Ğahib ğıran meşhur wikâyetlerdendir ki Arab u Acemde muwtelif rivâyetlerde yazılıp ama Ğâliw rivâyet odur ki Abbas Ra|ıallah Şerefından yazılıp ve o da Wamza'nın büyük kardeŐi ve hemişe ve her yerde onunan hemrâh idi çün a|ıl dâstân Arabice idi. Ve ba|ı hemvetenlerimiz onı oxumağdan mawrum ğalırdılar. Buna cihet bu tercümeğe iğdam olundu ve bu hediyeni “Keşur Geşay ğahibğıran” adıyla ki vağ>ada Şirin dâstânlardandır ki herkes bir iki Ğawife oxusun kitabı yere ğoymaz onı awire yetire ve umudvaram ehl-i alem u edeb berâberinde murad ğabul ola ve billahi| -tevfığ u aleyhi| -tekellen

Dastan-1 evvel

Râviyân-i axbâr u nağilan-1 âÇâr bile rivâyet edipler ki geçmiş ğarınlarda İnan zemîninde Medâ'in Őehride pâdşâhı var idi ki ona Ğubâd Şehriyâr dirdiler ki wadden artığ âdil ve rü|ivetperver idi.

O pâdşâhın ğırx veziri ve yedi yüz wekimi iki yüz kürsi-nişin pehlivânı ve beş yüz min süvâre ğoşunu ve otuz min bende-i zerrin-kemer ona hidmet idiler. Ama vezir-i azam pâdşâh ki onun adı Alğış idi. Xırdamend ve nik-i nefis ü men>am ü sahib-i mal ü Ğubâd Őehriyârın yanında mukarreb idi ve hem Meda'in Őehrinde ona Baxt-1 Cemâl dirdiler oda Neyyan Peyğamber'in evlâdından ve Camasb wakimin damadıydı ve çoğ

mütedeyyin idi. İne hiç kim ondan mütedeyyin oxdırdı ve özi İbrahim Xalil (a.) müridleridin idi veli Ğubâd şehriyâr u vezir-i aꞗam u cümle hüddam ve hısm-ı bet-perest idiler.

El-kıssa Baxt-ı Cemâl ve Alĝıŝ Vezir'in mâbeynide ixlaç u muwabbet çox artıĝ idi. Ele her gün Alĝıŝ Baxt-ı Cemâl'i görmeseydi pâdşâhın yanına gitmez ay bir gün Alĝıŝ Baxt-ı Cemâl'in évine geldi ve onun ŝalxeyine nazâr eledi ve bir ĝadar başın dolandırdı. Baxt-ı Cemâl dedi ay dost başuvı dolandıрмаĝıvan sebebi ne evlâd. Alĝıŝ dedi ay dost remilden bize maꞗlumdur ki ĝırx güne ĝadar senün canıva bir su-i ĝaçd olacaĝdır Baxt-ı Cemâl dedi ay ĝardaŝ bu işin çâresi nedi ? Alĝıŝ dedi çâresi budur ki ĝırx gün évden eşige çıxmayakan ve mende senün yanıva gelmeyecaĝam ve o günden o ĝırsımda reftar idiler ta otuzdoĝuz gün geçti. Ğırxıncı günidi ki Alĝıŝ Vezir Baxt-ı Cemâl'in yana geldi ve dedi ay dost dü-cihan-ı üregüvi xoş saxla ve fikreleme hemin bugün ĝalubdurur bu günde ĝurtarı indi duru-gel biz iki yar u vefadar çöl terefine gerdişe çıxaĝ ve temâŝâyı awra eleyeĝ ki senünde nefesün açılsun. Pes ikisi durdılar ve revâne oldılar ve seyr ü seyâwata meŝĝul dolanırdılar bir yirde woca Baxt-ı Cemâl'e ĝaꞗa-yı wâcet özüverdi élkıŝsa dedi bir ĝadar burada tevaĝuf ele tâ men bu baĝda ĝaꞗay-ı wâcetden feraĝ olum woca Baxt-ı Cemâl baĝa dâhil olup gördi bir ĝadim baĝdı ki onun cawibi maꞗlum degil bir köşede oturup ĝaꞗay xâcete meŝĝul oldu ĝamana istinca için yerden bir daş götürdi defaaten daŝın altından süraxi nümâyân oldu ve o birisi daşı götürdi bir xeŝti görsendi onıda kenâre ĝoyup bir ĝapı peyda oldu ĝapunu açup büyük hacere gördi ve çöli genç ki Ğarunın ŝervetinden nişâne verirdi öz ĝalbinde dedi bu xazâne-i beyt almalıdır benim derdime deĝmez Alĝıŝ Vezir'e xaber vereyim ta bu xazanen-i ve malı çıxardsun ve müstawĝire yetirsin Xoca baĝdan eşige cıxıp keyfiyyeti Alĝıŝ Vezir'e dedi Alĝıŝ bu xaberi eŝiden kimi ŝigiftelenip ve öz özine heyag eledi ki eger Xoca Baxt-ı Cemâl'ı diri ĝoyam elbette bu sır aşkar olur. Alĝıŝ Xoca'nın elinden dutup baĝa geldi ve dedi : ay ŝeyh o xazaneni mene nişân ver ki harda görmüsen. Xoca Baxt-ı Cemâl o hazeneni ona gösterdi vezir gördi Bi-nihâyet hazendar üreginde dedi. Yâ xaci budur bu dost cânını bu xâzeneye ĝurbân eleyem ve ĝalan ömrimi bu hâzane mene besdür bi-teŝviŝ bu malı tesawwüb eleyüp ve çarf eleyem bunı deyüp Xoca'nın yaxasın duŝdı ve onı yere virüp sinesi üstünde oturdu ve xançeri onun boĝazına ĝoydu. Xoca

Baxt-1 Cemâl dedi :ey bi-insaf ne edirsən vezir dedi. Mecləwet budur ki seni öldirem ta bu sır faş olmaya. Xoca dedi Allah'ın əzəmətinə and olsun ki meni ve seni yaradıp men bu sırrı hiçkese aşkar elemerem Alğış dedi güftügü fâidesi yoxdur elbette men seni öldirecəğəm çün Xoca gördi ki bu bi-vefa onı öldirecek dedi ey pirade mene məlum oldı ki meni öldürsən ama iki vəciyyətim var eger eşidesən diyerem. Alkış dedi her ne isən lat-buzgurgun əzəmətinə and olsun elerem. Xoca dedi mənim arvadım wamiledir eleki meni öldirdin şərtle ki bu maldan min sikke zer götürüp ve mənim xəyalıma ki bi-vah gələcəğdi viresən ki sənün kişün nöker-i kervân olup məmalik-i Xəzəme gedüp ve altı aylıq sene mühlet virüp eger sən oğlan doğsan onun adını Buzer Cemhır koy eger gız doğsan özün bul Alğış gəbul elledi ve orada Xoca'nı öldirdi.

İ onra Alğış şâd u xandan bağdan eşige çıxıp min sikke gızıl götürüp ve Baxt-1 Cemâl'in əllərinə gəldi ve onun vəciyyətin yerinə getirdi ve o ki demişdi arvadına dedi Baxt-1 Cemâl'in arvadı onun dedigin inanup ve düz buldı ve şâd olup pulı ondan alup Alğış'a duâ eleyüp yola saldı Alğış oradan öz evinə gəlip ve o bağda taze binalar tikdirip ve çoxlı ağaclar ekdirir beb əyş u işrete məşğul oldı.

Dastan devvom

Eleki Baxt-1 Cemâl'in arvadının vəz-ı wamli başa gəldi yaxşı şələdə ve xoş gü'nde bir oğlan doğdı dedesinin vəciyyətinə görə nenesi O'nun adını buzer cemhır geydi ve onun perverişində mübalağa elerdi velakin öz erinin gəlməsinə müntəzir idi. Buzer cemhır günü gündən büküklenirdi ve səadət nuru onun özündə aşkar olurı ta beş yaşına yetişdi nenesi onu muəllimin yanına gənderdi ki Xoca Cemâl'in dostu idi. O muəllim onun əilm-i edeb örgetməsində cedd ü cehda eldiyücün Buzer Cemhır şahib-i akl ve hoş idi. Kiçik müddətdə ve bükük miğdar əilm ve edeb örgendi ve bunun bu zır keyfini üstadı wayrân geydi Xoca Baxt-1 Cemâl əilmde o gadar eli yoxidi lakin kıtâbiki ona camâsb dirdiler. Câmâsb xekimindən galmışdı velî o muəllimde o kitabdan behre aparmamışdı ve evdə geymişdi ve o kitabında kiçen pâdşâhların gerdan-keşlərin ve wəgimlərin ve fi'ilî halde olan vəz-iler yazılmışdı bir gün o muəllim Xoca Buzer Cemhır'in yanında o kitabın keyfiyyətin dedi. Xoca iltimas elledi ay üstad on günlüğe o kitabı mənə emânet vir onı mütələə eleyim. Üstad fi'l-hal kitabı gətirüp Xoca'ya verdi Buzer Cemhır kitabı alup eve gətirdi ve mütələə elledi tamâm gəçmiş pâdşâhların vəz-ı

ona məlum oldu eleki keyfiyyət Ğubād şəhriyâr ve Alġış Vəzir ve Xoca Baxt-ı Cemâl'in şerw-i wâlin oxudu. Bu lezi ki onun atası Alġış Vəzir öldürüp pes durup anasının yanına gelip ve dedi ay ana benim atam nece olup anası dedi ay oğul cevan benim ġarnımda idin atan sefere getdi ve bir kervana nöker oldu ve Xarezm memləketinə gidip veli İndiyə ġadar ġayıtmayıp bülümrem ölüp ya ġalur büber cemhîr soruşdı. Ana Alġış Vəzir hardadı cevap verdi. Alġış Vəzir ki atavun dostı idi burdadı. Xoca Büber Cemhîr eleki waġigati anladı Xâmûş oldu ve hiç dinmedi ve her gün câmâsnâme kitabı mutâlâ eleyirdi. Ve anasın xidmətinə meşġul olurdı bir gün anası dedi ay oğul pulıñı senün atan gedən zaman virmişdi ġurtarıp İndi bizim hercimiz yoxdur ne eleyeġ Xoca dedi ay âna xâtır-ı 'cem> ol xidayet-i >âli bir âdemî ki yaradıp onun ruzızınında yetirer ve évden eşıke geldi bazara yetişdi dükanlara nezer eleye eleye dolanırdı gözi çörekçi dükanına düşüp yaxına gitdi ve dedi ay çörekçi bir batman mene çörek ver. Çörekçi dedi pulın ver ta vereyim Xoca dedi menden pul istirsən. Çörekçiye bu söz ağır geldi ve dedi men müfte çörek virmirem: Büber Cemhîr sen oġrılıġ idirsən. Çörekçi dedi nece oġrılıġ elerem. Xoca Büber Cemhîr dedi sen pâdşâhın enbadarınan dost olmışan her gün buġdadan oġrılısan eger bu sözi Şâh'ın wuzurına yetirem senün ewvalün nece olar. Çörekçi ġorhup ve fevri durup Xoca'dan >özr istedi ve dedi sen her gün gel bir batman çürek al get veli bu sözi mexfî sahla büber cemhîr ġabul eledi ve her gün ondan bir batman çörek alırdı sonra kebabînin dükanına getdi ondan da bir batman kebab istedi o da heman nev>i pul istedi Xoca dedi menden pul istirsən kebabî dedi meġer sen kimsen ki sene müfte verim Xoca dedi sen Şâh'ın çobanınnan hemdost olmusan her gün neçe dane ġoyun oġurlursan eger men bu weġâyeti şâhın ġulaġına yetirem awvâlün me>lüm olar kebabı ġorxuya düşüp dedi ay aġa Allahdan ötri bu sırrı bir nefere fâş eleme her gün gel bir batman kebab apar. Bu ıariġile Büber Cemhîr her gün bir batman çörek ve bir batman kebab éve ġötirdi bir miġdar özi ve nenesi yirdiler ve ġalanını fuġarâya tapşırdılar ve bu minvâlinen rüz-i ġâr geçirdirtiler. Bir gün anası ona dedi oğul benim göylüm sebzi ister git Alġış'ın baġından bir miġdar sebzi getir te yiyüm. Xoca Büber Cemhîr anasının buyurduġuna ġöre durup Alġış'ın baġına revâne oldu eleki baġın ġapusına yetişdi ġördi ġapı baġlıdur pes dek-elbab eledi baġban ġapuya ġelüb bir cevânı ġördi baġın ġapusunda ki cemenlerin ġülleri onun cemâlinin şü>âsından pejmurde olup xecâlet çekir baġban

dedi gözellerin gözeli maflûbun nedir. Xoca dedi bir miğdar sebzi istirem bir dinar menden al ve bir miğdar sebzi mene vir bağbân dedi. Senin kimin adamdan pul almağ olmaz sen menden gel ve bir güşede egleş isterewat ele ta men teze sebzi senün için derim. Xoca dâxil olup bağa temâşâeledi gördi Alğış Vezir ximaretin eyvânında egleşip xiyşe meşğuldür Xoca dedi ay bağban bu kişi ki eyvânda eleşip kimdir bağban dedi meger tanımursan bu Alğış pâdşâhın veziri idi ve bu bağ onundur ammâ çün Alğış'ın nezeri Xoca'ya düşdi onun şemâline heyrân ğalup ammâ bir zâd demedi seys bağban Xoca'nı bir güşede egleşdirüp ve özi sebzi dermağa meşğül oldu. Zamanen bir ğoyun ağaca bağlamışdı Xoca o ğoyunu açup azâd ötürdi. Bağban baxup ğoyunu gülizarın içinde gördi ğazablanıp bir daş ona ele vurdı ki ğoyun murdar oldu. Xoca dedi ay kişi niye üç xarâmı bir yirde eledün. Bu söz vezirin ğulağına yetišdi teeccüb eleyüp bağbanı sesledi ki ay bağban bu uşâğı benim yanıma getir. Bağban vezirin sözine cihet Xoca'nı ve ğoyunu vezirin yanına apardı. Vezir Xoca'dan soruşdı ay tıfıl sen kimsen ve atavun adı nedü Buzer Cemhir dedi benim adım Buzer Cemhir ve atamın adı Xoca Baxt-ı Cemâl idi. Vezir dedi senün atan ne olup Xoca dedi men anamın beñinde iken atam bir kervâna nöker olup Xarezm memleketine gedüp indiye ğadarda henüz ondan bir xaber olmayup. Alğış dedi bu ğoyunun wağğında ne didün Buzer Cemhir dedi bağban ğoyunu daşınan öldirdi men dedim ki üç warâm eledün Alğış dedi ay oğlan bu ğoyun bir dânedi iki ayrı warâm hârdân oldu. Xoca dedi bu ğoyunun ğarnında iki bala var idi birsi ğara idi veli el-ayağı ağıdi o birisi eblağ idi bir gözi kör, Alğış dedi ta ğoyunun ğarnını aşdılar gördi nûmânendi ki Xoca diyipdü ve xayrân ğalup ğalbinde dedi bir adamı ki ğoyun ğarnındakin bülür aya bülmez ki onun atasın kim öldürüp öz silawdârına emreyledi ki bu uşâğı guşesinde öldirüp cigerin kebab ele benim için getir. Tâ-meyl eleyüm silawdar melik-zâd wabeşnin özi ve vezirin ğızına xâşığ olmuşdı ve vezirin xidmetin eleri ki belke onun ğızına el tapa pes silawdar ve vezirin wükmile Xoca'nın elinden dutup ve bağın bir guşesine apardı onı öldir. Xoca dedi ay awmağ eger meni öldiresen nece murâdıva yetişecağsan melik-zâde dedi benim murâdım nedi. Xoca dedi sen vezirin ğızına xâşığsın ve vezirin xidmetin ondan ötri eyliyersin ele ki Xoca onun xişğini ona dedi wabeşî wayrân kaldı ve dedi ay ağa nece meni murâdıma yetirecağsan Xoca dedi eger sen meni öldürmesen bu günden ğırx güne ğadar seni maşûğave yetirem. Wabeşî

dedi veziri menden senün cigerivi isteyüp nedim Xoca dedi tez get bir dâne göyun cigeri al getir. Wabeşî dedi adamın ciğeriyyinin ayrı ta>mı var. Xoca dedi düz deyirsen bir >avrat bir kız doğmuşdı onun bir koyunıda var idi o toyunun bir uşâğı oldı ve onun ğızınında uşâğı oldı ez-ğazâ o göyunun nenesi öldi. O avratın mihr ü şefkati cünbüşe geldi göyunun balasın öz südiyle büyütdi İndi göyunı satmağdan ötri bâzâra getirip adam cigerinin mezesi ve tev göyunun cigerinin mezesi her ikisi birdür onı alup getir. Wabeşî bazara gidip gördi o avrat bâzârda bir göyun balası satır. Wabeşî göyunı alıp zebw-eledi onun cigerin kebâb eyelyüp Alğış'ın yanına apardı ve Xoca'nı ve öz évinde pinhân eledi Alğış kebapı meyllinen yidi ele büldü ki öz işin tamâm eleyüp ele ki otuzdoğguz gün bu muğaddimedden giçdi ğırwımcı gece pâdşâh Ğubâd bir yuhı gördi o yuxunun xofından ayıldı veli yuwusunı yadınnan çıxartdı ele ki seher oldı bar>em virüp ve taxttâ egleşdi vüzerâki ve wükemâ ve nüdemâ wâzır oldılar şâh buyurdı ki düngece bir yuxı görmişem veli yadımdan çıxıp siz indi gerek diyersiz ki benim yuxumun t>abiri nedür vuzerâh u nüdemâ deyiller ki şâh emel yuxusın desin ta bizde onun ta>birin diyax vallâ biz eleye bülürüg ki ne yuxusı görübler ve Ğubâd Şâh öz Alğış Vezir'e eleyüp dedi alkış sen tamâmı vüzerâdan muğarrebsin ve artığ maaş alırsan >ilmde tamâm diğğatün var gerekdi ki öz ferâsetüvünen ve nücum ğâ>idesiyle benim yuxumın cevâbını diyesen valla eger demesen lat-bezir gün >azîmetine and olsun seni öldürrem ve ya dâra çekerem Alğış dermânında oldı ve öz üreginde dedi ki eger o uşâğı öldürmeseydim elbette bu yuxunu cevâbını dirdi ve bu gizlin sırrı açardı men piş eledim ki onı bi-fâyda öldürdüm gene öz ğalbinde dedi gidim o Wabeşîden xaber alım o vağt pâşâhdan ruxşat isteyüp dedi ğible-i >âlem bir yarım gün mene mühlet vir. Şâh buyurdu bir gün sene verdim ? Pes Alğış Vezir éve gelip ve Wabeşîden soruşdı o günki dediyim o uşâkı öldiresen onı neledün dedi. Sizin wükemizle onı öldürdüm ve ciğerin keâb eleyip xidmetüze getirdim. Alğış dedi mene onun ğabrini nişân vir ta onun ğabrini açıp sümüklerini görüm. Wabeşi me>ettel ğalıp >arız eledi. Vezir amân virsin te tamâm awvâli >arız eleyim Alğış dedi. Sene aman verdim. Xabeşî göyunın keyfiyetini ve Xoca Buzer Cemhir'in öldürmesini bir be bir nagl eledi. Vezir dedi git o uşâğı getir ki ondan işim var Allahın rawmeti sene olsun ki onı öldürmedin ve diri saxladın sene yaxşı en>âm virecağam wabeşî hocanın yanına geldi ve Alğış Vezir'in onı istemegini ona dedi Hoca

dedi meni onun yanına apar ki bu gün seni öz mağsûdîva yetirem pes wabeşî Bužer Cemhir'i özile berâber vezîrin yanına getirdi. Alğış çün onı gördü teẓim-i tamamile ayağa durup ve elinden öpüp dedi ay oğul men seni öz dâmâdlığıma ğabul elemişem dî görüm pâdşâh ne yuxu görüp Bužer Cemhir dedi ey vezir eger yuxun görenini görsem ixtimâl virirem ki t̄ebir-i hâbını eleyem ama senün dimegün bir şe>y diye bûlmürem her ne ğadar vezir el-waw eledi Xoca pâdşâhın yuxusunın teẓbir dimedi. Alğış Vezîr dedi pes men gedirem ve seni oraya çağırım. Bužer Cemhîr dedi get vezîr fi-l-hâl durup pâdşâhın xıdmetine geldi. Ğubat şâh çün vezîri gördi xoş-hâl oldı. Dedi neledün aya benim yuxumı bildün. Alğış arz eledi benim bir pîşekârım var ki şilm-i nücûmda eli var ve o sizin yuxuzun teẓbirni deyecağdır. Pâdşâh buyurdı getir onı görüm. Alğış dedi ay pâdşâh o benim çağırmağımnan gelmez çünki o menden inciyibdür. Ama eger şâh bir nefer gönderse gelir. Şâh buyurdı onun şexşî atını zerrin legeminen aparsınlar ve onı suvar eleyüp getirsınler nece nefer âzemden atı yeherleyip Xoca'nın yanına geldiler ve şâhın fermânını ona yetirdiler. Xoca dedi al-deve o ve men adımız divan üste nece süvâr olum gamaşteler ğaydıp ve gördivlivini arzâ yetirdiler şâh wayran ğalıp dedi emr eledi benim filimin üstine kecave bağlayın aparun iki fili Xoca'yın yanına getirdiler Xoca dedi benim tama xezâ-yı bedenim salımdür eger fil xortumını uzada ve meni yere vura ne eleyecağam ağldan uzağdı men hergiz file suvar olmaram gine olar ğaytdılar exvâlatı şâha yitirdiler Şâh, emr eledi benim taxt-ı süvarimi apurun şâyed ki ona suvâr ola eleki taxt-ı revânı getirdiler Bužer Cemhir dedi men bimar degilem herkes bimar-olsa taxt-ı revâne suvâr olur, gene olar şâhın yanına ğaytdılar vakânı arz elediler sah müttewir oldı dedi gidün ondan soruşun ki nemene suvar olacaksın te onı göndereğ olar gelüp Xoca Bužer Cemhir'e dediler pâdşâhın emri budur ki neye suvar olacağsın Bužer Cemhir dedi eger Alğış Vezir'e zeynü-l-gem virseler ona suvar olup şâhun xürmetine gelem gameşteler ğaydıp arzâ yitirdiler pâdşâh teeccüp eleyüp dedi Alğış Vezir'den ona ne büyük zûlm yetişüp ve gör ne hiç vakt insân insâna suvar almaz çün lazımdur öz yuxumı tabiv eleyem çâre yoxdur xûlaşa pâdşâhın wükmi ile Alğış Vezir'e zin ve legem virüp Bužer Cemxirin ğapusına getirdiler, Xoca iki Alğış kördi tiz yırinden durup onun dalısına suvar olup bir neçe tepik ona vurup pâdşâhın ğapusına yetişdi ve ğaşrın ğapusında piyâde olmayup suvâre Şâhın wuzuruna yetişdi çün şâhı taxtın üstünde

eğleşip gördi Alğış'dan piyade oldu ki şâh Bužer Cemhir'i gördi taxtdan aşağıya gelip durup onı kenarında gerisi vüzeratda egleşdiriy sora soruşdı ay oğlan sen kimsen ve atavun adı nedür Bužer Cemhir dedi adım Woca Bužer Cemhir Baxt-ı Cemâl'in oğlıyam şâh ğabağçıdan Baxt-ı Cemâl'i tanırdı sora dedi ay cevân digörüm men dün en gece ne yuxu görmişem Xoca dedi bele yuxu gömüsüz ki sizin ğabağıza bir ğab welva ğoyuplar ve ğatika pâdşâh istedi bir loğma o taâmdan götüre na-ğâh bir ğara it peydâ oldu ve o tikenî şâhın elinden ğapdı pes pâdşâh o yuxunun ğorxusundan hevesnâk olup ayıldı veli yuxunu yadından çıxartdı. Ğubâd güldi dedi ay vezirler ve nedimler ve xakimler hamuz bülün benim yuxum bu idi ki Bužer Cemhir dedi indi benim yadıma geldi şora şâh dedi bu yuxunun ta>biri nedür o vağt diyerem ki Şâh benim wağğımı Alğış Vezir'den ala Ğubâd şehriyâr dedi digörüm ondan sene ne zûlm yetişüp Xoca dedi Alğış benim atamı öldürüp pes tamâmı ewvâlâtı evvelden âxire beyân eledi şâh emreledi Alğış Vezir'i hemân saat dâra çekdireler ve onun év-eşigini tamâm emvâliyle beraber Xoca'ya verdiler Alğış'ın iki ğız varidi birini özüne ve birinide heman Wabeşîye ki Xoca va>de virmişti verdiler sora Şâh yuxunun ta>birin soruşdı Xoca dedi onı xalvetde arz elerem pâdşâh heman sâ>at durup xalvet getdi ve Bužer Cemhir'ide çağurdı ki yuxunun ta>birin disin Xoca dedi neçe gündi ki pâdşâh bir taze xeyal-ixtiyar eleyüp veli henüz onı ta>arruf elemeyüp buna göre ezğiz bir ecinneye ki dedesi évinden getiripdi xâşığ olup ve onı sanduğda pinhân eleyüpdür o it ki pâdşâhın yuxusına gelüp heman merd ecinnidi şâh weyran ğalup fi<-el fevri dâhil-i warem olup o arvadın yanına gedüp ğaziyyeni nece ki Xoca dimişdi gördi pes o avradı ve kişini sengisâr elediler ve vezirliğ xil>ati ki cevâhirlle müzeyyen olmuşdı Xoca'ya verdiler ve tamâmı vüzerâya vezir eledi ve bir lawza şâh Xoca'sız dözebilmişdi ve ondan ve izin almamış bir iş görmürdi bu minvâlîde ruz-i ğâr geçirdiler bir gün Ğubâd mu>amele-i âdeti kimi ğaşrda egleşip şarab içirdi ve piyâle Şâhın ilinde idi ki Xoca Serâlerden biri vârid olup arz eledi pâdşâha müjdelik vir mübârek olsun size indünde bir tâze mevlüd oğlan oldu Bužer Cemhir dedi şehriyâr-ı xâlem bu şâdlığa bir piyâle için Ğubâd piyaleni için dedi ay Xoca bu uşağın adı ne olsun Xoca dedi bu uşağın adı Nuşîrvân olsun bu uşağ bir xâdil ü fâzıl pâdşâh olar iğlimi zâbı eyer ve dörd min iki yüz tacdar ona xidmet eyer ve yedi yüz vezir ve doğğuz yüz xakîm taxtının ğabağında ğızıl kürsilerde oturalar ve heştad min bende zerin

gaba ve zerrin kemer onun berâberinde duralar ve yedi yüz fil onun ğaşında bağlallar Xoca o ğadar bu uşâğın evşafından saydı ki Ğubâd Şehriyâr ferawlandı ve xazenenin ğapusını açup o ğadar ğızıl bağışladı ki Medainde bir nefer fağir ğalmadı âmâ Alğış Vezir'in baxtiyâr adlı bir oğlı var idi ve o günlerde ölmüşdi onun arvadı wamile idi ve o da o günde günde bir oğlan doğdı o oğlanıda pâdşâhın xıdmetine getirdiler. Şâh dedi Xoca bu warâmzâdenin wağğında ne diyersen maxdum zâde bir warâmzâde olacağdur ve adlı bir vezir olacağdur veli meger ilin ola ki yalanınan pâdşâhın mülkünü zir ü zeber eler Ğubâd şehriyâr dedi bi uşâğın adı ne olar dedi bunun adı bawtın bin baxtiyâr olacacdur şora Ğubâd onı dayeye verdi ve ve heman günde Buzer Cemhir'in évinde Alğış Vezir'in kızı bir oğlan doğdı Xoca onun adını siyâvuş ğoydı pes her gün nuşirvân ve baxtın hem bâzi olurdılar tâinki oların sinni igirmi beşe yetişdi bir gün nuşirvân atası Ğubâdın beraberinde bârgahda durmuşdı atası onun metânetinden xoşı gelüp Buzer Cemhir vezire dedi aya bu evşafını menim oğlumun pâdşâhlığında eledüğün göresen bunada düşman tapılar Buzer Cemhir dedi elbette ğurban gül tikensiz olmaz bunun düşmanı >Arab melikinden ve Mekke-i mu>azamadan ğalxar ki indiyene ğadar atasının talebinde idi bu gece onun nuşesi bağlanub Ğubâd şehriyâr dedi yaxşisi budur ki sen özün Mekke'ye gedüp bunun düşmanını aradan götüresen Buzer Cemhir ğabul eleyüp heman sâ>at Mekke'ye şeref revan oldı.

Dastân-ı sevvom

Getiripdiler ki Mekke-i mübârekede bir Reâis-i İbrahim Peyğamber'in evlâdından var idi ki ona >Abdü>I-Muţtalib diyerdiler çün ğarib nevâzu mihmân-ı dost ve mütedeyyin bir kişi idi onun on bir evlâdı var idi bu adlar ile (Abbâs ve ebu Talib ve Wamza ve >Abdullah ve Hâsim ve Wârit ve >Abdüssamed ve >Abdurrahman ve >Abdülğâdir ve İbnü'l-leheb) >Abdü>I-Muţtalib Ka>be'nin mütevellisiydi ve oranı muwâfazât elerdi ve her gâh küffâr Allah'ın évin kasd eylerdiler o Ka>be'de ağlardı ve Allah'ın dergâhına >arz elerdi ilahi mene bir reşid oğul vir ki küffarı beg-i İslâmın altına getirsin ve İslâmiyana revnağ versin bunile on iki ilidi ki Ka>be'ni cârup eyliyerdi tâ on iki ilden sora onun >avreti wamile oldı ve >Abdü>I-Muţtalib bu matlubdan şâd olup şükr-ü xüdanı yerine getirdi bu günlerde >Arap melikinde ses ğopdı ki Xoca Buzer Cemhir pâdşâh tarafından mâmur olup tâ wamile arvâdların ğarnın pare eleye ve uşâğları oların

ğarnında öldüre bu xaber cemii> ehl-i >Arabı xovfa saldı tâinki Xoca Mekke'nin yaxınlığına yetişdi >Abdü>I-Muḩḩalib ve ayrı re>isler onun pişvâzına çıxdılar eleki bu>er Cemhir >Abdü>I-Muḩḩalib'inen görüşdüler Xoca yavaşça onun ğulağına dedi hiç xof u vahime elemeyün ki men bir âdama e>ziyyet virmeyecağam >Abdü>I-Muḩḩalib bu sözden hoşhâl olup dâhil-i Mekke oldılar ve Xoca Bu>er Cemhir-i behişt adlı éve getirdiler Bu>er Cemhir Mekke'nin re>islerine çoxlı mehebbet eleyüp ve in>âmlar bağışladı tâ o müddetde kimi ki wâzret-i >Abdü>I-Muḩḩalib'in avrâdının vaz-ı wamlini hoş sâ>atde yetişip ve bir oğlan mütevellüd oldı >Abdü>I-Muḩḩalib oğlanı Hoca Bu>er Cemhir'in wuzuruna getirdi Xoca durup onı tamâmiyle ğucağına aldı ve üzine bahup iki ebrusunun arasında bir göy xâl gördi onı öpüp dedi bu nişâne xandân İbrâhim Peyğamber (a) indur ve o uşağın adını Emîr Wamza ğoydı ve buyurdı ki bu uşağ ğawibğıran yedi ğişver olacağ ve tamam yer üzünün sultanlarından xarac alup ve cemiyyeti bunun nökerliğ halgesini ğulakına salacağlar ve ba>zısını tahta taputa yatıracadıur ve din-i peygamber âhiri>I-zamânı serwadd-i ḩalimâtından nicât virecek o kadar o pehlivânın asâfın dedi ki ehl-i >Arap wayrân ğaldılar sora ğırx deve ğızıl >Abdü>I-Muḩḩalib'e verdi ve dedi bu malı bu uşağın perverişinde ğarf ele ve men bu uşağın oğulluğa ğabul eledim ki axirdede benimde işime gelir ğora Emir-i dâiye tapşurdı heman vağtde bir kişi ğuşede durup Xoca'ya baxırdı hoca sorışdı bu kişi kimdür ve ğucağında ne var >Abdu>I-muḩḩalip dedi o benim peykimdi ve adı Ümeyye Mirdi Xoca onı çağırıp dedi ğardaş ğucağundakı nedür Ümeyye te>zim idüp arz eledi bu gece men fağirinde bir oğlum olup Xoca uşağın üzüne baxup onada te>zim eledi ehl-i >Arap dediler bu uşağa niye te>zim idirsiz dedi bu uşağ Xünkar-Amed olup xâzret-i resûlu>I-lahın leşkernin çeşm-i perâğı olacakdur ve büyük badşahlardan sakkal bâcı alar ve din-i muḩḩafanın muwiblerinden mahsup olar pes onun adını >Amr koydı ve bir deve ğızıl da Ümeyye'ye verdi Ümeyye hoş-hal olup dedi men >ömrinde bir ğızıl görmemişdim bu uşağın ayağı mübarekdür pes pehlivân ve >Amr'ını dayeye tapşurdular tâ üç sinnlerine yétişdiler pehlivân bir dilâver olmışdı ki ruzgarın gözi bele dilâver görmemişdi onun ğadaşları ondan çox xoşnuddılar ve xoş-ı xırrem rüzgâr geçirdirdiler.

Dastan-1 Çeharom

Eleki Buzer Cemhir'in Mekke'de tevğifi uzun müddet çekdi ve hemişe bu xeyâl idi ki eger şehriyâr benim >Ereb ehline nevâzişimi eşide ve soruşa ne cevâb diye câğam bu zamanda Medayından ğasidi yetişip ve öz oğlı Siyâvuşın namesin ona verdi Xoca Buzer Cemhir mihr-i nâmeni götürüp mezmûnı bele oxudı betam xüdâvendi->az u cellü medh-i xandân İbrâhim (a) Çora bir atadan ayrı ğalan oğuldan öz veli-ni>metin wuzurına bülüp ve âğâh olsun ki Ğubâd şehriyâr ğalan tarixde dünyâdan gedüp ve nuşirvân atasının yerinde taxtta egleşüp ve baxtıki cem>-vüzerâye bu yola eleyüp dür o da zâlim elini açup veli kubad şehriyâr o vaktiki dünyâdan getdi. Nüşirvâna vaçiyeteledi ki Xoca Buzer Cemhîr senün düşmânlarıvı öldürmekden ötüri Arap melikine gedüp eleki o geldi onı benim yerimde bulup ve wümetini saxlıyasan nüşirvânda ğabul eleyüp velâkin yaxın vağtten istifâde eleyüp mâliyat-ı memleketi iki berâber idüp bu sebebe mülk-i xarâbe ğalup indi ağamdan isteyirem ki bu nâme yetişen kimi Medayin'e teşrif getirersiz Xoca o birisi ğün ehl-i mekkeni ve >Abdü>-Muţţalib'i veda> eleyüp Medayin şerefine revâne oldı bir müddetden Çora ki dedayın şehrinin yaxunlığına yetişdi gelmeğ xaberini anuşirvâna verdi şâh baxtıktan soruşdı ki Buzer Cemhir'in gedah istiğbâline baxtıñ dedi o kim olaki yedi iğlim-i şâhı onun pişvâzına gide Şâh dedi o büyük ve ehl-i fazıl kişiydi ve onun iwtirâmını benim atam mene vaçiyet eleyüpdür daxi Bahtıñ sâkit oldı anuşirvan Hoca'nın pişvâzına gelüp eleki anuşirvân Xoca'nın yanına yetişdi her ikisi atdan piyâde olup müçâfewa eylediler ve atasının wâtiresi için ağladılar Çora süvar olup şehre şeref yola düşdiler. Şâhsüvarüşdi Xoca benim atam size viran mâmuriyyeti encâme yetirdiz Xoca dedi beli tamâmı düşmenlerin rişesin ğazıdım ve bir avrâdı >Ereb diyarında wâmile ğoymadım Şâh ve Xoca bu sowbetde idiler ki göyde iki ğuş dad-u feryâd eleye eleye gidirdiler eleki tamâm ğuşun ehl-i wayran ğaldılar baxtiyâr şâhun ğulağına dedi Xoca ğuşların dilini bülür sorusun bu ğuşlar ne diyerdiler Buzer Cemhir dedi ay şâh bu keyfiyyeti soruşma şâh dedi elbette gerek bülem Xoca dedi eger ağı-ı huşûnan işitsen diyerem şâh dedi lât-bezir ki and olsun ğalbiminen ğulağ asacağam Buzer Cemhir dedi o ğuş o birisine diyer ki men senün ğızıvı öz oğluma istirem o birisi ğuş diyer benim ğızımın şîr bahâsı on dört dane xarâbedir o ğuş cevâbında diyer tâ bu pâdşâh anuşirvân sağdı ve Baxtıñ onun vezîridi onun dört xarâbe saxladı eger yüz on

dört istesen müzâyiğe yohdur. Eleki pādşâh bu kelimetı işitdi ilan-viran kimi ğıvırılıp dedi indi büldüm benim mülkümin xarâbeliği bu baxtın vezirdendi pes sizden xahiş iderem neçe isteseyiz reftâr eleyin ki men tane ve serzenişe ğalmayım eleki şehre yetişdiler. Hoca memleketin her terefine nâmeler yazup ki sizin keçmiş maliyâtlarınız muâfdur daxi taleb olunmayacağdur hamı âsude xâtırının öz işine meşğul olsun bu wükmden küllü vilâyât abâd oldı ve adâlet zenciri şirin dervâzesine asıldı ki her mazlum onı terpetseydi şâh özi gelüp ona insâf elerdi ondan tora ona anuşirvân-ı âdil leğebi verdiler ve dahi onun wayatında bir zulm olmadı budur ki Wazret-i Resûl-i Ekrem (sa) onun bâresinde buyurdu ve faxreledi ki (enâ veledit fi zamanü'l-melikü'l-âdil) ve o vağtden yedi iğlim anuşirvânın taxtına geldi ve min sütunlu bar-gah ğızıl mıhlınının ondan ötüri nasb olundu ve on iki ağac mesned saldı diyerler eleki anuşirvân barâm virirdi bir ağac onun süfresi içilirdi ve tamâmı süfrelerin wâşiyyesi ğızıldandı ve ğoşun yirdeler ve otuzmin rikabında suvâre var idi ve heştâdmin bende-i zerrin külah ve zerrin Ğubâd ve zerrin kemer eli bağı taxtın beraberinde durardılar ve yedi pādşâh hemişe onun wuzûrunda xitmet elediler ve Xoca Buzer Cemhirinde adı dünyâda meşhur oldı wülâsa adâlet o yire yetişdi ki pādşâhın evinin dibinde yarı ğurtın xarâbe bir évi var idi ki onda zindeganlığ alırdı ve onun bir made ğâvi var idi eleki şah-ı mesnede oturardı o ğurd o guzu oturırdı oda meydanın arasında bol édüp ve sevgin salardı ki onun ufunetden hamı muazzeb olurdılar ve her ne ona derdiler gel bir kâfi pul al ve buradan git ğabul étmirdi veli sulţan isteyirdi onun xâtırın rencide eleye ve sabr eylirdi indi ğayıdağ Emîr Wamza ve Ömer'in wikayatında eleki Emir ve Amr yeddi yaşına yetişdiler her ikisini bir yerde oynadırdılar her gün şehirde dolanırdılar bir yerden geçdinde gördüler cemâat yığışup ve neçe nefer pehlivân kéşti duturlar olardan birisi hamunı yere vurup diyerdi hiç pehlivân dünyada yoxdı ki menile beraberliğ ede Emir dedi Amr ve bu pehlivân ne fuzullığ edir Amr dedi beli diyer ki dünyâda bir pehlivân yoxdur menile beraberliğ ide Emir dedi ne eleyeğ Amr dedi gerek onınan geşti dutasan Emir o pehlivânın terefine ğaçup yapışup onı yerden götürüp başı üste ele yere vurdu ki onun bedeninde bir salam sümük kalmadı ğavğa şehre düşdi ki Abdül-Muţtalib'in yeddi yaşında oğlı bile bir pehlivânı öldirdi çün Abdül-Muţtalip içtedi dedi Emir'i getirün eleki wuzura geldi dedi ay oğlum niye bu cevânı öldürdün dedi atacan Amr

mene dedi onnan keşti tut ve onı yere vır mende onun ayağından dutdum teğdir bele imiş ki oldı >Abdu>-Muṭṭalib >Amr'ı vay çağırıp dedi ey >ağyar bala niye bu oğlanı pis rahn-ı malığ elersin >Amr ve dedi o çox tekebbür satirdı mende ele dedim Abdu>-Muṭṭalib bir kadar olara naḥihat virüp ğora o kişinin xun bahasın verdiler adamların râzı elediler ve Emir >Amr'ya tagayyidle ki bir de bu işlerden görmesinler eleki neçe gün geçdi Emir ve >Amr dolana dolana betxanenin ıerefine geldiler >Amr Ümeyye dedi bülösen bura haradı dilaver dedi bülümrem >Amr dedi bura betxanedi ki orda ğızıl betler ğoyuplar betleri Mekke ehliyyü'l halğa sitâyiş eleyirdiler pes her ikisi içeriye dahil oldular ruhbanlar oları gördüler geldiler ğabağa âmâ Emir herkesi ğabağa geldi dutup yere virüp öldirdi eleki tamâm ruhbanlar öldüler >Amr yürüyüb büyük beti ki xâlic ğızıldanidi ve cevâhirler ile munağğaş olmuşdı ğucağına alup ve ot betxaneye urdı ve évlerine ıeref revân oldı betxanenin yanmâğı ğavğa şehre salup ve xulğ >Abdu>-Muṭṭalib'e xaber dirdiler ki senün oğlun betxaneye ot virüp >Abdu>-Muṭṭalib Emir'in yanına gelip dedi oğlum bu ne işdi görmisen pehlivân dedi meñe >Amr dedi men eledim pes üz >Amr'ya dutup dedi ey >ayyar men neçe def>a sene diyem ki benim oğlumı pis yollara aparma sen benim sözimi işitmedün >Amr dedi ey Xoca bu bir rahdı ki siz öz ğanize_sitâyiş elersiz men bu >ilmin puçlığı için tamamı bütleri otda yandırdım veli büyük büt ki iltimas eledi ve mütenebbih olmuşdı aman istedi mende onı müselmân eledim özümle hemrah getirdim.

Budı benim ğoynumdadı ve onı Emir'in ve özimin xercinnen ötri saxlamışam çün >Abdu>-Muṭṭalib bu sözi işitdi wayran ğaldı daxi dinmedi ve ğaytdı o birisi gün her iki yar-ı muwibbi cânı eşige çexip gördiler çoklı cemâat cem'i oluplar bir neferden soruşdılar bu cemâat yığışuplar o dedi bu gün pehlivânlar keşti dutacağlar >Amr soruşdı bu pehlivâların içinde büyük zorlusı kimdür dediler Ṭâhir nâm pehlivânda o özünü dünyânın pehlivânı bülür ğonra Ṭâhir neçe pehlivânı yere vurup ne>re çekdi ki Haraid-i Rüstem dâstân u vassâm nerimân u zâl u guy u kuderiz_ve Bijen Emir üz >Amr dutup dedi bu nedir >Amr dedi diyer yer üzünde mene werif bir pehlivân yoxdur Emir çün (çevan) bu sözi işiddi Ṭâhirin beraberine gelüp ve ayağın ğabağa ğoyup dedi ay fuzul gel benim ayağımı tut Ṭâhir eleki bu sözi işiddi Emir'in beraberine gelüp dedi ay oğlan daşı ki men götürebilerem senden büyükdü sen benim ayağımı götür dilâver dedi

çün sen laf u güzaf didün bu na göre evvel sen benim ayağımı götür pes Tâhir Emir'in ayağından dutup zor verdi o ğadar zor verdi ki onun barmağlarından ğan tüküldi ama heç tekan verebülmedi sonra Emir onun ayağından yapışup yerden ğavzadı ve başı üstine alıp ele yere vurdı ki meğzi burnundan yere tüküldi ve Tâhir öldi ğavğa cemâatin içinde ğaxdı veli hamı dediler Emir'de günah yoxdur o fuzullığeledi ve da>vada öldi belaxere >Abdü>-Muṭṭalip olanın adamlarına bir zad virüp râzıeledi vallahü>-âlem

Dastan-1 pencom

Râviyân-1 axbâr bele rivâyet edüpler >Abdü>-Muṭṭalip Emir pehlivânı éve çağırup çox naṭiwat eleyennen Ğonra dedi oğul sen şehrde dolanma eger seyewat göylün isterse get şehrden eşikde bağda dolan Emir ğabuleledi öbirsi gün pehlivân >Arab-1 >Amr-1 Ümeyye şehrden çıxıp bağa getdiler ve temâşâ idirdiler bir xurma ağacının dibine yetişdiler >Amr u Ümeyye ağaca çıxıp bir xurma şaxesi derip aşğa düşdi ve yemeğa başladı Emir dedi bir ğadar da meñe ver >Amr dedi özün çıx der Emir dedi men ağaca çıxabilmirem >Amr dedi mende sene virmirem pehlivân ğezeblenip el atup ağacı rişesinden çıxardup yere ğoydı ve başladı xurma yemege bağbân bu ewvâli görüp >Abdü>-Muṭṭalib'in wuzurına gelüp tamamı xikâyeti nağl idüp ve Emir'den şikâyeteledi Xoca >Abdü>-Muṭṭalip oğlanlarına Meṭleweheledi ki ne edağ bu Wamzanın wağğında ki bi-edep olmasın >Abbas razıyu>-lah dedi yahşi odur ki her ikisin mektebe ğoyağ ki >ilm ü edep örgensinler pes çox >ilmli bir molla-mu>allimini çağırup onları ona tapşırdılar ki olara >ilm ü edep ta>lim versün evvel mu>alim Wamza'nın dersin verdi ve bir def>a o oxuyup örgendi sonra >Amr'ye dedi men her ne diyerem sende deginen ta bir zad ahz edesén meşela elifin bir zadı yoxdur bin bir dane altında noğta var t'nin iki dane varidi Ğ'nin üç dane üstünde var >Amr dedi ey axund niye men diyem bunun var onun yox herkes ne ister onun olsun her kimin yoxdı Allah virsin onunda ki artığ var idi o birisine versin ki yoxdı bizim o işlennen ne işimiz var axund ğazablanıp ağacı götürdi ki onı vursun >Amr axundın başmağın götürüp ğaçdı ve welvaçı dükkanına gelüp dedi bu başmağı al ve bir batman welva vir o kişi başmağı alup welvanı verdi >Amr mektebe ğaydup bir ğadarda Wamzaya verdi Wamza dedi bu welvanı hardan getirmisen dedi évden getirmişem o da inandı eleki muraxxaṭlığ vağti yetişdi >Amr axunddan ğabağ egildi axund başmağlarını istedi her ne ğadar axtardılar tapılmadı Emir gördi ki >Amr

yoxdı büldi ki xelva başmağ pulıynan almuşdı ğulam welvaçı dükkânına yolladı ve başmağı alup axunda verdi Wamza éve gelip tamam awvâlâtı atasına ve ğardaşlarına dedi hamusı >Amr'nın işlerine wayran ğaldılar o birisi gün >Amr hamudan tez mektebe geldi her uşaq ki gelirdi diyerdi axund bu gün sizi muraxxaç eleyüp olarda gidirdiler o vağt bir beste sözün cibinden çıxardup axundın döşeginin altına ğoydı ve vağti ki axund geldi yerinde otursun igneler mâ-tawtına batup feryâd asmana gedüp o vağt >Amr busğudan çıxıp çuvalduzile onun başına vururdu ta-in ki axund bi-huş oldu ordan onun évine gelip arvadına dedi axund ölüpdür o da şivan vüzeralığa başladı bu terefinden axundın cenâzesin ğuylamağdan ötüri >amele-i mevte xaber verdi olarda wazır oldılar bu zamanda axund huşa gelip durdı ve dedi men ölmemişem ve ehvâlatı nağl eledi bu vaz>ile Emir bir az müddetde çoxlı tawçil idüp veli >Amr mektebe gitmege wazır olmadı bir gün >Amr pehlivânın yanına gelip dedi Emir meger bülürsen ki Xoca Buçer Cemhir senün wağğunda ne >acayip sözler diyip ama sen isteyirsən hemin molla olasan Emir dedi mene bir zâd me>lum degil eger sen bülürsen de : >Amr dedi o diyipdür ki bu uşaq cihangir olacağ ve tamamı vilâyetleri tesxîr eleyeceğ Peyğamber-i İslamın dinine revaç virecekdir ve şahları taxtın üstünnen tabuta salacağdur ama sen hiç o deyen adama oxşamırsan pehlivân dedi ne elemax gerek >Amr dedi sen günüzler verziş ele ve tirendazlığ örgen pes o birisi gün Emir ve >Amr her ikisi kemangerin evine geldiler üstâd kemanger çün pehlivânı gördi ayağına durup te>zim eledi dedi ey pehlivân ğadem-i rence buyurmusan Emir dedi bir kemân istirem üstâd kemanger bir dane kemân ona verdi Emir imtiwân eledi dedi bundan yaxşısının ver bilahere her ne kadar kemangerin kemanı var idi imtihan eledi hiç birisini özüne layığ görmedi üstâd çün bunu gördi büldü ki cevân çoh şecca> idi ey cevân benim évimde bir kemân var İswağ Peyğamber'in kemanıdur ki mene irş yetişüp eger mâyil olsan onı getirem Emir dedi getir üstâd kemanger kemânı getirdi ve Emir'in eline verdi Emir kemânı çekip nişaniye giydi ve oxı nişâne verdi ox nişândan diar ve divardan çıxıp sawraya gitdi tamam wazirun wayrân ğaldılar neçe günde Emir üstâdın yanına gelirdi ta tamam rumuzi örgendi ve tirendazlıkda mair oldu bir gün Emir Ebu Ğubbeys dağının damenesinin geçirdi ki bir kişi dağın başından yendi dilaverlerin yanına geldi Emir dedi sen kimsen dedi senün üstâdıvam dedi men seni görmemişem dedi Allahın emirile gelmişem Emir xoşwâl olup onun elin öpti pes o üstâd iki sâ>atin >erzinde tamam pehlivânlığ hünerin var ki leşger

keşliğde ona lâzımdı örgetdi ve ğâib oldı ğıtaçda bele gelipdür ki kişi ricâl-i ğaybdanidi ki Emir'e çoxlı hünerler örgetdi ve ğaib oldı bir gün Emir >Amrya dedi mene bir at tap ta suvar olum >Amr dedi senün atavun töylesinde bir at var ki indiye ğadar bir nefere rikâb virmeyüp onun elinün tutup töyleye geldiler Emir emreledi ta o atı yeherleyip getirdiler eleki Emir ayağın rikabe ğoydı atın be>li sınıp toprağa düşdi o birisi gün Emir dedi ay ğardaş bir at benim için tap >Amr dedi mene ruhçat vir ta bir yere gidim tapam pehlivân >Amr'ye icâze verdi >Amr şehrden çıxıp gidirdi gördi bir kervân düşüp özünü derviş libasına salup ve o kervâna gelip nazareledi gördi ki bir sevdâgeri oturup taâm yemeğe meşğuldür ve bir ğaşerj kara atı yanında bağlayıp >Amr üreginde dedi ki bu at pehlivâna lâyığdur bu niyetle ğabağa gelip dedi xoş-hal olup sevdager dedi ey derviş gel taâm meyl ele >Amr oturdı veli hemişe gözi atın semtinde idi sevdager dedi ay derviş bu ata çox baxırsan >Amr dedi benim ağamda vağtinde sevdagerdi çoxlı at tövlemizde var idi o ölerden sora men bu güne ğalmışam sevdagerin ona üregi yandı dedi hiç ğuçte eleme men senün atava >vezine sene xidmet iderem benim yanımda ğal ve bu atlara özün bax bu wiyle ile >Amr onun yanında ğaldı ta'inki bir gün fırtat tapup o atı minüp ğaçdı ve atı Emir'in yanına getirdi Emir dedi bu atı hardan tapdun dedi almışam bir miğdar nağd virmişem ve bâkiyyesin va>de elemişem neçe gündün çora virem Emir emreledi o ata yeher ğoydular veli vağtıki ayağın rikâbına ğoydı ve istedi suvar ola atın kemeri sındı ve düşüp öldi bu zamanda sevdâger yetişüp atın öli görüp ğavğaya başladı Emir dedi ey bu at senündür dedi belî bir derviş menden uğurlayup Emir bu sözden fikre gedüp dedi sen o oğrunı tanırsan dedi belî pes bax gör bu cem>in içinde var amma çün >Amr paltarını evez elemişdi o kişi tanıya tanıyabülmedi Emir dedi neçe gündür bu at senden oğurlanup sevdager dedi on gün olar Emir dedi bu atın bahası neçedür sevdager dedi igirmi min dinardur ki heft iğlim pâdşâhı mene sifariş virmişdi Emir dedi atın bahasın al git kişi xoşhal olup Emir'i du>âeledi ve gitdi obirisi gün Emir >Amrye dedi ay yar canı mene bir layığ at tehiyye ele >Amr şehrden işge çıxıp dolanurdu ki na-gah gözi bir wiçarlı bağa düşdi her ne ğadar dolandı bir ğapı tapa-bülmedi fevren cest virüp divarın üstine çıxdı içeriye baxdı >aceb bir bağ gördi onun >imâretinin ğabağında bir wavz varidi ki suyu güllabdandı ve öd ü >anber iyi hevaya ğalxırdı >imâretin içinde bir taxt-ı billurın ğoymuşdular lakin o imâretin içinde bir adam yohdı

›Amr divardan baĝa dūŝup taxtın ũstünde eĝleŝdi ama o sa›âtde bir ĝuŝ sesi ile birge min ne›re-yi dev gelir ĝulaĝına yetiŝdi her asan olup gŝrdi bir at ejdeha kimi ona teref gelir cũn ›Amr bu awvali gŝrdi fevren ĝaçup divardan ũzũn eŝiĝe salup Mekke'ye teref revân oldu Emir berâberine gelip tamamı wikâyeti naĝleledi pes Emir atasından ruxtât istedi ki icaze verũn gideyim o atı ele getirim Xoca Abdul-Muṭṭalip dedi oĝul o İswaĝ Peyĝamber'in atıdur indiye ĝadar cŝoxlı pādŝâhlar ve anuŝirvan o atı dutmaĝ kasdiyle gidipler veli mũyesser olmuṭdur sen nece onı ele-getirecaĝsan Emir dedi eger fermân virsez men gedim gŝrũm baxt ne eler pes Xoca ruxtât verdi Emir ›Amr'ya ile beraber her ikisi revâne oldular ta baĝın ĝapusına yetiŝdiler ›Amr divarın ũstine ĝalwup Emir de cıxdı ›Amr dedi sen git o taxtın ũstünde eĝleŝ ta o at zahir olsun Emir dedi ›Amr sende gel ›Amr dedi ki men dũzi budur ki o ĝadar gŝrxmıŝam ki cũretim yoxdur ki birde yaxına gelem Emir divardan inip baĝa daxil olup geldi taxtın ũstünde eĝleŝdi ama eĝleŝen kimi at peydâ olup onun ĝaçdı içũn wamleeledi Emir yerinde ĝalhup onun ĝulaĝlarından dutup ũstũne suvar oldu at fevren ũz cāhibini tanıdı ve râm oldu Emir bu wali gŝrũp merkebden piyade oldu ›Amr bunı gŝrũp fevren divardan aŝaĝa geldi Emir dedi ›Amr divârı yar bu atı eŝiĝe cıxardaĝ ›Amr dedi bura Peyĝamber mekanıdur nece divârı yıxmaĝ olar pes baĝı dolanırdılar bir wũcrenin ĝapusına yetiŝdiler gŝrdiler baĝlıdur ve ĝapunın ũstinde bir lew var ve lewada bele yazılıṭdur ki fũlan tarixde Wamza bin ›Abdũl-Muṭṭalip bin Hiŝâm bin ›Abdũ'l-Menaf bu maĝama gelectaĝ cenk-i İswaĝ onun olsun bu hũcrede kırx dŝrt ĝısım silaw ve zîn-i esb vardur ve bu xazenenin ki bu wũcrede var tamamısın zabtlesin ve divârı cıxıp gitsinler eleki bu levhi oxudılar xoŝ-wal olup ŝũkr ũ xũdanı yerine getirdiler ve wũcrenin ĝıfılın sındırıp dahil oldular zeynũl gem merkebi gŝtũrũp waneki ũstũne ĝoyub ve silaw wāneni açıp evvel yedi parça harîr hayni ve ba›d-ı zerre-i waĝadar Waḳret-i Dāvud (a) ve Muza ĝaliw Peyĝamber'den iki ŝemŝîr ki onlar cāmcam u qamqam deyirdiler cemiyyeti gŝtũrdiler pes xancerine bahup cŝoxlı ĝızıl ve cevâhir gŝrdiler pes Emir ›Amrye dedi bu xazeneni nece Mekke'ye aparaĝ ›Amr dedi sen burada cābrele te men cāresin tapam cŝnra baĝdan eŝiĝe cıxıp bir miĝdar yol gidenden sora gŝrdi nece nefer geleban deve otarlar onların yanına gelip selam-garieledi ve eĝleŝdi bir ĝadar mũviz cibinden cıxardıp yemeĝe baŝladı cŝobanlar dediler ey oĝlan bir ĝadarda bize ver ›Amr miĝdar-ı mũviz ki oları bi-

huşlığ duâsiyle gâtmışdı olara verdi onlar ziyüp bi-huş oldılar. Pes Amr tamamı at ve develeri götürüp bağın gâpusına getirip ve tamamı xazenedi ve malı anlara yükledi Mekke'ye teref revân oldılar şehre gâvğa gopdı ki Wamza İswak Peyğamber'in atı ve çoxlı malınan gelir atası ve gârdaşları onı pişvâz elediler Emir eleki atasını gördi merkebden piyâde olup atasının ayağlarına döşendi ve tamamen şad oldular sora o malı üç wiçce elediler bir gısmetini fera-yı Mekke'ye ve ikiminci wiçcesin atasının évine üçüncü wiçcesin o sevdagere ki merkebi ona bağışladı ona ruxcat verdi ondan sonra her gün Emir >Amr ile beraber şikâre gidirdiler.

Dastan-ı şeşom

Amâ raviyan-ı axbâr u nağilen-ı âşar bele rivâyet idüpler ki o mevki>de ravsa-yı Mekke xarâc memleketi Yemene vardılar Yemen pâdşâhı tamam xarâc-ı paytaxt-ı Nuşirvana gönderi çün o vağtiki xarâc-ı Mekke'den Yemen'e aparalar ravsa-yı Mekke cem> olup dediler kimi bu xarâcına hemrah yollıyağ hamısı dediler ki >Abbas ve Ebu Tâlib'i Yemen'e yollasınlar >Abdü>I-Muṭṭalib dedi âmâ bu serṭile xarâcı aparmagile adını wamzaya demeyesüz bu xaber >Amr'ya yetişdi Emir'in yanına gelip wikâyeti nağl eledi Emir dedi pes bizim diriliğimizin ne faydası var ki memleketin xarâcın özgeye virsinler gel biz gidip goymıyağ oradan Emir atasının wuzurına gelip atacan benim gârdaşlarım hara gidiptiler >Abdü>I-Muṭṭalib dedi Yemene ticârete gidiler dedi pes mende olarınan hemrâh gidecağam atası dedi henüz tezdi sen hele rûz-gârın serd ü germin görmemisen seni ayrı vağt yollıyacağam wamza o mevki> dahi hiç dinmedi eleki gârdaşları hamusı revâne oldılar Emir >Amr'ye ile beraber libas-ı rezm kiyüp baxtıñ İshak Peyğamber'in merkebine suvar olup Yemene teref yola düşdiler ve tayy-ı tariğ elediler gâzârâ Yemende bir kişi varidi Halep şehzadelerinden dört min süvâre ile yol kesirdi ona Muğabbil-i Halebî dirdiler eleki mukabbil eşitdi gâfile Mekke'den gelir oların yolun kesip birgün davadan sonra Muğabbil gâlib olup ehl-i gâfile ve >Abbas u Ebu Tâlib gâçağa düşüp ve tamamı malü>-ticâret ve xarac-ı Mekke onun eline düşdi nagehan yolun üstinde Ebu Tâlib ve Ebu >Abbâs'a Emir bir yerde rast geldiler ve tamamı awvâlâtı nağl elediler Emir dedi gâydun bu oğruların yerini mene nişan verün tamamı ehl-i >Arap ki gâçmışdılar gâyddılar ta o yere ki muğabbil var idi yetişdiler muğabbil gördi bir >Arap gelir başdan ayağa gârg-ı âhen ve poladdı bir nefer >acâyip

piyade ile yetişdir goşunına dedi o gaçanlar gaydırlar ve bir suvâre ve bir piyâde hemrâh getireler muğabbil meydana gelip sesledi her kimin ölmek arzusu var gelsin Emir istedi meydana gide >Amr dedi Emir siz durun ve temâşa eleyün bunu deyüp piyâde geldi muğabbil bir kişi gördi ki ğırmızı paltar giyüp ve nemed-i börk ğoyup ve bir tülki ğuyruğı börkünün üstüne bağlayup ve bir >ağaç keman çengine salup ve bir tevgîre salup niçe dâne peykan-sir ox bileyine virüp kâğızdan bir siper dalısına bağlayıp ve bir ucı yox nîze eline alup eleki muğabbil onı gördi özi ve tamam leşger-i ehali ona güldiler muğabbil dedi bir nefer getsin ve piyâdeni diri benim yanıma getirsin bir nefer suvar Muğabbilin goşunundan ayrılıp meydana geldi ve >Amr'nın beraberinde durdı >Amr dedi ey oğrı niye wamle itmirsen suvar geldi dedi sen benim wamlemi reddeleyecağsan dedi sen wamle ele >Amr dedi mene üstâdım bele ta>lim virüp suvâre>-kemâne eleyip >Amr siper kâğızı ğabağa getirdi tamâmı leşger >Amr'nın bu wareketin gördiler

Walebî dedi ey masxara benim oxım pilden geçer sen kâğz-i siperden nece reddeleyecağsan >Amr dedi ay na-merd eger kişin bu siperden ver suvar oxı atup >Amr yerden ğırx arşın göye ğalxıp nizesin ucını ele o suvârın sinesine vurdu ki dalısından çıwdı ve cehenneme vâcıl oldu. Muğabbil bunu görende dedi heyât gördüz bu piyade nece oyun oynadı ki men ömrinde görmemişdim pes iri bir nefer yokdu o da gene ox atdı >Amr hevâya ğalxıp onun oxını reddeledi >Amr pefki çekip gululeni ağzına alıp ele o suvarın gözine verdi ki gözi kör oldu fevren ğalxıp nîzeni onun döşinden virüp ki o da yoldaşına mülwağ oldu muğabbil wayran ğalup bir ayrı suvar yolladı o da >Amr'nın elinde öldi râvî rivâyet idir ki yeddi nefer süvar-ı halebî peyderpey >Amr öldirdi pes Emir özi meydana gelip dedi ey >Amr sen ne işüvi gördün indi benim nevbetimdi. >Amr meydandan ğayudup pehlivân-ı ceng-i iswağî meydanına sorup ve ne>re verdi ki ey oğrı meger bülürdün ki men ki bu ğafilenin dalısınca gelirem muğabbil dedi ey suvar sen kimsen adıvu de ta bi-nam benim elimde ölmeyesen Emir dedi ey oğrı adım Wamza >Abdü>-Muğtalib re>is-i Mekke'ni oğlıyam muğabbil dedi eger min cânun olsa benim elimden ğurtara bülmes Emir dedi laf u ğuzaf danışma bu at bu meydân gel görax atalar ne ekip ve analar ne biçip Muğabbil-i Walebî kemân-ı âce ve tir-i xadengi eleyüp Emir'e şeref rehâeledi pehlivân-ı cihân aleyhisselam resûlu>-lahi âhirü>-zamân (sa>-la>-lahü

»aleyhi-vesellem) oxı iki parmağında dutup ona teref atdı. Muğabbil çün bu hüneri Emir'den göri ona âferin deyüp and içdi ki indiye ğadar benim bir nefer reddeleye bülmeypes pes el şemşîre eleyüp Emîr'in ğubbe-i siperine ele vurdı ki şemşîr sınıp destesi onun elinde ğaldı muğabbil-i şemşîrin sînedede Emir başına teref atup lakin Emîr reddeleyüp yere düşdi »Amr fevren onı götürüp türbesine saldı. Muğabbil dedi ey piyâde benim şemşîrimi ver ki onun destesinde o ğadar cevâhir var ki min dâne senin kimi piyâdenin bahâsiyle berâber dür »Amr dedi men virmirem eger kişiyen al. Muğabbil el kemâne eleyüp dedi ama bu olardan degil reddeledün inden ele varam ki yerin tekine gidersin »Amr siper-i kâğızını eline alup Muğabbilin oxı siperden reddoldı. »Amr ğalxıp bir tepik onun döşünden vurdı. Muğabbil istedi gene ona wamle eleye Emir dedi ey Muğabbil eger »akıllıysan »Amr ile davâ eleme mukabbil anladı ki »Amr beladır onı öz wâletine koyup Emir'e teref üz dolandırıp nizesin ele alup ve başın üstünde dolandırıp ve Emir'in sinesine wavâleeledi Emir onun nizesin dutup ve ne»re vurdı ey muğabbil eger nize vurman başarmırsan menden örge pes nizeni dolandırıp muğabbilin kemerinnen bele vurdı ki ğadr-ı zînden toprağa düşdi »Amr ğalxıp onun sînesi oturup istedi onı xanceriyle vıra Emîr mani» olup dedi ay muğabbil dedigin Allah birdür ve dîn-i İbrahim bir wağdur muğabbil dedi ilahın ğudretinden bu kifâyetdür ki benim kimi pili sen tek peşenin seyreledi pes muğabbil yoldaşlarınnan İbrahim Xalil dinine girübdeler ve ğulamlık walkasın ğulağlarına saldılar ve Emir'i öz bar-gahlarına getirdiler ta»âm ve şerbet yeyip içende sora muḡr-ı ban-ı xoş âvâz çenk u berbaḡ çalıp üç güne kimi Emir muğabbilin ğaḡrında ğonağ olmışdı sonra pehlivân ğardaşlarına dedi siz xaracı Yemene aparun ki men ğaydup Mekke'ye gidecağam »Abbâs ve Ebu-Tâlib Yemen'e revân oldılar Emir muğabbile dedi nece günden ğora leşgerrinnen Yemene gel mende ğabağca gedirem çün Abbâs ve Ebu-Talib Yemen'e yetişdiler xaracı meydanda ğoyup özleri Şah-ı Yemen'i görmeğ için şehre geldiler eleki Münazzır Şah eşitdi ki Mekke'nin re»isleri xarâc-ı mülki getiripler oları ğasra çağırıp ço»lı nevâzişeledi o terefdan pehlivân u »Amr dalıdan yetişüp xaracı meydanda gördiler Wamza »Amr'ya dedi yahşisi budur ki men burada oturam herkes gelse cevabın verem pes her ikisi orda oturdılar ve müntezir idiler ki şâhnın adamları geleler bu zamân şâhnın adamları xaracı aparmağdan ötri geldiler çün meydana yetişdiler gördiler xarâcın üstünde iki nefer

oturupdı dediler ey >Araplar durun bu malı şâhın wuzurına aparag >Amr dedi ey sefih bu mal bizimdür kim elleyebüler aparsun memurlar dediler vurun bu masharaları >Amr gördi ki olara teref gelirler nef şişesinin ağzını açup olara sepip ot verdi neçe nefer yanıp galanı gâçdılar ve nevhak'nan şâhın xuzûrına geldiler şâh ewvâli soruşup şâh dedi ay Mekke'nin re'isleri sen özizilen dev getirmisiz >Abbas dedi biz adam-ı zadıg nece olabiler ki devleri getirağ öz özlerinde dediler şâh-ı pehlivân >Amr gelipdiler çora şâh wükmeledi gidün herkes olsa benim yanıma getirün onun pa-yı-taxtında bir pehlivân varidi ki ona behram dirdiler durup pâdşâha te>zim eleyüp dedi pâdşâh-ı iğbalile gidirem her ikisini gölü bağılı getirem behrâm bês yüz süvârele oları dutmağa geldi eleki >Amr suvâreleri gördi Emîr'e dedi gel gâçağ Emir güldi eleki behrâm yaxınlaşdı suvâreleri dedi durun ve özi bês yüz batman >amûdı getürüp Emîr'in terefine hücüm eledi pehlivân otumuşdı ve hiçbir wareket elemirdi behrâm yaxınlaşanda pehlivân onun elini havada dutup behrâm ne kadar çalışdı elini xilaç eleye mümkün olmadı pes dilaver bir yumruğ onun boynundan bele vurup ki toprağa düşüp >Amr da o birisi atlılara neft otı sepip hamusı gâçdılar Behram >Amân yere düşüp atlılar gâçup ehvâlâtı şâha yetirdiler şâh ilanvirân kimi gıvrılıp dedi bir nefer vardır ki bu mühimmi benim beraberimden götürsün pâdşâhın oğlı ki ona Loğmân bin Münazzır Şâh min nefer suvâr öz oğluna hemrah eleyüp ve meydana yolladı Loğman bin Munazzır derdiler ayağa durup dedi min nefer suvare mene ver ta o devleri gölü bağılı getirim Münazzır şâh minnefer suvar gelüp dilaverleri muwâçara eleyüp ve şemşîri şeküp dil-averler wamle eledi ta cebehş onun elinden şemşîr alup kemânele onun boynundan ele vurdı ki o da behrâmın yanına düşdi >Amr da galanlara neft sepip od verdi suvâreler gâçup loğmânı orda göydılar bu xaber şâha yetişüp ve ahvâlâtı bildi emreledi tabl vurdılar tamam Yemen'in leşgerini eşige çıkardup eleki Emir-i >Arabın gözi uzağdan Münazzır Şâha düşdi ki büyük goşınınan gelir baxtıñ İswâğ Peyğamber'e suvâr olup meydana geldi ve Münazzır şâhın ordusından bir nefer meydana geldi Emîr'in beraberinde durdı o kişi şemşîr çeküp dil-âvere wamle eledi Emir>allah Te>alanın izniyle gâ>im yerinden durup onun elini havada dutup ve bir yumruğ onun boynundan ele vurdı ki o dağığa yıxılıp cânı çıxdı. Ayrı bir pehlivân meydâna gelüp o da Emîr'in elinde helâk oldu pes Münazzır Şâh emreledi goşun bir yerde wamle ellediler Emîr'-i cihângir el çamçâm u

ğamgame eleyüp >Amr'da neft o göşuna verirdi bu terefdən Emir herkesin ketifinnen verüp pehlüsinden çıhırdı her kimin kemerinin verirdi hıyâr-ı ter kimi ikiye bölürdi >Amr da neft şîşesiyle me>reke salmışdı kişverin hây u hevâsından ve dilirlerin ne>resinden ve gürzlerin tarağtaragından mawşer günü tazelenmişdi eleki Münazzır Şâh pehlivânı bu niv ile gürdü weyrân ğalup öz ğaçığa ğoyup dervâzenin ğapılarının bağlayıp ve wiĉâra girip xendeğlere su bağladılar Emir'de ğayudup fetw u nuĉretle malların yanına geldi Münazzır Şâh Ebu Tâlib ve >Abbâs'ı çağırıp dediler düz deyün görüm bular kimdür dediler bu Wamza bizim ğardaşımızdır ve o birisi >Amr Ümeyye'nin oğlıdur ki bizim dalımızca geliller veli bizim oların gelmesinen xaberimiz yoxdur şâh dedi evvel niye dimediniz >Abbas dedi çün siz div dedüz biz bülmediğ ve bir de bizim atamız cemâ>ate ğadağan elemişdi ki Wamza bizim xarâc aparmapğımızdı bülmesün çün Münazzır Şâh büldü ki Emîr'dür pişvâze gelip >Abbas ğabağa Emîr'in yanına gelip dedi Yemen pâdşâhı sizin xidmetüze gelir gerekdi ki ona te>zim eleyesen pehlivân dedi eger o iğrâr eleye ki xidâyet>âlî bir devr ü din-i İbrahîm (a.s) bir wakdur o zâd ki o diyecağ ve dilinen ğabul edirem valla wiĉârın dövresinde oturmışam her kim eşige çıxsa ele boynından vuram >Abbas Münazzır Şâh'a ewvâli deyüp Münazzır Şâh dedi her ne pehlivân emrederem ĉora Münazzır Şâh dedi Allah birdür ve din-i wâzret-i xalilu>lah bir wağdur eleki pehlivân bu sözi işitdi xoş-wâl olup dedi Münazzır Şâh'a deyün teşrif getirsinler vağtiki Münazzır Şâh yetişdi durup ona tevâzu> eleyüp kenârında eleşdirdi o vağtde muğabbil-i walebî göşininan yetişdi ĉonra Münazzır Şâh Emîr'i bârgâha aparıp ğırx güne kimi onı ğonağeledi bir gün >Amr şehrin temâşâsından ötri şehirde dolanırdı gördi cemâ>at coxa coxa ğaçırlar >Amr bir neferden soruşdı ki bular hara gedirler dedi pâdşâhın ğızı ki ona hümây diyerler 'iddi>âsı var her kişi ki onı yere yıxa onı şevherliğa ğabul eleye ve eger mağlub ola başını bedeninden xilaĉ ele ve neçe öldüre ki çoxlı şâh ve şehzâde onun xavestegârlığına gülleler ve ondan keşiti duturlar lâkin çün onı mağlup edebülmürler ona cihete başların onun yolında ğoyırlar her ilde iki gün bu işden ötürü mu>ayyen edüpler bu günde onun keşti gündür her iğlim-i şehzadeler ve pehlivânlar gelipler te perde-i ğâlibden ne çıxa >Amr ğaydup bu keyfiyyeti Emîr'e dedi Emîrde suvâr olup meydana geldi gördi meydanda bir nîzenin başında bedeni naĉb eleyipler ve onun üstünde bir walka ğoyuplar ve münâdiler seslenirler ox-ı walğadan geçirde ve göy

hümay  aifeden apara ve onı yere vıra hüma onun arvâdı olacağdur tamamı cemâat hümayya müntazır idiler na-gehañ humay ıavus-mest kimi cilve eleye eleye geldi ah  aşığların nihâdinen  c alup ve müştâğların feryâdı âsumâna gedüp pes cârşî seslenüp ki ay şâhan u şeh-zâdegân ve ey gerden-keşân her kimin ölüm arzusu var bu bele meydana gelsin cevânî at meydana sürüp ve cevelân vurup al kemane aparup oxı atup walğa engüşterden geçürtdi pes kûy-ı meydâna getirdiler hümay ve o cevân her ikisi çevgânları ele alup kûy-bazlığa meşğul oldular o cevân o oyunda humaydan utdı  ora her ikisi al birbirinin düvâl-i kemerini salup özür verdiler o cevân eleki istedi hümayı götürsin  re ine özünden nağğabı bir terefe cekdi o dağığa ki cevânın nazarı onun özüne düşdi onun üç yüz atmış damarı sest olup hümay o wâletde zor eleyüp cevânı  adr-ı zininden götürüp başı üste aparıp yere vurdı o cevân istedi terpeşe nizeni ele onun sinesinden vurdı ki onun dalısından çıxdı efsûs cümle cemâatden ğaçdı Wamza tamamı onun wareketini nazar olup  Amr'ya dedi gördün bu ra nâ ne wareketinen bu cevânı öldirdi indi bu günah bize oldu ki benim wuzurımda bi zılm varid ola gene çavuşlar bank verdiler bir şehzâde var idi Wabeşî Meliki'nin ki ona ıoğ hırmân derdiler hümayın şevgiyinen meydana dâxil oldu tamam iki oyunu utup el birbirinin kemerine salup zor verdiler ıoğ hırmân istedikini onı atın üstinden götüre o şevx-i çeşm gene ğadîm wareketin tekrar eleyüp o sest olup hümay onı götürdi yere vurdı istedi onıda nîze ile vıra ne e verüp İswağ'a rikap çekip hümanın berâberine yetişüp Emîr ne resinden hümay ve cemâat wayrân ğaldılar pes Emîr sol elin uzadıp hümanın düvâl kemerinen dutup atdan götürüp havâya atdı ki xalğın nazârında bir ser-çeşme kimi görüşürdi Münazzır Şâh Emîr'in yanına gelip dedi ay Wamza öz bâşuvun ta adduğına bunı tut ğoyma helâk olsun ki benim bu ğıza çox muwabbetim var pes Wamza onı tutup yere ğoydı tamamı xalâyığ ona âferin dediler ve ıoğ wırmân Wamza'nın ayağına düşüp müselmân oldu ve anda içdi ki ğalan  ömrini onun rikâbında olsun vallahü - âlem.

Dastân-ı heftom

Râvî böyle rivâyet edir eleki Emîr Hümay ıaifenin işinden fâriğ oldu bar-ğâha gelüp gece-gündüz xoş ve xarem-i ruzğâr geçirdiler ama Hümay ıaife-yi pehlivâna müştâğ olmuşdı peyğam verdi ki dilâver meni kenizlığa ğavliyle pehlivân cevâp verdi ki men hiç vağt senün kimi nâr-ı  insânı almaram her ne ğadar Hümay ıaifi ve dilâverler

ıtrâr elediler faide vermedi dilaver dedi toğ wırmândı gerek ğabûl eleyesen dilaver hümânı İslâma getirdi >Amr'ye dedi ki toğ wırmânın nikâwını oxusun >arven bu sözi işiden kimi nikâwı oxudı pehlivân neçe gün işde bir gece yuxuda gördi ki Mekke-i Mu>azzama'nı ğoşun muwâçara eleyüp onun xavfından yuwıdan ayılıp ve o yuwunu >Amr'ya dedi >Amr dedi men gidirem Mekke'den xaber getürem pes Yemen'e revâne olup yel kimi gidirdi te Mekke-i mübereke yetişüp gördi ki büyük leşger Mekke'ni muwâçara eleyüp bir neferden sormışdı bu kimin leşgeridür ve serdarların adı nedür o âdem dedi bu leşger xayber-i zemînden gelibdür ve serdâr-ı leşger Hişâm bin >Alğame'dir öz atasının yanında ta>ahhüd eleyüpdür Nuşirvân bin Ğubâd'ı diri dutup getirsin o ki Medâin'e gitdi ama Nuşirvân şikâr-ğâhda idi şehri xalvet görüp na-gehan şehre yarış aparup esbab u eşaş Nuşirvân'ı ğârib eleyüp Nuşirvan'ın leşgerinin ğurxusından ordan ğaçup indi bu yire yetişüpdür ki gerek bu mağâmı xarâb eleyim çünkü neçe pâdşâhlar ki bu mağâmın ğaçdın eleyipdürler muvaffağ olabilmiler men zorile buranı fetw idecegem bu xayaliyle muwâçara idüpdür >Amr soruşdı Hişâm nece adamdur ve ne kadar ğoşunu var dediler Hişâm yetmiş arşın ğaddi var ve heştadmin nefer ğoşunu ve dive kününde üç yüz batman amudı eline alır çün >Amr tamam ewvalâtı ma>lûmeledi ğıdemlerine neng verdi ve Yemen yolına şeref revân oldu.

Pehlivân bir menzil ğalmışdı ki >Amr teçâdüfeledi >Amr tamam ewvalatı Emîr'e dedi Emîr Wamza ğoşunına dedi siz dalıca gelünde men özümü Mekke'ye yetirem pes rezm libası giyip xengî suvâr olup ve >Amr ile berg kimi yola düşdüler te sewer çağı Mekke'ye yetişüp elini ğulağına ğoyup ne>re çekdi ki onun sesi altı ağac zemîn ü zamânı ve dağ-ı daş lerzeye Hişâm ğoşun ehline dedi bu ses nedür ele bir göylerden ses gelir ya dağ dağa degir hamı wayrân ki Wamza ne>re verdi (enâ Wamza >Abdu>-Muţtalib) ğalanın ehli Emîr'in sesin işidüp xoş-wal oldılar ama >Abdu>-Muţtalib dirdi Emîr uşâğdı ve tekdi onı ilahe tapşırđım çün Hişâm ne>re sesi işitdi ğal>adan el çeküp öz Emîr'e şeref ğoydı ve hamı leşger ona tabi>yet elediler >Abdu>-Muţtalib'de tamam cem>antin eşige çıxıp xayme verdiler çün pehlivân gördi ki Hişâm meydandadır öz ona şeref ğuyup dedi ey nâ-merd getir görüm kişiliğden ne nişânun va heşâm >amûdi pehlivânın yanından ele urdi ki her iki ğoşun sesi işitdi ve hamı Emîr'in diriliğden na>ümmid oldılar ama pehlivân duran cam-ı ebrûsına getirmeyüp pes Hişâm ekimenci

ve o çemenci >amûdî Emîr'e vurdi lakin Wamza-i merdâne var olardı reddeledi eleki nevbet mîre ye yetişdi şimşîr-i xun-âşâm ğılâfdan necat virüp Hişâm'ın kellesinden ele urdi ki siperden gecüp wudı kesüp ordan başdan boğazda boğazdan sinesinden kemere te ğoşun xaberdâr olunca Hişâm iki şefe ölüp merkebin sâl-ı solundan yere düşdi şora Emîr özünü o ğoşuna virip şîr kimi dimâr oların rûz-gârından getirirdi >Amrda neft şişesinen olara da virüp üç-dört süvâri bir kolula ele öldirirdi Hişâm'ın ğoşunu neçe sâ>at du>vâdan Ğora şikest tapup o sa>atde dilâverin ğoşunıda dalıdan yetürüp Emîr ferman virüp örün küffârı rivâyete bele gelüpdür o ğadar o küffârdan öldürmişdiler ki Mekke'nin her öyninin ğapusına on dâne baş âvîzedür ve o ğadar ğanâim ile yetişdi ki hamusı ğoşun devleti oldılar.

Taxt u bâr-gah ve kürsi ve esbablarına heşan-ı medineden getirmişdi hamusı Emîr'in eline düşdi ve dört ağac ğaçan ğoşunun dallarıca gidiler Ğora Emîr >inân çekip ğoşun-ı muzaffer ve münatçur Mekke'ye ğaytdılar. >Abdü>I-Muţtalib hamı cemâ>atiyle Emîr'in pişvâzına geldiler Emîr özini atasının ayağlarına salup atası ona coxlı du>â edip Allah'ın şükürini yerine getirdiler pes Wamza emireledi te cemşidin bâr-gâhın biriyeelediler ve taxt-ı kiyânî bezediler ve ğızıl kürsîler ğoydılar Emîr dedi niye taxtta egleşâğ yaraşmaz >Abdü>I-Muţtalib dedi oğul düz diyersen sen İbrahim Xalil (a) evlâdısan kâfirlerin taxtında eleşmek sene >ârdur >Abdü>I-Muţtalib pâdşâh-ı heft kişverden korxurdu >Amr dedi Emîr'in taxtına eleş Emîr gülüp dedi pâdşâhların pâdşâhı ilahdur ve biz hamumuz bende ve muwtac pes Emîr-i kürsî-cihân pehlivânına oturup emreledi pâdşâhın taxtın bağlasınlar ğalsın. Temam dil-âverân >Arab-ı kürsilerde eleşdiler ta>âm u şerbet-i meclise getürüp Ğora xoş-âvâz mutribler çalıp oxumağa başladılar. Hamı Emîr'in vücûdına du>â elerdi ve >Amr şirin wareketlerinen meclisi germ elemişdi ki hamı ona âferin dirdiler bu vaz>ile günlerin geçirdiler

Dastan-ı heştom

Rivâyet beledür vağttı ki Wamza Hişâm bin >Alğameni öldirdi bu xaber hamı dünyâda neşroldı ki Mekke mülkünde bir pehlivân var ki bu işleri görür ve tamamı pâdşâhlar ve gerdenkeşler bu cebri işidüp wayrân ğaldılar. Getiriplerki >Arabistan mülkünde pehlivânı varidi ki adı Amr ve Ma>dikerb idi ki >Arap vilâyetlerinin yarısı onun tawtında idi ğırx dörd ğardaşı varidi her biri zamânında şuca>iydi ve on dörd min

suvâre göşünü varidi eleki eşitdi Wamza Hişâm bin >Alğame'ni öldürüp ve Nuşirvân'ın esbabın ele getirip ona wased aparıp ve görxdı ki şâyed onun mülkünde gele öz özü ne dedi >ilâc ve ağı> ğable>z vuğu> ğav>i bayed-gerd pes ğardaşlarına meşvereteledi ki bu işi sehl saymağ olmaz ilan ne kadar küçük olsa zehri çox olar ta bu uşak wadd-i buluğa yetişmeyüp gerek onun rişesin ğazağ, ve illa ba'id degil Ğabâw hamı mülk-i >araba Ğahip ola Allah bilür ki bu cevânın axiri hara yetişecağ olar hamusı onun sözünü tatdığelediler ve dediler evvel gerek bir nâme ona yazıağ eger içâateledi febhâ ve âlâ gerek tiz onun şerri yér üzinden kesile, ve bir nâme bu mezmûnlan Emîr'e yazdı evvel benâm lat-menât ve ateşgede nemrûd âbu mâh Ğora Emîr şeddadyan >Ömer ve Mu>avî terefinden sene ay >Arabkeşigine xârd ve pişmane puş çölde büyümüş ve de ve sevdıyla wadd-ı bülûğa yetişmiş Wamza bin >Abdü>I-Muţţalib'in oğlı bül ve âğâh ol men o >amr Ma>dikerb'im ki ger zemîn-i vawşetînin şîrler bîsede yatmazlar ve hamı >Arab ehli bullar neçe def>e indiye ğadar Güsteham-ı eşgi zerrîn ki Nüşirvân'ın ser-leşgeriydi menden şikest tapup benim şemşîrimin xün-i sultân-ı heft kişverin bar-ğâhına o ğadarı ki göyün ğurddan ğorxân kime ama eger hamı mâl ve esbâb ki Hişâm'dan almısan hamı leşgeriynin ve iki illiğ Mekke'nin xarâcıyle şemşîrler boynuzda benim wuzurıma gelesen seni özüm sipehsalar ederem eger udül elesen özüm gelüp hamı göşunuvı şemşîr azugesi idüp özüvi diri dâra çekerem Wasar-ı Mekke'ni warâb idecegem eleki nâme wâzır oldı ğaside verdiler te>cîl-i tamamlarevâne olup, ğasid gece-gündüz gelirdi bir müddetden Ğora cihangîrin ğaĞrının ğapusına yetişdi, Emîr'e xaber verdiler ki kerbin terefinden ğaĞid-i nâme getirip Emir >Âmr'a dedi get ğaĞidi getir, çün ğaĞidin gözi Emîr'e düşdi te>zim eleyüp nâmeni >Amr'a verdi Emîr o nâmeni ğurtarıp oxuyup hamı Mekke'nin re&isleri işitdi, Mekke'nin re&isleri dediler Emîr sen uşâksan >Amr medaini görmemişen bülmişen nedür eger ayağı bura yetişe nece yazıp >amel eler Emîr gülüp dedi Ka>be'nin Allah'ına and olsun >Amr Me>dain'i fakat meydan-ı cengde mülâğât idüp ve piyade ve silawsız onı tutacağam ve ğırw dört ğardaşını bir günde dutacağam eger elemeyesem >Abdü>I-Muţţalib'in oğlı degilem >Amr te>zim eleyip dedi bu cür yeke desen >Abbâs'e emraldı nâmenin cevâbını bele yazdı evvel benâm-ı xüda-ı yektâ ve medh-i xanedân İbrâhim Ğora bu nâme cihân-baxş şah-ı merdandan xazret-i resûl-i âhirü>I-zamanın >Emmî Wamza bin >Abdü>I-Muţţalib'den >Ömer ve Ma>digerb'e bül ve

âgâh ol giçen zamân ki kefer-i Mekke'nin ğasidin alir-deper benim atam ki bu şehrin reâsidi hemişe teşvişde olardı ve her gün Allah'ın dergahına dua elerdi ki mene bir oğul ver ki küffarın elini burdan kessin neçe aylardan çora onun duâsı müstecap olup Allah teâlâ meni ona verdi ve men atadan olanda bele ma'lumdır ki bu uşag nâm-ı pehlivân olacaktır dedi memlekete çaxip-ğıran olup ve hamı şahların ve gerden-keşlerin cevâbını virecek ba'zısı İslâma müşerref olup necat tapar ve olmayanı tahta tabuta penâh-aparar ve dîn-i Muhammedî dünyada bülend-âvâz idüp ve dünyanı kefereden ğurtarı. İndiye ğadar üç iş elemişem ki sende bülürsen Şehzâde Mukabbil-i Halebî'ni ki eleridi pul kesirdi bir darbetle yere vurdım çün seâdet ehli idi müselmân oldı.

Bendelığ wilğasın onun ğulağına saldıım sora Yemen'e gitdim Müntezir Şâh ki Yemen wâkimidi duâ ile ğabağa geldi onı dutup müselman eledim sora Hişâm >Alğame Hayber-i esbâp ve esâsiye Nuşirvân bin Ğubâdî olup Mekke'ye gelmişdi ve Mekke'ni muvâçara elemişdi men yetişdim ve onu >ulûfe-i şemşîr eledim indi sen fuzûllığ edirsene ve meni ğorxudurdısan inşallah teâlâ seni ğırx dörd ğardaşunnan bir günde bağlaram indi bu nâme yetişen kimi cihan-bahşın ğasrında wâzır ol ve iĝrâr ele ki Allah tekdür ve din-i İbrahim bir wağdur ta saâdet-i ebedî tapasan eger bu şartları ğabul etmesen gelip mülküy berbâd ederem eleki nâme müretteb oldı hemân ğaçide verüp yola saldıılar eleki ğasid Ma'digerb'e getirdi oxuyup ilan kimi ğıvrılıp öz ğardaşlarına evez eleyip dedi indi da'va tedagine meşğul olun çabawı gün >Amr Mu'dî şehrden çıxıp ta Mekke'nin yaxınlığına yetişdiler sis Mekke'ye düşdi ki >Amr Mu'dî gelir dilaver emreledi bar-ğâhı Ebu Ğabisin dağının beraberinde ordıılar bele diyerler >Amr Ma'digerb'in kiçik ğardaşı varidi ki ona Ercel derdiler ayağa durup dedi eger fermân vırsen men dilâverin yanına gideyim ve onı sene itâet etmege çağırım eger gelse febiha>l-merd gelmese ğulağınan dutup ğulam kimi getirem. >Amr dedi tez get, Ercel merkebe suvâr olup dilâverin ğaçırına geldi ne're verdi ki dilâvere xaber verün Muğabbil-i Halebî bâr-ğâhda oturmışdı Ercel'in gelmağ haberini Emîr'e verdi Emîr >Amr'ye dedi git Ercel'i daxil ele eleki Ercel pehlivânı gördi ne're vurdu sende ne kudret var ki benim berâberimde taxtta eğleşesen dilâver dedi eger cesâretün var gel meni bu kürsîden ğalxız Ercel beş yüz batman >amudı ğavzayıp dilavere xamle eledi ama dilâver elini kavzayup onun bend-i destinden dutdı. Ercel ne ğadar zor verdi elini ğurtarabülmedi bilaxere ğürz onun

elinden düşüy pes dilâver bir bu kes onun boynunna ele vurdı ki yıxılıp bî-huş oldu eleki huşa-geldi durup getdi ama şamudı orda ğaldı çün Ercel şAmr Muşdi'nin yanına yetişdi keyfiyyeti beyân eleyüp şamr muşiddi emreledi tabl-ı ceng vurdılar her iki leşger bir nizenin ğabağında çaf bağladılar dilâver at meydana sürüp neşre vurdı her kim keşdi benim meydanıma gelsin pes Ercel şAmr Muşdi'nin yanına gelip dedi o gün men tekdım eger izin virsez gidip onun boynuna zencir salup getirem. İcâze alup meydana geldi ve sesledi ay şArab getir göreğ pehlüvânlığdan ne nişanı var dilaver dedi men peşdestlîğ elemerem wamlesiz nedir Ercel şamudı ğarpus zinden götürüp hamleeledi istedi şamudı vere dilaver elinden dutup şamudı alup bir bu kes boynundan vurdı ki yere yıxıldı şAmr onun ğolların bağlayup öz leşgerine getirdi o birisi ğardaşı ki ona Źu>Xumar derler meydana geldi şamud Emir'e atdı Emir şamudı elinden alup elini uzadup onun düval kemerinden dutup merkebinden götürüp ele yere vurdı ki on ğadem kenarda düşdi şAmr ğolların bağlayup apardı Sa'id-ü Vakkâç meydana geldi onıda Xamza bağlayup xülasa axşama ğadar ğırx dört ğardaş şAmr Sa'id-i Yekvî'den dutdı sonra şAmr Maşdigerb meydana geldi ve altı yüz batman karpus zinden çekip neşre verdi ki ay şArab eger min canun olsa birini selamet apara bülmesen şAmr Muşdi'ni meydana görmağ heman merkebden piyâde olup alet-i warbî çıxardup çünki and içmişdi o günki şAmr Muşdi'nin ruberu ola silahsız onı tuta eleki silâhın soyundu merkebe suvâr olup meydana geldi, şAmr Muşdi Emir'e atdı pehlivân siperininin reddeledi. Ama o ğayıdanda ayağın rikâbdan çıxardup onun çegeninden bele vurdı ki şAmr Muşdi atınan bâ-hem yıwıldılar Emir ğalasip onun sinesinde oturdu şÖmer'in leşgeri istediler wamle eleyeler Maşdigerb mâni> oldu pehlivân onıda bağlayıp şAmr'ye tapşırdı ve özi cenk-i iswâğa suvâr olup tabl-baz geşt vurdılar. Cihângir bâr-ğâha gelüp kürsi-i cihânpehânlığda oturdu ve emireledi şAmr Muşdi'ni ğardaşlarıyla xuzûra getirdiler Emir dedi Maşdigerb meni nece gördün dedi eleki dünyanın ğışleri dilâverleri dutarlar dedi kişi o kişi xidmetinde ol indi iğrâr eleki Allah birdür ve din-i İbrahim bir wağğad ve dübbet-perestlîğ yolu bâtıldur şAmr Muşdi cem> ğardeşlerinen imân getirip müselman oldılar Emir kürsiden dört öz eliyle oların bendin açup ve onı öz kenarında yürürdi ve ğardeşlerine mançıb verip hamusı din-i İslâma müşerref oldılar. Dilaver şAmr Maşdikerb'i ser-leşger eleyüp ve ğızıl kürside egleşdirdi Ömer ve Amr'ye durup ğızıl

walğa >Amr Ma>dikerb'in ve ğardaşlarının ğulağına saldı Emir dedi ne eleyersin cevap verdi ağamın xidmetin elerem >Amr Ma>dikerb dedi dilâver biz ğabul elereğ Ğonra ta>âmlar getirdiler ve ba>d-ı xoş Ğuret mütribler âvâze xüvvanlığa başlayup gerdân-ı >Arab ser-mest olup Emîr'in du>â ve şenâsin elirdiler ve gece gündüz >Amr Ma>dikerb ğardeşleriyle berâber xoş ve xıram rüz-gâr geçirdiler.

Dastan-ı Nehom

Eleki Emîr >âdiyan pür-ğılas walğasının şeddadyanın ğulağına saldı bu waber tamâmı >âlemde perâkende oldı eleki Nuşîrvân'a xaber yetişdi ki Mekke'de bir Arap uşağ ğalxıp ki muğabbil walebîni diri tutup ve müntezir şahı ğulam eleyüp ve Hişâm Algame'ni darb-ı semşîr ile iki parça eleyüp ve onun tamamı esbânın taĞrife getirip ve >Amr Ma>dikerb'i ğırw dört ğardaşıyla bir günde mutyi> eleyüpdür Padşah heft kişver dedi bu kimi adam gerek bizim pây-ı taxtımızda ola Hoca Buzer Cemhir te>zim eleyüp dedi ğıble-i emir pâdşâhın itâ>atinde ve bende ğılığında wazırdur Baxtıñ dedi Ey Şâh Xoca Buzer Cemhir Wilaf diyer eger pehlivân size mutyi< olsun indiye ğadar size yapışardı Xoca Buzer Cemhir dedi ey bed-baxt wiyle-ger ve ey la>neti pâdşâh wükmi olmamış nece gelebülür, şah dedi ay hoca ne eleyağ Buzer Cemhir dedi eger wükm olsa bir nâme ona yazım ona yetişmağ hemân şikiz gelir Baxtıñ dedi pâdşâh hergiz o hocanın yazısile gelmez hoca dedi pes ne eleyağ Baxtıñ dedi gerek bir dilâver çoxlu ğoşunla gönderak evvel Emîr'i da>vet eleye eger gelse febihal-murad ve ger ne zencir boynuna salup getirsin şah dedi kimi bulursan Baxtıñ warem-zâde dedi Güsteham-i Eşkriz Pâdşâh'ın emrile mâmuriyyete gedüp onun ğardaş év->aliyyesi Hürmüz-i xazânı gerek yollayağ ta bu işi âb-câme yetire pes Bahtıñ Hürmüz'i isteyip Nuşîrvân Hürmüz'e ruxĞat virüp ve xil>at virüy fermân emîri yazdı evvel benam-lat-menat ve xüdâvend-i Ğanduğ ve atın Feridûn Ba>d-ı Ğamza-i Arab'a bülsün ve âğâh olsun ğulağımıza yetişüp ki Mekke'de ba>zı gerden-keşleri dutup ve ba>zısı öldürüpsen ama >acepdür ki indiye ğadar ğaĞr-ı mu>alimliye gelmemisen indi Hürmüz'i yolladığ gerek bizim fermânımız yetişen kimi ğaĞra gelesen te senûn wağğunda laĞife ve merwamet eleyağ ve eger sen keşliğ idesen Hürmüz'e ve dimüşüğ ki seni eli bağlı getirsin eleki fermân müretteb oldı Hürmüze tapşırıldılar ve muraxxas elediler Hürmüz Meda>in'den çıxıp Mekke yolına revâne oldı bir müddetden Ğora Mekke'nin wavâlîsine yetüp >Abdü>I-MuĞtalib xaberdâr

oldı ki yedi memleketi pâdşâhın terefinden bir dilâver namzed olup Wamza'nın yanına gelip ewvâlâtı nağl eldi ve leşgerin gelmesin dedi Emîr cevap verdi o velîni>met siz xâtır-ı cem> olun göyün gelsin men bölüm ve o göşun bes >Abdu>-Muṭṭalib eve gelip dilâverden gizlin >ulufe ve şarâp ve nağl Hürmüz için yolladı ve >zar-xanlığ eldi ki pehlivân bende der-gah sultândur Hürmüz bu sözlerden xoş-wâl olup o birisi gün >Amr xaberdar olup yavaşça gâçrdan eşige geldi ve onun leşgerinin yolunun üstinde durdı te Hürmüz'in leşgeri nümû-dâr oldu birbirinden soruşdı bu gâfile hardan gelir işidenlerin biri dedi maswara divâne yedi kişverin Ğawibinin göşununa gâfile diyersen >Amr soruşdı ser-leşgeri kimdür dediler şehzâde Hürmüz xazene-dar >Amr dedi pâdşâhın adamı yohidi ki bu işge ser-leşgerlîğ virüp leşger ehâlisi cûşa gelip dediler dutun bu bî-edeb maswaranı >Amr neft şişesin açup onların başına ot sepdî üç nefer kül olup o birsiler gâçdılar heyya-hû göşundan gaxdı Hürmüz soruşdı ne xayrdur dediler masxarâz gelüp xağa oda tutup Hürmüz kibin cilvin çekip >Amr ona yetişdi onu gördi güldi bu masxaradı ya div ki xalğa od urur >Amr Hürmüz gülen zaman bir daş onun ağzından vurdı ki iki dişî ağzına düşdi Ğora mu>allim virüp Mekke'ye revân oldu ve Emîr'in yanına geldi pehlivân soruşdı ay >Amr hardaydun ve ne xaber var ve nedi >Amr dedi benim hiç xaberim yowdur ondan sora >Abdu>-Muṭṭalib Mekke ehlin Hürmüz'in pişvâzîne getdiler o tamâmı >Amr'nın ewvâlâtını >Abdu>-Muṭṭalib'e dedi >Abdu>-Muṭṭalib münker olup dedi bele adam yoxdur nece dev bu çölde ki xalğa eziyyet lediler Hürmüz yağîn eldi bes tamâmı göşunınan Mekke'ye geldiler ve Emîr'in bâr-gâhına gitdi eleki Wamza'nı kördi te>zîm eldi Emîr durup Hürmüz'i yanında egleşdirdi ve şâhane xil>at ona verdi ve çow >zr istedi Hürmüz her vağt >Amr'ye teref baxırdı wayâsından bir zad diye bûlmürdi bes Emir soruşdı ay şehzâde siz ne için gadem-i rence buyurmussuz Hürmüz pâdşâhın fermânın Emîr'e verip Emîr öpüp gözüne göyüp deyüp ay Hürmüz eger pâdşâh meni isteseydi nâmeni Xoca Bužer Cemhîr ile yazardı mende el-gözüme göyüp gelerdim ammâ çün leşger meni aparmağa men gelmirem siz gayıdın ve cevâneni meni aparmağa yollayun ta men gelim neçe gün pehlivân Hürmüz'i gonağ saxlayıp eleki Hürmüz Nuşîrvân'ı yadından çıxartdı ve Emîr'e muṭyi> olup.

Neçe gündən Ğora Hürmüz meydana gitmax için pehlivândan ruxĞat isteyüp >Amr pehlivân yanına gelip dedi men şehzâdeni rencîde elemişem eger emir versez bir

zâd ona tuwve aparam ve onı şâd eleyem dilâver deyüp tawammül ele >Amr bar-gâhdan eşige gelip bir ıabağ arpa ile doldurup üstüne bir ser-puş gıoyup Hürmüz'in yanına getirdi Emîr xayâl eleyüp ki sîrni getiripdür >Amr özini Hürmüz'in ayağlanma salup Hürmüz onı kenânda oturdup ser-puşı ıabağdan götütüp hamı bar-gâhın ehli gördiler Hürmüz şermende oldı Wamza diyup bunı niye getirdün >Amr diyup eşege arpadan yaxşı ne olar Hürmüz Emîr-i veda>eledi bar-gâhdan çıxdı >Amr onınan ter >Amr Mu'id'ni götürüp Hürmüz'in yolının üstinde durup eleki Hürmüz ora yetişdi ve gözi olara düşdi cân bedenden çıhıp deyüp ay ayar-ı xayra ser gine benim canımdan ne istisen verem menden alçak >Amr dedi fağat senün canuy almağ istirem çünkü sen gülmüşdün Emîr'i dutasan gerek seni ele tenbiye eleyem ki birde bu ıerefin adın getirmeyesen Hürmüz dedi lat-bezirge and olsun birde bu terefe gadem goymaram sehl-dar bekle öz gülleride men>ederem >Amr dedi pes hamuz piyâde olun merkebleri ve esâsiyeni mene verün te sizi âzâd eleyem ve ger ne men senün tamamı leşgerivü zir ü zeber elerem >Amr Mu'idide burada var pes Hürmüz öz adamlarınan meşveretelediler ki eger isteyak canımızı selâmet aparağ bulları verax gidağ çün ma>lüm degil bu adamdı yağul beyabanı pes Hürmüz evvel özi piyade olup sora hamı leşger piyâde olup ve atları ve esbabların tamâma >Amr'ye verdiler >Amr bir at Hürmüz xezâniye verdi ve ümerâ-yı leşgerin heresine bir eşek virüp yola saldı pes tamâmı esbâb u esâsî Emîr'in yanına getirdi Emir dedi ay >ayâr neledün dedi Meçlewet buydı ki men eledim ondan ötri ki pâdşâh onı seni bağlamağdan ötri göndermişdi men tenhâ onun leşgerin bir hane eleyip rüsvâ eledim ki benim heybetim Nuşirvan'ın bar-gahında çoh olsun ve buülsinler pehlivânın bir gıulamı var ki erken devleti her cüre rüsva ider Hürmüz meydana yetişüp bu xaberi yedi memleketin pâdşâhına verdi ki pâdşâh leşgeri pis wâliynen gelirler şâh bu süzden ilan-viran kimi gıvrıyup ve dedi ey Baxtıñ büxter warâmizâde namerd bu rüsvalıg senden oldı eger o ki Bužer Cemhir demişdi eleseydim bu rüsvalıg olmazdı Hoca Bužer Cemhir eleki görüp şâh gıazeplendi kürsi-i vüzerâtdan durup tezim eleyüp deyüp ay >âdl-i pâdşâh pehlivânı getirmağ benim işimdür ki onı leşgerle sizin der-gâhıza getirem ve eger bele elemesem Hoca-Baht-ı Cemâl'in oğlı degilem Şâh deyüp ay Hoca ne disen bir âdemî ki gıoşınınan gelmeyip ve benim ser-dar-ı leşgerimi bu fezawatin rüsvâ idüp senün demakunan nece gelir Hoca dedi bu rüsvalıg hiç vağt

Emîr'den olmayıp bekle bu iş >Amr'nın işidir Şâh dedi >Amr nece adamdır Hürmüz dedi eger min dâne Emir olsaydı bâkî yoxdı keşke bu masxara olmayaydı Nuşîrvân deyüp ay Hoca Wamza nece geleağ Hoca deyüp eger pâdşah emiri ola onı pay-ı piyâde leşgersiz isterem gelir şâh dedi leşgerinin gerek çağırmağ Hoca Bužer Cemhir gâçrdan çixup évine gâydup.

Dastan-ı dehom

Xoca Bužer Cemhir eve gelip oğlının isteyüp ki ona Siyâvuş dirdiler deyüp isterem Emîr'in yanına gaydup onı benim der-gâhıma getirsin Siyâvuş dedi fermân bir derem ama eger Emir'e bir tuwfe aparam taxşıdur Bužer Cemhir deyüp yaxşı disen eli boş getmağ yahçı olmaz hoca biraz fikrden çora dedi yaxşısı budur ki >ilm-i ejdeha peyker onun için yollıyam pes Xoca ilm-i derasiteledi ki onun dört yüz dehenesi varidi ve her dehenede min eyni çini naçbolunmuşdı ki ondan min reng asılmışdı ve atmış kez tülü varidi eleki oğlumı terpedir dile yüz ağaç sesi gıdırdı oğlumı oğlı Siyavuş'a tapşırup ve bir nâme yazup ki benim adım yetişmek heman oğlum Siyavuş'nan kele leşgerinin Mekke'den köç ele ve Medâin terefine yola düş ve bu >ilm ki yollamıçam gâbul ele ki leşgerinin gâbağında getirsinler tapup kişverin şâhının wuzûrına gelsin çünkü şâha xidmet elemek Emîr'in mertebesini artırır ki bu maçlabda puşide ser çoxdı ve bir müddetden çora tahûre yetişir wareketde taçil ile medâine yetişesen çora ele ki istesen şâhın wuzûrına gelesen o tahtı ki Hişâm bin >Algame'den almayasan başuva goy veçselam siyâvuş yaxşı sâatde ve woş vağtde atasın vedaç eleyip Mekke'ye teref revân oldu ta Mekke'nin wevâlisine yetişüp pehlivâna haber iddiler ki Xoca Bužer Cemhir'in oğlı gelir pehlivân onun pişvâzına gelip onı onı şehre apardı Siyâvuş-nâmeni ve >ilm-i pehlivâna verdi pehlivân nâmeni öpüp gözüne goydı hem o günde Mu'dî'ni isteyip emreledi te yol tedariki göresiz ve bu ilmi ki Xoca Bužer Cemhir benim için yollayıp >ilmdâr kim olacağdur >Amr ve Maçdikerb dedi yâ Wamza men men olacağam pes Wamza >ilmi >Amr Maçdikerb'e tapşırıp neçe gün siyâvuşı gonağ elenen sora xoş saatde Mekke'den eşige çıxdılar menzil be-menzil tayy-ı-râh aldılar ta o ki goşun iki yol arasına yetişdi bir yoldan on iki günlük yol ve o birisinin dört günlük müdâvim yol gâlırdı ama o yol ki dört güne meydana yetişirdi bir şehridiki adına Yayân diler o şehirde bir bebiri varidi ki o bebiryi sebebine >ubur ü mürur gâç olmuşdı ve şehir virân gâlmışdı

ve bir adam eleye-bülmürdü ordan kiçe eleki mukaddime leşger ya>ni >Amr Ma>dikerb o iki yolun başına yetişdi merkebin celevin çekip dedi bülmürem indi hansı yolu ixtiyar eleyecağ pek Ercel öz fevciyle yetişdi ğardaşın durmuş gördi soruşdı niye durmusan keyfiyyeti beyân eledi Ercel'e durdı Ğonra Esved yetişdi o da tevkif eledi Ğora >Amr Mu>di'nin ğardaşları yetişdiler Ğora >Amr Ümeyye yetişdi diyip ay ğarnı yeke niye durmusan >Amr Ma>dikerb diyip ay uğrı bu iki yoldan ötri durmuşam te görüm pehlivân hansı ixtiyar eleyecağ >Amr dedi yaxşı elemisen ki ta ğâh >ilm-i ejdehâ yığır çıxıp >ilmin sâyesinde >Arap ehlinin günü pehlivân-ı cihân peydâ olup leşgeri durmuşdı gördi ewvâl soruşdı ğazâ yani dediler Emîr emreleyüp hemin bu yaxın yolda wareket eleyüp ta o şehre ki bebür orda varidi yetişdiler hamı şehr virân olmuşdu Wamza emreleyüp ta leşger piyâde olup >Amr'nın revâne oldılar şehre geldiler ğeşenk bir şehr gördiler ki o bebirin xavfından xarabe ğalmışdı Emîr dedi sen sir terefden git men de bir terefden eger sen bebiri görsen mene waber ver ve eger mene rast gele men onun işin tamam elerem inşallah her ikisi axtarırdılar bir sa>atden Ğonra her ikisi dervâzeye yetişdiler ama onı tapmadılar Emîr >Amr'ye dedi ey dost ne eleyak ki bebir tapılısın >Amr dedi Emîr eger her yerde yatmış olsa sizin feryadızile bîdâr olar Emîr dedi yaxşı didün Sepes >Amr bir ağacın üstüne çıxıp Emîr xinkden piyade olup sağ elin ğulağına ğoyup ne>re waydırdı virüp elegi Emîr'in ne>resi ucaldı bebir mağarada yatmışdan hevlden bîdâr olup durup ve ne>re semtine revân oldı Wamza gördi ki bebir gelir eleki yaxınlaşdı xanek-i iswağ bebiri görmekin tığatin getirmeyip ğaçup leşgere geldi ama sipah feryâd elediler ki watme Emîr'e bir âsib yetişip Siyâvuş dedi Emîr diyer dur ve at bebirin tığat yaraşın getirmeyüp ğaçup siz xâtır-ı cem> oldun el-ğaza eleki bebir yetişdi ğalxıp wamle eledi istedi ki iki pençesin Emîr'e vura Emîr onun cânasından dutup pehlivânın çeganına yetişmişdi Emîr >Amr'e dedi ey dost bebirin derisin soy dilâverin emriyle onun derisini soyup içini ile doldurdı pes her ikisi o derini götürüp leşgerin yanına geldiler gerdân-ı >Arab pişvâza geldiler ve Wamza'nın ayağına düşdiler Emîr Siyâvuş dedi ğardaş eger Ğâlâw olsa bu derini Nuşirvân'ın yanına aparacağ Siyâvuş dedi >aybı yowdur pes Emîr Muğabbil-i Walebî'ye dedi öz leşgerinen bu derini şâhın yanına apar Mukabbil durup revâne oldı, heminki müdded yaxınlığına yetişdi sor ve ğavgâ şehre düşdi ki bebir beyânı Emîr öldürdi bu xaber şâha yetişüp te>eccüb oldı dedi ey Buzer Cemhir neçe

def>a men leşger yolladım elleye bülmediler onı öldirele Wamza nece onı öldürüp Xoca dedi ey şâh-ı >âdil Emîr->alemdə şecâi> bir kişiydi bu söz dediler ki Mukabbil-i Halebî bebir derisinen yetişdi şâh onı ğacre dâhil eleyip Muğabbil vârid oldu şâh-ı >âdil bebir derisin görmekten Emîr'in cânına du>â elledi ve o ğadar Emîr'in ta>rif ve tav<îfin elledi ki tamâmı şâhlar ve şehzâdeler ki şâhın beraberinde kürsîlerde oturmuşdular wased-âpdılar eleki dilâverin ta>rifinden fariğ oldu Muğabbil Halebî'ye dedi sen pehlivânı nece gördün Muğabbil-i Halebî dedi men Wamza'nın ğulamıyam Buzer Cemhir dedi ğabîle >âlim bu Muğabbil Halebi ki Yemen yolında yol kesirdi Emîr'in onı mutyi> eleyip Muğabbil yaxşı tiz-endazdı ki onun mişl-i tiz endazlığda yoxdı Nuşirvân'ın taxtın ğabağda bir şehzâde oturmuşdı adı Erçeng idi dedi Xoce Buzer Cemhir ne diyersen o Wamza ki Ğahibğırandı ox atmağ bulmır bu ğulam nece eleye bülür kişiler kimi ox ata bir bele niye ğulamın ta>rifin eyllirsiz Buzer Cemhir diyer ey bi-xaber bu ğulâ degil şehzâde Halebî'dür eger özini ğulam eyllir namıı würmetini saxlayır ğulam dimağınan adam ğulam olmaz sen fužullığ idirsen, Muğabbil dedi eger da>vâ tir-endâzlığ var nedür hüve her birimiz >âdil Şâhın wuzûrına bir ox atağ Şâh-ı >âdil özi senin benim aramda munsif olsun şahedi Muğabbil'dür diyer Erçenk dedi evvel kim atsın Muğabbil dedi evvel sen at Erçenk dedi üç dâne fullad siper adsılar ki ox sipere ursınlar Erçenk oxı atup iki ğolladı siperi geçip üçincisinde ğaldı Conra Muğabbil-i Halebî dedi te yedi siper fülad adsılar ve anun üstine bir engüşteri na<ıb eldiler pes Muğabbil o walğa engüştiriden ele vurdı ki yedi sîr füladdan giçdi divâra yetişdi Nüşirvân çox xoş-hâl oldu ve giydiği paltarı ona bağısladı tamâm bar-ğâhın ehli Muğabbil'in tir-endâzlığında wayran oldılar pes >âdil-şâh Muğabbil Halebi'ye dedi get Emîr'i tez bâr-ğâha getir ki ona müstağvex Muğabbil-i Halebî Medine'den çıhıp Emîr'nin leşgerine yetişdi tamam keyfiyyeti Emîr'e dedi Emîr de Muğabbil'e xil>at verdi o birisi ğün Emîr'e ğöç eylib ve Medâin'in yaxınlığına yetişdi xaber Nüşirvân'a verdiler ki Wamza >Arab yaxınlaşıp şâh Medâin'den Emîr'in pişvâzına çıxıp meydan-ı Medâin'de durdı leşger-i >arap yetişdi evvel fuç Emir Ma>dikerb nümüvvar oldu ele i Nüşirvân'ın ğözi >Amr Ma>dikerb'e düşdi Xoca'dan soruşdı emîr budur Buzer Cemhir dedi bu >Amr Ma>dikerb'di ve ser-leşger Emîr-i >arabdır çün >Amr Ma>dikerb'in ğözi şâha düşdi durup uca sesiyle dedi es-selâm-ı >aleyke ey Nüşirvân Şâh dedi ey Hoca bu ğarnı bu ğün neşni ver ki meni görmeginen

merkebden piyâde olmadı Xoca Bužer Cemhir dedi bu kişi divânedir pes Ercel yetişdi eleki şâhı gördi merkebden piyâde oldı ve tezîm eleyip duâ ve şenâyı şâhı yerine getirdi özini ğardaşına eleyip dedi niye yedi iğlîmin şâhı'nın berâberinde piyâde olmusan >Amr Ma>dikerb dedi bu kim o ki men onı görmeginen piyâde olam Ğonra Esved yetişdi o da piyâde oldı ve durdı Ğonra žal-xumar u sa'id-i yemânî yetişdi Ğonra her nâm-ver ki gelirdi merkebden piyâde olup şâh'a selâm eylirdi meger >Amr Ma>dikerb ki süvâre durmuşdı eleki tamam pehlivânlar yetişdiler onların dalınca âvazdur baş >ıyâr >Amr Ümiyye peydâ oldı şâh Xoca'dan soruşdı bu ses kimdendir Xoca dedi bu şâh >ıyaran cihân u çerağ leşger Emîr >Amr u Ümeyye adıdur o vağt >Amr Ümeyye peydâ oldı dalısıca on iki min bende zin kemer tazı atlar ellerinde gelirdiler Şâh dedi Xoca olar niye piyâde gelirler Bužer Cemhir dedi çün o özi şâhdur gerekdi ki bendeleri piyâde olsunlar eleki >Amr Ümeyye'nin nazarı şâha düşdi mu>allağ virüp başını yere ğoyup >Amr Ma>dikerb'i üt üste görüp ne>re verdi ki ey bî-edeb piyare ol valla seni zorınan piyâde elerem >Amr Ma>dikerp nâ-çar piyâde oldı şâh güldü ve dedi ey Xoca nece oldı ki >Amr Ma>dikerp evvelde piyâde olmurdı indi piyâde oldı ve xidmeteledi Xoca dedi her zehrin bir pâ-zehri var >Amr Ma>dikerb'de >Amr Ümeyye'nin daşının ğorxusından piyâde oldı Nûşirvân güldi bu söz dediler ki âvâz-ı >ilm-i ejdehâ peyker ucaldı şâh dedi ey vezîr bu ne sesdür Xoca Bužer Cemhir dedi Bužer Cemhir'nin >ilminin sesidür çün bende-zâde Siyâvuşî fermânızın wükmile Emîr'i getirmeğden ötri gönderdim bende bu tuwfeni pehlivân için yolladım ve şâh ve vezîr bu danışığda idiler ki >ilm-i nümû-dar oldı >ilmin altında şâh-ı merden ta Cebxeş (?) Sultan-Cihân >ilm-i resül-i âhirü>lamân Wamza bin >Abdü>Muṭṭalib ve onun dalısında on bir ğardaşı nümû-dâr oldılar eleki Emîr'in nazarı pâd-şâhın çetrine düşüp İswağ'dan piyâde olup taxt-ı Nûşirvân'ı ki Wişâm-ı >Alğame'den alışup istevüp ve başna ğoyup revâne olup şâh devüp şâh dedi Xoca Bužer Cemhir Emir ne eyilir dedi şâhın taxtın ki Wişâm'dan alup edep için başına alup getiriler eleki Nûşirvân bu tevâzuı gördi merkebden yere düşüp xecâne dedi te taxt-ı pehlivânın başından kenâr elesin eleki Emîr ve Şâh birbirine yetişdiler Emîr özini Şâh'ın ayağına saldı Şâh kenarında egleşdirip xilâat isteyip öz elinen ona xilâat giydiririp ve onun ser-kerdelerine >in>âm verdi Ğonra esvâd olup Medain'e revân oldılar Şâh her mertebe Xinik-i İswağa nazar eyilir ve diyer ya Xoca bu kimi merkeb yer üzinde olmaz Xoca cevâb verdi beledi Şâh bu yollar Nûşirvân'ın

yanında bir dilâver varidi ona Kârûn-ı dev-bend diyardılar ve Medâin'in gâla>aya indi onun bir yahşî merkebi var idi ki Nûşîrvân def>alar onı istemişdi o vermirdi eleki Ğarun Wink-i İswağın ta>riğın Nûşîrvân'dan istedi dedi şâha Wamza'nın merkebi benim merkebiminen yaxşî degil eger ferman veresiz Wamza'nın merkebilen müsâbağa goyağ Şâh Emîr'den soruşdı eleyebilirsiz Ğarun'ınan müsâbaka viresiz pehlivân dedi eger şart bağlaya ki herkesin merkebi gabağlıya o birsinin merkebi onun ola wazıran Ğaruneledi pes her ikisi merkeb çapıddılar axirde Xink-İswağ Ğarun'ın atından gabağa giçdi >Amr Ümeyye gâçup bir yumuruğ gârına ele verdi ki merkebden yere düşdi merkebi pehlivânın yanına getirdi pehlivân onı Nûşîrvân'a pişkeşeledi dedi şâha mene vâcibeledi evvel günde İswağı size piş-keş eleyem ama çün merkebi mene lâyıık yoxidi indi istemem bu merkebe şâhun nazarı vardur pes bunı piş-keş elemeğnen sermendeliğı rafi>elirem Nûşîrvân hemân sâ>at öz merkebinden piyâde olup ona süvâr ve çox xoş-wâl oldu cümle şâhlar öz aralarında cûşe geliriler pes şâh Wamza ile şehre gelip bâğâhda taxtta egleşdi Xoca dedi Wamza'nı harda oturdam Xoca cevap verdi her yerde ki şâh mühlet görseler, Nûşîrvân dedi gerek Ğubâd-ı Güsteham'ın kürsîsinde egleşdirmeğ pes Xoca'nın elini tutup Ğubâd-ı Güsteham'ın yerinde goydı çora ta>âm gelip evvel gızıldan toxunmuş sefereler açıldı ve sora cür-be-cür ta>âmlar düzölüp ta>âm yiyüp götürdüler ta>âm yiye yiye >Amr bir gızıl gâb oğrıladı ve istirdi ikimincin oğrılaya dâr-ı öge? kördi feryâdeledi ey >ıyar-ı çaw negi ne oğrılısan eleki şâh bu sözi işitdi wükmeledi tamâm seferenin eşaşiseyisn A>rabîlere bağışladım >Amr'da bu sözi işidüp dedi eger pād-şâhlığı Allah verüp Nûşîrvân'a verüp bilâ-xire şâh pehlivâna o gâdar muwabbeteledi ki hamı erkân-ı devlet ona waset apardılar ama bir zâd diye-bülmürdiler.

Eleki neçe gün Emîr'in gelmeğından geçdi xaber pādşâha verdiler ki Ğubâd bin Gesteham gelir ve Güsteham eşk-i zerîn kiş Behrâm Wağânı diri dutup geliriz eleki Şâh-ı Ğubâd'ın kâmesin işitdi tamâm erkân-ı devleti onun pişvâzına yolladı pehlivân dedi eger icâze olsa mende Ğubâd'ın pişvâzına gaydtım Emîr gâçrdan eşiğe gelip Ğubâd'ın yolunun üstinde durdı tamâmı ümerâ-yı Nûşîrvân Ğubâd'ın yanına gelip tacların yere vurdılar ve fiğânelediler ki ama Arap-keşgine wavârin elinden onun işi bu yere yetişip ki >Acem mülkünde suvâreliğ iddi>âsı eyilir Ğubâd dedi hansı >Arap dediler Emir Wamza reñis-i Mekke'nin oğlı ki Muğabbil-i Halebî'ni özüne bende eleyüp munzar şâhid

Müslimân eleyüp Hişâm-ı >Alğame'ni öldürüp ve >Amr Ma>dikerb'i ğırx ğardaşıyle bir günde tutup ve bebir-i beyânı öldürüp ve senün kürsivi özüne mağam eleyüp çün Ğubâd-ı Güsteham ve kelimâtı işitdi dedi ad-ı Ümeyye ki bu işleri göre giçik adam olabilmez pes Ğubâd Medâin'e teref yola düşdi uzağdan Emîr'in fevcini gördi dedi ey Baxtın Şâh durupdı Baxtın dedi pâdşâde degil heman >Arab-ı Xayr-ı meserdi Ğubâd dedi onınan ruberu olmakımız yaxşı degil şâyed sözim tez ola pes ayrı yolnan şehre gelüp ve şâha pâ-buslığ eledi çün Emîr büldü ki Kubad-ı Güsteham onı görmeğden iwtirâz eledi şehre ğaydup bâr-ğâhına gülüp ta>zîm eledi çün Ğubâd öz kürsisinde oturmuşdı pehlivân ayağ üste durup Şâh dedi ey Xoca Pehlivânı harda egleşdi yarağ Xoca dedi her yerde ki siz Meçlewet bülsez Nûrişvân dedi kürsî sâl nerimâm ki Güsteham ötüri getirin egleşin Wamza oturup ta>âm getirdiler Ğora Ğâğiyân-ı sîmin-ten piyâleleri gerdişe getirdiler ve xoş-âvâz muṭribler sâz ve âvâz başladılar herkes bir yerden söz diyerdi Ğubâd-ı Güsteham mest olup Emîr'e xayra-xayra baxırdı pehlivân dedi sene ne olup ki bele bi mihr-bân baxısan Ğubâd dedi sende ne cesâret var ki benim atamın kürsisinde otursan Emîr dedi ey nâ-dân kürsî pâdşâhindur herkes onun fermânınla oturur Ğubâd dedi indi durupsan ya ğalwarım Emîr dedi eger ğalwıra bülseñ ğalwıra Ğubâd fevren bir yumuruk Emîr'in çegenine vurup Emîr bir bu kes onun gerdanın vurup ki Ğubâd kürsiden yıxılıp durup şemsîr çekip Emîr'e wamle eleyüp bende-destinden dutup zor verüp şemsîr Ğubâd elinden düşüp pes Emîr onı yerden götürüp göye ğavzuyup illa yere vurup ki bir saıb huşı gitdi Ğora yavaşça durup kürsîde oturup şâh devüp iwsan olsun sene ey pehlivân yaxsı size verdün bu ne ki bizim wuzurımızda bi-edebliğ eledi Emîr te>zîm eylüyüp Nuşirvân'ın sözünden hamı Emîr'e wased apardılar o birisi ğün xaber geldi ki Güsteham Behram xağânı dutup getirir ki hamı erkân-ı devlet pişvâza gitdiler Emîr Güsteham'ın pişvâzına gedüp onun yolında durdı çün baxtın ve Fa>fûr-u Erçenk ve Gargın ve Mundelân şâh ve Ğarun-ı div bend Güsteham'ın yanına yetişdiler ona Wamza'nın elinden şikâyet idüp ewvâli nağl elediler Güsteham Ğubâd dedi ey naxlet revâdir ki senün vücûdınınan Emîr >Arap benim kürsîde egleşe Ğubâd Çeryânı nağl eledi Güsteham ğorhup revân oldılar biraz gelenden Ğora gördi Wamza durup fi>l-wâl merkebden piyâde olup onun mülâğatınan ötri geldi Wamza'da merkebden piyade oldı Güsteham ğaçup Emîr'i bağrına basdı ve götinen Emîr'in kemerine verdi soruşdı ki

Emîr xoş sen o walde eleye wayâl eledi ki Emîr onun zorından helâk olacağdur ama Emir annadı ki Güsteham zor azmalık eder Emîr her iki elin Güsteham'ın kemerinden salup ve biraz zor Ğawibkıranı kemerine verdi ki o toğat getirmeyüp mihreni tasa saldı emîn güldi Güsteham sermende oldı ve dedi ey şehir-yar benim sırrımı fâş eleme bu nişân senden benim aramda olsun pes her ikisi bâr-gâha geldiler eleki Güsteham Şâh'ın pa-busluğundan fâriğ oldı Emîr'in elinden dutup Sâm-ı Nerîmân kürsisinde egleşdi yerde ve özi ondan aşâğada egleşdi eleki Nûşîrvân Güsteham'ın te>zimîn Emîr'e gördi soruşdı Xoca nece olupdur ki Güsteham Emîr'in muvâfakat eylir Xoca güldi pes ta>âm getirdiler eleki sefereni yığdılar dilâverler necedür şarâp işdiler Güsteham mest olup öz öz Emîr'e tutup dedi ay >Arap-ı keşkibe xavârisinde ne ğudret var ki benim kürsimde otursan hiç bilürsen ne kürsîde kimler oturuplar Emîr dedi bûlmürem ne kâfirler oturuplar Güsteham dedi Sam-ı Nerîmân ve Rüstem-i destân ki bizim ceddimiz ve peder-i ceddimizdiler ve olardan mene mîrâs yetişüp Emîr dedi bu senün bu lâyığidi velî sene lâyığ değil ondan ötüri ki sen nâ-merdsin çün men senden lâyığam yiğne bu kürsîde oturmuşam Güsteham dedi durusan ya ğalxırım pehlûvân dedi duru sen bu kürsîni pâdşâh mene bağışlayıp Güsteham dedi pâdşâh'ın benim kürsîmde ne wakkı var şâh-ı >âdil dedi ey ağzı murdâr bu kürsî o adamındur ki tamâm dilaverlerden secai> idi pehlivân senden zor evirdi ve öz zorından bir şemmesin sene nişân verdi.

Sen özün onı okırsında egleşdirün indi beyhude niye danışırsan ve eger utanmısan zorınan al pes Güsteham oğlı Kubad'a dedi dur bu >Arabın başın bedeninden ayıram. Kubad mestliğ xayâliyle şemşîr çekip ayağa dorı ve şemşîr ânâ wavâle eledi pehlivân nece ki oturmuşdı elini uzadıp bilegin havâda dutdı bir boğs-ı evsâ ile vurdı ki yere yıxılıp pes Güsteham o birisi oğulta dedi pehlivân onıda bir derbetile yıxdı pes Güsteham üçüncü oğlana ki adı Ğarunidi dur bu >Arab-ı evveldir pehlûvân onıda yener noğsanen yıxdı ta dördüncü oğlında Emîr o cür bî-huş eledi Güsteham'da tığat ğalmayıp noğsan Emr'in piserine ele vurdı ki pehlivânın gözi ğaralup pes ilah-i yâd inleyüp kürsîden devirdi Güsteham'ı tutup eli üste alıp yere vurdı ki bir sâ>at huşe gedüp eleki huşe geldi durup oturdı gördi tamâmı şâhlar ve şeh-zâdeler ve gerdân >Arap el şemşîre idipler Güsteham soruşdı ey şâh ve ey şeh-zâdeler siz niye el-ğalebe olmısz dediler şâhın fermân-ber-dârlığından ötri ta her kimi diye edeb eleyak sonra özini

sandal-nişin pehlivânlara elep dedi siz niye şemşîr çekmipsiz olarda hemân cevâbı derdiller, özni heşdad min şâhin bendelerine eylip dedi siz niye şemşîr çekmesiz dedi senün bî-edepliğinden ötri eger pâdşâh fermân verse demâr senün rûz-gârınan getirüg nâ-çâr xâmûş oldu pes tamamı şehzadeler öz özine güldiler Emîr de öz ğasrına ğaytdı.

Dastan-1 devazdehom

Eleki günüz oldu Nûşîrvân taxtta egleşip bâr >âm verdi küll-i â>yân ve erkân-1 devlet geldiler ve öz kürsîlerinde egleşdiler Güsteham Wamza'dan aşağıda oturdu ta>âm yenen sonra piyâle şerbet getirdiler >Amr öz taxtın durup Nûşîrvân'ın beraberinde te>zim eleyip dedi şâha diyerler Behrâm Xâġân'ı Güsteham saxlayıp bar-ġâh cihân Benâha getirip ve Behrâm Xâġânın pehlivânlığı dünyâda meşhurdır arzum var onı görem şâh dedi Behrâm Wâġân'ı getirdiler eleki Behrâm'ın yâl-u kûpalin gördiler hâmu wayran ġaldılar >Amr'ye deyüp ey pehlivân seni Güsteham nece bağladı Behram dedi ezel menden da>vâeledi ve bir zârb-1 >amûd menden dedi o gün mebdennen ġayd-1 velî ikinci gün menden salâw için danışmaġa geldi men Güsteham'ı evimde ġonaġeledim üçüncü gün meni Güsteham évine çağırdu veli ta>âmın içine bî-huşlıġ duâsı varmışdı eleki huşe gideyim meni bağlayıp revâne olup >Amr Ümeyye deyüp ey Güsteham sen özüy adlî pehlivân bülürsen ama kişileri bâ-merdliġ ile saxlayasan la>net sene olsun bu pehlivânnıġ resmi degil wayâ elemisen kişilerin meclisinde oturan Güsteham dedi o xilaf diyer men onı merdânlıġnan merkebden götürüp yere vurdı Emîr dedi Behrâm neye waya elemesen Güsteham bu pehlivânların wuzûrında diyer ki men onı merdanlıġınaġ merkebden götürüp yere vurmışam neye yalan danışırsan Behrâm eleki bu sözi Emîr'den işiddi dedi hûş-1 munzar adam sen kimsin bu bar-ġâhın ehline ohşamırsan Xamza dedi men Wamza bin el-Muţţalib'im Behrâm dedi eger benim sözimi inanmırsan benim bendimi götür ve Güsteham dört oġlınan menden mübâreze elesin men her beş neferini senün yannında bağlayam ta siz bülesiz ki benim kibi dilâver yalan danışmaz Wamza kürsiden Žerrup şâha iltimâseledi ki icâze verün bendi Behrâm'dan kötürölüp ta temâşâ eleyex Şâh dedi bu yalanı dü-bâr kim tutabülür Emîr dedi onı bağlamaġ benim >uddeme inşa>llah Şâh'ın wuzûrında bağlaram çonra Emir deyüp Behrâm'dan bendi götürsinler Güsteham mâni> olırdı ama fâide vermedi >Amr Ma>dikerb durup bendi Behrâm'dan götürdi be-mawz-1 eyniki Behrâm el ayaġı açdı

ğaçup bir neferin şemşîrin alup Güsteham'a wamleeledi, Güsteham dört oğlu ile Nuşirevan'un taxta penâh apardı Behrâm bâr-gâhun arasında durmuşdı her kimi şemşir ili vurdı xıyar-ter kimi iki bölürdi ğavğa bâr-gâha düşdi şâh Wamza'ya dedi oğul neye beleeledün Emîr Wamza ne ğadar Wâkâna diyerdi aram olmurdı ve vurup öldürməğdan durmurdı ve dirdi Emîr hiç dayanma ta men bu keferi Nüşirvan'ile öldireyim ve seni taxtta egleşdireyim ve senün ğabağunda nökerliğ ideyim eleki emr kıvırdı Wâğân'ın işi wadden geçüp dedi Behrâm bu kişiliğden uzaxdı seni bar-gâhda tutam gel libâs-ı warb götür merkebe suvâr ol ta seni meydanda tutam Behrâm dedi bu wâm xayâldi eger men silaw götürüm ve merkebe suvâr olam kim meni tutabülür Nüşirevân emreledi Behrâm'a silaw getirdiler ve merkebe suvâr oldı Emir'de Wink-i İswâğ'a suvar Behrâm'a dedi meydana gel ki seni meydana bağlayam Şâh'ı teslim eleyem ve Şâh'a iltimâseledi ki meydana teşrîf getirün ve temâşâ eleyin Nüşirevan tamâm leşgerinen süvâr olup meydana geldi fevcler teşkil verdiler, Behrâm meydana gelip ne-re verip ey Wamza sene dedim ğavı Güsteham'ı Nüşirevân'ile öldireyim mâni> oldun indi gel meydana ta merdânığvı görex Emir Wink-i İswâğa rikâb çekip meydana meydana geldi ve Wâğânın berâberinde durdı Behram deyüp Emîr meni benden xilaçeledün nece evvelde sene wamle eleyem Emir dedi bizim âdetimiz degil ğabağca wamle eleyağ evvel wamle senindür Behram El-kezir heftad-menad eleyip merkebi cevelâna getirip >amûdı ile Emîr'in başına vurup ki sesin her iki leşger işitdi.

Dilâverler dediler eger mürsed-i İskender olsa bu >amûddan xatırdadur velî Emir o >amûdı reddeledi Behrâm ikinci >amûdı urdı Behrâm'ın üçüncü >amûdının Wamza'nın merkeb-i dev zannolup pehlivân >amûdı min zawmetten reddeledi nöbet Emir'e yetişdi gürz Hişâm-ı Hayberî'ni ki üç yüz elli batmân vezn varidi götürüp Xink-i İswâkı dolandırıp ele onun kellesinden vurdı ki Behram'ın atının kemeri sınıp Behram yere düşdi pehlivânda merkebden piyâde olup elle birbirinin kemerine salup yüz verdiler Emir deyüp >Amr Ümeyye men ne-re verirem >Amr rekini göye atdı leşger büldiler ki pehlivân ne-re verecağ derhâl panbuk ğulaklarına koydılar ve merkeblerin muwkem dutdılar eleki Nüşirvân bu wâleti görüp Xoce Buzer Cemhir'den soruşup ki ey Xoca niye >Arap leşgeri ğulağlarına panbığ ğoydılar Xoca deyüp Wamza'nın ne-resinin sesi onun altı ağaç zemin u zamânı ve dağ-daşı lertzeye getirir çox atlılar ve merkeb yere

vırar çox kişilerin şemsîri yere düşer ve kemânların latı sınar Nûşirevân deyüp men de panbıg ğulağıma ğoysam yaxşıdır Xoca deyüp bi taxt-ı naçb elediler Nûşirevân'a deyüp siz taxtta egleşin eger bî-hüş olsâz tahtın içine düşersiz Nûşirevân tawtta egleşdip Emir ne-re Allahü ekber ceger yeniden çekdip ve Behrâm'ı ğalzayıp yere vurup sinesi üste egleşdip ve her iki eline bağlavup ve Muğabbil Halebî teslim ulup Nûşirevân bir sa>atden sonra hüşe gelip deyüp Xoca Buzer Cemhir düz diyerdün eleki Emr Wamza ne-re çeküp men dedim bes ki göy yere gelüp ya eleki dağ dağa dağıldı, pes Emr gelip Şâh'ın ğademlerine düşüp şâh öz geydiğı paltarı ona bağışladı ordan bar-ğâha gelip pehlivân kürsî cihân pehlivânında egleşip o terefdan Güsteham oğlanları Behrâm'ın yanına gelip dediler ey Behrâm nece oldı özüy >Arab'ın bendine verdin, Behrâm dedi ya warâmzeler Emir meni merdanlığınan tutdı ama sizin ataz nâ-merdliğinen elimi bağladı pes onlar fikirleşdiler ki Emir bunu hiç vağt öldürmeyecağ ve müslimân edeceğdir ondan bir ayrı belâ bize nazil olacağ yaxşısı budur bunu öldireğ ve her gâh Emir soruşsa ki niye öldürdiz diyerüğ pehlivâne pis deperdi biz tağat getirmedix pes her dört ğardaş xançerleri çeküp Behram'ın ğarnın cırdılar ğavğa bar-ğâha düşdi ki Güsteham'ın oğlanları Behrâm'ı öldirdiler bu haber Nûşirevân'a ve Wamza'ya yetişdi >Amr'ye dedi Güsteham'ın oğlanların tut getir benim yanına ta oların ser-â-ser vıram >Amr'ye bâr-ğâhdan eşige gelip onun dalısıca Güsteham da geldi ve >Amr'nın yağınına düşüp deyüp >Amr bu uşağlar pis iş görüpler ki Behrâm'ı öldürüpler Wamza buları öldir celalu>-lahdan ötri kömek eleye te min teneke ğızıl sene vireyim >Amr öz özine deyüp indi ki Behrâm ölüp ve dirilmeyecağ niye min teneke kızıl altın vereyüm fi'l-wâl ğızılı alup ve Güsteham'a dedi ki senün oğlanlaruy pehlivândan xilâç eleyecağam pes pes oları tutup Wamza'nın yanına getirdi Emir dedi ay Waram-zâdeler Behrâm'ı niye öldürdiz dediler Emir'e pis diyerdi biz ona göre onı öldürdüğ Emir dedi bed-baxtlar mene pis diyerdi siz niye onı öldürdüz, Güsteham'ın Pehlivân'ın ayağlarına düşüp dedi ey cihân pehlivânı öz başuh taçdığ ele ve bular <efvet ve Nûşirevân ve Buzer Cemhir'e işâreeledi ki kömek elevün >Amr dedi ey pehlivân Behram bir warâm wavaridi indi ki ölüp dâxi diri olmayacağdır Emir dedi ey oğrı wateme rüşve almayasan >Amr dedi fağat min tenege ğazıl benim ğoltuğıma gelip pes Emir oları bağışlup azâdeledi o günden Güsteham bir sâ>at Emir'den ayrılmırdı ve pehlivânda ona inanırdı ama Güsteham furçat axtarırdı ki

Emir'i öldürsün bir gün bâr-gâhda şikâr cöwbeti araya geldi Güsteham dedi >acepdür ki Emir'de şikâr sevgi görmürem Emir dedi neye eger şikâr yeri olsa giderüg Emîr buranın üç ağaclığında yaxşı şikâr yeri var eger muvâfağat elesiz cöbâh giderux Emîr dedi mânî-i yoxdur pes Güsteham eyaga gelip dört oğlanlarına dedi Emir cöbâh şikâr vadesi virip, siz gerek dört min süvârenin fülân dağın dalısında gizlenesiz çün bir uca yere gelax sizi seslerem önde dört terefdən wamle eleyüp Emîr'i öldiresiz bu gerar ile oğlanları şikâr-gâha yolladı özi cöbw-u vağtî Emr'in yanına gelip dedi Emîr gel te şikâra gidex pehlivân dedi leşgerinen gidex te tek gidex, Güsteham dedi leşgerinen gitmeğın wissini yoxdı tek gidex tiz çayıdağ >Amr dedi çün sen wile-bâz kişisin mende gelirem eger wile elesen sene küşe-i elyağ virem, pehlivân >Amr'ye dedi sen dilâverlerinen pâdşâhın yanına gidip selâm yetir ki men Güsteham'nan şikâra gideyim pes olarınan şikâra teref revân oldılar, eleki pehlivân ve Güsteham şikâr-gâha yetişdiler Güsteham dedi yâ Emîr dâvun başına gideğ görex harda şikâr var pehlivân dedi git Güsteham uca yere çıxup oğlanların sesledi ki gelüp vurun bu oğrını bu vağtde dört terefdən şemşîrleri çeküp pehlivâna wamle elediler ve oxları ona atdılar, Emir çün muâmeleni bile gördi ne-re Allah ü-ekber cigerinden çıkup özini onlara verüp her kimi başdan vurırdı top kimi tuvallanırdı ve her kimin belinen vurırdı xıyâr-ter kimi ikiye bölürdi Emîr'in ne-re sesi bâr-gâha yetişüp Nûşîrevan ve gerdân-ı arab suvâr olup çaçdılar.

Bir terefe elinde özlerini şikâr-gâha yetirdiler gördiler Emîr iki elli şemşîr vurır ama >Amr'de Emîr'in dalısına durup neft şîşesin olara açıp od verir eleki gerdan >Arap bu valı gördiler ne-re-zenân özlerini o bed-baxtlara virüp keşteden peşterler tartıp vurdılar Güsteham özi göşünü kaçup ama Emîr'in göşünü dört ağaç oları takîb elirdiler veli Emîr'in silâwı alamamağı cihetine çowlı yara bedenine degmişdi Şâh Emîr'e dedi neye çaflet eledün ve o emkârın sözünü içtedin Emîr dedi wükm-i xidayet-âlî una imiş pes şehre geldiler ve >Amr Emîr'in yaralarına devâ çoyup bağladı ve neçe gündən çora yaxşı oldı

Dâstân-ı sizdehom

Eleki Güsteham eşk-i zerîn kiş şikâr-gâhdan çaçdı giçeni sewere kimi ap çaçupup sewer öz oğullarınan maçlaxat eledi ki hara gidağ ve kime penâh aparağ olar dediler yahşısı budur ki Türkistan'da Zubin Kavs'ın yanına ki Moğulistan pâdşâhıdı

penâh aparâğ ve onı leşgerinen getirâğ Medâin'e ta pehlivân ü Nûşirevân'ı öldürüp asûde olağ Gûsteham dedi çox yaxşıdır bu fikrinen revâne oldılar menzîl gidirdiler neçe gün gidenden çora kavuşdılar bir leşger düşüpdür soruşdılar bu kimin leşgeridür ve serleşger göşünü kimdür dediler bu leşger >Algame Xayberîdür çün Wamza onun oğlı Hişâm >Algameni Mekke-i Mübâreke'de öldürüp indi onun ğanın almağdan ötri pehlivânın duâsına gidir Gûsteham dedi yaxşısı budur bizde >Algame'nin yanına gidağ ondan el bir alup Wamza'nı atağ pes Gûsteham >Algame'nin yanına gelip icâze istedi, >Algame'ye xaber verdiler ki Gûsteham eşk-i zerîn Wamza'nın zulmünden sene penâh getirip >Algame ğatrdan eşige çihıp onı pişvâzeledi ve her ikisi çox çowbetden çonra Medâin'e revân oldılar Nûşirevan'a xaber verdiler ki >Alka Xayberi öz oğlunun intikâmından ötrü Emîr'in duâsına gelir ve Gûsteham'da onınan yoldaş olup ve Medaine şeref gelirler Nûşirevân öz Emîr'e tutup dedi eycân ferzîn xaber beledür Emîr tezim eleyip dedi Bağubal şâh-ı âdil nece ki Hişâm bin >Alğa Xayberî'ni iki >Algame'ni de Gûsteham an ba-hem beraber eleyerem emr verün göşun eşige çıxsın şâhda benim duvâmın temâşâsından ötri teşrif getirsinler pes leşger pehlivân ve şâhile şehrden eşige gelip >Algame'nin leşgernin berâberinde yetişdiler; şâh emreledi meydânı bezeyip cârçılar banğ verdiler her kimin keşliğden nişânesi var ğadem-i meydana göysun >Algame Xayberî fili meydâna sürüp ne're verdi ki ey Wamza >Arab eger keşsen meydana gel te men oğlumun intigâmını senden alum pehlivân dedi benim silâwımı getirün Mukabbil Xalebî pehlivânın silâwını getirdi pehlivân başdan ayağa ğark-ı âhen ü fûlâd olup Xink-i İswâğa suvar öz meydana göydi ve bu duânı oxurdu

“tevekkülnâ aley rabb-i semâi ve>s-samna <aley baba>z-zâ” >Algame Xayberî eleki Wamza'nı gördi dedi ey süvâr men Wamza'nı istedim sen kimsen ki öz ayağvınan ğahre gelmişsen pehlivân dedi men Wamza İbn-i >Abdu>I-Muṭṭalib >Algame dedi Wamza sensen ki Hişâm'ı öldirdin Emîr dedi o benim ve atasın >Algame'ni de men öldirecegim >Algame bu sözden xoruşe gelip ve >amûdı ğarpus zînden çekip o >amûdın özni üçyüzelli batmanidi, Emîr siper başna çekip >Algame tamam ğuvvetile ele onun siperinden vurdu ki onun sesin her iki göşun işitdi >Algame dedi bir >amûdile wûrd eledim Emîr cevâb verip ey fûlûl wilâ-yı-mevtin mededile men sağam >Algame dedi inendi nevbet senindür getir görüm ne yog-var Emîr dedi sene iki wamlenin de fırcatın

vermişem >Algame iki >amûdda o pehlivâna vurup dilâverler dediler eger sedd-i iskendere verseydiler bu >amûdın xatırı varidür lâkin a.m. (>aleyhivesselem) Peyğamber âxirü'l-zamânın eli titremedi eleki nevbet Emîr'e yetişdi gürz-i Hişâmı ğarpus zînden götürüp >Algame siper başna çıwdı pehlivân >amûdı ile onun başna vurdu ki >amûdın ½erbesinden filin beşli sınıp >Algame toprağa düşdi >Algame'ye ayrı fil getirdiler süvâr oldı pes >Algame şemşîr çeküp Emîr wamleeledi siper ile dolana yeri ki onun şemşîri sınıp destesi elinde ğaldı o ğab½anı pehlivân başına atdı Emîr tâziyâne ile reddeledi ğabza yere düşdi <Amr ğaçup onı götürüp torbaya saldı >Algame dedi ey oğrı bu ğab½a da o ğadar cevâhir var ki onların ğıymeti bir vilâyetin xarâcınınna çoıdı sen isersen mağta aparasan >Amr dedi ey kâfir benim xükmim var her ne meydanda sine benim wağkımdur, Algame dedi versen ya oxnan seni yere tikim >Amr dedi eger kişiyen al >Algame oxı kemâne ğoyup >Amr siperi ğabağına tutdı o gülüp dedi iser sen benim oxumı bu kâğız red eleyesen >Amr göye ğalxıp ox haçta getdi >Amr bir daş felaxıne ğoyup onun bin âğuşından ele vurup ki >Algame ilan kimi ğıvırıldı pes >Algame ayrı şemşîr ğulağdan çeküp Emîr'e wavâleeledi Emîr siperden vurup o şemşîrde sindi ğab½a onun elinde ğaldı bes el nizye eleyüp birbirlerine wamleelediler nizeden murâd wâcıl olmadı Conra her ikisi piyâde olup Wamza Emîr'e deyüp ey dost neıere verecağam >Amr borkini göye atdı leşger anladılar tamâmı ğoşun ğulağlarına panbığ ğoydılar ve merkepleri muıkem saxladılar o vağt Emîr ele neıere verdi ki on altı ağac toprax o vağt ve dağ-daş lerzeye düşdi >Algame'ni başı üste ğavrayıp yere vurdu ve sine üste oturıp devüp ey >Algame deginen Allah birdür ve din-i İbrahim Xalil bir wağdur >Algame dedi men müslimân olan degilem pes Emîr onı >Amr Maıdikerb'e wavâleeledi il >âdiyen iki üç >amûd ona vurup öldirdi pes Ömer ğamğam ve ğamğamı eline alup >Algamenin ğoşunun içine düşüp her kimi başdan vururdu wer atı pil kimi başımı kenâra salırdı ve kimin belden vırırdı xıyar-ter kimi dü-nime elirdi kişilerin hây ve hüy sesi çarak gürz dilâverân merkeplerin şıhe sesi o meydânı doldırımışdı ve ğan su yerine axırdı >Algame'nin ğaçığa ğoyup pehlivânın başunu dört ağaç oları taıkip idip eleki Güsteham bu awvâli gördi merkebden piyâde olup Emîr'in ğademlerine döşendi Emîr dedi senün bu günâhıda avf eledim pes ğoşun ğaydup o ki esbâb u ğanimet varidi yığdılar o ğadar

ġanîmet ġalmıŝdı ki xesâbın Allah bülürdi bu minvâlîde muzaffer ve mençûr ġaytdılar ve şâhın ġađrına gelip ıyŝe meŝġûl oldılar.

Dâstân-ı çehârdehom

Eleki Emîr >Algameni öldürmekden fariġ oldı neçe gün geçdi, bir gün Nûşirevân Buzer Cemhîr'e dedi vezîr ba-tedbîr nece Meçlewetdûr bundan çora walvet-ġahda Emîr'nen sarap içaġ Buzer Cemhîr dedi maçlahat bülsez ŝirindir Nûşirevan dedi walvetde men ve sen ve Wamza ve >Amr Ümeyye ve Baxtıŋ wâ%ır olaġ pes her be nefer waremin çemeninde eġleşip ıyŝe meŝġûl oldılar sâġıyân semîn-ten-i ġızıl piyâlelerde mey-i gerdişe getirip xoş-âvâz kenizler âvâz-ı def ve ney ve çenk ve ber-bağ çaldılar te gece olup Emîr ġa%a-yı wâcete ġöre der-beçeni açup baġa geldi ġörüp yiper(?) baġdur behişt kimi ser-desîr(?) ve gemesîr(?) aġaclar ara ara ve sanevber ve servi ŝimŝâdlar baş feleke çeküp ve xoş-âvâz ġuŝlar avâze meŝġul ve mermer wavzlar bevârelerinden serin sular âsmâne akılar eyvânı ġörüp ki feŝler salıplar ve taxtı ġoyuplar eleki Emîr ġa%a-yı wâcetden fariġ oldı ve sitemâz oldı o eyvânda namâzın ġılup baxden oturup baġa nazâr elirdi ve o eyvân şehzâde Mihr-i Nigâr'ındır ki >Âdil-şâh Nûşirevân'ın ġızıdır ve Mihr-i Nigâr o zamandan ki Emîr'i Medâin'de ġormıŝdı ve onun merdânelik çıfatı iŝitmiŝdi ġâibâne ona >âşık olmuşdı muntazar mülâġat yedi ez-ġa%a-yı ilâhî o gün Xoca Serâ-yî ki muwarrem-i xâç Mihr-i Nigâr'dir su aparmaġdan ötrü baġa geldi ġörüp Emîr eyvânda oturup ve ele ısılġıġ onun ġalxır ki hamı baġı iŝaġladır Xoca Serâ onı ġörmeġden weyran olup ve su ġötürmemiŝ ġayddı Mihr-i Nigâr'ın yanına ve deyüp ey xoş-lefâ bir ra-nâ cevân wav%ın kenârında eyvânda eġleşip ki onun cemâlinin iŝıġından hâmu baġ iŝıġlanır belke onun ġöy xâlinen ki üzünde var baġın ġülleri pejmürde olup bele bir cevân indiye ġadar ġörmemiŝem waberi iŝitmehden Mihr-i Nigâr ġül kimi ŝiküftelenip sâd oldı Fi>l-xal durup ġađrın der-peçesine gelip der-peçeni açdı bawıp nece ki Wocaserâ dimüŝdi men berâber ondan artıġ ġördi deste ġülü ki >anber ü meŝginin elinde varidi Emîr atup Emîr deste ġülü ġörmeġden te>eccüpeledi eleki ġöye baxup ġördi on dört geceliġ ay çıxıp işâre ile soruşdı sen kimsen ki seni ġörmeġden benim üç yüz damarım süst oldı ve seni ġörmeġden çabr ve ġarârım elden gitdi Mihr-i Nigâr işâre ile dedi men Nûşirevân bin ġubâdın ġızıyam ve sene >âŝıġ olmuşam nedeni deyip der-peçeni baġladı ve o daġıġa ele >âŝıġ olmuşdı ki ne kadar nâle vü zârlıġeledi fayda virmeyip ve der-beçe

açılmayıp Emîr meclise gelip oturdı ve lâkin rengi zaferân kimi saralmışdı birazdan
onra gene ayağa durup >Amr deyip ey Wamza sen indi eşige getdün gene hara gedesen
Emîr dedi yâ dost mene ishâl zewmet verir pes bağa gelip der-beçenin altında feryâd
zârlıg idüp el-kasai hay ğaytmışdı meclise ba>den devâm getirebilmeyip gene bağa geldi
âxir-ül-Emir >Amr öz özine dep yalel->aceb Emîr ğırw gece gündüz şarap meclisinde
oturdı iswâl olmayıp indi ne waltdur buna üz verip pes durup Emîr'in dalıca bağa gelip
gördi Emîr nâle ve feryâd elir ve zâr ağlar >Amr wayret barmağın dişine aparıp dedi
pehlivân ne işdir sene münâsip degil bele nâle ve feryâd eylişen vağtiyge Emîr >Amr
gördi dedi dost men >aşğ derdine ducâr olmuşam feryâdıma yetiş valla gidirem pes hamı
derdni ona nağl eledi >Amr dedi Emîr özüy ve men meşgini rüsvâ eleme eger ferişte
âsmân olsa felekden getirem ve eger wûri-behişt olsa cennetten çıwardâram ve seni onun
mülâgâtına wa½ır elerem indi gerek ve dört gün çabr elesen ta men onı wa½ır eleyem pes
>Amr onı getirip egleşdirip hiçkes Woca Buzer Cemhir'den sora onın derdni bilmirdi
Xoca gördi Emîr'in işi wadden geçip eger bu sır açılar iş meşgul olar Şâh'ın wu½üründe
er½ eledi ki Wamza ishalden ötri wali perîşândır ve mecliste egleşebilirmir icâze virin öz
bâr-gâhına gitsin.

Eleki >ar½usu ber-teref oldı gene meclise teşrif getir, şâh dedi Wamza çün sen na-
xoşsen dön öz bâr-gâhuva git, Wamza dedi çün şâh enderüne teşrif aparar mende bâr-
gâha gedirem, ama Emîr bâr-gâhda ğarar yoxidi münteziridi ki gece ola belke yarın ve
râğından ötri gide çün gece oldı her kes öz yerine getdi durıp kemendi götürüp
Muğabbil Halebi'ni bî-dâr eleyip dedi menden hem-râh ol Muğabbil dedi Emîr hara
gedirsiz, Emîr gel ba>den sene ma½ûm olar eleki Medâin ğal>asının altında yetişdiler
kemend-i kengerye atıp Muğabbil'e dedi sen bura dur men yuxarı gidirem sen kemendi
saxla ama âmâde ol. Wamza kemendiden üste çıxıp o terefden serâzîr oldı gelip Mihr-i
Nigâr'ın ğaçrının kenârına yetişdi gördi bir ağ sağal kişi ğapuda oturup der-bân eleki
Wamza'nı gördi dedi ey cevân kimsen ki ğorxusız gelirsen Emr dedi menem Wamza
>Abdûl-Muṭṭalib eleki der-bân Emr'in adın istedi durup te>zîm eylip selâm verüp dedi
ey Şâh ne olup ki ğadem-i rence gelmisen, Emîr dedi get Mihr-i Nigâr dü-galın Wamza
ğapuda dur-bedur der-bân hemân Xoca Serâ'ya ki bu odı yandırıp ve iki şerefın cigerin
kebâb elemişdi dedi ki Emîr gelipdür Xoca Serâ Mihr-i Nigâr'ın yanına gedip ve xaber

verdi Mihr-i Nigâr dedi sen Wamza'nı tanırsan get tawğig ele gördi Xoca sora gaydıp gördi Cawibğıran şemşîr elinde durup gaydup xaber getirdi ki men tawğig eledim Wamza özidür pes şehzâde dedi o peyğâm ver bir ğadar Cebrelesin ta çerağları yandırağ, Xoca sora Emr'e xaber verdi. Mihr-i Nigâr semteri yandırıp libasların >irâ½ edüp taxt-ı >âcün üstünde ki cevâhir nişânıdı oturdı hemân Xoca Serâ'nı yolladı ki git emri vârid ele Xoca sora Emr'i içeriye da>vet eledi; eleki Mihr-i Nigâr'ın gözi şehzâde düşdi ğabağa gelip bir-birinen mülâğat edüp her ikisi taxtın üstünde egleşdiler Emîr ğaçra baxup ele xayâl eledi ki behişte gelüp eyvânıke taxtın üstünde ğoymuşdular hamı gerdişler ğızıl kumdaşdanıdı eleki taxtın üstünde egleşdiler her ikisi piyâde mey içdiler Conra der-bânı çağrup bir tabağ ğızıl verüp dediler bu sırrı gizlin saxla ve hiçkese deme ama âmâ o warâmzâde ğızılı alıp Ğarun'ın yanına geldi Emîr'in ora gelmağ xâberni ona verdi bi terefden Emr ve Mihr-i Nigâr Cöhbete meşğul oldular Mihr-i Nigâr dedi men o vağtten ki senün âvâz-ı şehr-i toy işdim ğâibâne sene >âşığ oldım ba-xuş ki davetin wav½ın kenârından eyvânda oturmışdun özümnen >ahd aldım ki dünyâda senen sora heçkese getmem Emr dedi ey şehzâde Ka>be'nin Allah'ına andolsun evvelen def>a ki seni derçeden gördüm velî daxi onı açmadun Cabr ve ğarârım elden gitdi mende özümnen >ahd aldım ta seni öz nigâhıma getirmeyem hiç arvadın doresine dolanmıyam ama siz o vağt bir wamılık aldız ne ğadar men ağlayıp zâlığ eledim i>tina elemedüz, şehzâde dedi ey pehlivân inan o zaman ki seni gördüm ve deste-gülü sene atdım ele bî-şeş oldum ve bülmedim ki nâ-var fağat gece vağti hüşe gedim ki wayaldım ki nece sizi görüm elxamdülillah sen özün geldün ve seni ziyâret edim ğara½ öz aralarında >ahd ve peymân bağladılar Conra Nigâr nişâne için öz üzigini ki harâc-ı memleketinen beraberidi Emîr'e verüp Emr'de öz üzigini ona verip üç def>a >ahd ü ğavllerin tecdîd elediler hemin vağtde waber getirdiler ki Ğarun-ı div-bend dört yüz adamnan gelip ğaçrı muwâçara elip pehlivân Mihr-i Nigâr'dan ruxçat alup şemşîr elinde eşige çıxdı Ğarun eleki Emîr'i gördi ğorxudan hiç zâd demedi Wamza wiçârın üstine gelip kemendi tutdı ki ensin Ğarun bed-baht dağal-bâz-bân ayağa wile-bâz onun dalısıca gelip Emîr minmek walinden idi ki Ğarun kemendi kesdi Emr Wamza o walde Muwabbil'e dedi heşşyâr ol kemendi kesdiler Muğabbil her iki ellerin ğavzayıp Emr'i tutdı velî çün Emîr ağırdı yere yıxıldı ve bir küçük dâş âna batup muxtasar yaralandı ordan öz bâr-ğâhına gelip hemân

sâ-at >Amr Mu>di'ni isteyip dedi burdan göç ele pes tamamı leşger ele göç elediler ta
eyniki ğırx ağaca yetirdiler orda piyâde olup muġâm ediler, eleki sewer oldı Nûşirevan
taxtta egleşdi Ğarun kût-vâl ğal-a ğabaġa gelip tacin yere vurup ve feryâ eledi ey >Âdil-
şâh aman bu >Arap eşegine xavârîn elinden ışı bu yere yetişip ki yarı gece Şâh'ın
nâmûsına tecâvüz etmekden ötri şehzâde Mihr-i Nigâr'ın yanına gedir ele ki şâh ve
erkân-ı devlet bu sözleri işitdiler hamısı gelip Nûşirevân ğuġcasından ilan kimi kıvırılıp
dedi her ayna eger rustâ dâdnı meclise yol versen el gine vezırlıġe âcâr bahtıġ dedi
henüz onun pis işlerin harda görmüsen Nûşirevân dedi nece eleyim Baxtıġ dedi pâdşâh
tamam leşgerinen ona şebîhûn versin ve tamâmı cema>atin ta>aüma şemşîr etsin onun ne
ġadar tay var ki yarı gece pâdşâhın evine vârid ola Şâh dedi Baxtıġ men her-giz onun
dalısıca getmirem eger o benden şikest tapsa dünyâda şor düşer ki yedi iġlimin pâdşâhı
tamâmı leşgernen ona şikest verdi eger biz şikest tapsak tamamı >âlemde deyerler
pâdşâh heft iġlim-i re>is-i Mekke'nin oġlından şikest tapdı her Ğüretde mene ihânet olar,
Baxtıġ waramzâde dedi siz her iki şehzâde mennen hemrâh eleyün ta men >araba
koşmâlîġ verem.

Pes Baxtıġ şehzâdeleri Hürmüz ve Erdeşîri on min atlınan götürüp meydana
wareket edüp Emîr'e teref geldi Emîr'in âdeti bu idi ki her-ġâh ġabaxdan xavf olsa idi
>Amr Mu>di'ni bir ağac ġabaġ ve eger dalıdan olsa idi bir ağac dalda ġoyardı burada da
bir ağac dalıda ġoymuşdı ki Nûşirevân ġoşunu şeyhun verirdi Emîr Wamza dilâverleri
yollayıp da>va başlandı iki gün da>vanın devâmı var idi âhirde keferin leşgeri şikest
tapup ġaçdı Emîr Wamza oları dñnbâl eleyip >Amr Mu>di Şehzâde Hürmüz İbn
Nûşirevân'ı saxlayıp ellerin baġladı >Amr de onun ġardaşı Erdeşîr Nûşirevân'ı saxlayıp
baġladı yal-i >âdiyân her ikisin baġlayıp getirirdi eleki pehlivânın yanına yetişdiler
Emîr'in gözi onlara düşdi bir bokus ona ele vurdı ki yel-i >âdiyân yere yıxıldı ve deyi ey
ġarnı yeke bu şehzâde diyor ki neçe def>a onun elinde in>âm ve xil>at almısan indi onu
bu xavârilık ile getirersen eleki >Amr bu cereyânı ġördi Şehzâde'nin ellerini açup
merkebe suvâr eleyip getirdi heminki Emîr Şehzâde'ni ġördi deyüp ey oġrı bülürem ki
>Amr Ma>dikerb'in işin işitmisen ki Şehzâde'ni bu cür getirmisen pes o şehzâdeleri
tahtta egleşdirip dedi nece ki orda pâdşâhidüz burda da pâdşâhsız ve benim sizin
xidmetizi yerine getirille ama eleki şâhın leşgeri şikest tapup Medâin'e yetişdi Şâh

işidip ğuċċadan ğıvrıldı neçe tâziyâne Baxtıġ warâmzâdeye verüp dedi ey warâmzade bî-
cihet benim ebrum-ı ayarısan indi benim oğlanlarım Emîr'in bendeye düşüpler
bülümrem onlarınan ne elecek Hoca Bużer Cemhir kürsi-i vüzerâtdan durup te-zîm
dedi ey Şâh-ı âdil eger bir tevk şehzâdelerin başından eşgik evvelâ meni öldirin Wamza
ele kişi degil ki şehzâdelere ziyân vire ğelbüzi fâriğ saxlayın Kâbe'nin ilâhına andolsun
Emîr şehzâdeleri pâdşâhdan temiz ve yaxşı saxlar ve xidmet eler bebir de mir
xacâletnen ordudan gedip valla hiç duz çöregi iter men şâh dîy belî eledür ki dirsen ama
o terefden Emr neçe gün o şehzâdeleri ğonağ saxlayıp ċonra >Amr'ye dedi mümkindür
pâdşâh uşağların uzağlından dârâhâ gerek bunları yola salağ >Amr dedi her ne Emîr
maċlaxat bülsez elerüg elbette oları göndermeğ yahşıdur.

Dâstân-ı panzdehom

Eleki Emîr Wamza mihmân nüvâzlık şerhini yerine getirdi >Amr Mu>dî'ni isteyip
dedi beş yüz nefer atlı götür ve şehzâdeleri nen hem-râh-geş onları Medâine yetir ama
bir yerde şarap içme pes >Amr Mu>dî beş yüz nefer hem-rah götürüp şehzâdelerinen
revân oldılar şehzâdeler tamamı xoşlığnan Emîr'den ruxċat alup yola düşdiler ikinci
gün Medâin'e yetişdiler eleki pâdşâh eşitdi Emîr Ma>dikerb şehzâdeleri getirir ipleyip
Medâin'in eşige geldi ve oğlanlarını mülâğât eledi, >Amr Mu>dî özini Şâh'un
ğademlerine salup pâbûslık eledi Şâh >Amr Mu>di Emîr'in kürsîn te-ârûf eledi >Amr
Mu>dî o kürsini öpüp öz yerinde egleşdi şarap getirdiler o içmedi Şâh dedi ey >Amr
niye şarâp içmişen Bużer Cemhir dedi Emîr onı şarâp içmeğden men> edüp Şâh dedi
bizim meclisimizde iç ama würmet saxla pes >Amr Mu>dî serâp içip würmet saxlayırdı ta
yine mest olup Bużer Cemhir gördi o mest olup dedi şâhâ icâze verün >Amr Mu>dî
getsin şâh icâze verdi >Amr eşitdi getsin dedi şâhâ emreleyin mene bir ğadar şarap
versinler, Şâh dedi bade-i xak şarap ona verdiler >Amr Mu>dî suvâr olup Medâin'in üç
ağaclığda düşüp içmeğe meşğûl olup ve geceni orda ğaldı, bu xaberî Bahtıġ'a verdiler o
dört dâne saxtegi fermân düzledip şâh dilinde dört nefer eţrâfın xâkimlerine ki Bahtıġ'ın
hem-râhlığı ile naċaf sebde gidün >Amr Mu>dî'ye şebihün verün onı öldirün eleki
wükmleri yetirdi olar fermâna göre nasat şebde Baxtıġı götürüp >Amr Mu>dî'ye şebihün
verdiler >Amr Mu>di hûşyâr olup silaw giyip ğardeşleri zaxmed-ârâ oldılar ve otuz nefer
ċahâbeden şehâdete yetişdiler >Amr Mu>dî eleki üçver gördü el >amûda eleyip her kimi

vurırdı merkebnen bir-birine tagyirdi sewere kimi da>vâ eleyip eleki sewere oldı kâfirler gördiler ki iki min süvar olup ve ba>lısı zaxm-dâr oluplar ğalanı öz ğaçaka ğoyup >Amr Mu>dî onları dñnbâl idüp geşteden yetişeler teşkil verdi ama eleki sehere oldı Nüşirevân bâr>âm verip egleşdi gurı Baxtıñ nazara gelmir soruşdı hanı Baxtıñ diler sizin emrizle >Amr Ma>dikerb'e sebîhün vermege gidip Şâh dedi ne emr dediler bir nâme sizin terefinizden düzeldip ve dört nefer eşrâf wâkimlerinden götürüb ona şebîhün vermege gedüp pes şâh tez benim leşgernen gelip yolda oları şikest walde gödiler ve Baxtıñ o dört nefer Emîr'nen ğaçır, pâdşâh feryâdeledi ey le>net senün waya-vah olsun señ murdâr warâmzâde bed ker-dar bu ne dilâverliğdi ki dört min yüz neferden şikest tapdun ölmekiste bundan yaxşı budu Baxtıñ serm-sar Nüşirevan'ın wu%ûrınnan ğaydup evde pinhân oldı ama eleki >Amr Ma>dikerp Şâh'ın wu%ûrına gledi Şâh dedi ey >Amr Ma>dikerb andolsun lat ve menâta benim bu işden xaberim yoxdur o bed-baxt öz başına bu işi görüp watta Xoca Buđer Cemhir yaxşı bülür, Xoca dedi andolsun Ka>be'nin ilâhına şâh düz diyer xaberi yoxdur >Amr Mu>dî deyüp ma>lumdur bu işiñ o warâmzâde özinden fuzûllığ eleyip ama Xoca Emîr meni şarap içmekden men> eleyip bu xağa senden baş verdi ki şarap içdim eger Emîr bele mene icâzet eler siz bir nâme yazın ki şâh meni mecbûreledi şarap içmeğe pes Xoca Buđer Cemhir fevri bir nâme bu ma%âmında yazıp ki >Amr Mu>dî'ye melâmet yoxdur ve birde oğlum neçe gün orda olsun ki onı isteyecağam nâmeni >Amr Mu>diye verip yola saldı >Amr nâmeni özini emre yetirüp awvâli Emîr istedi onı meżemet ede o Buđer Cemhir'in nâmesin verüp Emîr sâkit olup ama Mihr-i Nigârın >aşkında ğabr ve ğararı elden vermişdi >Amr'ye dedi ey dost ne eleyim ki benim ğabr ve ğararım elden gider >Amr dedi evvelde sene dedim ğabrele işitmedün ve ğora mene dememiş gece ora getdün tüzüy bed-nâmeledün indi çâre yoxdur gerek neçe gün ğabr edesen ta ferec ğapusu açıla, Emîr ğabreledi ama geceni sewere kimi ağlırdı.

Dâstân-1 şanzdehom

rivâyat-1 awbâr nağlen âsâr bele rivâyet ederler ki bir gün Nüşirevân-1 >âdil taxtta oturmuşdı nâ-ğâh dâd u bî-dâd işitdi Şâh Bahtıñ'a buyurdu ki o feryâd edeni tanısınlar Baxtıñ birden eşige çıxdı gurı bir ğasid elinde nâme vardı Baxtıñ suâleledi hardan gelirsen ve ne işin vardı dedi men sarayîden gelirem ve Şehbal Şâh meni on iki Serandip

cezîresinden bura revâne idim onı şâhın yanına apardılar çün ğaşid şâhı gördi tezîm edip ve Şehbâl Şâh'ın nâmesin ona >arzetdi Şâh şâd oldı. Buzer Cemhir Vezîre dedi ki nâmeni oxusun Vezîr nâmeni ele alup ve owumağa başladı bu mazmûnlar o nâmede yazılmışdı evvel lat ve menât ve gün ve ay ve Nemruda âteş-gedesine ve ayın ferûdine minler salam olsun ve ama ba>dû betema Şehbâl Şâh'dan pâdşâha heft kişver Nüşirevân bin Ğubâd'a der ki âġâh evvel ki menden ġata baġ benim bezerk ġardaşım bu cezirenin şâhı ve adı Sa>idân idi bir >âdil ve >âġil ve fâhil ve bâdil bir şehr-yâr idi ve şikâre çox hevesi var idi ba>zı evġat onun günler şikâr-ġâhda baş apardı bir gün şikâre gedüp ve bir şikârın dalıca getdiği walde yüz leşgerinden ayrıldı üç gece ve gündüz çöllerde sergerdân ġaldı ve bir âbadlıġ temâdî üç gün şora pür-âbadlıġa çatdı çox teşne idi gördi bir uca boy ġız gözeni su ile doldurup ve aparır çün o ġızı gördi dey ay kız bir müddetdi ki men teşne am ve yol tapabilmirem ba> dişleri mene ver ki tesîr-âb olum ve ġız gözeni ona vermedi ve tamâmın yere tökdi Sa>idan Şâh wâyran ġaldı deyüp ey bed-baxt men üç gündi teşneyem >illet nedî ki suyu yere tökdün ġız eger senün merâmun su içmekdi menile gel ta secġuyaj sena-seni rehn-mâliġ edem onun sözie iġâ-at itdi ġız su çekmege meşġûl oldı Sa>idân Şâh ġazab-nâk olup ve deyüp ki su içenden şora şu yere tökmegin cavâbın verecegem pes o ġız suyu gözeye boşadı Şâh suyu aldı heminki biraz içdi ġız Sa>idân'ın elin tutdı deyüp ey kişi sen kimsen ve hardan gelirsen Sa>idan deyüp ey bed-baxt evvel ġoy te men su içim şora serġüzeştimi sene beyân idim sa>idan suyu içmege meşġûl oldı çün biraz içti ġız onun elinden yapışıp dedi adıvı mene beyân it ki sene bir sözüm var gene Sa>idan dedi ey ġız menden el-çek te men sîr-âp olup o vaġt wikâyeti soruş te Sa>idan kâmilen sîr-âb oldı evvel vaġt ġızın saçlarından tutup ve şemşîri ġılâfdan çekdi istedi o ġızı öldürürsün ġız deyüp ey kişi meni öldürmekden man®urun nedür men senün bârende bir günâha mürtekib olmamışam Sa>idan Şâh dedi bundan artıġ ne günâh ki men teşne ola ola senden istedim velî sen suyu yere tökdün bu sebebe göre seni öldüreceġam ġız çün bu sözi işitdi güdeldi ey kişi adıvı mene söyle ta sene cevap deyim Sa>idan dedi benim adım Sa>idân-Şâhdı ve on ki Serândip cezire-i sebne pâdşâhlıġ iderem ġız dedi egerçi pâdşâhsan veli >aġlun yoxdı ve eger senün >aġlun kamil olaydı bu sözi tez derk ederdün ki çün üç gün teşne idin ve çoh yol gelmişün eger sene evvel vaġt su verse idim senün merg ve ba>is olardım bu cihetden suyu yere tökdüm ta

bir zamân rawat olasan ve senün ellerivi dutmağda man®ürüm bu idi ki sen lâ-cer> bu suyu içmesem heminki Sâ'idânşâh'a bu sözi işitdi şermende oldı ğızdan el çekdi ve suâl etdi ki sen kimin ğızısan dedi men Kâviyan'ın ğızıyam ve benim atam bu kendin wâkimidi Şâh dedi meni ona tanıdır ta seni sondan isteyip ve öz nigâhıma getirim ve seni üzime melike edem ğız özde senin yanına apardı Kaviyan bir ağacın yanından oturmuşdı görüp ki ğızı bir suvâre ile gelir ğızından soruşdı ğız keyfiyet-i wali beyân etdi o vilâyet wâkimi kâyrân çün bu sözi işitdi ayağa ğalxıp te®im etdi Sa'idânşâh dedi ey Kâviyân bu ğızı mene ver Kâviyân ğabûl etdi o ğızı Sa'idânşâh öz atının terkine aldı evine getirdi ve melike etdi bir müddetten sonra melike wâmile oldı ki Sa'idânşâh fevt etdi on iki min cezîrenin pâdşâhlığı mene yetişdi vazı wamile-i müddeti başa çıxannan sonra o bir oğlan doğdı olan dağığa iki göz ğaddi var idi men ona Linedhûr ad ğoydım neçe günden sonra o ğız oldı yetmiş dâye ona süd vermege te>n itdim Linedhûr olan gün benim evimde bir oğlum oldı adını Çiçur ğoydum her ikisin perviş elirdim eleki beş yaşında oldılar Linedhûr'ın dâyesi ona bir sille vurdı o da dâyeni tutup fırlıdayıp yere vurdı dâye öldi mene waber verdiler dedim Linedhûr'ı saxlayıp filin ğabağına salalar niye ki bu uşağ beş senede yeke bir adam öldirip eger büyüse neler edecekde benim fermânımla onı götürüp meydanın arasına getirdiler ve bir mest fili ki var idi getirip Linedhûr'ın yanına atıverdiler fil xorçumın onun boynına salıp ne ğadar zor verdi gene ona göre Linedhûr terpeşmî pes Linedhûr ğuvvet verüp fili öz terefine çekdi eleki onun ğuvvetinden filin xorçumı ğopdı fil yere yıxıldı Linedhur ğaçup ve fil-xâneye girdi ve bir dâne sütun-ı fil bendi götürüp oların içine düşdi her birisin vırırđı yere düşürdi ta ğırx fili öldürdi eleki yoruldı orda veledi mette xaber verdiler dedim bir adam var ki Linedhûr'ı duta getire vezir ki menden ğabağ Sa'idânşâh'a xidmet edirdi ve bu zamân benim yanımda şadâret su>âli var idi Linedhûr'ı getirmeğ benim işimdür dedim, get getir vezîr durup yer xu neçe şerni götdi Linedhûr'ın yanına getdi ve şerinnen beraberine ğoydı heminki şîrinni götdi yedi vezîr onun elini sahlayıp ey Şâh men senin atavun veziriyem sizin namıı yürür dizim eger ama versen >arz eliyem dedi de görüm vezir dedi sen şehzâde sen pehlivânlığnan ne işin var ki tamamı filleri öldirdün indi gel menden Şâh'ın yanına gedax Linedhûr'ı ğaxazıp bâr-gâha revân oldı, men taxtta egleşmedim ki Linedhur gelip vezre deyip meni wilye ile bura getirdin vezîr deyip men

senin xâlis çâkerivüm nece senin mekreleyebilem Linedhur deyip bu kim ola ki benim atamın taxtında egleşip vezîr deyip şeyzâde bu senin xemmindir ve Şehbâl ismidür Linedhur deyip pâdşâhlığ atadan oğla yetişir ya ğardeşe vezîr deyip oğul, Linedhur deyip pes bu neye burda egleşip vezîr deyip sen uşağsan ve pâdşâhlığ geclere yaramaz, Linedhur deyip elân mütekallib atamın taxtın mene verir ta men egleşem ya yox vezîr mene maşlawatdı ki taxtdan yere ensin men taxtdan enip Linedhur egleşip bir zamândan şora vezîre deyip ki taâm getir yeyim vezîr taâma bî-huşlığ Linedhur'ın yanına getirdi Linedhur deyip men ne bülem ki binân evirmesen Şehbâl ve Çiçür ve men her üçümüz o taâmdan yedük şora vezîr durdı widmeti>lah yıwıldı ve men ve Çiçür de hüşa-git düğ bir zamândan şora wekimler bizim üçimizde hüşe getirdiler Linedhur düşmüşdi men wükmeddim onı başdan ayağa zencire çeküp ve iki nefer şeyzâdeler wavâle payladım ki biri ornak ve o birisi kornakdiler olar Linedhur'ı lik henüz apâdılar ve zindana saldılar ve her gün ona xürek verdiler ta igirmi seggiz il wabsde ğaldı tavğ-gerdenin de mawkumdı ve zencirler istixvâna yetişmişdiler az kaldı helâk ola her ğader-i xacz ü lâbe eplenizde (?) ki onun zencirlerinin boşatsınlar bir adam cürket edebilmirdi o ornak ve gornagın bir bacıları var idi ki onı ere veremişdiler o ğız gee yuxuda gördi âsmânın ğapısı açılıp bir taxt-ı yere gedilir o taxte ferişte ay egleşip dedim kimsen dedi men Dânyâl Peyğamber'em gelmişem ne seni Linedhur'a verem ve yâr-ı teâlâ sene bir dilâver oğlan rûzî eleyecağ eleki yuxudan ayıldun Linedhur'ın Medain'e gönderüp onı xilas ele ve bu vâğı>anı xarz ele eleki yuxudan dorı paltarın xıtrlı gövdi o dağığa durup teçe hânçe taâm götürüp zindânın yanına gelüp deyüp zindânın ğapusın aç ta bendilere welva verim ki ğardaşlarımın wağğında pis yuxu görmişem zindâniyan deyip bu zindânda Linedhur tekdi ve ayrı zindânî yoxdur ğız dedi Linedhur'dan yaxşı zindânî olar ğapunı aç ta ona welva verim nigâh-bânlar zindânın ğapusın açdılar ğız dâxil olup Linedhur'ı bî-ğarâr gördi fevren sühân çıxardıp ellerin açdı pes hamı yuxusın Linedhur'a dedi ve ta>ahhüd aldı ki onun ğardaşların incitmeye şora Linedhur hamı zencirleri başı altına ğoyup yatdı eleki nigâh-banlar onun fakîr xâbın işitdiler te>eccüb eddiler ki nece Linedhur'ın âh nâlesi gelmır nigâh-bânlar biri zindâna dâhil olup görüp Linedhur'ın zencirleri açılıp fevren ğaydup şeyzâdeye xaber veridiler şeyzâdeler fevren onın yanına geldiler dediler yâ Linedhur açılmıy ellerin bağlıyağ olarun ğufte-

gülerinden Linedhur ayıldı deyip ğardaşlar eger bacızun ta>ahhüdi olmasaydı her ikizi öldürürdüm dediler bizim bacımız seni ne tanıır Linedhur tamâmı keyfiyeti dedi şehzâdeler xoş-hâl oldılar ve Linedhur'ı zindândan ıxartdılar şâhâne ü paltar ona getirdiler.

Pes Linedhur olara dedi mene bir >amüd heştad yüz elli batmanlı heft-i cûşdan dürüst ilin ornak ve gornak vilâyetin demirçilerin cem> eleyüp seggiz güne kimi >amüd wâzır oldu pes şayğal-gerler ona şayğal verdiler. Linedhur'a haber verdiler ki ğürz wâzırdır dedi getirün onı getürün göye atdı pes pil neguli isteyip ona suvâr olup dedi Serendip dâğı haradır dediler ey şâh neçe ğün şabrele bünyâd >uruslığ ğoyağ pes zârüretnen Linedhur neçe ğün orda ğaldı Legehnevar(?) şehri bezediler xoş sa>atde xayr işe encâm verdiler ve on gece ğündüz iş ve >işrete başladılar şora ğoşun götürüp Legehnevar'dan ğöç elediler menâzil u merâhil-i tayy edip neçe ğünen şora derya kenârına yetişip gemilerde egleşip sür>ate gedirdiler ta Serendib'e yetişdiler mene haber geldi ki Linedhur tapılıp lerze-i endâmına aglaşıp oğlum Cipur deyip Atacan men ve Linedhur hemsen ve Sâlix mene birleşğü hemrâh ele ta onnan ceng edem mende seggiz min süvâr ona hemrâh eledim eleki seggiz min ğoşun birbirine çatdılar Linedhur il >amuda aparup ne>re-zennen özni Çipür'in ğoşunına vurdı ğoşun tâğat getirmeyip ğaçdılar xişâra girdiler dervâzları bağlayıp xendeğlere su aşdılar Linedhur wişarın kenârına özni suva verip >amüdle dervâzenin ğapısının sındırdı ve şehre dâhil oldu ve şehir ehlini öldürmeğe başlayıp men onun yanına gedip amân istedim. Linedhur deyip ne şertbile aman istirsen dedüm men heft iğlim şâhına fermân-berdâram her kese pâdşâhlığ icâzesi verse buranın üç ağaçlığı cezîrede ğal men keyfiyeti ona yazam eger o sene pâdşâhlığ virse kabul ele menede verse ğabul eleyem. Linedhur diyip >acep bi-semer danışarsan sen hile ve tağallüb ile benim atamın tac ve taxtına sawip olmsan ve meni yigirmi beş il wabse salasan henüz men sene rawmeylirem valla zerre zerre elerem. Ama Nüşirevân benim taxtıma ne tasalluı var sen özin o cezîreye get ve nâme-i Nüşirevâna yaz eger >Âdil-Şâh bura gelse dumâr(?) onun rüzğârının getirem ki o birsiler de >ibret olar. Men nâ-çar şehirden ıxıp ve üç ağaçlığına cezîrede sâkinem ve bir >arızanı derğâhına yolladım eger belânın ref>iyin eledir febihâ vâlâ Linedhur ile ser-keşdi ki yakın zamanlar İnan ve Turan'a masxar olan eleki Nüşirevân nâmenin nâmenin mezmûmınnan

bâ-xaber olup gizlenip Baxtı'yı isteyip deyip vezir ne çâre eleyew Bahtın waramzâde dedi ey Şâh evvel Güsteham'ı Linedhur'e mâmur ele onan çonra şübhesiz Emîr Wamza gedeceğ eger Güsteham Linedhur'ı öldirdi febihâ ve ger ne çonra gedsin onnan cenk elesin olardan birisi şeksiz olacağlar her birisi diri ğalıp Güsteham onı wilele öldirir. Nüşirevân diyip eger Güsteham'ı yollayam dâhi eger Wamza bâr-gâha gele o açığlanıp bâr-gâhnan getsin ve desin henüz ki Wamza'nı mene terciw verirsiz mende her ger Gülşah gidirem bâr-gâha ğalmıyacağam pâdşâhda ona cevap versin Güsteham gedip Serendib'e revâne olsun pes bu meclwetnen ğararlaşılar çabâwı gün Pâdşah mutallayı xâtfen eleyip fikirleşdikleri nağğâşe ile reflar elesinler ve Pâdşâh'a deyip Emîr Wamza'dan sora bir nefer bu işin xahdesinnen gelebilmez men gerek ğızımı ona xâtırxa eleyem. Xoca Bužer Cemhir dedi pâdşâh öz xahdine istivâr olsun men Emîr Wamza'nı isterem. Pes bir nâme pâdşâh şerefinden ona yazdılar ki bize mühim iş öz verip bu nâme yetişen kimi fevren pây-ı taxta wareket ele bir nâmede Xoca Bužer Cemhir Emîr'e yazıp yolladılar ve hamı muşalebi o kâğızda şerw verdi ki şâh va>xade eleyip eger bu mühim-i encâm verseydi öz ğızını rağabet-i tamamla size verecağ ve ğaçd-nâmeleri gutlar revâne oldılar o zaman Güsteham na-merd ayağa durup deyip meger Linedhur wağannan artıxdı ki onı eli bağılı bâr-gâha getirdim eger siz meni yollamasaz özüm ğaçaram ve ya her yer mene xoş gelse ğalaram Şâh ona cevap verip Güsteham bâr-gâhdan çıhıp iki min atlıyla Medâin'nen göç eleyip Serendip caddesine revân olup, eleki kâğız Emîr Wamza'ya yetişdi öpüp gözi üste koyup tez leşgere wareketi emrin verdi. Şâha xaber aparıplar ki Emîr Wamza gelir Şâh onı pişevâr eleyip artıx würemle bâr-gâha getirdi dedi oğul senün xâtırına Güsteham'a cevap elemişem. Emîr Wamza deyip kâş elemedüz. Şâm çarf olannan çonra sâğiler ğızıl câmlarda mey-i gerdişe getirdiler bu zamanda Şâh işâre baxtın waramzâdeye eleyip baxtın tez Şehbâl Şâh'ın kâğızın getürüp Xoce Bužer Cemhir'e verdi ki oxusun. Hoca Bužer Cemhir kâğızı oxuyup tamâm olup bu çetin işe kimi gönderex baxtın dedi indiye ki Güsteham ve oydı onı bulardığ henüz ki o gedüp gerek Emîr Wamza Eahibğıran'ı yollayasan Emîr Wamza dedi ilâhın kömeginen men bu işi axire yetirem ve Linedhurı dutup der-gâha ve getirem eger bele etmesem Abdul-muşşalibin oğlı degilem pes Şâh uca sesle dedi ey şehzadeler Emîrler serkerdeler bilin her gâh Emîr Wamza Linedhur'ı getirse men ğızımı onun nikâhına

getirecağam Emîr Wamza ğalxıp Şâh'a teẗimeledi. Pes şâdlığ şablı çaldılar ve >Amr utanmağa başladı ve deyip ey Emir sekiz kişverin pâdşâhının dâmadlığı sene mübârek ola. Sepes Xoca Bużer Cemhir Meçlewetin wil'at ve tac ki derü cevâhîrnen muraçca> olmuşdı heman vağt Emîr'e verildi çonra Emîr Şâh'dan ruxçat alıp bâr-gâhnan eşige çıxıp ve >Amr Mu'dîye emreleyip ğoşun wareket getmeğın bilesen bu vağtda Xoca Bużer Cemhir onun yanına gelip elinen dutup deyip oğul çox uzax sefere gedirsen bu geceni mene mihmân ol o dostnan tevdi ona getirdi ve évde xalvet aparıp dedi bu gün bir xalvedde şarâp içağ ve Muğabbil Halebi'ye dedi sende gel ve öbirisileri mahrupe tapşırdı ki birsi otağda şarap içmeğe meşğul olan ve siyâvuşda sizin olsun sonra şarâp getirdiler Xoca Bużer Cemhir bi-hoşluğ duvâsı şaraba ğatıp hemengi Emîr içüp bi-hûş oldu pes Emîr'in ğolını yarup ve Şâh-ı Mihr onun ğolına ğoyup ve ele bixyeledi ele bir ki açlâ yazılmayıp Muğabbil Walebi'ye dedi ey Muğabbil sırr-ı gizlin saxla eger bir adam Serendip'de Şâh-ı Mihr isteye Emir'in kolınnan çıxart ver Muğabbil vedâ> edüp Medâin'e ğoçeledi her menzile ki yetiştirdi oranı xarâbe görürdi çünkü Güsteham bedbaxt yolu xarâp etmişdi ta Emir zaxmete düşsen veli Emîr Xamza'nın xaberi yoxdı eleki der-bâ kenarna yetişdi tamam minder-gâhları xarâp gördi ve hiç kes orda yoxdı >Amr ğasrdan eşige gelip dolana dolana bir wavzın kenârna yetişdi ora bir küçük wacere gördi wacereye dahil olup bir ğoca kişi eğleşmişdi soruşdı kimsin dedi melehem dedi pes neye bu xarâbeni ixtiyâr almısan meleh cevâb verdi Güsteham eşk-ı zerin bura gelmişdi hamı gemileri bizden aldı ve dedi burdan ğaçan benim dalımca bir zâlim ğoşun gelir bu sebebe biz hamımız çöllere dağılmışığ >Amr dedi Güsteham yalan deyer o Allahın düşmanıdur ve woğgabaz ve yalancı bir âdemdür ki sizi ğorxudup indi o ğadar siz ğızıl vereyim ki Güsteham'ı yaddan çıxardasuz eger ayrı âdem var de çağır gelsinler yeddi kişver pâdşâhın dâmadının yanına aparam ğoca melew seslenüp yüz nefer melew çölden aşkâr oldılar ve >Amr ve Amiye oları Emir'in yanına aparup hamı keyfiyyeti nağleledi Emir dedi Nuşîrvân meni bir işden ötüri yollayıp indi ey melewler bizi deryâdan nece geçirdecağsız melehler dediler Emir'in hiç xeyal elemesin biz asanlığınan sizi deryâdan aparruğ pes her birisine bir kısa ğızıl verdiler olar dediler Emîr indi ğırx gün olar Güsteham burdan gedüp ama biz sizi bir yoldan aparrux ki olardan tiz Serendip'e yetişiz xoş sa>atde kimi oturup revâne oldılar neçe günen çonra bir cezîreye gedip temâşâ

eleyağ melehler dediler burada devâlipa(?) var gitmeyün >Amr Mu>di dedi burada meyve çoxdur waydi bi-nasîb olağ bunı deyip indiler Emir temâşaya meşğuldı ki birden gözi bir göca kişiye düşdi dedi ay kişi sen kimsen dedi men ticârete gedirdim bura yetişmeğ hemin marîz oldum ticâr meni göyüp getdiler indi yaxşıyam gel bu meyvelerden biraz benim için der na-gehan kişi anlayıp Emîr'in boynına mindi Emîr ne cür zor verdi devâlipnen gâçalların öz gerdanının açabülmedi leşger yanına geldi gördi hamı bu belâyaya düçâr olup bu vaz>ilen zinde-gânlıg elerdiler inne-eyneke bir gün >Amr Ümeyye bir yere yetişdi gördi çoxlı ivazım suva düşüp gün oları gâynadıp devalipeye dedi göy bu sudan biraz içax devâlipa heçkes bu sudan içmip >Amr dedi eger bu sudan biraz içsen senin gâçallarında gemin olar pes devâlipâ üç gâşre o sudan içip bî-hoş oldı >Amr-ı Ümeyye onı gerdanından yere vurdı Emîr'in yanına geldi bir bir tamâm devâpaları öldürüp hamısı xilas oldılar pes gemiye minüp yola düşdiler neçe günen çonra bir dağın yetişdiler melehler dediler bura âdem-i çafi ileyhin gâdem-gâhıdur gelin ziyâret elevün pehlivân tamâm hem-râhlarınan ziyarete getdiler dağın başında bir yer gördiler ki cevâhirden dolıdı melewler dediler bular Wazret-i Süleymân'ındur eger bir dâne olarvan götürseler wicazenin gâpusı bağlanar >Amr-ı Ümeyye dedi siz gedün ta men Wazret-i Süleyman'dan mirâ almasam gelemem Emîr gâydup ve >Amr orda gâldı gece âlem-i rûyâda görüp göy semend bir gâpı açılıp dört heresinde bir melik yere geldi >Amr-ı Ümeyye ölenci taxtın yanına gedüp deyip ey melik sen kimsen cevâb diyerdi ki men Âdem-i çafî Allah'ım >Amr dedi baba benim mirâımı ver Wazret-i Âdem dedi felan ağacdın bir sebed asılanup onı getir her ne ni>meti istesen ondan taparsan >Amr ikinci taxtın yanına gedüp soruşdı sen kimsen men İbrahim Allah'ın Peyğamber'iyem >arz eledi baba mene bir zâd ver dedi biz sene bunı >itâ eledüğ ki gırx günlüğ yolu bir günde gidesen ve hiç yorulmayasan pes >Amr üçüncü taxtın yanına gedüp soruşdı sen kimsen dedi men İsmâ>yil Allah'ın peygamberiyem dedi ey Peyğamber Emîr Wamza senin oğlundur ben sizin xanvadenin gâtdıyam mene bir zâd ver deyip buğda bir torba var göyün dersinindendür onı sene verdim ki onun bereketinden ne şekle istesen ve dörd yüz atmış dile danışarsan sonra >Amr dördüncü taxtın yanına gedüp deyip sen kimsen cevâp verdi men Süleymanam deyip men burada kalmışam senden mirâ alam Hazret-i Süleyman deyip burada ki cevâhirlerimi sene

verdim >Amr yuxudan durup tamâm adlıları götürüp imtihân eledi. Subw vağti Emîr Wamza deyip gedağ görağ >Amr ne olup >Amr üzünü göca şekline salmışdı Emir ondan soruşdı ey kişi >Amr hardadur >Amr fevri öz şekline düşdi hamı bu işden te>eccübde ğaldılar >Amr tamam ğazayanı deyip gemiye mindiler.

Üçünçi gün Serendenip'in kenârına yetiştirler orda pür-işgil adında bir pehlivân vardı ki beş min nefer ğoşun Linedhur'un şarafından orda wâkimidi pür-işgilin adamları çün o gemini gördiler bac almağ için geldiler fermân verenleri ğabağa geçüp dedi bu gemi hansı tâcirindir >Amr-ı Ümeyye dedi bular tâcir degiller bu pehlivân yeddi kişver pâdşâhının dâmâdıdur ki Linedhur'ı dutmağa gelip pür-işgile xaber verdiler fevren leşger götürüp olara şaraf revân oldı ve Emîr'in leşgerinen muğabilinde çaf bağladılar bir pehlivân pür-işgilin şarafından meydâna mübariz istedi >Amr-ı Ümeyye Emîr'den icâze alıp meydâna geddi bir dağınan >arzında >Amr onun başın bedeninen ayırıp mübariz istedi de ğırx pehlivân >Amr-ı Ümeyye ele ten-beten duca eleyip mağlup odılar âhirde pür-işgil özi meydâna geldi. Emîr Wamza dedi men Emîr Wamza Nuşîrvân'ım dâmâdım pür-işgil deyip sen gülesen ama Linedhur yüz on gez ğaddi var nece onun ellerin bağlayacağsan Emir dedi men alçağam ama Allah'ım büyükdür. Pür-işgil dedi eger benim ellerimi bağlavun ele bil ki Lenedhur'un ellerin bağlamayasan. Emir dedi gel görex neyün var pür-işgil >amudî çekip Emir wamle eledi isteyip >amud Emir'in başına vursın Emir bir elin pür-işgilin elin dutup o birisi ilen onun kemerinnen yapışıp âsmâna ğavzayıp dedi din-i Allah tekdir ve İbrâhim Xalil Allah'ın din-i bir wağdur. Pür-işgil iğrâr eledi Emîr yere ğoyup xilâat verdi. İ ora pür-işgilin ğasrına gitdiler neçe günen çonra Emîr'in ğoşını gelüpler Emîr çox şad oldı. Güsteham bir neçe gündən çonra ora yetişdi çün pür-işgilin şikestin eşitdi mütehayyîr olup ve öz oğlanlarınan meşveret eleyip ki Emîr Wamza'nın yanına gedüp çulw elesünler pes Güsteham Emîr'in bargâhına gedüp icâze isteyip Emîr ona çox wormet eleyip dedi neye zawmet çekip geldün Güsteham dedi ki meni şâh yolladı ta sene kömek eleyim Emîr ona wilâat verip ve Güsteham çox şermende olup sonra ordan göç eleyip Şehbâl'ın serhaddine yetiştirler Şahbâl ba-haber olup tuwfe ve hediye bülüp ve Emir'i öz ğaçrına aparıp ve neçe gün orda mihmân ğaldılar ğırx günen çonra Emîr Wamza ordan göç eleyip Linedhur'ın serwaddine yetiştirler Emîr fermân verdi >Abbâs Wamza'nın ğardeşi Linedhur nâme

yazsun ve >Abbas Emîr'in şarafından yazdı ey Linedhur Bin Sa'idi>an-Şah-ı Âgâh evvel ki meni yeddi kişverin pādşâhı bülüp ta seni dutup bar-gâha aparam eger özün teslim aldun hiç valla ahd elemişem seni eli bağlı bar-gâha aparam >Amr-ı Emîr bu nâmeni Linedhur'ın yanına apardı Linedhur onu oxumağa meşğulidi ki zer-gerler onun tâcın getirdiler, Linedhur'ın vezîri dedi Şâh'a tâcın tamam olup pes biz Wamza'ya ğâlib olacağuw.

>Amr dedi o tâcın cevâhirleri ğalıpdur Linedhur dedi sen zer-ker degilsen hardan bülürsen ğalıpdur. >Amr dedi men Nüşirevan'ın zer-keriyem tacı ver ğalb cevâhirlerini nişân verem >Amr tacı alup pencereden atılup ğaçdı, Linedhur ğazep gelüp pil mineglüsini suvâr olup >Amr-ı Ümeyye'nin dalısıca getdi. >Amr-ı Emîr Wamza'nın yanına gelüp tamâm ğazâyânı şerw verdi Emîr Wamza dedi Linedhur mene nişân ver, >Amr dedi o watme benim dalınca gelecax pes suvâr olup yola düşdüler bir ağaç yol getmişdiler ki Linedhur'ı gördiler >Amr deyip ey Emîr Linedhur budı ve Emîr'in dalısına geçdi Linedhur'ı deyip ey kişi siye kimsen ki benim düşmeni dalında gizledirsən Emîr dedi men Emîr Wamza yeddi kişver pādşâh dâmâdıyam Linedhur'ı deyip bu köle ğadunnan gelmeyesn meni aparasan Emîr deyip ucalıkva çox aldanma kişi sen meydâna gel Linedhur ğabağa geçüp deyip wamle ele Emîr deyip biz evvel wamle ile Linedhur >Amr'ı çeküp wamleeledi Emir siperi başına çeküp durdı Linedhur bir >amûd vurdı ki sesi her yana getdi ve deyip >Arab Emîr'in bir >amûdile mawv édem Emîr deyip beyhûde danışma wamle ele Linedhur gördi Emîr sîr kimin dayanup deyip bir wamleeledim bir yanda sen ele Emîr deyip bizde resmdür ki düşman ta üç def>e wamle aymayup biz wamle elemeruğ Linedhur deyip ya vah deme wâzır ol pes >amûdı havâda dolandırıp ele Emîr'in başına vurdı ki Emîr'in atı nala geldi üçüncü wamlede ele bir >amûd vurdı ki dağa vursaydı serme olardı meger pehlivâna ki heç zâd olmadı, pes Emîr Hişâm >Alğame-i Xayberî'nin >amûdın çekdi Linedhur dedi pehlivân bu >amûd sene layığ degil dedi benim degil bir pehlivândan zornan almışam Linedhur dedi adamıda öldürmüşen Emir deyip çoh adamlar öldürmüşem ve çoxlarını müselman elemişem on yaşında idim Muğabbil-i Halebî'ni ki yol keserdi nize ile atdan yere saldım ve müselman oldı ondan çonra Yemen seferinde Munzır Şah'ı müselman eddim çonra Mekke'de Hişâm-ı Hayberî ki yetmiş gez ğaddı var idi Ali'yin kömegilen bir zarb-ı

şemşîrler iki parca eddim ondan sonra >Amr Mu>di ki indi benim leşgerimin ser-
dârıdır >Arap mülkinin yarısı onun zâbşında idi ğırh dört ğardaşın dutup ve on dört min
leşgerinen müselman eledim ve senün ne cuy ki >Amr-ı Ümeyye getirüp ona verdim.

Pes yeddi kişverin şâhı meni çağırıp dedi bele pehlivân bize layığdur evvel
Hürmüz Xezaîni heştad hezar atlıyan mene verdi ki eger Wamza-i >Arap özi geldi
gelip valla zornan getirem Mekke-i mübâreke de fağat >Amr-ı Ümeyye onunı rüsvâ
eledi ve Hürmüz tamâm leşgerinen piyâde Medain'e getdi sonra Şâh meni istedi ve men
revâne oldum yolda bir şehrde bir bebiri tapılmışdı ki şehr onun elinden xarâbe ğalmışdı
o bebiri öldürdüm ondan sora behrâm-ı Xâkâ ki ma>rûf pehlivândı ve Güsteham eşk-i
zerrin-keş onı hiyle ile dutmuşdı Şâh'ın wuzûrında meydanda onınan ceng ü mağlûb
eledi pes Hişâm dedesi >Algame-i Xayberî ki oğlunun intigâmına gelmişdi Şâh'ın
xuzûrunda meydanda mağlûb eledim çün müselman olmadı öldürdüm ondan sonra çün
Şahbal pâdşâh wigâyeti geldi Şâh meni yolladı seni aparam Linedhur dedi olara benim
muğabilimde heç zâd degiller fağat Hişâm pehlivândur Emir dedi indi benim
nevbemdür pes raxşi raxşi ğoyup ele Linedhur'ın başında vurdu ki filin beli sındı
şemşîri çekdi ta Emîr'in atun öldürsün Emîr atdan enip her ikisi piyâde o ğadar >amûdın
cenk elediler ğün felegin ğatına yetişdi Linedhur dedi aferin o dede-neneye ki senin
kimi oğul vücuda getiripler indi burada senlen benim mübarizemi ğayr-ı az oğrı heç-
kes görmür Emîr dedi o oğrı degil o benim leşgerimin çereğidir Linedhur dedi eger
oğrı deĝil neye benim tacımı apardı Emir dedi sen tacı ona vermesen mende >Amr
Mu>diye baĝışlamışam eger istirsen alup özüve verem Linedhur dedi indi ki sen tacı
baĝışlamasan mende baĝışladım alında gidax şabâh-ı tâzededen mübârize eleyaĝ eger men
mağlûb oldum senün ğulamın olum eger sen mağlûb oldun sen benim ğulamım ol Emir
dedi >aybı yoxdur Linedhur deyip senden xoşum elerem bu geceni mene ğonaĝ olasan
Emîr Wamza kuban eleyüp Linedhur'ın ğaşrına revan oldılar şehrde hamı te>eccübde
ğalmışdı ki bu kimdür ki şâh onun rikâbında geler Linedhur Emr'i tahtda oturdup özi
yanında durdu pes cengim ğurtulmayıp senün düzûy dâdmaram Linedhur dedi pes şarap
iç Emr Wamza dedi içirem naşf-ı şebe kimin iyş-u nûşe meşĝulidiler ta yiçe Linedhur
mest olup bir terefde düşdi Emr öz yerine ğayıtdı gece Güsteham >Amr-u Ümeyye'den
soruşdı ki Linedhur nece adamdır >Amr dedi Linedhur bir uca adamdır ve >amûdının

içi boşdur. Subh vağtı her iki leşger bir-birinin muğabilinde şaf şeküp cenk tablın çaldılar Linedhur meydâna gelip mübariz istedi Güsteham bu fikirnen ki bu cengin fatihi ona naşib olsun Emir'den icâze alup meydana getdi Linedhur dedi adın nedür ta adsız olmayasan Güsteham dedi men Güsteham-i eşk-i zerrin-kiş Emr Wamza'nın üstadıyım dedi Wamza pehlivândır ama seni bülümrem Linedhur »amudı ğavzayıp istedi Güsteham'ın başına getirsin Güsteham gördi eger o »amud başına dege başı sınsa kaçacağ fevren atdan yere düşdi Linedhur'ın »amûdı ata degip at yere yapışdı Güsteham'a ayrı at getdiler Linedhur bir de »amûdı gözeddi Güsteham'a vursun Güsteham atı ğovup meydandan ğaçdı »Amr-u Ümeyye dedi ey nâ-merd meydandan niye ğaçdun bu sözden iki teref leşgeri ğüldi Linedhur dedi niye Emîr'in üstadına tevhin eleyersen »Amr dedi niye yalan diyorsun o Emîr'in üstadı degil Linedhur dedi o meydana gelende dedi men Emîr Wamza'nın üstadıyam »Amr dedi ğalağ elir o Emîr'in düşmanıdur Linedhur dedi bülseydim ki o Emîr'in düşmanıdur ğaçanda »amûd adup onı öldürerdim çün eceli gelişmişdi benim elimden ğurtuldı pes Linedhur mübariz isteyip »Amr Mu»di Emir'den meydâna gelmeğâ icâze isteyüp Emîr deyip get Allah'a tapşırđum »Amr Mu»di meydâna getdi Linedhur'a deyip senün adun nedür »Amr dedi men Mu»di Emir'in ser-darıyam Linedhur deyip Emir beyhûde iş görüp ki seni ser-dar eleyüp sen gerek aşpazlık eleyesen »Amr Mu»di deyip beyhûde danışma eger men aşpazlığa layığam sen gerek inek otarasan eger kişi olsan wamle ele Linedhur bu sözden xaruşe gelip »amûdı göye aparıp ele »Amr'nın başına vurdı ki sesin hamı eşidüp ve dediler eger bu »amûd sedd-i iskendere degse sındırar velî »Amr Mu»dî şîr kimin ğalxanı saxlayıp merdâne durup Linedhur çün onı selâmet görüp dedi.

Pehlivân sen ki bu »amûdı reddeledün eger »amûd Serendip'in bir caniye vursayđım oranı yıxardı wâla senün nevbendir pehlivân al »amûda aparup şîr-i başına çekip durup »Amr u Mu»dî ele »amûd vurdı ki Linedhur ilan kimi ğıvrılıp dedi sen merdsen bir neçe »amûd oların arasında redd ü bedel oldı ta ğün göyün üstüne yetişdi pes al şîmşîre ayâr düşer o ğadar cenk elediler ki şemşîrleri ara kimin oldı nizeleri çıxardılar biraz müddetde nizeleri sındı pes kemend yuların atup bir-birinün beline saldılar o fili sürdü bu atı çöndürüp kemend-yular ğarıdı Conra birbirinin kemerinden

yapışdılar >Amr Mu>di üzünde mestlüğ iwsâs eledi veli Linedhur hala yorulmamışdı >Amr Linedhur'un üzünden bir bukes vurdı ki onun üzünden ğan cârî olup.

Linedhur dedi elân axşamdır ve gece istirahat içündür Ğabaw meydanda wâzır ol >Amr Mu>di deyip men üz çevindirmirem evvel sen get Linedhur dedi füzüllüğ eleme gene cenk başladılar >Amr gene boksnen vurup Emîr Wamza gülüp dedi pehlivân boks vurmakda ustadır Linedhur gördi ki >Amr ölse de ğayağdan ğaçmayacağ dedi Ğabaw cenk eleyah söyle görüm Ğabah meydana gelecağsan pehlivân öz ğalbinde dedi men ta diyerem de hala senlen cenk elemerem Linedhur file suvâr olup ğaydup pehlivân öz atun minip leşger-ğâh getdi bar-geşt şablı çalınıp >ıyş-ı nûşe başladılar Ğabâw-ı Ğubw vağti iki leşger evez muğabilinde Ğaf çeküp cenk şablı çalındı Linedhur meydana gelip dedi >Amr eger kişiyen meydana gel pehlivân dedi meger divâne olmuşam canımın ağırısı çıxmıyup pes Ercel pehlivânın küçük ğardeşi atdan enüp meydana getmeğâ icâze istedi Emîr dedi Ercel Linedhur'ın meydanın >Amrdan xaber al Ercel dedi niye xaber alam menge onınan zorsız degilem >Amr dedi Emir icâze ver bu füzül gedüp cezâsın görsün Emir icâze verüp Ercel meydâna getdi Linedhur dedi sen >Amr Mu>di degilsen adıvu de ta adsız ölmeyesen Ercel dedi pehlivânın küçük ğardeşiyem Ercel Linedhur dedi ğardaşın pehlivândur ama seni bülümrem wamle ele göreğ necesen Ercel dedi bizlerde resm degil evvel wamle elax Linedhur >amudı çekip ine Ercel'in başına vurdı ki onun üç yüz atmış damarları xaber-dâr oldı Ercel çox çetin onı reddeledi Ğonra öz >amudını ki beş yüz batman veznidür göye ğavzadı Linedhur dedi o >amud mene ne gerekse axşamacân cenk elediler Ercel >Amr'ın boks vurmasını görmüşdi buna göre o da boks vurmağâ başladı Linedhur boks vurmağı başarmırdı buna göreki bu cengler >arab milletine mehçüçdur gece Linedhur dedi sen pehlivânsan ve ğardaşınca zorun var indi get Ğabaw gene ceng edeveyüh Ercel dedi ölsemde üz çündürmirem Linedhur gülüp ğaytdı Ercel'de leşger-ğâha gedüp Emîr'in ayağına düşdi pehlivân ona xil>at verüp pâz-geşt şablı çaldılar Ğabah gene meydan ğurulup Linedhur meydana gedüp mübâriz istedi Žül-ahmar(?) Emîr'den icâze alıp meydana getdi ve axşamacan Linedhur'nan cenk eleyüp öz yerlerine ğaytdılar Ğabaw âsûde-i >Amr'ın o biri ğardaşı meydâna getdi xülâsa >Amr'ın hamı ğardaşları Linedhur'nan cenk elediler >âğibet Linedhur fil mineklüsine minip meydana geldi uca seslen dedi ey Wamza er bu adamları yolla eger kişiyen özün

meydana gel Emîr fermân verip ta silax getirsünler Mukabil-i Walebî silaw getirdi evvel Hazret-i İsmâ'yılın keyingin geyüp yumsağ olmağdan ötri yeddi cür xarîr çeyni geydi sonra Wazret-i Davûd'ın zırhın geyüp Hûd ›aleyhisselam'ın kemer-bendin bağladı ve yeddi dâne Wazret-i Âdem'in tevakinden sol göluna bağlayıp Gerşasb'ın(?) siperin çeganına saldı. Sam-sâm ğam-ġâmı wümailine saldı pes Wazret-i İswağ peygamberin atına süvâr olup meydâna geldi Linedhur çün Emîr'i gördi ›Amûdı Emîr'e wavâleeledi pehlivân onı reddeleyüp ele bir ›amûd Linedhur'ın başna vurdı ki filün beli sındı Linedhur yere düşdi şemşîri çekdi ki Emîr'in atın öldürsün pehlivân atdan enüp Linedhur'ın ġabağında durdı. Linedhur'a ayrı fil getdiler gene cenge meşğul oldular ta iki gün felegin ġuşbına yetişüp Linedhur ›amûdı yere atıp şemşîri çixartdı Emîr siperi ġabaka götürüp Linedhur'ın şemşîri dört barmağ sipere geçdi Emir siperin çöndürüp Linedhur ġılıncı sınıp elinde ġaldı Linedhur onı yere atdı Amr Ümeyye fevrâ ġıccanı götürdi Linedhur ġazebe gelüp deyip ay oğrı onun cevâhirlerenin pulın yüz dane senün kimin ġulâm almağ olar ve yer üzüne valla ta wûn-ı ›ivağın cıxaram ›Amr dedi mene emr olunup ki meydana her ne sensemen götürem eger kişisen zorınan al Linedhur derwal bir tir kemane ġoyup ›Amr'a şeref atdı ›Amr kâğız telaxanı elinde göya atıldı ve Linedhur'ın üzüne bir daş vurdı Linedhur ne ġadar tir atdı ›Amr'ye degmedi veli ›Amr ne ġadar daş vurdı onun başna degirdi Linedhur bu işden ġazebe gelüp Wamza'ya üz çöndürüp dedi bu oğrunun intiğamın men senden alacağam pes şimşîri çekip Emîr'e hamleeledi Emir gene siperi ġabağa dutup Linedhur'ın şemşîrin yayın sındırıp Linedhur ġabza-yı nübame ġoydı ›Amr bir daş götürüp dedi ġabzanı ver yoxsa zornan alaram Linedhur dedi vermirem ›Amr o ġadar onun üzne daş vurdı ki ›âkibet-i câna gelip ġabzanı yere atdı dedi ey Emîr ›aceb yanınca belâ getirmesen pes nîze penc bend meşğni çıhardup pehlivâna wamle eleye Emir nîzeni dutdı Linedhur deyip eger kişiyen niye nizeni dutdun Wamza dedi eger sen kişiyen nîzeni benim elimnen al Linedhur ne ġadar zor verdi nîzeni Emîr'den alamadı pehlivân nizeni dolandırıp onın elinden alıp ele kemerinden vurdı ki nîze ögölüp yere düşdi pes birbirinin kemerinden yapışıp zor verdiler kemend atdılar veli kemen-yular tap getirmeyip pâre oldı gece oldı Linedhur dedi cenk elesen ya ġaydurasan Emîr dedi cenk elerem ama şa-âm yiyak pes kürsîler ġoyup şa-âm yemeğa meşğul oldular xülâca yeddi gece-gündüz cenk eddiler âxirde Emîr

deyip indiyecağ hamı cenkleri eddix fağaş biri ğalup ki ona zor-ı >arabî deyiller Linedhur deyip zor-ı >arap ne cür olar Emîr deyip zor-ı >arabî budur ki men duram sen benim kemerinden yapışıp zor veresen sonra sen durasan men zor vererem Linedhur Emîr'in kemerinden yapışıp >ele zor verdi ki barmaklarınan ğan damladı pehlivân yernen tikân elenip çün Emîr'in ayaklarına baxup gördi diri can yere gedüp dedi men istirem seni göye ğavzayam sen yere gedirsen câdu-gersen pehlivân deyip Allah cadu-gere la>net elesün bizim dinimize sixr ü câdu waramdur >illet budur ki biz vağt-i zor verirüg yer şağat getirmeyüp yumuşanır Linedhur durup dedi indi senün nübundur

Pes Wamza Linedhur'ın kemerinden yapışıp dedi ey Linedhur men ne>re çekecağam Linedhur dedi men eşşeg degilem ki ğorxam Wamza >Amr'a işere eleyip >Amr Ümeyye bürgün göye atdı ğoşun bülürüy ki Emîr ne>re çekecağ ona göre fevren atların ğulaklarına pammuk ğoydular ğoşun bu ğaziyeden bi xaberdî çün Emîr ne>re çekdi Linedhur'ın ğoşunu atları öz süvârların yere vurup ğaçdılar >Amr Ümeyye'nin >ayanları atları dutup ordugâha getdiler Emîr Linedhur'ı göye götürüp ele yere vurdı ki tamâm leşger âferin dediler pes onun sînesi üste oturup el-kolun muwkem bağladı Linedhur'ın ğoşunu isterdi xamle elesün veli Linedhur emreledi ki heçkes yerinden wareket elemesün pes bâz-geşt şablı çalup ğaytdılar Emîr emreledi ki Linedhur'a bend verüp >Amr Mu>dî'ye taxvil versünler Linedhur dedi ey Emîr] neye mene bend verüsen men müselman olaram Emîr dedi deryadan geçenden çonra seni benden açup müselmân elerem pes Emîr >ayş u nûşa egleşüp mihr-i nigârın fikrinde idi ve Güsteham'da Emîr'in xidmetinde uzun xayr-ı xavah ğalem-dad verirdi.

Dastan-ı Hefdehom

Çün Emîr Linedhur'ın cenginden ferağ oldı gece-günüz şarâb içmeğe meşğuldı bir gün Güsteham'dan soruşdı ki senün ele bir kenizün var ki musigide mahareti olsun dedi beli pes öz kenizleri Zühre ve Müşteri bir ğadar zehir verip Emîr'in xıtmetine yolladı Emir gece-günüz Mihr-i Nigâr'ın fikrinen şarab içirdi bir gün xalvetde Emîr ve >Amr Ümeyye ve Muğabbil-i Walebî şarab içmeğe meşğuldiler çün Emir isterewateledi >Amr bar-ğâhdan eşige getdi ve Muğabbil meclisde mest düşdi vakti Emîr yuxudan ayıldı şarab istedi keniz Güsteham'dan aldı zehri şaraba ğatıp getdi Emir şarabı alanda eli lerzeye gelüp Emir dedi >Alğame-i Xayberî'nün >amüdü ele alanda elim titredi keniz

deyip ey pehlivân bu şarab Mihr-i Nigâr'ın sağlığına iç Emîr dedi bülürem ki zehirdi ama içirem şarâbı âhir gâşresinecan içüp çün o zehr-i hile-hall zehridür esr-alıp kenizler çün bu va>zı gördiler xaymenin mıhların çahup gâçdılar veli >Amr Ümeyye'nin >yarları dutup >Amr'un yanına getdiler >Amr olardan gâçmağın >illetin soruşup kenizler öz günâha istirâf elediler >Amr oları cehenneme vaçıl eleyüp çonra Emîr'in yana gelüp Muğabbil-i Walebî'ni oyaladup öz yoldaşlarına xaber verdiler ve Şehbalı getiriller Şehbal dedi Güsteham'ın xaberi olunca Emîr'i şehre aparun pes Emîr'i şehre aparup dervâzeleri bağladılar ve xendeğlara su açdılar çün Güsteham ora geldi görüp hamı gedüp ve kenizlerin ölisi ordadur pes şâd olup deyip witam olup ki gôşunu gâydular ama benim elimden hara gâydacağlar pes şehre wamle aparup Emîr'in gôşunu da onun muğabilinde dayanmuşdılar >Amr Ümeyye Şehbal'dan haber alup ki bu diyarda bir mâhir şabîb tapılmaz Şehbal dedi var ama onun diyârına yeddi gece-günüz yoldı eger üç güneccan onı getiren olsa pehlivânı müdâvâ eler >Amr dedi bir gâçid olsa ki onı getire Şehbal bir Behrâm adlı gâçid çağırup dedi iğlimüne gedüp getirersen Behram yola düşdi >Amr'da onun dalısıca getdi vağti ki hava gızışdı bir ağacın gölgesinde egleşip istirawat eledi >Amr Ümeyye özün derviş sûretine salup onun yanına getdi zenbilden meyva çıkardıp yiyerdi Behram >Amr'dan meyva isteyüp >Amr bi-hûşlup duâsı meyva gâtıp ona verdi Behram bî-hûş olandan sonra >Amr onun libasların geyüp onun çüretine düşüp pes Behramı bir ağaca bağlayıp yola düşüp iki saatin >arzında özni Uğılmı'nın bargâhına yetirdi Uğlimun Behram'ı tanırdı dedi Behram ne var ki bu acele ile gelesen >Amr dedi Emîr Wamza Sahibgıran yeddi kişver pâdşâhının damâdı ki Linedhur'ı dutmağa gelmişdi onı dutdı wala bu vilâyetde ona bir şaxıç zehr-i helâl verüp Şehbal Şahmunı bilip ki zewmet çekip gelesüz İklimun dedi ki herkese hile-hal verseler bir sa>atecan ölür wala üç gün üstünen geçüp nece diri gâlacak >Amr dedi senin xaşırın cem> olsun Emîr diyerdi iklimun bir zerre bir daşun üsüten töküldi daş zerre olup yere töküldi deyip hala-halin üsürün gördün benim ora getmeğam beyhüdedür >Amr gördi iklimun getmeyeceğ dedi sen ki getmisen men de burada gâlaram pes şarâb içmeğa meşgul oldular.

>Amr bi-hûşluk duâsı gâtıp iklimunı bi-hûş eledi pes iklimunun her ne duâsı varidi bağlayıp iklimunda götürüp Seredib'e apardı yolda Behram'ı hûşa getirüp şehre

getirdiler pes üzüne serin su tökdüler iklimun gözün açup üzünü Şehbal'ın muğabilinde gördi wekim Behram'ın üzüne baxup dedi ey bi-mürüvvet meni neye bura getirdün Behram dedi bu işi >Amr Ümeyye pes wekim Emîr'in yanına gelip onı mu>âyene elenden Çora dedi bu işde bir wikmet var ki Emîr hala ölmeyüp veli bunı mu>âyene elemeğa Şâh mihre lâzımdır >Amr Ümeyye Şehbal'ı çağırup dedi Şâh mihre lâzımdır Şehbal dedi eger başımı istesüz mezâyığa elemirem veli Hindüstan'da Şâh Mihre tapılmaz >Amr dedi henüz ki Şâh Mihr yoxdur gedüp Medâin'den getireceğam iklimun dedi eger tez getiresen >aybı yoxdur >Amr yoldaşlarınun yanına gedüp dedi çün burda Şâh Mihre tapılmur Medâin'e gidirem Muğabbil-i Walebî dedi men burada Şâh Mihre taparam >Amr Ümeyye söyünup dedi tez tap Muğabbil Bužer Cemhir Emîr'i bî-hüş eleyüp Şâh Mihre onun göluna göymağı dedi >Amr gel onun yerin nişân ver Muğabbil ve >Amr İklimu'nın yanına gelip wikâyeti deydiler İğlimun Bužer Cemhir'e âferin dedi ez-ğaza Emîr sağ gölü üste yatmışdı ve zehir Şâh Mihr'ye üsür elemişdi pes Emîr'in kolun yarup Şâh Mihre'ni çıxatdılar wekim emreledi bir avred südi getirsinler ki evvel oğlan doğut fevren südi wâzır elediler iklimun Şâh Mihre'ni oğup südten ğatup Emîr'e verdiler Emîr yaddan göy-ı ğı elirdi ta iñe rengi evvelki wâlete ğaytdı igirmi gündən Çonra Emîr gözün açdı işâre ile keyfiyyeti soruşdı >Amr dedi biraz teb varidi ğırx gündən sonra Emîr kâhile yaxsi olup >Amr tamam ğazayanı şerw verdi pehlivân dedi Güsteham hardadur >Amr dedi Güsteham şehri muwaçara eleyüp Emîr Linedhur'ı çağırup dedi din-i Allah birdür ve İbrâhim'ün dini bir wağdur Linedhur dedi ey Emîr men evvel dedim ki men müselman oluram pes Linedhur müselman olup Emîr dedi get bu nâ-merd Güsteham'ın cezâsın ver Linedhur dedi Güsteham Emir-i mesmûm eleyenden Çora men dedim ki ğollarımı açun ta bu nâ-merdin cevâbın verem veli dediler gerek Emîr icâze verenden Çora senün ğollarıvı açarağ pes Linedhur bin Se>idan-Şâh Hindî silaw geyüp tamam gerdan >arab-ı ğarğ âhın u fulâd oldular cenk şablı çalınup wisârdan eşige çıxup Güsteham'ın ğoşunına wamle elediler pehlivânlar Linedhur bin Se>idan Şâh Serendip'ün şehrinün kömekliğinen bed-baht Güsteham'ın ğoşununa wamle eleyüp cenk-i mağluba düşdi Emîr Wamza'nın sipâhi şîr kimin Güsteham'ın leşgerini ğırıldılar âhırda Güstam'ın sipâhinen çoxlı öldürdüler >âkibet Güsteham'ın leşgerinin çoxı ğırılıp ve bir >iddesî var elediler pes Güsteham piyâde Medâin'e getdiler Güsteham

Şâh'ın wuzûrına gedip tamam gâzayanı şerw verüp dedi ki çün Emîr Wamza öldi Linedhur Emîr'in sipâhilen birleşüp mene şikest verdiler pes şâh Wamza'ya mâtem dutdı Mihr-i Nigar bu xaberdən çox ğamgîn olup özinen şahd eldi ki ölenecen ora getmesün bir müddetden çora câsuslar waber getdiler ki Emîr Wamza ölmeyüp pes Güsteham nece min leşgernen Türkistan'a şazim oldı Türkistan'da Şâh var idi ki ona Zubin derdiler çün Güsteham gelmeğın eşitdi pişvâze gedüp Güsteham'ı çox celâlilen öz ğağrına apardı Zubin çün ğâziyanı büldi dedi men wazıram Wamza Medain'e gelenden çora gedüp onı öldürem ama bu şerşnen ki Şâh Mihr-i Nigarı mene ver Güsteham dedi men Şâh'ın şivazından sene ğul verirem ki eger sen Emîr Wamza'nı öldüresen Mihr-i Nigâr'ı sene verem pes Güsteham özi wıçarda ğalıp cûsusları eşrafa yolladı ki Emîr'in gelmeğni waber versünler.

Dastan-ı hicdehom

Çün Emîr kemâl-i sıwwet tapdı Şahbal Şâh'ı ve Cipurı Linedhur'nan barışdırup ve Şâhbal'ı Linedhur'ın şerefinden Serendi'ye wâkim eldi çora Linedhur ve Cipur ve Oruñ ve Görüñ lekenhur götdi yola düşdiler neçe gündən çora der-kenârına yetişdiler Püreşkel ki Linedhur'ın şerefinden orda wâkimdür gelip Emîr'in ayağlarına düşdi Emir neçe gün orda ğonağ ğaldılar çora woş sa-atde gemiye minüp yola düşdiler.

Nuşirvân'ın bir bacı oğlısı var idi ki adı evvelâ Mirzeban idi evvel Mihr-i Nigar ona namzed idi çün Güsteham'dan Emîr'in ölmeğın istedi fevren Bahtıñ'ı mülâğat edüp Mihr-i Nigar'ın bâresinde ondan kömek istedi Bahtıñ ona ğavl verüp pes Şâh'ın bâr-ğâhına getdi dedi ey Şâh-ı âdil évde ğız saxlamağ yaxşı degil günde bir pehlivân leşger şeker ve Şâh'ı âsüde ğoymazlar eger Şâh icâze verse Mizeni çağırup Mihr-i Nigâr'ı ona verağ Şâh dedi eger Wamza gelse ona ne cevâp verak, Bahtıñ dedi onada diyeruğ ki biz isteduğ ki Güsteham sene zehir verüp çün Mihr-i Nigâr evvelden Mirezebân'a namzedi o cihette ona verduğ Şâh dedi şaybı yoğdur pes Bahtıñ suvâr olup Mirzebân'ı ğazepnen Medaine getirdi Mihr-i Nigar bu waberden çox ğam-gîn olup axirde dedi ki altı ayacan mühlet ver eger Emîr geldi geldi hiç eger gelmese orda şoy eleyağ Mirze-ban ğabul eleyüp ve Medâin'in üç ağaçlığında xayme verdi Emîr neçe gündən çonra Medâin'in ağaçlığına yetişdi şAmr Ümeyye'ni yolladı ki gedüp Mihr-i Nigar'dan xaber getirsün şAmr bir yere yetişdi gördi bir leşger xayme verüp soruşdı bu

kimün leşgeridür dediler Şâh'ın dâmâdı Mirzaban'ındur >Amr soruşdı ki Şâh'ın neçe ğızıl var dediler bir dânedür ki evvel Emîr Wamza'ya vermişdi çün xaber geldi ki Güsteham onı zehr-i hile-halnen öldürüp oda ki ğızılın Mirze-bân'a verdi >Amr üzün bir ğalender ğüretine salup Mihr-i Nigâr'ın ğağrın yanına geldi gördi bir Woca- seray bir ğızıl aftâba elinden su getirmeĝa gedir fevren bir gözün bağlayıp onun yanına geldi dedi benim bir ilde gözüm kör olup şıbbiyeler dirler >İlâcı odur ki bir dâne ğızıl âfitâbanı yeddi yol gözive sürtersen ve yeddi yol sağa yeddi def>a sola kaçıp emin içip du>âsın zikr elesen o dem gözün yahşî olar xûşum elerem onı bir daĝığa sen mene veresen o âftaba'nı verdi >Amr yeddi def>a gözüne sürtüp dedi avcunun dörd neçe olar Xoca-sera dedi yeddi >Amr dedi âftâba elden gedi pes ĝaçup gözden ĝâyboldı bu işi Mihr-i Nigâr'a xaber verdiler Mihr-i Nigar büldi ki bu >Amr Ümeyye'nin işidür emreledi ki her yanı axtarup o ğalenderi tapsınlar Mihr-i Nigâr'ın mamurları axirde >amudı dutup mihr-i Nigâr'ın yanına getdiler eleki >Amr Mihr-i Nigârı gördi selâm verdi Nigâr >Amr Ümeyye'ni tanıp tamam mâcerânı soruşdı >Amr keyfiyyeti şerh verdi Mihr-i Nigâr dedi ki Güsteham atama xaber verdi ki pehlivânı mesmûm eleyip nâ-merd Bahtıñ atama dedi ki évde ĝız saxlamaĝ yaxşî degil indi ki Wamza dünyâdan gedüp Mihr-i Nigâr'ı Mirza-ban'a veren bu sebebe atam meni Mirzaban'ın >aĝdine getirdi men altı ay mühlet aldım indi beş ay yarımdu on beş günen ğora va>de tamâm olup bu vaĝtde Mihr-i Nigâr'a xaber verdiler ki Mirza-ban eşidüp ki sen bir ğalendernen Emîr Wamza'nın yanına getmaĝ heyâlin var bura gelir >Amr fevren özün bir ĝoca taxir şekline salup dedi bir ilde mene cüvan ver bu sözde Mirza-ban varid oldı >Amr deyip ey şehzâde senün namzedün bir eyaldi mene elli ğızıl sikke borcı ver >ahd eleyüp ki ora gedende versin indi sen verisen ya özünün alam Mirza-ban Mihr-i Nigar'ın üzerine baxdı Mihr-i Nigâr dedi düz diyer o vaĝt ki atamın evinde yaddım bundan elli min ğızıl sikkenin ĝıymeti ĝumaş ve zerr-i naĝt almışam Mirza-bân o pulları verüp ora gelmaĝından pişmân oldı >Amr öz ğağrına getdi pulları ĝoyup tez işden Mirzabân'ın bar-ĝâhına geldi gördi bâzi-gerler nümâyiş vermeĝe Mirzâban'ın ğağrına gedirler özün bâz-ger şekline salıp yola düşdi bâz-gerler çün onun şeklin gördüler dediler ki yeddi yaşınacan bâzi-ger mes pes >Amr Ümeyye'ni özlerine re>is elediler >Amr Mirza-ban'ın ĝasrında nümâyiş verdi ki Mirza-ban'ın xoşı gelip çoşlı in>âm verdi >Amr dedi Emîr icâze ver bir dâne ağacdan

adam düzeldip getirem ki yüz on arşın uzanlığı olsun ve onınan ele oyunlar çıkardıyem ki heçkes görmeyüp Mirza-ban dedi tez getir >Amr fevren gedüp Linedhur'ı gördügerinen bâ-xabereledi ve deyüp silaw geyüp menlen gel Linedhur dedi Emîr'e xaber verem >Amr dedi lazım degil pes yola düşdüler >Amr dedi men seni parçaya bu gün Mirza-ban'ın wuzûrına aparam sen selâm bahansen onın kemerinden yapışıp göye ğavza şora özimizi tanıdırux Linedhur ğabul elip Mirza-ban'ın bar-ğâhına getdiler evvel neçe def>a >Amr Linedhur'ın başınan atladı şora dedi eşxaş Emîr'e selam ver Linedhur selâm bahanesine Mirza-ban'ın kemerinden yapışıp göye ğavzadı >Amr Ümeyye ne>re çekdi ki men >Amr Ümeyye ve bu Linedhur bin Sa'idanŞâh'a düz indi bunı Emîr Wamza şîr-i şikârın wuzurına aparam bu sözden hamı vawşete düşüp firârelediler >Amr ve Linedhur Mirza-ban'ı Emîr Wamza'nın bar-ğâhına getdiler Emîr dedi bu kimdür >Amr dedi Nuşirvân'ın dâmâdudur mâceranı soruşıp >Amr hamı gördüğü işleri serw verdi Emîr dedi bu melûnı çeharmıxa çekin pes göç eleyip Medâyin'e geldi Şâh Emîr'i pişvâz edüp dedi mene Güsteham xaber verdiki seni mesmûm eleyüp men çox ğamgin oldım.

Emîr dedi belî düz deyüp pes Şâh öz eliylen tamâm >Arab Emir'lerne xilâat verdi pes Şâh pehlivânnan >ıyş u nûşe egleşdi o ğadar şadağa ve wayrat verdiler ki Medâin'de bir nefer ğalmadı o birisi gün Şâh Baxtıñ'nan meşvereteledi ki Emîr'e ne cevâb verax Baxtıñ dedi Şâh diyerki men ğavl vermişem ki Emîr'e Linedhur'ın başın getirse ğızımı ona verem Wamza heç vağt Linedhur'ın başın kesemez vağti ki Şâh bar-gaha geldi >Amr Ümeyye Şah'a ta>®im eleyip dedi ey Şâh >ahdüve vefâ ele Şâh dedi men ne >ahd elemişem ki her-ğâh pehlivân Linedhur'ın başın getirse Mihr-i Nigâr'ı ona verem genede >ahdimde payidâram Linedhur çün bu sözi eşitdi fevren ayağa durup dedi benim öz başım olsaydı üzünde Emîr'e feda elerdim benim başımı kesün Mihr-i Nigâr'ı Emîr'e verün Şâh nev-cüvân merdalığdan te>eccübde ğaldı Bahtıñ dedi dâhi Allah'dan ne istesen fevren cellâd çağırıp dedi bunun başın ve Linedhur başın egdi Emîr Wamza dayanmırdı >Arap Emîrleri pehlivânın üzüne baxdılar ve Linedhur'a ğuşşa elerdiler cellâd tiğin göye ğavzadı ta şîr Serendib'in başın vursun Emîr ğalxup ele cellâdın boynından vurdı ki damarları ğırıldı emreledi Bahtıñ'ı dutın >Amr Ümeyye fevren Bahtıñ'ı dıtdı Şâh enderuna getdi pehlivân emreledi Bahtıñ'a şellağ vurup azavelediler pes öz ğaşrına getdi şâh Bahtıñ'ı çağırıp dedi wâlâ ne wile elersen Bahtıñ dedi bir ğavğa

avradı öldürüp deyeruğ ki Mihr-i Nigâr öldü çün Emîr ona >âşığıdur ğussadan telef olar Şâh deyip eger bu iş âşkâr olsa onda ne eleyağ Baxtıñ deyip onda deyerem ki Şâh'ınan men mübawese eledün Şâh deyip ki Wamza doğurdan >âşığıdur mén dedim >âşığı değil ona göre bu işi gördüğ pes Mihr-i Nigâr'ı bir yerde gizledüp hây saldılar ki Mihr-i Nigâr ölüp tamam erkân-ı devlet mâtem dutdılar Emîr bâr-gâha gedirdi ki xaberi oldı sonra Emîr'in tamâm ser-dârları gelüp tağayyüre hamı ağlayırdı fağat Linedhur ağlamırdı >Amr Ümeyye dedi niye sen ağlamırsan Linedhur deyip men ağlamağ başaramaram eger ağlamağ başarmırsan elüve her ne gelse başuva vur Linedhur eline geleni başına vurdı daş torpağ xalağın baş-gözüne degirdi bu işden hamunı gülmeğa düşdi Emir wırşlanup deyip ey >Amr bu ne gülmeğ vağtidür >Amr deyip çün yalançı taziyedür hiçkes ağlamır Emir öz ğaşrına kaydup >Amr'dan soruşdı sen hardan büldün ki taziyeye yalançıdur >Amr deyip çün hiçkes üregden ağlamırdı eger diyersen gedüp tabutı getirem ta oların yalanı me>lum olsun Emîr dedi tez ol ki benim üregim yerine gelsün >Amr daxme-i ğubbede teref revân oldı yolda gördi ki Mihr-i Nigâr'ın dayısı ğabristana welva aparır >Amr onı öldürüp paltarların geydi özün dayı şekline salup welvaya bî-hüşluk du>ası ğatdı ğabristana apardı mücâvirler welvanı yeyüp tamâmen bî-hüş oldular >Amr ğabri ğazup tabutı Emîr'in bar-gâhına apardı Emîr gördi yüz yaşında bir ğarıdur >Amr'a xil>at verüp derhal süvâr oldı Şâh'ın bâr-gâhına gedüp emreledi ki waram-zâde Baxtıñ'ı öldürsünler Bahtıñ Emîr'in ayağlarına düşüp deyip ey Emîr benim günahım yoxdur men pâdşâha dedim Emîr doğurçı >âşığı değil Şâh deyip doğurçı >âşığıdur ona göre bu işi gördüx ki seni imtiwân eleyex Emîr Şâh'dan soruşdı ki bu düz diyor şâh Bahtıñ'ın sözün taşdığeledi Bahtıñ >Amr Ümeyye'ye dedi sene min dinar ğızıl verem meni ğurtar >Amr deyip Emîr Bahtıñ düz diyor Emîr deyip ey >yar-ı köhne rüşvet aldun ve emr verdi Bahtıñ'ı âzâd elesünler.

Dastan-1 nuzdehom

Nuşirvân Bahtıñ'ı çağırıp dedi ey wîle-kâr ind yiñe wile elersen deyip men şabah Emîr gelenden şora üç vilâyetin ki Mısır ve Yunan ve Rum'dan >ibâret ola wuzûra gelirem sensoruş ki niye bular xarâc vermirlen men ele cevâb deyerem ki Wamza ordan durup yola düş eger Wamza'nın yüz cânı olsa bu seferden birin sağ gelemez çün şabaw Emîr bar-gâha geldi

Ta>am getirdiler eleki hamı şarab içüb mest oldı Bahtıı üç vilayetin wesâbın getirdi Şâh soruşdı niye bular xarac vermırlar Bahtıı dedi ne ğadar Güsteham var idi herkes xarac vermirdi Güsteham gedüp zornan alırdı Emîr Wamza ayaĝa durup dedi ta bu vilâyetlerin xaracın getirmesem Mihr-i Nigâr'ın adın dilime getirmirem hemen vaĝt >Amr Mu>dî'ye emreledi leşker tedâriki görsün sora dedi Bahtıı sende bize reh-nümâ ol Bahtıı dedi eger icâze verse Ğarun deve-bend sizin rikâbınızda getsün çün yolları yaxşı tanır pes Bahtıı xalvetde iki mişğal zehr-i helâl Ğarun'a verüp deyip Yunan vilâyetine iki yol var biri yaxun o birisi uzaĝ ve ammâ yaxun yolda üç menzilecan su yoxdı sen her ne cür evvelâ buları yaxun yoldan apar ta leşger susuzluĝdan helâk olmasun Emîr eger senden su istese bu zehri suva ğutup ona ver şabaw şubw vaĝti Emîr yola düşdi merâhil ü menâkil toy edüp bir müddetden sora iki yolun başına yetişdiler Ğarun dedi Emîr burada iki yol var biri yaxundur.

Velî bir menzil su yoxdur Emr ver leşger iki menzillıĝ su götürüp revân oldılar evvelinci menzilde suy ğurtardılar ikinci menzilde gördüler su yoxdur Emîr dedi Ğarun bes nece oldu diyordun bir menzil su tapılmaz Ğarun su wavuzların verdi ve deyip bu il bülümrem niye sular ğuruyup çün bir menzilde getdiler gene de su tapılmadı Emîr ve Ümeyye'ni yolladı ta görsün dür yerde su var ya yox >Amr yola düşdi Emîr susuzluĝdan bî-tâb olmuşdı Ğarun'a dedi biraz mene su tap Ğarun zehri suva ğatup pehlivâna verdi Emîr suvnı alanda eli titredi fikrine geldi ki keniz zehir verende elleri titredi yuwında >Amr meşk-i çekanında dolı varid oldı dedi Emîr onı içme ki Ğarun zehir ğatup Emîr Ğarun'a dedi götür o suyu özün iç Ğarun su gözesin yere vurup dedi bu ğadar xidmet eledim gene de mene istibâr elemırlar >Amr dedi indi senün xiyânetüy şâbit elerem pes biraz o sudan ki gözenin dibinde ğalmışdı Ğarun'un suvârlarından birine verdi o şaxş sunı içmaĝ hemin bedeni öldi Ğarun özin Emîr'in ayaĝlarına saldı Emîr ona baĝışlayup >Amr'dan soruşdı ki sen ne büldün ki Ğarun buna zehir ğatup >Amr dedi çölde dolanırdum bir ğoca kişini gördüm ondan soruşdum ki bu tereflerde su tapılmaz >âşâsın yere vurup bir çeşme cârî oldı dedi tez get ki Ğarun Emîr'e zehir verir men dedim sen kimsen dedi men Ebu>l-Kâsım menden Emîr'e selâm yetir men geldim çeşmede gelirdi yuwında çeşme yetişüp hamı serâb oldı faĝat Ğarun'ın suvarları helak oldular. Emîr dedi ey >Amr bu Xazret-i >Aliyyü>l-islamdı ki bize kömekeledi pes göç eleyüp Yunan'ın dört

ağaçlığında xayme verdiler Yunan'da bir Şâh var idi ki ona Wadîs-i Yunânî derdiler ve onun yanında iki pehlivân varidi birinün adı İstefanus(?) ve Şadiganus(?) idi ki iki kardeşine otuz altı ğaddi vardı pes Emîr emreledi ki >Abbas Wadîs-i Yunânî'ye nâme yazsun Abbas yazdı ey Wadîs-i Yunânî çün üç ildi sen Nuşîrvân'a xarac yollamamıssan Şâh meni yollayup eger warâc versen hiç vallâ şabâh cenk tıblı çalıp Yunânı toprağınan bir elerem çün nâme wazır oldı Emîr öz Amr Ümeyye'nin >yârlarından Ğarun'a ğoşup Wadîs'in bâr-ğâhına revâne oldı

Wadîs Ğarun'ı görmak hemin tanıdı pes ona xil>at verdi Ğarun tamâm ğazayânı şerw verdi Wadîs soruşdı bular öz suvârlarındur Ğarun dedi bular Wamza'nın leşgerindendir benim suvârlarım beyâbânda teşneliğinnan helak oldılar Wadîs deyip indi buları öldürağ Ğarun deyip buların ğulağın kesip yola salağ bu sözden İstefanus xarûşe gelip deyip ey nâ-merd bir adam ki sene ğardeşlerden ömr verüp ve senün würmetinden ötri bular ısenlen ğavuşup nece utanmayıp bu sözi diyorsun eger Şâh'ın wuzurı olmasaydı seni helak elerdim pes suvarlara wil>at verüp yola saldı suvârlar İstefânus'a du>â eleyüp Emîr'in yanına getdiler ve keyfiyeti şerw verdiler Emîr ayrı nâme yazup >Amr'a verdi >Amr Wadîs'in der-bârına gelip evvel İstefânus'a ta>îmeledi Wadîs dedi niye mene ta>îm elemedün >Amr dedi biz nâmede ta>îm elemuruğ Şâh dedi bunı dutun dört nefer mamur şemşîrlerin çeküp >Amr'a wamle elediler >Amr xançeri çekip on ikisin öldürdi gördi dalıdan gene na-merd gelir fevren neft şîşesinin başın açdı mamûrların üç-dördü yanup kîsrâ ğaçdılar >Amr nâmeni Wadîs'e teref getirdi o da nâmeni oxudı ve dedi şabaw cenk eleyecağuw >Amr pehlivânın yanına gelip tamam macerânı dedi şabaw iki leşger birbirinün muğabilinde şaf çeküp cenk tıbların çaldılar ki Ğarun leşgerden İstefânus meydâna gelip mübâriz istedi Linedhur Emîr'den icâze alup meydâna getdi İstefânus çün Linedhur'ı o kadnen adın soruşdı dedi men Linedhur bin Sepidan-Şâh'ın İstefânus >amûdı ele başına vurdı ki sesin hamı eşitdi pes Linedhur fil mineklüsini cevalâna getirüp >amûdı İstefanus'ın başına vurdı ki siperden ot ğalxdı. İstefânus gelüp dedi Linedhur'ın ta>rifin eşitmişdi indi onu da gördüm.

Xülâşa gececan cenk elediler ta bâz-geşt tıblı çalınup öz yerlerine ğaytdılar Emîr Linedhur'dan soruşdı ki İstefanus'ı nece gördün Linedhur dedi Emîr'den sonra bunun kimin pehlivân dünyada görememişem şabaw >Amr Mu>dî meydana gedip İstefanus'un

axşamacan cenk elediler şabaw çün subh açıldı ki leşger birbirinün muğâbilinde şaf çekdiler İstefânus meydana gelip dedi

Ey Wamza-i >Arab az bu adamaları yolla eger kişiyen özün meydâna gel pehlivân silaw giyüp ve İswağ Peyğamber'in atına süvar olup meydâna göydü İstefanus dedi Emîr Wamza'nın sen Emîr dedi benim Wamza bin >Abdü'l-Muṭṭalib İstefânus >amûdı Emîr'in siperine ele vurdı ki sesin iki leşger eşitdi İstefânus dedi pehlivân indi senün növbendür Emîr dedi iki wamlede sene vurdum pes İstefânus iki wamle eleyüp Emîr Hişâm-ı >Algame-i Xayberî'nün >amûdın ele İstefânus'ın başına vurdı ki zerbden atın beli sındı İstefânus yere düşmâk hemin şimşîrin çekdi ki Emîr'in atın öldürsün Emîr fevren atdan düşüp onun muğâbilinde durdı İstefânus şimşîri Emîr'e wavâleeledi şemşîr Emîr'in siperine geçüp sındı ğâzebden şimşîrin ğabşasın Emîr'e teref atdı >Amr ğaçup ğabzanı ğoyurdı İstefânus ğabzanı istedi >Amr dedi mene emr olup ki meydânda her ne sınsa men götürrem İstefânus kemâne ğoyup dedi ğabzanı verirsen yavrum >Amr dedi eger kişiyen ver İstefânus >Amr'a teref bir ox atdı >Amr atılup İstefânus'a bir daş vurdı Emîr dedi ey dilâver beyhûde eleme ki bunan heçkes başaramaz İstefânus dedi düz deyersen gene ğılıncı çekip Emîr'e wamleeledi Emîr bir eliylen ğılıncı redd eleyüp o birsi elinen kemerinden yapışup göye aparup o ğadar dolandırdı hamı leşger gördiler pes yere vurup >Amr fevren el-ğolın bağladı Şadınus çün o vazı gördi ğılıncını çekip Emîr'e wamleeledi Emîr onı ğardaşı kimin dutıp >Amr'e verdi pes bâz-geşt ṭablı çalınıp Emîr bâr-ğâha getdi emreledi Yunanileri getirdiler deyip deyün Allah birdür ve İbrahim'in dîni bir wağğdur olar müselman olup Emîr xilâat verdi

Dastan-ı bistom

Çün Wadîş meydânın ta yetdi Ğarun deve-bend dedi ne çâre ele yax Ğarun dedi emr ele meydanda yeddi dâne ğuyu ğazup üstün ötsünler men ğuyının başında duraram Emîr mene teref gelende ğuyuya düşer Emîr durdı fevren ora burçâx töksünler Wadîş ğabûl eleyip emr verdi ğuyuları ğazdılar şubw ceng ṭablı çaldılar Emîr gördi Ğarun meydan da durup silawsız wamleeledi Emîr'in atı ğuyulardan atlıyerdı yediminci ğuyudan atlanda dalı ayağları ğuyuya gedüp Emîr gudala düşdi fevra serin başına devdi Wadîş'in ğoşunu gudalı torpağnan doldurdılar çün Emîr'in ğoşunu bu hali gördiler wamleelediler Wadîş'in leşgeri wuzura getirip dervâzelere bağladılar bu terefden >Amr Ümeyye

topraqları çıxardup gördi Emîr nağb vururdu >illetin xaber alıp Emîr dedi ğazıram ta görüm hara intiha olar xülâsa >Amr kömek eleyip axirde Wadiş'in taxtının altına çıxdılar Karûn'ın gözi Emîr'e düşip tez kaçıp Emîr Wadiş'in taxtını göye ğavzayıp yere vurdu >Amr onun ğolların bağlayıp bu terefden Emîr'in terefdârları dervâzeni sındırıp şehre dâhil oldılar bu vağtde xaber verdile ki Ğarun ğaçıp Emîr suvâr olup Ğarun'ın tağibine getdi çölde bir çobana yetişdiler çoban dedi bir dâne atlı zornan benim çöreklerimi alıp getdi Emîr dedi bizilen gel ta çöreklervi alıp özüve verem Ğarun on dört ağac getmişdi bir wavzın yanına yetişip paltarlarını çıxardup yunmağa meşğul olup bu wainde Emîr >Amr ve çohan yetişdiler pehlivân deyip ey kâfir benim elimnen hara ğaçacağsan Ğarun dedi şabrele geyinem da>va eleyex pes silaw geyip tığı çıhardup deyip ey >arab wâlâ benim elimden hara gidecaxsan ki seni silahsız tapmışam bunu deyip Emîr'e wamle eleyip Emîr göyde onun elin dutıp o ğadar feşâr verdi ki şemşîr elinnen yere düşdi Emîr hemân şemşîri götürüp Ğarun'ın elin çeküp Ğarun siperi başına dutıp Emîr gılincı ele vurdu ki Ğarun xıyar-ter kimi bölünüp Emîr Ğarun'ın paltarılan ve atın çobana verip şehre ğaytdı Wadiş'i çağırıp dedi müselman ol Wadiş deyip ğayr-ı mümkindi Emîr onı İstefânus'a teslim eleyip o da şemşîri çekip başın bedennen ayırıp Emîr üç illiğ mawşülü alıp Rûm'a teref >âzim olup.

Dastan-1 bist u yekom

Neçe günen şora Rum serhaddine yetişdiler Emîr Abbas'a emr eleyip Ğisra-i Rûm'a yazsın ki ey Ğisra üç ildi ki xarac vermemisen Şâh meni yollayıp ta zorınan bac alam eger özün üç illiğ maxşülü verisen hiç valla seni de Wadiş'i Yunan'a tay elerem çün nâme wâzır olup >Amr Ümeyye nâmeni götürüp Ğisra'n bârgâhına geldi Ğisra nâmeni oxuyıp cırup Amr deyip ey kâfir sen ne kâresin ki Emîr'in nâmesin cırasan Ğisra deyip bu na-bikârı dutın >Amr ğaçıp Emîr'in widmetine gelip ve hamı macerânı nağl eleyip cenâw-ı ceng tablı çalınıp şaf çekdiler Esğılan(?) bacı oğlısı meydana gelip mübâriz isteyip İstefânus Emîr'den icâze alıp meydana gelip Esğılan İstefânus'ı tanıyıp deyip ey Yunanî sen neye öz emmivü öldürüp bu >araba ğulam oldun İstefânus deyip çün o müselman olmadı onı öldürdüm ve Emîr'e ğulam olmâğın illeti budur ki gördüm men şecâ> Linedhur ve >Amr Muğî kimin pehlivânlar ki sen onların ğulamda olabülmesen Emîr'in xidmetinde var Esğılan deyip sen özün yakan ve bed-nâm eledin.

İstefânus deyip senin bu işlennen ne işen var eger hünerin var nişân ver Esğılan ›amûd çekip wamleeledi axşamacan cengelediler veli heç biri ğalip olmadı ğaytdılar o birisi gün Esğılan meydana gelip dedi ey Wamza eger kişisen özün meydana gel Emîr silaw geyip meydana getdi Esğılan ›amudı çekip Emîr'e wamle eleyip pehlivân bir eliyen ›amûdı redd eleyip o birsi eliyen Esğılan'ın kemerinden yapışıp göy ğovzadı pes Esğılan'ı yere vurup ›Amr onı tannâb-ı piç eleyip Esğılan'ın ğardaşı Seyklan(?) çün vaz›ı görüp şemşir çekip Emîr'e wamle eleyip Emîr onı da ğardeşi kimin yere vurup ›Amr el-kolın bağladı.

Ġisra çün bu vaz›ı gördi leşgere wamle fermânın sadreledi Emîr'de öz sipahine fermân verdi bir sa›at cenk eleyenden sora ›âġibet-i Ġisra şikset idi ›amr Mu›di kemendile Ġisra'yı dutup pehlivânın yanına getirdi Emîr bar-ġâha gelip emr verdi esirleri getirsünler pes ›Amr esirleri getirup pehlivân ey Ġisra dîn-i Allah tekdür ve İbrahim dîni bir waġġdır Ġisra ve Esğılan Seyġlan müselman olup Emîr olara xil›at verdi Ġisra çün çox muwabbet Emîr'den gördi şâd olup Emîr'i öz ġaşrina ġonaġ apardı Emîr Rum u Yunan'ın üç illik mawşûli Muġabbil-i Walebi'ye verip dedi buları Medain'e aparun Yunan'u Rum'ı fetw elemeġi deyersen o inşa›allah Mısr'ın da xaracını tez elkân getirem pes Muġabbil oları götürup Medain'e geldi pehlivân neçe gündən sora ordan göç eleyip Mısr serhaddine yetişdiler ›aziz Mısr'a suvar olup çoxlı ixfa ile Emîr'in bâr-ġâhına gelup Emîr'i öz ġaşrina da›veteledi Emîr İstefanus ve Sadiġanus'ı leşkerinen ġoyup özi tamam serkerlerinen ›aziz Mısr ta›amları bî-hüşlik davâsilen ġonaġlara getdi ġonaġlar ta›âm yeyüp bî-hüş oldular ›aziz emr verdi tamâm pehlivânlara bend vurup Cezîre-i Waleb'deki musirin üç ağaçlığında vaki› olmışdı bir ġuyuda zindânîelediler ›aziz o cezîreni öz ġızı Zühre ve damadı Sa›id Vakkaş'a vermişdi ondan sora Nuşirvân'a nâme yazdı ki Wamza'nı tamam pehlivânlarınan zindana salmışam ne cür emr elesüz axir eleyem çün bu nâme Nuşirvân'a yetişdi Baxtıġ ne cevab yazaġ Baxtıġ dedi öldürüp başların yollasın Xoca Bužer Cemhir dedi Baxtıġ na-ma›ġul danışır Allah Emîr Wamza'ya yüz doksan beş il yarımında iki gün eşgik ›Amr verup bu müddetde kimdi ki Emîr'i öldüre Şâh dedi beş gün sabr elerem eger xilâş oldu heç valla emr verirem öldürsünler Bužer Cemhir bu ġazayanı Muġabbil-i Walebî'ye xaber verdi Muġabbil

suvar olup iki günün xerzinde Mısr'a yetişdi gördi İstefanus ve Sadiganus her gün Musır'ın leşgerinen cenk elir.

Pes sevdâ-ger paltarına düşüp Waleb cezîresinde getdi günde zindân-bânın yanına gedirdi ta yoldaş oldu bir gece xazizin ğızı zahire yuxuda gördi göyde bir taxt geldi onun içinde bir ğoca kişi oturmuşdı soruşdı sen kimsen dedi men Allah'ın Peyğamber'i İbrahim'im eger istersen iki dünyada xaziz olasan Muğabbil'e kömek ele çün yuxudan ayıldı müselman olup Muğabbil'in yanına geldi pes Muğabbil ve Zühre zindan-bânın yanına geldiler Zöhre dedi men bir bele yuxı görmişem eger bizden olsa bu cezîrenin wühûmetin sene verirem zindan-bân ğabul eleyüp pes tamâm pehlivânları bendilerin wilâş elediler Emîr dedi indi hara gidax Zühre dedi evvel cezîrenin wâkimin öldürüp suvâr-ı Mısr'a gidax xAmr Muđî deyip evvel gerek taxâm yiyağ Zühre dedi ğarar idi şabaw xaziz Musır Emîr'i öldürmekdan ötri gelsin ona göre Sa'id Vağğas'ı çoklı taxam pişirüp pes ora gedüp doyunaca yediler bir nefer gedüp Sa'id Vağğas'ı öldürsün Zühre deyip bu benim işimdür pes xancer elinde gedüp erin uyaldup ğazayanı deyip çün o müselman olmadı başın kesip Emîr'in yanına geldi pes o cezîrenin wükümetin zindan-bâna verüp Mısr'a geldiler çün leşger Emîr'in gelmeğanı büldüler çok yâd oldular sabaw çün ceng başlayavı xAziz Muşırr'ın emr eledi ki gerek bu gün Wamza'nın leşgerine şikest veresüz pes tamam leşger birden wamle eddiler Emîr çün bu ğazayanı büldi nexe çeküp ki tamam leşger eşitdi Muşırr leşgeri çün pehlivânın sesin işitdiler dönüp ğaçdılar Linedhur xAziz Muşırr'ın başına bir xamûd vurup ki yere yapışdı çün Mısr leşkerini şikest idi Muşırr ehl-i imân istediler Emîr dedi imân imândadur Musırr ehl-i tamam müselman olup Emîr bir nefer ora vâli teyin eledi pes üç illik mawşûlnen Medain'e wareket eledi bu xaber Medain'e yetişip Şâh Bahtıñ'ı çağırıp deyipler vezir indi çâre nedür Bahtıñ deyip neçe vağtdi Zubin Moğolistan pâdşâhı Mihr-i Nigâr'dan xavestarlıĝ eleyüp eger icâze versez onı Medain'e çağırağ ki o Wamza'nın uhdesinden gelebilir pes nâme yazup Zubîn'i Medain'e istediler Zubin yüz min leşgerinin Medain'e gelip pes Şâh'ın bar-ğâha gelip Şâh öz yanında yürüyüp deyip Mihr-i Nigâr'ı sene verirem bu şertinen ki Emîr Wamza'nı öldüresen Zubin deyip ğabule alma and olsun ta Wamza'nı öldürmemişem Mihr-i Nigâr'ın adın dilime getirmirem pes dedi ğardaşlara

keza ilde zindegânlığ elirdiler na>me yazup çoxlı leşgerinen Emîr'in cengine da>veteledi neçe gündən sonra olar gelüp Medain'in yaxınlığında wayme verdiler.

Dastan-ı bist u devvom

Çün pehlivân Medain'in yaxınlığına yetişdi >Amr Ümeyye'ni yollayıp ta xaber getirsin >Amr eleki şehre geldi keyfiyeti xaber alıp Mihr-i Nigâr'ın waremine getdi Mihr-e Nigâr >Amr'ı gürmek hemin ağlayıp dedi baba yahşı olup geldün menide apar pes Mihr-i Nigâr kişi paltarı geyip ne ğadar özünde yüngil ğıymetde ağır şeyi vardı götürüp Emîr Wamza'nın yanına geldiler Emîr çox şâd olup Muğabbil-i Walebî'nen Mihri-i Nigâr'ı Mekke'ye yolladı eleki Mihr-i Nigâr'nan ğaçmağın Şâh'a xaber verdile Şâh ğamğın olp emreledi.

Hamı leşger wareket eleyip Zubin'e kömek getsinler xülâşa Nuşirvân'ın ğoşunu vasağda Zubin'in ğoşunu sağ terefde önde ğardeşerinin ğoşunu sol terefde ğarar dutdılar vağtiki casûslar waber getdiler ki pehlivân indi yetişir Zubin Baxtıñ'a deyip Wamza'nı mene nişân ver Baxtıñ onı bir dağın başına apardı bir müddetden şora geride ğalhip bir >ilm altında bir pehlivân ki elli arşın ğaddi var idi pedidâr olup Zubin dedi Emîr Wamza budur Baxtıñ deyip bu pehlivân'ın ser-leşgeri >Amr Mu>dî'dür ba>da üç min fil süvar yetişdiler ki birinin yüz on arşın ğaddi vardur Zubin Xaber alıp emîr budur Bahtıñ dedi bu Linedhur bin Su>dan Şâh'dur wûlaşa hamı pehlivânlar gelenden sora >Amr Ümeyye mu>allağ vere vere geldi ki dalısında on iki min bend Zubin külah-ı zerin kemertarı atların celevinden yapışıp geldiler Zubin gelüp deyip bu masxara kimdir Bahtıñ deyip kâş min dâne pehlivân olaydı bu masxara bu ser-kerde-i >iyâren >Amr Ümeyye'dir pis >ilm-i İzzedha Peyker'in altında Emîr >Arap Wamza Bin >Abdül-Muğtalib on bir ğardaşı ve otuz bin bende ile aşkâr olup Zubin dedi Emîr bu alçağ kimdür Bahtıñ dedi belî pes cenk başlandı Emîr Wamza meydana gedip mübariz istedi Zubin dedi ey Bahtıñ biz Wamza'nın cenk elemeğın görmemişiw bir nefer sizin leşgerden meydana getsin Bahtıñ deyip leşgerinden Güsteham'dan sora ele bir sewş yoxdur ki Emîr'nen mübârize elesin Güsteham na-çâr meydana revân olup Emîr Wamza gördi Güsteham meydana gelip tez silwı bedeninden çıhartdı Zubin xaber alıp neye Wamza silawı çıxartdı Şâh deyip Emîr and içip ki Güsteham çün Emîr'i görüp şemşîri çekip pehlivâna wamle eleyip Emîr

göyde elin dutıp o ğadar feşâr verdi ki şemşîr elinden yere düşip pes Güsteham düval-ı kemerinen yapışıp âsmâna ğavzadı dedi Ey Güsteham müselman ol senin hamı tağşîratından şarf-ı ne®ar eleyip sene büyük mağam vererem Güsteham dedi eger meni rize rize elesen müselman olmaram Emîr ne®re çekip ele bir vurdı ki serma oldu Güsteham'ın oĝlanları çün vazı gördiler hamısı leşgerinen hamle elediler Emîr silaw giyip öz leşgerine emr verdi ki hiçkes wamle elemesin pes yine ve tenhâ üzün Güsteham'ın leşgerine vurup özün Ğubâd Güsteham'a yetürüp şemşîri ele onun boynnan vurdı ki başı on ğadem o yana düşdi ve tamâm Güsteham'ın oĝlanları bir bir cehenneme vasıl elediler Güsteham'ın ğoşını çün vazı gördiler ğaçup Zubin'in ğoşınına getdiler Zubin wayran ğalup Şâh'a dedi bu gün Wamza çox cenk eleyip eger biz ona ğalip olmasax deyer ki Wamza yorılmışdı bu gün ğaydup şabaw cenk eleyaĝ pes bâz-geşt tablı çalındı şubw vaĝti her ik ileşger cenk tablı çalınup pehlivân gedüp dedi herkesin ölmaĝ xayali var meydana gelsün Merd-i Efkan Zablî meydana gelüp dedi ey Wamza min canın olsa birin benim elimden selâmet aparamasan Emîr deyip füzulluĝ eleme hünerün var wamle ele Merd-i Efkan şamûdı ele Emîr'in başına vurdı ki sesin iki leşgerde eşitdi sora uzun Emîrin leşgerine varup dedi gelin bu müş-hâr-ı şarabın sümüklerin yıĝın Emîr dedi beyhûde danışına Merd-i Efkân gördi pehlivân ejdeha kimin durup dedi aferin o dede-neneye ki senin kimin oĝul vücûda getirüpler pes Nûbe Pehlivân'a yetişdi gürzi çeküp ele onun başına vurdı ki atı yere yapışdı Emîr el atup Merd-i Efkan'ın kemerinden yapışup yere vurdı şAmr Ümeyye onun ellerin bağlayup âsâyış tablı çaldılar Emîr bar-ĝâha gedüp emr eledi Merd-i Efkan Zablî'ni getdiler dedi men seni nece duttum dedi nece ki kişiler kişileri dutallar pehlivân dedi müselman ol Merd-i Efkan Zablî dedi ey Emîr biz yeddi ğardeşuĝ ve yeddi min leşgerimiz var çün meni dutdın xatime olarıda dutacaĝsan onda hamımız müselman olaĝ pes onı aparup bende vardılar o birisi gün Emîr meydana gedüp mübariz istedi merd-endaz Zablî meydana geldi Emîr onuda dutup şAmr Ümeyye'ye tawvil verdi xûlâsa gececân Merd-Efkan Zablî'nin tamam ğardaşların dutdı sora bar-ĝâha getdi Mert Efkan Zablî'nin ğardaşları han getürüp Emîr dedi deyün Allah tekdür ve din-i İbrahim bir waĝ pes olar müselman olup öz leşgerlerinen Emîr Wamza'ya mülwaĝ oldular

Dastan-1 bist u sevvom

Çün şabâh açıldı iki leşger birbirinün muğabilinde şaf çekdi pehlivân meydana gelüp mübâriz istedi Zubin öz serdârlarına tapşırđı ki men meydâna gedirem eger gördüm onun werifi degilem işare elerem siz wamle eleyün pes meydâna revân olup Emîr soruşdı sen kimsen deyip men Zubin Moğolistan'ın pâdşâhıyam pes >amûdı çekip Emîr'e wavâleeledi Emîr redd eleyüp ele bir gürz onun başına vurdı ki siperden ot ğalxdı ve >amûdın zerbetden atın beli sındıp Zubin işareeledi na-gâh tamam leşger birden wamleelediler Emîr Wamza'da öz leşgerine ruxşat verdi iki leşger birbirine degüp cenk-i mağlûbe düşdi Emîr deyip ey >Amr Ümeyye sen benim dalı terefimden müvâib-i evvel ve dünya->alemi dağın başında naşb elediler herkes yaralansa ora aparsunlar >Amr dedi Emîr Kefa'in sipahi çohdur her bir neferi yüz nefer muwâşara eleyip olar nece bülünler ki sen selametsen Emîr dedi men sewer-i axşam ne>re çekerem ta olar ba-xaber olsunlar >Amr pehlivân emrleri icrâ eleyüp geldi Emîr her sewer-i axşam ne>re çekirdi ve yoldaşlar xoş-dil olurdular on iki gün geçdi on üçiminci gün Emîr Şemşîr vura vura Nuşîrvân'ın yaxınlığına yetişdi Zubin gördi Emîr iki eli ğılıç vurur ve xud-ı külahlı başında düşüp emr verdi çoxlı leşger >Amr Ümeyye'ni muwâşara elediler çün >Amr Emîr'den uzağ düşdi Zubin dalıdan Emîr'in başından bir ğılıç ki vurdı ki dört barmağ başına geçdi Emîr başın çönderdi Zubin ğaçdı ğan gelüp Emîr'in gözlerin dutdı Emîr atın boynından yapışup deyip ey Xink-i İshağ Peyğamber meni Mekke'ye yetir pehlivân bunı duyup bî-hoş oldu at leşgerin arasından çixup Mekke'ye teref revân oldu gece-günüz yol gedirdi ta Mekke'ye yetişdi fevren Abdu-l-Muţtalib'e xaber verdiler o gelüp Emîr'i Mihr-i Nigâr'ın yanına apardı bu terefden çün axşam oldu Emîr ne>re çekdi >Amr Ümeyye her yanı axtardı Emîr tapa bülmedi Leşgerden xarax olup Mekke'ye getdi Emîr'in başına buwtye verdi Muğabbil-i Walebi&ye dedi fevran Emîr'in silahın giyüp menlen Mekke'ye gel Muğabbil Emîr'in silaw'ın İshağ Peyğamber'in atına süvar olup dört min sipâhinen Medain'e revân oldu iki gündən şora Medain'e yetişdi Mekke terefinden küffar wamleeledi küffârın sipahi çün bu vazı gördüler çönüp ğaçdılar Bahtıñ uca seslen dedi ey dilâverler bu Wamza degil bu Muğabbil-i Walebî'dür sipah tez işde ğaydıp wamleelediler >Amr Ümeyye dedi özüzü itirmeyün cem> olup da>vâ eleyün pehlivânlar cem> olup Muğabbil-i Walebî'nin ğabağâ

salup çoxlı adam öldürdüler Zubin'in leşgeri öz aralarında dediler ki Baxtın bizim düşmanımızdır on beş gün cenk eledüğ bir nefer >arabı öldürmedüğ pes-geşt tıblı çaldıla Emîr'in hoşunu Mekke'ye getdiler dervâzeleri bağlayup xendeğlere su açdılar üç gündən sora küffarın leşgeri gelüp Mekke'ni muwaşara elediler ama Wamza yeddi gündən sora hûşa gelüp Mihr-i Nigâr'ı başı üste gördi keyfiyyeti soruşdı Mihr-i Nigâr tamam mâceranı şerw verdi Emîr xürek istedi çün şehr muwaşara olmuşdı tamam azuğa ğutulmuşdı Mihr-i Nigâr deyip ki herkes bir tıbağ un getirse bir tıbağ ğızıl verim veli hiçkesden ses çıxmadı şehzâde şermende olup bir dest-i >yârlığ paltarı geydi tir ü keman bağlayup dervâzeye ki >Amr Mu>dî orda idi geldi >Amr Ümeyye emr vermişdi ki bağır ez-üzi ve fetw-i >ıyar ve işgil-i >ıyar heçkes dervâzeden çıxmasun çün dervâzeye yetişdi >Amr Mu>dî dedi sen kimsen dedi men Feth-i >yaram dervazeni aç gedim tıxâm getirem >Amr açup Mihr-i Nigâr Zubin'in aş-pes wânesine gedüp bir çuval un ve bir ğazan pişmiş et getürdi istedi aparsun ayağı xaymenin ipine ilişüp yere degdi bir iki nefer onı görüp seslendiler ki oğrı var çün küffar oğrı eşitdiler tamam suvâr oldular meş>aleleri yandırıp Mihr-i Nigâr'ı muwaşara elediler çün Mihr-i Nigâr >yârlığ paltarı geymişdi dediler sen ki >Amr Ümeyye'di Mihr-i Nigar tîri kemâne ğoydı ve siperin ğabağa dutmışdı Zubin dedi herkes >Amr Ümeyye dutsa öz becanımı ona verirem >Amr Ümeyye'de küffârın leşgerine gelmişdi Mihr-i Nigâr'ı tanıdı fevren ayrı paltar geyüp Zubin'in yanına geldi dedi eger men >Amr Ümeyyen'nin dutsam mene ne verirsin Zubin deyip seni damadlığa ğabul elerem >Amr ta®im eleyüp Mihr-i Nigâr'ın yanına getdi Mihr-i Nigâr >Amr'a teref bir tîr atdı >Amr atıldı tîr degmedi Mihr-i Nigâr'a yetişirdi >Arabî can dedi ey Şehzâde men >Amr Ümeyye'yim pes onı boynuna alıp uca seslen dedi bülün men >Amr Ümeyye ve bu Şehzâde Mihr-i Nigâr'dı Allah sizi köreledi meni tanımaduz elan eger kişiysez meni dutun bunı deyüp bâd-ı şar-şarı kimi getdi Zubin bu sözi etişmeğ hemin tacın yere vurdı dedi efsûs ki elden getdi Nuşirvân ğalbinde şikâr eleyip >Amr Ümeyye'ye aferin dedi >Amr çün wisârın yanına yetişdi soruşdı hangi dervâzeden gelmişen dedi >Amr Mu>dî evvelen dervâzeden pes o dervâzeye gedüp >Amr Mu>dî'ye dedi bunı tanırsan >Amr Mu>dî deyip bu Fetw-i >yâr'dur dedi ey ğarnı yoğun bu şehzade Mihr-i Nigâr Mu>dî çün şehzâdenin adın eşitdi >Amr Ümeyye'nin ayağlarına düşdi ki İlah'dan ötri Emîr'e deme >Amr şehzâdeni

wurma getirüp dedi bu işi mene rücüc eledün indi gedirem taâm getirem >Amr Ümeyye küffârın aş-pes hanasına gedüp gevcı çatana ğadar pişmiş taâm ve un çörek getirüp >Amr Muđî'ye tapşırđı getdi gene getirdi gördi taâm yoxdur >illetin soruşdı >Amr Muđî dedi bir azadı atdım ağzıma dedi bular ıyeme ta gene getireyim vağti ki ğaytdı gördi yeyüp dedi yoldaşların hişsesinyedin elleden utan >Amr dedi bularınan benim ğarnım doymaz get gene getir : >Amr Ümeyye dedi bulara el versen ğanuy yırtaram >Amr Muđi ğorxusundan o taâmlara el vurmağı >Amr Ümeyye taâm-ı eleyüp Emîr'in yanına getirdi tez işden Zubin'in der-bârına getdi gördi ki yuxulayup bî-hûşlığ duâsı burnuna dutdı Zubin bî-huş olup >Amr onı öz paltarına büküp >Amr Muđî'nin yanına getirdi sora Nuşirvânı ve Bahtıñ'ı ucu bi-hûş eleyüp getirdi subw vağti oları pehlivânın yanına getirdi pehlivân dedibuları neye getirdün >Amr dedi getirdim öldürem ta duvâ ğurtulsun Emîr dedi bu iş yaxşı degil >Amr dedi pes eziyet elerem pes burunlarına sür ki töküp hûşe geldiler olar gözlerin açup özlerini Emîr'in ğasrında gördüler >Amr dedi sizi öldüreceğam Zubin dedi bizi azâd ele Lat ve Menat'a and olsun şabaw buradan göç eleruğ >Amr dedi her birüz min deve ğele ve dört min dinâr pul verün sizi azâd elürüm olar fevren adam yollayup öz bar-ĝâhından üç min deve ğele ve on iki min dinar pul getirdiler pes oların heresine üç yüz şelağ vurdi dediler pehlivânın başının şadaĝasına bizi âzâd ele >Amr Ümeyye Zubin ve Bahsgan-ı Segele'nin yarısının ğırwup âzâdeledi küffârın leşgerinden herkes oları gördi gülmeĝden ğız ellerı Zubin dedi bu >Amr Ümeyye axirde bizi öldürer Bahtıñ dedi ğu-vexame ki >Amr hiçkesi >lyarlıĝlan öldürmeyüp Zubin dedi eger bu cürdi men Wamza'nı öldürmemişem burdan getmerem.

Dastan-ı bist u çeharom

Çün Zubin âzâd oldı emr verdi cenk tağlı çaldılar Emîr emr eledip yollarda cenk tağlı çaldılar şora tamam dilâverleri çağırup dedi ta benim başım yaxşı olmayup siz cenk eleyün pes Linedhur'ı olara emr eleyüp muraxxaseledi şbw vağti meydan ğurulup Zubin meydana gelüp mübâkiz istedi >Amr Muđî icâze alup meydâna getdi axşamacan cenk eleyüp öz yerlerine ğaytdılar o birisi gün Merd-i Efkan Zablı meydâna gedüp dedi gel sende bizim kimin müselmân ol bu Baxtıñın sözüne baxma bunu bülki Emîr'in pehlivânlarınan berâber olamasan Zubin dedi ey dilâver senün sözün düzdür veli men Mihr-i Nigar'dan el götüre bölmıram eger Emîr'in xıdmetinde olsam heçvaĝt Mihr-i

Nigâr'ın ve sultana yetişemıram pes cılaw cengdedür bunı deyüp wamleeledi xülâşa igirmi gün Zubin pehlivânlarınan cenkeledi veli hiç birine fetw naşib olmadı bu müddetde Emîr'in keselât ğurtulup gene evvelki ğadar tay bir ne geldi bu müddetde >Amr Ümeyye her günün rivâyetidin gaza-riş verirdi çün igirmi gün geçdi igirmi birinci gün emr verdi tablî öz adına çalsınlar çün tabl sesi ğalxdı Zubin soruşdı Zubin ne var ki bu gün tablın sesi ayrı cürdür Bahtıñ dedi bu gün Emîr Wamza Şahibğıran meydana gelecağ bu vağtde Emîr Wamza ğarğ-ı âhen ve fullad olup meydâna gelüp dedi ey Zubin eger kişisen meydâna gel Zubin şemşîr elinde meydâna gelüp pehlivâna wamleeledi Emîr Zubin'in elinden dutup o ğadar feşâr verdi ki şemşîr elinden yere düşdi pes kemeriden yapışup göye ğavzadı bir nere çekip silaw elinde şemşîr sol elinde Zubin'i özüne siper eleyüp küffârın sipahına wamleeledi bu terefden Emîr'in leşgeri wamleeledi cenk mağluba düşdi pehlivân ğılinc ura ura özün Şâh'ın yanına yetirdi Şâh çün pehlivânı gördi gorxudan ğaçdı leşger çün şâhı firârî gördi şikest idi tamam eşat bârğâh saltanatı Emîr'in leşgerinin eline düşdi pehlivân emr verdi şikest imiş leşgeri tağannib elemesünler Şâh meydâna yetişenden sora Bahtıñı çağırdı dediler Bahtıñ henüz cengden ğayıtmayup pes Buzer Cemhir'e dedi indi bu >arap bizden ne istir Mihr-i Nigâr'ı istirdi ki o xiyânet eleyüp tûzi getdi Buzer Cemhir dedi indinecan ne iş olup Bahtıñ eleyüp indi eger icâze versen yazım Mihr-i Nigârı yollasın ve özude Şâh'ın elin öpmeğe gelsin bu şartinen ki Mihr-i Nigâr'ı ona veresen Nuşîrvân dedi bir adam ki bizlen düşmandı nece ğabul eler Buzer Cemhir deyip Mihr-i Nigâr pehlivânı getirmeğ benim >uhdeme Şâh rizâyet verdi Buzer Cemhir ona gedüp bu mezmûnda bir nâme yazdı "Bîsmillahirrahmanirrahim ve ama ey ferzend aynı cen ne piş-âmed üz verip hamısı Bahtıñ'ın wile-kârlığındandı eyni ki ma>lum degil Bahtıñ hardadı eger isteyesen iki defada üzün ağ olsun tezliğnen Mihr-i Nigâr'ı yolla özünde tamam pehlivânlarınan Medain'in yaxınlığına gelüp ordan piyâde ve semerleri boynuzdan asup Şâh'ın wuzûrına gelesüz ümîdim var ki tezliğnen Mihr-i Nigâr'ın valşına yetişesin ve selam" çün nâme tamam oldı uzağlı senâ-veşe verüp dedi bu nâmeni Mekke'ye aparup Emîr'e yetiresen Siyavuş nâmeni Emîr'e yetirdi çün Emîr Buzer Cemhir'in nâmesin gördi öpüp gözi üste ğaydı çün namenin mezmûnından matla> oldı Mihr-i Nigâr'ı çağırup nâme ona ohuddı Mihr-i Nigâr dedi her ne emir ersen itâ>at elerem pes emr verdi bir dâne kecave tertib

verün çoxlı wademe ve keniz ve beş yüz muhlis suvarilen şehzade Mihr-i Nigar'ı Medain'e yolladı çün bu xaber Nuşirvan'a yetişdi şad-dervâzınacan pişvâze geldi Mihr-i Nigar Şâh'ı gördi piyâde olup atasının elin öpdü Nuşirvân dedi noluram ki sen Wamza'nı soyursan ama ne çâre eledüp ki o bizim düşmanımızdur Mihr-i Nigâr dedi anacan bir şaks Wamza dostdur hemin ki Emr-i Şadr oldı fevren meni yolladı ve hemişe sizün rızayatviz-i izdivâc elemeğde şerţ dönüp ve indiyecan heç nev-i mene xıyânet ve teşdi elemeyüp Nuşirvan üreginde Emîr'in cevan-merdliğine aferin dedi bu terefdən pehlivân tamam xadem ve haşemnen Medain'e xareketeledi çün şehrin beş ağaçlığına yetişdi şAmr Ümeyye'ni yolladı ta Buzer Cemhir xaber versün.

Ve ama Bahtıñ – çün küffârın leşgeri şikest idi Bahtıñ Nuşirvan'ın ğorxusından Medain'e gede bülmedi otuz gün be-yâbânda ser-kerdan dolanırdı ta işe uzağdan bir şehir gördi o şehre teref getdi çün dervâze ye yetişdi gece olmuşdı ve dervâze bağıldı şehrin kenârında bir degirmen var idi öz özüne dedi geceni burada ğalaram sewer gedüp buranın hâkimin Wamza'nan cenke tawrik elerem degirmene gedüp ğapunu döğdi degirmençi ğapunun dalısına gelüp dedi kimsen Bahtıñ dedi Lat ve Menat'ın rızâsına icâze ver bu gece burada yatam degirmençi gördi yahşî ğıymetli paltarı var ğapunu açup Bahtıñ daxil oldı pes bir terefde bir yer düzelendüp yuxıladı gece yarısı tamağ degirmençi ğâlib olup ayağa durdı Bahtıñ'ın başın kesip her ne cevâhir ve paltarı var idi götürüp getdi şabah vağti cemâat ba-haber olup wâkeme xaber verdiler çün wâkem degirmene geldi Bawtıñ'ı tanıyup emr verdi cenâzeni defin elediler pes Nuşirvân'a kâğız yazup Baxtıñ'ın ölmeğini xaber verdi

Çün Buzer Cemhir pehlivânın gülmeğden mutî oldı Nuşirvân'a xaber verüp Şâh emr verdi ki tamam ümerâ ve bezirgan pişvâza getsünler ama Emîr Buzer Cemhir'in düsturile tamam pehlivânlarınan şemşîrlerin boynuna asup piyâde Medain'e geldiler Şâh baxırdı gördi bir şada piyâde şemşîrlerin boyunlandan asup gelirler Şâh dedi bular kimdiler güya bulara şulm yetişüp lat ve menata and olsun herkes bulara şulm eleyüp demârsüz geyinden getirecağam Buzer Cemhir gülüp dedi bulara sen şulm elemesen bu winde Emîr yetişdi Şâh atdan inüp Emîr'in elinden öpüp pes at getirüp pehlivânlar süvar olup bar-ğâha getdiler Şâh düstur verdi tamâm şehri bezeyüp hamı çeşn dutsun pes bir yahşî şâate melike Mihr-i Nigar'ın Emîr Wamza Sahibğıran'a Kâbe'nin kesbi yeddi gün

yeddi gece toy dutdular dedimince gece melike Mihr-i Nigar'ı bezeyyüp Bužer Cemhir Mihr-i Nigâr'ın elin Emîr Wamza'nın eline ğoydı o birisi gün Emîr bar-gâha gelüp hamı mübârek bad dediler Nuşirvân tamam pehlivânlara xilâat verdi bir müddetden sora Emîr Mihr-i Nigâr'ı götürüp Mekke'ye getdi orda xoşluğınan zinde-gânlıĝ elirdiler ta dâr-ı fânini vedâ>elediler.

Payân

II. BÖLÜM SÖZLÜK

A

- 'acem : (a.i.c: a 'câm) : 1. arap olmayan, arap'tan gayrı olan kavim. 2. iranlılar
- 'acem : (a.i.) harflere nokta koyma
- 'âdiyen : (a.zf): 1. bayağı, basbayağı. 2. her zamanki gibi.
- 'âm : (a.i.c.a 'âvâm): sene, yıl.
- 'amel : (a.i): 1. iş. 2. niyet (bkz: fiil) 3. sürgün, içsürmesi.
- 'amel eyle : iş yapmak, niyet etmek, niyetini ortaya koymak.
- 'amud : (a.i) 1. direk, sûtun. 2. yukarıdan aşağı dik inen çizgi dikey
- 'anber : (a.s): 1. ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, kül renginde bir madde. 2. güzel koku. 3. güzellerin saçı.
- 'âr : utanma
'ârsız: utanmaz (bkz: bi-'âr)
'ar u nâmus: utanma ve namus
- 'arab-1 kürsî : arap merkezi, arap şehri.
- 'arab-1 kürsîler : arap merkezleri, arap şehirleri.
- 'arv : (a.i): 1. sıtma ve başka ateşli hastalıklarda gelen ilk titreme
2. bir iş için birinin yanına sokulma 3. yemiş vermeyen bir dağ ağacı.
- 'atfen : (a.zf.) : (bkz: atven)
- 'atfen : (a.zf.) : (bkz: atven)
- 'atven : (a.zf): birinin adına, birine yükleyerek.
- 'ilâc : (a.i): 1. derde deva olan şey, ilâç. 2. çare, tedbir. bi-ilâc: ilaçsız
- 'illet (a.i.c: ilel) : 1. hastalık,sakatlık 2. sık sık tepen hastalık 3. sebep 4. gaye, hedef 5. mant. Neden 6. (a.gr) : bir kelimenin kendi harfleri arasında huruf-1 illet'ten (elif, vav, ye) biri bulunması
- 'inan : (a.i.c: einne): 1. dizgin 2. idare etme, yürütme.
icrâ-yi inân: dizgini boşaltma, atı hızla koşturma, atın dizginini başka

	tarafa çevirme
'innî	(a.s.ninn'den): fels.: olaylardan ve denemelerden sonra.
'iyâr	: (a.i.): (bkz: ayar)
'ubûr u mürûr	: gelip-geçme.
'uhde	: (a.i.ahd'den): 1. söz verme, bir işi üzerine alma. (bkz: taahhüt, tekeffül, vaad. 2. vazife, birinin üzerinde bulunan iş. 3. yapma, becerme. 4. sorumluluk (bkz: mes'ûliyet.)
a'râb	: (a.i.arab'ın c.) çöl arapları
a'râbî	: (a.s.c: eârîb) : çölde yaşayan arap (bkz: bâdiye-nişîn)
â'yân	: (a.i.ayn'ın c.) 1. gözler. 2. bir memleketin ileri gelenleri. 3. evvelce millet meclisinin kararlarını incelemekte görevli başka bir meclis olup, osmanlı imparatorluğunun 1877 ve 1908 meşrutiyetinde üyeleri hükümetçe seçilmişti. 4. senato üyesi.
âbad	(f.s.): 1. mâmur, şen, bayındır 2. f.e. çokluk bildirir. Şems-âbâd: güneşi bol olan yer. Feyz-âbâd : feyizle dolu olan yer.
âbâd	(a.i.ebed'in c.): sonsuz gelecek zamanlar
âbâdlık	( ) : çok uzun zaman, sonsuzmuş gibi uzayan ve süren zaman
abbas	: (a.i): 1. arslan. 2. peygamberimizin amcalarından Mekke fethinde müslüman olan zât.
âb-câme	: (f.b.i): su kabı.
âce	(f.s.) bir tane fildişi
âcûn	: ( ) : dünya
âçâr	: (f.s): 1. katılmış, karıştırılmış, birleştirilmiş [turşu, tarator, salata ve benzerleri gibi şeyler] 2. inişli yokuşlu, düz olmayan [yer] “Gencîne-î güffâr” adlı Farsça-Türkçe lügatte kelimenin Türkçe olduğu bildirilmektedir.
âdesî	: (a.s) : ades'e , mercimeğe benzeyen nesne.
âgâh	: (f.s.c: âgâhân) 1. bilgili, haberli, uyanık. 2. erkek adı.
ağac, ağaç	: (12.000 adım mesafesi) bir uzunluk ölçüsü, fersâh.
ahbâr	(a.i.haber'in c.) : 1. haber, ortada dönen söylentiler. 2. (hibr'in c.) Yahudi bilginleri hahamları 3. meserretler, iyilikler 4. yazı

	mürekkepleri
ahd	: (a.i.c: uhûd) : 1. söz verme 2. ahd, yemin 3. demir, zaman, gün.(bkz: ahid)
âhen	: (f.i) 1. demir. 2. zincir 3. kılıç 4. sert katı
âhir-ül- emr	: en nihayet, sonunda.
ahiz	: (a.i) : alma, kabul etme
âmâde	: (f.s.): hazır, hazırlanmış.
âmir	: (a.s. emr'den : ümerâ) : 1. emreden, buyuran. 2. bir memurun vazife bakımından büyüğü. 3. huk. bir kimseyi öldürmek veya bir uzunu kesmek veya sakatlamak tehdidiyle bir fiili yapmaya veya yapmamaya zorlayan ve bu tehdidi yapmaya muktedir olan kimse.
arab	: (a.i.c: a'rab veya urbân ve urub): irak, şam, ceziretü'l-arab, hicaz, yemen ile mısır'da ve afrikanın şimalinde bulunan semitik kavmin umûmî adı.
ârâm	: (f.i.): 1. durma, eğlenme, dinlenme. 2. yerleşme, istirahat etme, karar kılma. [arâmîden mastarından]
arcâl	: (a.i.riel' in.c.) : ayaklar (bkz: akdâm, ercül)
âsîb	(f.i) 1. çarpışma. 2. belâ, afet, musîbet, zarar. âsib-i rüzgâr: zamanın belâsı
âsmân	: (f.i): gök, sema
âsûde	: (f.s.): rahat, gâilesiz, dinç [olan]
âsuman	: (f.i) (bkz: âsmân)
âşâm	: (f.i.) yiyecek ve içecek.
âşâm	: (f.s.) içen, içici. mey-âşâm: şarap içen (c. âşâmân: içenler)
aş-pez	: (f.b.i) aşçı (bkz:âş-kâre)
âteş-gede	: (f.b.i) : ateşe tapanların ibadet ettikleri mâbet
âviz	: (f.s): asılı bulunan, asılan.
âvîze	: (f.i): mum, lamba vesâireyi taşıdığı halde tavana asılan billur veya madenden yapılmış süs.
ayâr	: (a.i): 1. altının, gümüşün ve başka kıymetli madenlerin karışma derecesi . 2. saadete doğru gitme (bkz ıyâr)

B

ba 'den	: (a.z.f.) : hayli zaman sonra , neden sonra.
ba'id	: (a.s.bu'd'dan): uzak, irak. aktâr-ı bâide: uzak ülkeler.
bâ'is	(a.s.c.: bevâis) : 1. sebep olan 2. gönderen 3. îcâbedttiren
bâ-baber	: (f.a.b.s.c: bâ-haber-ân): 1. haberi olan 2. akıllı, zeki 3. ihtiyatlı, tedbirli.
bâ-baber	: (f.a.b.s.c: bâ-haber-ân): 1. haberi olan 2. akıllı, zeki 3. ihtiyatlı, tedbirli.
bâ-hem	: (f.b.zf): bir arada birlikte, beraber (bkz. be-hem)
bahş	: (f.i) bağış, ihsan.
ba-husus	: (f.a.b.zf.) : husûsiyle, en çok, hele.
bâng	: (f.i): ses, seda, haykırma
bang[k]	: (peh): ses, yüksek ses, feryad; ezan
bâr	: (f.i) : tanrı, allah. 2. gök. 3. defâ, kere 4. meyva, yemiş 5. izin, müsâade.
bâre	(f.i.) : 1. defa, kez (bkz: târe) 2. kale (bkz: bârû) 3. zülf 4. at
bârende	(f.s.) : yağdıran, yağdırıcı (bkz : bâr)
bâz	: (a.zf) 1. geri, gerisin geriye. 2. tekrar yeniden.
bâzi-ger	: (f.b.s): oyun oynayan, raks eden,köçek,çengi.
bebir	: (f.i.): eski kitaplara göre, hindistan'da ve afrika'da bulunur, kediye benzer, gayet büyük, üstü yol yol tüylü, saldırdığı zaman derisindeki tüyleri kabarıp korkunç bir manzara arz eden, arslanın bile korktuğu azgın bir canavarmış. [eski lûgatçiler, "bübürlemek" kelimesinin "bebir"den geldiğini söylerler]
bed-nâm	(f.b.s.): kötü adlı, fena tanınmış, adı kötüye çıkmış
behem	: (f.z.f.): toplu, bir arada, hep bir yere, hep bir yerde (bkz: bâhem)
behişt	: (f.i): cennet, uçmak (bkz: adh, bihişt, firdevs) behişt-i dünya (dünya cenneti) : yerdeki cennet : semerkand vadisi, şam ovası, basra civarı vb. behişt-i gümgeşt: kaybolmuş cennet
behiyye	(a.s. behâ 'dan)
behrâm	: (f.i) : 1. merih yıldızı. 2. acem pehlivanlarından birinin adı. 3. iran

hükümdarlarından bir kaçının adı ki en meşhuru, yaban eşeği avına pek düşkün olan “behrâm gür” dür.

- bel : (f.i.): ökçe
- belâ : (a.i.c: belâyâ) : gam, keder, musîbet, afet, cezâ, gayet zor iş, büyük gaile.
- be-mahz-1 : (f.) : o anda; -ir...irmez anlamlarında kullanılır.
- benâm : (a.i) : parmak ucu
- be-nâm : (f.b.s): namlı, ünlü, meşhur.
- bende : (f.i.c: bendegân): 1. kul, köle, bağlı (bkz.abd) 2. intisâbeden, taraftar.
- bendelik halkası : kölelik zinciri, eskiden kölelerin genellikle ayağına veya çeşitli uzuvlarına geçirilen madeni halka.
- ber-batt : (a.f.s): 1. kaz göğüslü. 2. i. lâvuta (lauta) denilen bir çalgı, lir, fr. ıyre
- berk : (a.i.c: bürûk) şimşek (bkz: beve) berk-1 yemânî: yemen kılıcı.
- ber-taraf : (f.a.b.s) : 1. bir yana atılan. 2. zf. şöyle dursun, lazım değil, ne ise ne.
- bevâr : (a.i): 1. yok olma, mahvolma, çürüme. 2. yokluk, virânelik. 3. ekilemez arazi. 4. kocaya varmayarak kadının evde çürüyüp kalması.
- beyâbân : (f.i) :kır, çöl. :beyâbân-1 gam: gam çölü.
- beyân (a.i.cB beyânât) : anlatma, açık söyleme, bildirme 2. ed. Belâgat ilminin, hakikat, mecaz, kinâye, teşbih, istiâre gibi bahislerini öğreten kısım.
- bî-cihet : (a.i.) cihetsiz
- bîdar : (f.b.s.) : uyanık , uyumayan, uykusuz. baht-1 bîdâr : uyanık talih
- bihişt : (f.i): cennet, uçmak. (bkz: behişt)
- bî-hûde, bî- hûde : (f.b.s.) : boşu boşuna, boş yere, beyhûde
- bî-hûş : (f.i) : akılsız, fikirsiz, şursuz, anlayışsız. 2. ölümsüz. 3. zehirsiz.
- bil'âhire : (a.zrf). sonra, sonradan, sonunda.
- binâgûş : (f.i.) : 1. kulak memesi 2. kulak tozu [aslı bünâgûş'dur]
- birr : (a.i): 1. iyilik, güzellik,hayır. 2. anaya babaya itaât. 3. bağışta bulunma.
- birrye : hediye, bağış.
- bîş : (f.zf): 1. artık ziyade 2. i. bıldırcın otu denilen çin'de yetişen zehirli bir

ot.

- boks-1 evsâ : (a.s.) çok muhem bir döğüş yumruğu.
buzurgin : büyük, koca
buzurgin : büyük, koca
bülend : (f.s): yüksek, yüce. [doğrusu “belend”dir. (bkz :belend)
bülend-âvâz : (f.b.i.): yüksek ses, haykırma.
bülug : (a.i.) erkeklik yaşına girme, erginlik.
bürgun : (f.i) :boru denilen bir müzik aleti.

C

- câr : (a.i.c.cirân) : 1. komşu 2. müşteri 3. çarşaf, örtü
cebr : (a.i): 1. zor, zorlama. 2. düzeltme, tamir etme. 3. mat.cebir
cer : yarık, çatlak, husûsiyle yarılmış yer.
cereyân : (a.i) : 1. akma, akım geçme 2. gidiş, hareket 3. olma, oluş.
cest : (f. i) : atlayış, sıçrayış.
cevâhir : (a.i. cevher’in c.) : 1. cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar. mayalar, özler.
cevânî : (f.i.) gençlik (cüvânî)
cevelân : (a.i): dolaşma, dolanma, gezinme
cevelân-ger : cevelan edici, dolaşıcı, atlı.
cezîre (a.i.c: cezâir) : ada (denizde) cezâretü'l-Arap: Arabistan yarımadası
ciger : (f. i.) : 1. ciğer, bağır. 2. avaz. 3. keder, sıkıntı.
cihet : (a.i.c: cihât): 1. yan, yön, taraf 2. yüz, yer 3. sebep, vesile, bahane, ilgi 4. vazife, hizmet 5. evkaf maâsı
cohlu nevâziş : bir cogunun birden gönlünü alma, bir coğuna birden iltifat etme.
cûş : (f.i): 1. coşma, kaynama (bkz: cûşiş, cûşânî) 2. tas. coşma, taşma
cür : (i) : 1. tür, çeşit, kısım her cür : her çeşit, her şey , her türlü 2. usûl, yol, tarz, üslûp bir cür : bir çeşit, bir tarzda, bu cür: böyle, bu şekilde.
cür’et : (a.i) : cesaret , atılganlık, yiğitlik.
cür-be-cür : (s.f) : çeşit çeşit, muhtelif, her çeşit, değişik.
cüvân : (f.s) : genç, taze delikanlı (bkz: civân) [kemile “cevan” şeklinde de kullanılır.

Ç

çak	: (moğ). çağ, vakit.
çâker,çâger	: (f.i) : kul,köle,câriye,yanaşma.(bkz:bevele)
çekan-çegen	: (f.s) damlayan , damlamış. Hûn-Çekân:kan damlayan.
çerag	: (f.i) : 1. fitil, mum. 2. otlama, otlak.
çeşn	: (f.i.) 1. ziyafet, şölen 2. bayram, eğlence
çetr	: (f.i.) : 1. çadır; gölgelik. 2. gece çetr-i anberîn : karanlık gece.
çevgân	: (f.i.): 1. cirit oyununda atlıların birbirine attıkları değnek. 2. ucu eğri değnek, baston, çevgen 3. tas. allahın ezeldeki takdiri.

D

da 'vâ	: (a.i.c: deâvî) : 1.şikayetçi olarak mahkemeye başvurma. 2. mesele. 3. bir mesele üzerinde husûsî bir fikir sahibi olma. iddiâ. 4. mat. teorem
dad	: (f.i.): 1. adalet, doğruluk. (bkz: adl.) 2. ihsan, vergi 3. veriş, satış. 4. sızlanma yanıp yakılma (bkz: tazallüm) 5. feryâd, figan dad ü feryad: feryad, eyvah 6. kısmet, nasip 7. tuzlu balgam denilen bir cilt hastalığı
dagal	: (f.i): 1. hile, dubârâ 2. geçmez akçe (bkz: dega) 3.s. hileci 4. i. çerçöp
dagal-bâz-bân	hilekar, hilecilikle, dubâracılıkla uğraşan.
dağal-bâz	: (f.b.s) : hileci, dubârâcı
dahme	: (f.i.): 1. mezar,kabir,türbei;lahit. 2. kükreyen erkek devenin ağzından saçılan köpük. 3.donanma geceleri havaya atılan fişek.
dâr	: (f.i): 1. darağacı. 2. ağaç. 3. direk dâra çekme: asarak idâm etme.
darb	: (a.i.c.durûb) : dövme, vurma. darb-ı dest : el, kol kuvveti.
dârû	: (f.i.) : ilâç
dâye	(taya, süt nine, çocuğa bakan dadı
dehâne	: (f.i): testi, küp, fırın, ve benzerleri gibi şeylerin ağzı (bkz: dehene) dehâne-i küb: küp ağzı; dehâne-i tennûr: fırın ağzı
dehene	: (f.i): (bkz: dehâne)
deh-üm	: (f.s) : onuncu.
demâr	: (f.i): helâk, mahu,telef, ölüm. tîg-i demâr: ölüm kılıcı
der-bân	: (f.b.s) : kapıcı, kapıya bakan. (bkz.: bevvâb)

der-bâr	: (f.b.i.) : ev kapısı, Kapı yeri.
der-beçe	: (f.b.i.): kapı yavrusu, küçük kapı.
devâlipa	(a.i.dolap'ın c): (bkz: dolab)
devân	: (f.s) 1. koşan, seğırtten, hızlı yürüyen. 2.zf. koşarak, süratle, hızla
devvâze	: ( ) Kapı.
deyvâze	: (f.i) : kapı, kale kapısı; şehir kapısı
dil-âver	: (f.b.s.c: dilâverân): 1. yiğit, yürekli 2. i. erkek adı.
dil-ânevân	: (f.b.s.dil-âver'in c.) : yeğitler, yürekliler
dilîr	: (f.s.c: dilîrân): yürekli, cesur, yiğit
dilîrlerin	: yüreklilerin, cesurların, yeğitlerin
dimag(k)	: (a.i) 1. beyin 2. akıl, şuur.
dimâr	: (a.i) : helâk, mahu
dîv	: (f.i) 1. dev. 2. şeytan 3.cin. dîv-i âhenîn-beden: demir gövdeli dev .
dîvâne	: (f.s) : deli, budala, alık.
dolab	(a.i.c: devâlib) : 1. içine eşya vs. konulan raflı veya rafsız göz. 2. hile, dek, dubâbâ. 3. kuyudan su çıkarmaya yarayan ağaçtan veya demirden çark. 4. devreden, dönen 5. bodestenin içindeki küçük dükkanlar. [farsçası: dûlâp'dır.]
dolab	(a.i.c: devâlib) : 1. içine eşya vs. konulan raflı veya rafsız göz. 2. hile, dek, dubâbâ. 3. kuyudan su çıkarmaya yarayan ağaçtan veya demirden çark. 4. devreden, dönen 5. bodestenin içindeki küçük dükkanlar. [farsçası: dûlâp'dır.]
du'â	: (a.i.c: ed'ie): 1. allah'a yalvarma, niyâz. 2. birini çağırma, bir yere gönderme.
dûçâr	: (f.s.): tutulmuş, uğramış, yakalanmış (bkz: giriftâr)
dûr	: (f.s) uzak (bkz: dîv)
dûresinde	: uzağında
dü-bâr, dü-bâre	: (f.b.i) : iki kat etme, katmerleme.
dübb	: (a.i): ayı (müen.dübbe)
dübbe	: (a.i): dişi ayı. 2. astr. dübb-i ekber adlı yıldız kümesinin dörtgenindeki parlak iki yıldızdan biri.

- dünbâl, dünbâle : (f.i): kuyruk (bkz: düm, dümbâl, dümbâle, dünb, dünbe
dü-nîme, dü-nîm : (f.s.) : iki parçe, ikiye ayrılmış, bölünmüş.
dürud : 1. dua, medih, selam. 2. ekin biçme. 3. yontulmuş ağaç, kereste.
dövâl : (f.i) kayış, tasma.
dövût-1 öz : (dürüd>dürut): kendi dua ederek, kendi kendine dua ederek

E

- efsûs : (f.e.) yazık, eyvah! gibi bir teessür edatı. (bkz: derîg, hayf)
ejder, ejderha : (f.i): 1. büyük yılan (bkz: bürsân, su'bân) 2. korkunç ve hayali bir hayvan.
el'ân : (a.zf.) : şimdi,şimdiki halde:henüz,hâlâ,daha,bu âna kadar, şu anda.
elyak : (a.s.) : daha (en, pek) , layık, liyâkatli, çok yakışır. (bkz: ecder, ehakk)
emr : (a.i.c: evâmir): 1. iş buyurma, buyruk, buyrultu [ağızdan veya yazı ile] 2. iş, şey, husus, vâkıa, hâdise [bu mânâlarda kullanıldığı takdirde cemi "umûr" gelir] (bkz: emir)
en 'âm : (a.i.na 'm'in c.): 1. at, deve, sığır ve koyun gibi hayvanlar. 2. s. hayvan gibi kimseler. 3. i. kur'an-ı kerîm'de bir sürenin adı. 4. i. bazı ayet ve sûreleri de ihtiva eden dînî dua kitabı.
endâz : (f.s.) 1. atıcı. silah- endâz : silah atan, nefer, er. tir-endâz: ok atan. 2. atmış.
enderûn : (f.b.i) : 1. bir şeyin iç tarafı, dahili, içyüz; harem dairesi. 2. kalp. 3. [evvelce hırka-i saâdet ile hazîne-i hûmâyun'un bulunduğu saray]
engüşter : (f.i.): parmağa süs için takılan yüzük. [engüşterî]
ercül : (a.i.ricl'in c.): ayaklar (bkz: akdâm, arcâl)
erkân : (a.i.rükn'ün c.) 1. esaslar. 2. destekler: direkler, sütunlar. 2. reisler.
esas : (a.i): döşeme, minder gibi ev eşyası
esb : (f.i) : at, beygir bkz: fesces
esbâb : (a.i sebep'in cemi): vasıtalar, lâzımlar.
esbâb u esas : gerekli olan eşyalar.
esbân : (f.i.esb'in c.): atlar, beygirler
esrâr : (a.s. sevîr'inc.) : Sevirliler,azıllılar,fesat karıştıranlar,kötülük edenler,

	edebsizler.
esvad	: (a.s. sevâd'dan) : siyah, kara.
evcür ~ vüçür	(a.i.vicâr'ın c: 1. kurt, arslan gibi yırtıcı hayvanların yatakları; inler. 2. sel sularının oyduğu yerler.
evkat	: (“ka” uzun okunur. A.. vakt'in c.): 1. zamanlar, çağlar 2. Hakkı Tarık Us tarafından İstanbul'da yayınlanmış günlük gazete
evsâ	: (a.s.): 1. çok kuhkem, pek sağlam. 2. en çok güvenilir olan, inanılan.
ezel	: (a.i): başlangıcı olmayan geçmiş zaman, öncesizlik. [zıddı “ebed”dir.]
eziyyet	: (a.i.)b eziyet, incinecek, incitecek hal, incitme, cefâ, meşakkat, zahmet. (bkz: âzâr, renciş)
ez-kazâ	: (a.f.zf): kazara, yanlışlıkla.
ez-kaza-yı ilahî	: ilahi bir tesadüf

F

fahl	(a.s.c: fuhûl) : 1. aygır 2. akılı ve zekî [adam] 3. i. Erkek 4. s. Beyitler, hadisler ve revayetler anlatan [kimse]
fârig	: (a.s. ferağ'dan) 1. vazgeçmiş, çekilmiş 2. rahat, âsûde 3. boş, boş kalmış işini bitirmiş, işsiz. 4.huk. bir mülkün tasarruf, sahip olma, kullanma haklarını bir başkasına terkeden
fâş	: (f.i.) meydana çıkma, duyulma, açığa vurma, dile verme
febihâ	: (a.zrf): ne âla, ne güzel, öyle olsun!
febiha'l- murad	: maksada güzelce erişme. arzu veya isteklerin güzelce yerine gelmesi y getirilmesi.
felah	: (f.i.) : iptida, başlangıç (bkz: mebde ‘)
ferec	(a.i.) : 1. gam, tasa ve sıkıntıdan kurtulma; kederden, darlıktan sonra gelen sevinç, teselli 2. zafer
ferişte	: (f.i): [aslı “firişte” dir.] (bkz: firişte)
fermân-ber	: (f.b.s.) : aldığı emri yerine getiren
ferz	: (f.i.) : satranç oyununda şahın müşaviri, veziri suretinde kullanılan bir taş.
ferzin	: (f.i.) : (bkz: ferz)
feş	: ( ): yeke

feşâr	: (f.s): sıkıcı, sıkan
feth	: (a.i.c: fütûh: c.c. fütûhât): 1. açma, açılma
fevc	: (a.i.c: efvâc) : bölük, takım, cemaat
fevr	: (ar. zarf) acele, hemen, derhal. ale'l-feur: derhal, çarçabuk, birdenbire.
fevren	: çarçabuk, birdenbire.
fevren	: (ar.zarf) : çarçabuk, birdenbire
fevri, fevriyye	: (a.s.) birdenbire, düşünmeden yapılan [hareket]
fevt	(a.i) : 1. bir daha ele geçmemek üzere kaybetme, elden çıkarma, kaçırma fevt-i fırsat: fırsat kaçırma. 2. ölüm (bkz: mevt) : fevt-i nâgehânî: ansızın ölüm
fi 'l- hâl	: (a.b.zf) : bu anda, hemen, şimdi
ficâ	: (a.zf): ansızın, birdenbire
figân	: (f.i) : ızdırıp ile bağırıp çağırma, inleme. (bkz: feryâd)
firişte	: (f.i.c: firişte-gân) : 1. melek (bkz: sürûş) 2. s.mec. iyi ve yumuşak huylu [adam] 3. günahsız, masum.
fûlad	: (a.i.) : çelik (bkz: pûlâd)
fuzûl	: (a.s. fazl'ın c.) lüzumsuz, fazla şey veya söz.
füc'e	: (a.i.): ansızın, birdenbire
fücâ'	: (a.zf): ansızın, birdenbire (bkz: ficâ)

G

gaflet	: (a.i) : gafilik, boş bulunma, dalgınlık, dikkatsizlik, ihtiyatsızlık. 2. ihmal, endişesizlik.
gâh, geh	: (f.e.) : 1. zaman bildiren edat. seher-gâh: seher vakti. subh-gâh : sabah vakti. 2. yer bildiren edat. secde-gâh: secde yeri. 3. zf. ara sıra , kimi, bazı.
gâibâne	: (a.f. zf) : görmeyerek, görünmeyerek, gizliden, haberi olmaksızın tanımak, şahsen tanımadığı halde.
ganâim	: (a.i.ganâmet'in c.) (bkz. ganimet)
ganîmet	: (a.i.c: ganâim): 1. çalışmaksızın elde edilen şey, emeksiz kazanç 2. düşmandan alınan mal. 3. tesadüfi ve faydalı durum. 4. beklenmeyen kazanç.

garaz	: (a.i.c: agraz): 1. hedef, gaye, maksat, meyil, istek, el- garaz: maksat, niyet odur ki. garaz-ı aslî: asıl maksat. 2. gizli düşmanlık, kin, kötü niyet.
garib	: (a.s.gurûb'dan): gurûbeden, batan.
gâz	(f.i.) : 1. diş 2. dişle tutma, ısırma
gazab-nâk	(a.f.b.s): gazaplı, öfkeli, dargın, kızgın
gerd	(f.i) 1. toz, toprak
gerd	: (f.s) 1. kelimelere eklenerek “dönen”, “dolaşan” manasını verir. (tız gerd : çabuk dönen)
gerdân	: (f.s): 1. dönücü, dönen. rû-gerdan; yüz çeviren, yüz vermeyen. ser-gerdân: serseri, yersiz, yurtsuz, sefil. 2. (bkz: gerdûn)
gerden-keş	: (f.b.s.) 1. inatçı, kibirli. 2. serkeş, âsî
gerden-keşân	: inat edenler, asilik yapanlar, âsîler, kibirliler
gerdiş	: (f.i) : dönüş, dönme, dolaşma. gerdiş-i zemân : zamânın dönüşü.
germ	: (f.s.): sıcak [zıddı “sevd”dir] germ ü sevd (sıcak ve soğuk) : iyilik ve kötülük; darlık genişlik; acı tatlı.
gersasb	: (f.h.i) iran hükümdarlarından. İran eski masallarına göre rüstem'in ecdadından biri ve nerîman'ın babasıdır. Ferîdun'un muâsırıdır. “Esedî-i tûsî” fütühâtını yazmıştır.
geş	: (f.s.) : 1. güzel, hoş. 2. naz ve eda ile yürüme
geşt	: (f.i.): 1. gezme, seyretme, dolaşma (bkz: tenezzüh, teferrüc) geşt ü güzâr: gezme, gezip tozma. 2. geçme
gılâf	: (a.i.c: gulüf): kılıf, kın, muhafaza (bkz. gımd)
gılâfdan necat	: kınından kurtulup.
virip	
gîn	: (f.e): türkçe'deki + ını ekinin karşılığı.
göçek	: (s.) güzel (göçek < gögçek < kökçek)
gulam	: (a.s.c.gilmân): 1. tüyü, bıyığı çıkmamış delikanlı, genç. 2. köle, esir, kölemen.
gulüf	: (a.i): kılıflar, kınlar, muhafazalar.
gussa	: (a.i.c: gussas): keder, kaygı, tasa

gûşe	: (f.i.) : köşe, bucağ.
gûya/ gûye	: (f.s.) 1. söyleyen, söyleyici. 2. zf. sanki, diyelim ki
gûl-şâh	: (f.h.i.): Varaka'nın sevgilisi, masal kadını
günüz	: ( ) : gündüz vakti.
gürz	: (f.i): (eskiden) silah olarak kullanılan uzun saplı büyük demir topuz
güstem	: (f.h.i.): eski iran pehlivanlarından iki meşhur zâtın oğullarının adı.

Ğ

ğadd	(a.i): boy serv- kadd: servi boylu (bkz: kamet)
ğadem	: (a.i.c.akdâm): 1. ayak (bkz: pâ). 2. adım (bkz: hatve) 3. yarım arşın uzunluğunda bir ölçü 4. uğur.
ğadem-i rence	: sıkıntılı ayak
ğaffâl	: (a.i) çilingir
ğarn	: (a.i.) : 1. boynuz. 2. yüz yıllık zaman. 3. vakit, zaman. 4.(s.c.: akrân) yaşdaş, bir yaşta olan.
ğarûn	: (a.h.i):1. benî israil'de zenginliğiyle meşhur olan bir insan, krezüs.2. [bu isimden kinâye olarak] çok zengin kimse.
ğasd	: (a.i) 1. niyet kurma. 2. bile bile yapma. 3. bir işe bilerek isteyerek girişme. 4. dövme, öldürme, yaralama gibi işlere kalkışma. 5. saldırma [birine]
ğasid	(“ka” uzun okunur, a.s. kasd'den c: kasidân) : 1. kaseden, tasarlayan; kıyan 2.i.postacı, haberci, tatar, ulak.
ğasr	: (a.i.c: kusûr): köşk, kâşâne, saray. kasr-ı adl: adâlet kasrı. kasr-i cennet: cennet köşkü.
ğat'	: 1. kesme, kesilme; 2. halletme, karar verme, sona erdirme, bitirme. 3. geçme, ilerleme, yol alma. 4. kağıtları oymak süretiyle dantel gibi süslü şekiller meydana getirme sanatı. 5. ed. sözün te'sirini artırmak ve dinleyenin anlayışına bırakmak için lakırdıyı bitmeden kesiverme : “ imtihan geliyor, çalışın yoksa .....” gibi.
ğavl	: (a.i.c: akvâl) 1. lakırdı, söz. (bkz: güffâr, kelâm, suhan) 2. sözleşme
ğazâ	: (a.i) : 1. olacağı ezelden cenâb-ı hak tarafından takdir olunan şeylerin

vukua gelmesi. 2. dâvâları görme işi, hüküm, hüküm verme; kadı'nın hükümkadılık vazifesi, bir kadı'nın idaresi altında bulunan yer. 3. istemededen yapılan elden çıkan kötü iş, zararlı iş. 4. vaktinde kılınmayan namaz, tutulmayan oruç borcunu usul ve kaidesine göre sonradan ödeme. 5. kaymakamlık 6. hadise, vukuat.

- ġazâyân (a.i.kaziyye'nin c): kaziyeler (bkz: kaziye)
- ġaza-yı hâcet : çişe gitme, çiş yapma, abdest alma.
- ġaziye (a.i.c.: kazâyâ) : 1. iş, husus, madde, mesele; dâvâ 2. gr. Cümlecik 3. mant. Teklif, önerme. 4. mat. Yardımcı teorem
- ġible : (a.i): 1. namaza başlarken yönelinen taraf, Mekke tarafı. 2. (bize nazaran) cenup tarafı (güney) 3. güneyden esen rüzgâr. 4. darlıkta başvurulmuş kapı. kible-i âlem (dünyanın kiblesi): şark (doğu) hükümdarları hakkında kullanılan bir deyim.
- ġıdem : (a.i) 1. kadîm olma, eskilik, bir işte eskilik. 2. zamanca, memuriyetçe, rütbece eskilik,. 3. banlağıcı olmayacak kadar eskilik.
- ġudret : (a.i) 1. kuvvet, takat, güç. 2. allah'ın ezeli gücü. 3. varlık, zenginlik. 4. allah yapısı 5. ehliyet, kabiliyet. 6. erkek adı.
- ġut : (a.i.c: akvât) : 1. yaşamak için yenilen şey. 2. yiyecek.
- ġutb : (a.i.c. :aktâb,kutûb) : 1.dönen bir çarkın aksı. 2. dünya yuvarlağının ekvatar don en uzak olan ve yer ekseninin geçtiği varsapılan iki noktasından her biri. 3.elektirik cereyanını meydana getiren potansiyel farkının en yüksek dereceyi bulduğu iki noktadan her biri. 4.mıknatıs demirinin iki ucundan her biri. 5. bir tarikatın ulu'su. 6.bir mevzûda geniş bilgisi ve selâhiyeti olan kimse. 7.bir grubun,bir kavimin başı, ulu'su , büyüğü.kutb-î amal:istelerin , arzuların cevap bulduğu yer, huzur.

H

- haft : (a,s) 7 (yedi) sayısı
- hâim : (a.s): 1. şaşkın, hayrette. 2. sevgiden dolayı şaşkına dönmüş ["hayini" şeklinde geçer.]
- hây : (f.n): vay!, eyvah!
- heft-kışver : (f.b.i.) (bkz: helf-iklîm)

helâhil	: (a.s. hülhül'ün c.) : çâresi, Panzehiri olmayan, öldürücü zehir, agu.
helâk	: (a.i): 1. mahvolma, ölme. 2. harcanma 3. çok yorulma.
helt-iklîm	: (f.a.b.i.): batlam-yos'un ayırdığı dünyanın yedi bölgesi
hem-râh	: (f.b.i.c: hem-râhan) yoldaş, yol arkadaşı.
hevâ	: (a.i): heves, istek, arzu; sevgi, hoşlanma
hevl	: (a.i.c: ehvâl) : korku (bkz: havf)
heybet	: (a.i) korku ile saygı duygularını birden uyandıran hal veya gösteriş. (bkz.: mehâbet)
heyya hû	: şaşkınlık (allahtan gelen)
hû	: (a.h.i.): 1. allah. yâ-hû: yâ allah. 2. sığınma, yalvarma. 3.n. gaibe, hitap olarak aşhâsa da söylenir: " hû, nerdesin! gibi
hûş	: (f.i) : 1. akıl, fikir, şuur, us. 2. ölüm 3. zehir.
hüma[y]	: (f.i) 1. devlet kuşu 2. saadet kutluluk
hürmüz, hürmüzd	: (f.h.i.): 1. zedrüşlerin hayır tanrısı. 2. i. eski iran takviminde güneş yılının ilk günü. 3. jüpiter, müşterî, erendiz
hüve	: (a. zm) : 1. üçüncü müfret (*tekil) şahıs zamiri: o 2. allah (bkz: hû)
hüyyam	: (a.s.) (hâim'in c): sevgiden şaşırılmış olanlar.

W

wacer	(a.i.c: ahcâr) : 1. taş (bkz: seng) 2. kadın adı.
wadd	: (a.i.c: hudûd): 1. sınır, iki devlet toprağının birleştiği yer, kenar. 2. derece. 3. gerçek değer. 4. şerîatçe verilen ceza. 5. mant. bir önermede konu ile yüklemenden her biri, terim. 6. mat. cebirde tenasüp (oran) veya muâdeleyi (denklem) meydana getiren kısımlardan her biri. 7. bir şeyin nihayeti, sonu.
wadd-i bülug	: bülug çağının sınırı, çocukluklar erkeklik arasındaki sınır.
wadîs	: (a.i.c. : ehâdis) :1. peygamberimizin kutsal sözü. 2. hadisten bahseden ilim. Hadîs-i mevzû : peygamberimizden işitildiği söylenen söz.
wadîs-i yunan	: :peygamberimizin sözünü ettiği yunan hükümdar.
wakîm	: (a.s. c.: hükemâ) : âlim, bilgin, her şeyi bilen; tabiatı inceleyen; felsefeci, tabib, doktor [Allah adlarındandır.] Emr-î hakîm : Tanrı

	buyruğu
wâlet	: (a.i.c: hâlât) : hal, sûret, keyfiyyet. nitelik.
walka	: (a.i.) : 1. ortası boş, yuvarlak şekil, daire biçiminde olan şey.
wamâil	: (a.i.himâme ve Hamîle'nin c.) 1. kılıç balığı, kılıç kayışı. 2.nusha,muska,tılsım [kelimenin ikinci mânasıdilimizde müfret olarak kullanılmaktadır. "Hemâil" şeklinde yazılmamalıdır]
wanek	: (a.i) : anat. damak, ağız tavanı
wanekî	: (a.s): anat. damakla ilgili hanekî sâmit : damak sessizi
warâm	: (a.s.) 1. şeriatçe, dince yasak edilmiş şey. 2. tecavüz edilmesi, dokunulması men edilen, kutsal, mübarek. mescid-i harâm: kutsal mescid (kâbe)
warem	: (a.i): 1. herkesin girmesine müsaade edilmeyen, saygıdeğer ve kutsal yer. 2. hac zamanında ihrama girilen yerden itibaren kâbe'ye doğru olan kısım. 3.[evvelce] büyük islam konaklarında bulunan kadınlar dairesi. 4. nikahlı kadın, zevce.
warîr	: (a.i) 1. ipek. 2. s. harâretli ateşli
wased	: (a.i): kıskançlık, çekememezlik, günü, günücülük.
waşem	: (a.i.c.ahşâm) 1. maiyet, yanınad bulunanlar 2. sile 3. hademe
wavârî	: (a.i.c: havâriyyûn) 1. yardımcı. 2. peygamberlerin fikirlerini yaymada yardımları dokunan kimselerden her biri. hz. isa'nın oniki yardımcısından her biri.
wavvân	: (a.s.hâin'c.) hainler, hıyânet edenler.
wayâ	: (a.i) : 1. utanma, sıkılma 2. âr, nâmus, edep. 3. allah korkusu ile gûnahtan kaçınma.
wazır	: (a.s.c: huzzâr, hâzırûn, hâzırın): 1. huzurda, meydanda, gözününde olan, bizzat bulunan. 2. yapılmış bir halde satılan [elbise, ayakkabı gibi şeyler]
welâl	: (a.i):1. Kullanılması şer'an câiz olan, dinin hükümleri bakımından kullanılabilen , haram olmayan şey. 2. Nikâhlı kadın. (bkz:halile,harem)
welva	: (a.i.) :unlu ,yağlı ve şekerli maddelerle yapılan bir tatlı.

wırmân	: (a.i): mahrumluk, ümitsizlik
wîle-bâz	: (a.f.b.s.) : hîleci, oyuncu, dubâracı, aldatıcı.
wisâr	: (a.i.hasr'dan) 1. kuşatma etrafını alma. 2. kale, etrafı istihkamlı kale, bent (bkz: hısn)
wûrî	: (f.i.c.hûriyan) : 1. cennet kızı. 2. sevgili.
wünük	: (f.n) ne güzel!, ne mutlu!, yaşa!
würmet	: (a.i.) : 1. saygı 2. haramlık

X

xadeng	: (f.is) kayın ağacı, kayın ağacından yapılmış ok
xadem	: (a.i.hâdım'ın e.) hizmetçiler, odacılar
xâkim	: (a.i.c: hakeme, hâkimûn, hükkâm) 1. her şeye hükmeden, Tanrı 2. hükmeden, dâvâ yargılama işlerine memur olan, yargıç 3. s. Üstte bulunan 4. kadı; vali, âmir, hükümdar, Emîr
xalaç	: (a.i.) : kurtulma, kurtuluş. halas-ı meşhur : beğenilen, şükredilen kurtuluş.
xalâyık	: (a.i halîka'nın c): 1. mahluklar, yaratıklar, insanlar. 2. halayık, satın alınan kadın hizmetçi [sözlükte yazılışı]
xalk	: (a.i): 1. yaratma, yaratılma. halk-ı dü cihân (iki cihanın halkı): ölümlerle diriler. 2. icât 3. insanlar 4. insanlardan bir bölük
xalvet	: (a.i) 1. yalnız, تنها kalma, tenhaya çekilme, tenhalık. 2. تنها yer. 3. hamamın sıcak bölmesi.
xâmûş	: (f.s.c: hâmûşân): 1. susmuş, sessiz (bkz: sâkit, sâmit) 2. mevlânanın bazı gazellerinde kullandığı mahlası (divân-ı kebîr'inde: "hâmûş, hâmuş, hamûş, hamuş" şekillerini kullanmıştır.
xandân	: (f.s) 1. gülen, gülücü, güler, sevinçli. 2. kadın adı.
xanedan	: (f.i) kökten asil ve büyük aile, ocak.
xâr	: (f.) hor, fakir. âdî, aşağı. (dinsiz imansız ve din düşmanı ahlaksızların ve sefihlerin vasıfları.)
xarac	: (a.i) 1. vaktiyle müslüman olmayan teb'adan alınan vergi. 2. haraç mezat satılığa çıkarma.
xâşâk	: (f.i): çöp, süprüntü; yonga. (bkz: hâş')

xateme	: (a.n) : “allah sona erdirsin” mânâsında kullanılan bir dilek.
xatme	(a.i.c: hatemât) : hatim etme, bitirme
xalvet-gâh	: (a.f.b.i): halvet yeri, gizli görüşülecek yer, yalnız başına oturup ibadetle vakit geçirilen yer. (bkz: halvet-saray)
xavf	: (a.i): 1. korku, korkma 2. psik: fobya, yılgı.
xavz	: (a.i) : suya girme 2. sakınılacak işe sokulma, girişme.
xayme	: (a.i.c: hayamât, hıyâm, hıyem): çadır. hayme-i kebûd: gök, semâ
xıyâr	: (a.i.c: hıyârat) : 1. huk. bir işi yapıp yapmamada serbestlik; islâm hukukunda alışveriş mes’elelerine âit muhayyerlik husûsu. 2. (hayyîr’in c.) hayrı iyiliği çok olan kimseler.
xil’at	: (a.i.c: hila’): eskiden padişah veya vezir tarafından takdir edilen, beğenilen kimseye giydirilen süslü elbise, kaftan.
xilâf	: (a.i) : 1. karşı, zıd. 2. yalan.
xink	: (a.i.) kır at.
xonok-honek	: serin, iyi, güzel, taze, ne güzel.
xord (hûrd)	: (f.i.) : yiyecek, yiyinti; yeme
xorûş	: ( ) : şamata, bağırıp çağırma; telaş, heyecan.
xoş-hırâm	: (f.b.s.): güzel gidişli, yürüyüşlü (bkz: hoş-reflâr)
xûd	: (f.i) zırh, başlık, miğfer.
xudavend	: (f.h.i) 1. allah, tanrı 2. s. efendi, sâhip, mâlik 3. i. hâkim hükümdar.
xulâsa	: (a.i) bir şeyin, bir sözün özü (özet) (bkz. zübde). 2. hesap bilançosu.
xûn	: (f.i) 1. kan (bkz: dem) 2. öldürme, öc
xûkm	: (a.i.c: ahkâm): hüküm, emir, komuta.

I

itr	: (a.i) : 1. güzel ve latif koku. 2. bot.sardunyangillerden,yaprakları tırtıklı ve güzel kokulu bir nebat.
-----	--

İ

icâzet, icâze	: (a.i): 1. izin, ruhsat 2. diploma 3. eski ir yazı türü. hatt-ı icâzet: arap harfleriyle yazılmış bir yazı türü, icâzet yazısı
iddi ‘â	: (a.i.da ‘vâ’dan) : 1. haklı haksız bir hükümde ayak direme 2. mahkemede bir hakkın sabit olduğu dâvâsında bulunma. 3. inat.

ihfa	: (a.i. hafi'den) gizleme, saklama, saklanılma
ihân	: (a.i.hasen'den. c.: ihsânat) : 1. iyilik etme. 2. bağış, bağışlama 3. verilen bağışlanan şey (bkz: atıye) 4.lûtufl, iyilik. 5. erkek ve kadın adı.
ihtiyâr	: (a.i): 1. seçme, seçilme. 2. katlanma 3. kendi arzusuyla hareket etme. 4.s. yaşlı [kadın, erkek]
ikbal	: (a.i. kabûl'den) : birine doğru dönme. 2. baht, talih. 3. işlerin yolunda gitmesi; bahtlı, saâdetli, mutlu olma 4. arzu, istek. 5. (eskiden) sarayın haremde padişahın eşi, gösdesi olmaya namzet cariye 6. erkek veya kadın adı.
ikrâr	: (a.i.karar'dan) 1. saklamayıp söyleme (bkz: itirâf) 2. dil ile söyleme, bildirme. 3. tasdîk, kabul. 4. huk. birinin, başka birinin kendisinde olan hakkını alacağını haber vermesi.
ilm-i ejdeha	: ( ) : ejderha ilmi
iltimâs	: (a.i.lems'den. c.: iltimâsât): 1. kayırma 2. arka, kayıncı 3. yapılmasını isteme [asıl manası: "tutunma, tutma"dır.]
inân çek	: dizgin çekmek
intiha'	: (a.i.nihâyet'den) 1. nihayet bulma, sona erme. 2. bitme, tükenme. 3. nihayet, son.
irs	: (a.i) : 1. ölmüş bir kimsenin evlât ve akrabasından sağ kalanlara düşen para veya mal. 2. veraset (soya çekim)
ishâl	: (a.i.sehl'den) : mülâyim dışarıya çıkma, iç sürme, sürgün; amel.
iş	: (a.i) 1. yaşayış, yaşama. 2. ekmek, gıda. 3. yaşama tarzı, zevk ve sefa (bkz: ayş)
ivaz	: (a.i): bedel, karşılıksız olarak verilen şey. bilâ-ivâz: karşılıksız bedelsiz, bir menfaat karışığı olmayarak
ivz	(a.s.): 1. gövdesi bodur olan. 2. i.kaz, ördek
K	
kabza	: (a.i) : tutacak, tutma yeri, sap. 2. bir tutam, bir avuç, bir el dolusu şey. 3. pence
kâd	: (f.i) : hırs.
kâfir	: (a.i ve s. küfr ve küfrân'dan c: kâfirûn, kefer, küffâr) : 1. hakkı

	tanımayan, bilmeyen. 2. allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan. 3. küfreden, küfredici. 4. iyilik bilmeyen nankör. 5. mec: zeki, becerikli, kurnaz, yaman, cana yakın sevimli [asıl manası: setreden, örten'dir]
kâhil	: (a.s. kühûlet'den c. :Kevâhil) :1. külûlet sahibi. Olgun. Orta yaşlı. [kimse] 30-50 yaş arasında bulunan [kimse], erişkin. 2.haraketi ağır, gayretsiz, tembel:durgun,râkid.
kâme	: (f.i) : meram, arzu, maksat. bül-kâme: isteği, arzusu çok olan.
kâmil	(a.s. kemâl'den) : 1. bütün, tam, noksansız, eksiksiz 2. kemâle ermiş, olgun 3. yaşını başını almış, terbiyeli, görgülü, pişmiş [kimse] 4. i.aruz bahirlerinden birinin adı (bkz: bahr-î kâmil) 5. i. Erkek adı
kâmilen	(a.zf) : noksansız, tam olarak, hep, bütün (bkz: cümleten, kâffeten, tamamen)
kâş	: (f.e.) :(bkz: k^şâ, kâşk, kâşki.)
kâşki	(f.e.): keşke, dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek: “ ne olurdu” gibi, özleme veya pişmanlık anlatır. (bkz: kâş, kâşâ, kâşk)
kecâve	: (f.i) deve üstüne konulan bir çeşit tahtirevan (bkz:kecabe, mâhfe)
kemân	: (f.s) 1. yay [ok atan] 2. kavis. 3. keman
keman-ı âce	: fildişi yay
kemend	: (f.i): uzakta bulunan herhangi bir şeyi tutup çekmek üzere atılan ucu ilmekli uzun ip. 2. idam için kullanılan yağlı kayış [eskiden] 3. geyik ve benzerleri gibi hayvanların yuları. 4. güzelin saçı.
kenîz	: (f.i): 1. cariye, halayık. 2. evlenmemiş kız, bâkire.
kenz	: (a.i.c: künüz): hazîne, defîne, yeraltında saklı değerli eşya. kenz-i mahfî: gizli hazine.
kesâlet	: (a.i.) tenbellik, uyuşukluk, üşenme
kesb	: (a.i.) 1. çalışıp kazanma 2. edinme
keş	: ( ) : hoş, güzel.
keş	: ( ) : çekme, çekiş.
keşân	: (f.s.keş'in c.): çekenler çekiciler mihnet- keşân: mihnet çekenler
keşân	: (f.s.): çeken, çekerek

keşigine	: yemekliğe yoksul, yiyeceğe muhtaç
keşk	: (a.i): 1. keşkek. (unla beraber dövülmüş et ve buğdaydan yapılan, ortasına kızdırılmış yağ dökülen bir yemek.) 2. yoğurt kurusu, keş, kurut.
ketif, kitf, ketef	: (a.i.c: ektaf): 1. omuz 2. anat.: omuz küreği, kürek kemiği
kisrâ	: (a.i.c.:ekâsire) : eski iran hükümdarlarından nûşirevan-ı âdil'in lakabı olup kendisinden sonra gelenlerde bu lakapla anılmıştır.
kiş	: ( ) : defa, kez, kere
kiş	(f.s.) : satranç oyununda bir taşı zorlama.
kişber > kişver	: (f.i): iklim, memleket, vilayet, ülke
kişberin	: memleketin
kiyân	: (f.i): 1. yıldız. 2. merkez
kiyânî	: (a.s.) fels.: evrendoğumsal, kozmogoni. yeniden doğma, yeniden yapılma, yenileştirme. değiştirme, yeni bir hale getirme
kûşe	: (f.i.) bkz: gûşe)
kûşe-i elyak	: layık köşe, güzel köşe, iyi bir köşe.
kût-vâl	: (f.b.i.) : kale muhafızı, diz-dâr. 2. belediye reisi
küffâr	: (a.s.kâfir'in c.) kâfirler, hak dinini inkâr edenler (bkz. kâfirün, kefere)
kürsî	: (a.i.c.: kürâsî) : 1. oturulacak yüksekçe yer. 2. taht. (bkz: serîr) 3. makam, vazife. 4. hükümet merkezi, başkent. 5. kaide, ayaklık, mesnet. 6. arş-ı a'zam'ın altında bir düzlükte olan, levh-i mahfûz'ın bulunduğu yer. 7. koltuk'un x yıldızı, şedir, fr. schedir.

L

lâbe	: (f.i) : 1.yaltaklanma,yalvarma,aez gösterme. 2.bu yolda söylenen söz.
lâ-cerem	(a.s.zf): şjphesiz, besbelli, elbette [aslında: "lâ- cereme: in- kıta yok" demektir]
lânet	: (a.i.) : allah'ın mağfiretinden (yarlıgamasından) mahrumluk; beddua, ilenç. 2. fenâ, kötü, uğursuz [yer,kimse]
lat	: (a.i): islamdan önce, arapların kâbe'de bulunan putlarından biri
lefâ	: (a.i): 1. toprak (bkz: türâb). 2. s. hakir [şey]
lerze	: (f.i.) : (bkz: lerziş)

lerziş	: (f.i.) : titreme, titreyiş (bkz: irtâş)
levh	: (a.i.c : elvâh): yassı, düz, üzerine resim yazı gibi şeyler yazılabilen nesne.
ley	: (f.i) : kab, zarf . 2. çamur (bkz: vahal)
libas	: (a.i.c: elbise) : esvap (bkz: câme)
libas-1 rezm	: savaş elbisesi

M

mahmî	: himaye gören korunan kimse
main	: (a.i) 1. saf, akarsu 2. geo: eşkenar, dörtgen
makam	: (a.i.kıyam'dan c: makamat): 1. kıyam edilen, durulan, durulacak yer; durak. 2. me'mûriyet, memurluk yeri 3. ermişlerden birinin mezarı sanılan yer. 4. müz. Bir durak ile bir güçlünün etrafında onra bağlı olarak toplanmış seslerin umûmî heyeti.
mâni	: (a.s. men'den c: menea) :1. men eden, geri bırakan, alıkoyan, engel olan. 2. i. engel, özür.
manzûr	(a.s. nazar'dan) 1. nazar olunan, bakılan, bakılmış, görünen, görülmüş 2. gözde olan, beğenilen
manzûr	(a.s. nazar'dan) 1. nazar olunan, bakılan, bakılmış, görünen, görülmüş 2. gözde olan, beğenilen
manzûre	(a.s.) 1. noksan, kusuru olan ayıplanacak kadın. 2. i.âfet, belâ
marîz	(a.s.maraz'dan c: mevrâ) : marazlı, hasta, hastalıklı , sayrı
mashar	: (a.i.zuhur'dan. c: mazâhir. Mahzar(a) < mashar) 1. bir şeyin görüldüğü, çıktığı yer. 2. nail olma şereflenme. 3. bâzı tekkelerde oturarak uyunurken dayanılan kısa değnek. 4. erkek adı. 5. bir çeşit tef. Mahzar-ı i 'tibâr: itibar edilme.
mashara	: (a.s): 1. maskara, soytarı. mashara-i âlem: âlemin maskarası, rezil kepaze. 2. gülünç, komik. 3. eğlenme, zevklenme.
matiyye	: (a.i.c.matâyâ): binek hayvanı (bkz: dâbbe)
matla	: (a.i.tulû'dan c.matâli) 1. tulû edecek, doğacak yer. 2. Güneş ve sâir yıldızların doğması 3. kaside veya gazelin kafiyeli olan ilk beyti 4. Kurân'ı ezme okuyan ermiş kimseye Allah'ın tecelli etmesi.

- matlab, matlabe : (a.s.taleb'den c.; metâlib) 1. talep olunan, meram, maksat, istenilen şey, istek. 2. bahis, mesele. 3. huk. kanunda maddenin kenar başlıklarına verilen ad.
- mebde : (a.i.c: mebâdî) 1. evvel, başlangıç, prensip, ilk unsur; ilmin ilk kısmı 2. tas. bir sâlikin tanrı gerçeğine erişmek için hareket ettiği başlangıç noktası.
- meddâh : (a.s. medh'den) 1. daha (pek, en, çok), medheden. 2. i. taklitler yaparak hoş hikâyeler anlatıp halkı eğlendiren kimse.
- medîne : (a.i.c: medâin, müdn, müdün): şehir (bkz. belde)
- medîne : (a.h.i): iticaz'da Hz. Muhammed'(s.a.v.) in türbesinin bulunduğu şehir. (bkz. yesrib)
- mehmâ : (a.z.r.f) olduğu kadar.
- mehmi : olduğu kadar.
- mekke-i : ulu Mekke, büyük Mekke.
- muazzama
- mekr : (a.i.c:mükûr):1. hil,düzen,aldatma,dubârâ. 2.hile ile aldatma,maksadından vazgeçirme[birini].
- melâhim (a.i.melhame'nin c): büyük kanlı savaşlar.
- melâmet (a.i.levm'den): ayıplama, kınama; azarlama, çıkışma
- melike (a.i.): kadın hükümdar 2. hükümdar karısı 3. kadın adı
- menât : (a.i): asma yeri, ilişip asılacak yer.
- menât : (a.h.i): islamiyetten evvel cahiliye devrinde kâbe'de "hüzeyl" ve "huzâa" kabilelerinin ma'budu olmak üzere konulan sanem.
- menşur : (a.i) 1. yardım edilmiş. 2. muzaffer 3. erkek ismi.
- menzil : (a.i.nüzûl'den c.menâzil) : 1. yollardaki konak yeri. 2. ev. 3.bir günlük yol, konak. 4. mesâfe. 5. astr. benâtünna 'ş yıldızı
- merdân : (f.i. merd'in c.) 1. mertler, insanlar, erkekler, yiğitler. 2. bir çeşit ney.
- merkeb : (a.i.rükûb'dan c.: merâkib) 1. rükûbedilecek, binilecek şey, binek. 2. vapur, gemi, kayık gibi şeyler. 3. eşek [dilimizde yalnız "eşek" manasında kullanılır.]
- meser : (f.i) : 1. buz (bkz : yah) 2. soğuk (bkz : berd, serd)

mesmûm	: (a.s. Semm'den) zehirlenmiş, agılanmış,zehirli.
mest	: (f.s.c: mestân) sarhoş bed-mest : sarkıntılık eden, cıvık, sarhoş. ser-mest : fazla sarhoş.
meşk ~ meşg	: (f.i.) 1. tulumdan yapılmış su kabı, saka kırması. 2. tulum, kırba.
meşveret	: (a.i.):1. müşaverede bulunma, danışma (bkz: müşâvere) usûl-i meşveret parlamento sistemi. 2. ittihatçı ahmet rıza tarafından türkçe- fransızca olarak 1895'te paris'te yayımlanmış olan onbeş günlük gazete.
mete	( ) : matkap
mevki	: (a.i. c : mevâki) 1. yer 2. nakil vasıtalarında yer sınıfı
mevz	: (a.i) : muz [meviz ( )]
mey-i gerdiş	: (f.i): şarap getirip- götürönerler.
mezemet	(a.i.) : 1.kınama, yerme 2. yerilecek, kınanacak iş [mezîmet şeklinde de kullanılır]
mezmûn	: (a.i.c.mezâmîn) (bkz: mazmûn) 1. ödenmesi lazım gelen şey. 2. mânâ, kavram. 3.nükteli, sanatlı, ince söz.
mısr	: (a.i.c. : emsâr) : şehir , ülke.
mısr	: (a.h.i) : 1. Mısır şehri. 2. [mısır'daki] kahire şehri.
mısr	: (a.i.c. : emsâr) : şehir , ülke.
mîh	: (f.i) : mih ,çivi, ensey: kazık.
mihmân	: (f.i.) : misafir, konuk (bkz: zayf-)
mihmân-nüvâz	: (f.b.s.): misafirine ikram eden, misafir ağırlayan (bkz: mihmân-dâr)
mihr-bân	: (f.b.s) : şefkatli, merhametli, muhabbetli, güleryüzlü, yumuşak huylu
mihre	: (f.s): acemi ördekleri avlamak için su kenarına bağlanan ördek
miker	: (a.):savaşta şiddetli saldıran,şiddetli.
miker	: (a.):savaşta şiddetli saldıran,şiddetli.
minvâl	: (a.i.) : çulhaların tezgah aletlerinden üstüne bez sardıkları ağaç. 2. tarz, yol, sûret, şekil.
mîr	: (f.i.c: mîrân): âmir, baş; kumandan; bey, vali.
miskâl	: (a.i.sıklet'den. c. : mesâkil) : yirmidört kratlık bir ağırlık ölçüsü [14 krat bir ser'i dirhemine karşılığıdır].

miskâl	: (a.i.sıklet'den. c. : mesâkil) : yirmidört kratlık bir ağırlık ölçüsü [14 krat bir ser'i dirhemin karşılığıdır].
mu 'allak	: (a.s. alâka'dan) : 1. ta'lik edilmiş, asılmış, asılı 2. havaa boşta duran [bir yere dayanmayan] 3. sürüncemede kalmış [iş] 4. bağlı. 5. ed. açık hece, yani bir vokal vasıtasıyla okunan tek harf 6. g.s. bir yazı sitili.
mu'add	: (a.s: add'den) îdâd olunmuş, hazırlanmış.
mu'idd	: (a.s.add'den): idâdeden, hazırlayan.
muayyen	(a.s ayn'den): 1. tayin edilmiş, belli, belirli 2. kararlaştırma
muazzam	: (a.s. azm'den) 1. kocaman, koca. 2. ulu, koskoca. 3. mühim, ağır.
mûddeâ	: (a.s.dâvâ'dan) 1. iddia olunmuş, iddia olunan şey, 2. dâvâ olunan şey. 3. asılsız iddia edilen şey. 4. sav, tez
muharrem	(a.s.i.c: muharremât) : 1. tahrîmolunmuş, haram kılınmış 2. kamer takviminin birinci ayı, aşûre ayı. [müslümanlıktan önce bu ayda savaş haram olduğu için muharrem adı verilmiştir. bu ayın ilk on gününde, kerbelâ vakasının yıldönümü olarak mâtem yapılır ve onuncu günü de aşure pişirilir.] 3. erkek adı.
muhâsara	: (a.i.hasr'dan): kuşatma, etrafını çevirme. ref'i muhâsara: muhasarayı kaldırma.
muhkem	: (a.s.hükm'den) : 1. tahkîm edilmiş, sağlam kılınmış, sağlam, berk, sağlamlaştırılmış, kuvvetli. 2. huk. değiştirilmesi mümkün olmayan yazı, söz. muhkem kazıyye : huk. kesin hüküm.
muhtâc	: (a.s. hâcet ve havc'den. c: muhtâcîn) 1. ihtiyacı olan, kendisine bir şey lazım olan, bir eksiği olup onu tamamlamak isteyen 2. yoksul, fakir
muhtasar	: (a.s.hasr'dan) ihtisar edilmiş, kısaltılmış, kıaltma, kısa.
muîn	: (a.s avn'den): 1. ilah eden, yardımcı 2. yardımcı
mukabbil	: (a.s.c: mukabbilîn) : takbil eden, öpen
mukaddime	: (a.s. kıdem'den c. : mukaddimât) 1. öne geçen, önde giden (bkz: pîş-rev) 2. i. başlangıç, giriş, önsöz [kitapta]
munsif	: (a.s. mesâfet'den) : 1. insaf eden, insafılı. 2. kötülükte ileri gitmeyen.
muntazar	: (a.s.nazar'dan): intizar edilmiş, beklenmiş, beklenen, gelmesi umulan.

muntazır	: (a.s. nazar'dan): intizar eden, gezleyen, bekleyen.
munzar	: (a.s) inzar edilmiş, te'hir edilmiş, geciktirilmiş.
murad	: (a.i. revd'den) 1. arzu, istek, dilek. 2. maksat, meram. 3. erkek adı.
murahha	: (a.s.ve i.ruhsat'dan) : 1. ruhsatlı, izinli. 2. delege, devlet veya bir teşekkül, bir kurum adına selahiyetli olarak bir yere, birinin makamına gönderilen kimse.
murahas	: (a.s) 1. ruhsatlı, izinli. 2. delege, devlet veya bir teşekkül, bir kurum adına selahiyetli olarak bir yere, birinin makamına gönderilen kimse.
murassa'	(a.s.): 1kıymetli taşlarla bezenmiş. 2. ed. İki mısraı veya iki fıkrası kelime kelime birbiriyle aynı vezin ve kafiyyede olan. [söz, beyit] 3. g.s. bir yazı sitili 4. müc. İrak perdesiyle geveşt perdesi arasında bir perde ismi
murassa'	(a.s.): 1kıymetli taşlarla bezenmiş. 2. ed. İki mısraı veya iki fıkrası kelime kelime birbiriyle aynı vezin ve kafiyyede olan. [söz, beyit] 3. g.s. bir yazı sitili 4. müc. İrak perdesiyle geveşt perdesi arasında bir perde ismi
murdâr	: (f.s): 1. murdar, kirli, pis (bkz: mülevves, münecces, nâ-pâk) 2. islâmî şeriat hükümlerine göre kesilmemiş [hayvan]
musirr	: (a.s.sarr'dan) ısrar eden, direnen, ayak direyen
mutaleb	: (a.i.taleb'den.c: mutalebât): 1. talebde bulunma, hakkını isteme 2. davâ
mutallâ	: (a.s.tılâ'dan): tılâlanmış, yıldızlanmış, yıldızlı
mutî	: (a.s. tâat'den) 1. itaat eden, boyun eğen 2. bağlı 3. rahat 4. erkek, kadın adı
mutrib	: (a.s.tarab'dan) :1. itrâb eden, çalgı çalan, çalgıcı (bkz. sâzende) 2. şarkıcı, şarkı okuyan (bkz: hânende)
muvâfakat	: (a.i.vefk'den) 1. uygunluk, uyma (bkz: mutâbakat, münâsebet) 2. uzlaşma, razı olma, peki deme.
muvâzıb	: (a.ivuzub'dan) bir işe durmadan çalışan, bir işle daima uğraşan
muzaffer	: (a.s.zafer'den): 1. zafer, üstünlük kazanmış, üstün. 2. i. erkek ve adın adı.

mübâhese	: (a.i. bahs'den . c: mübâhesâd) : 1. bir iş hakkında iki veya daha çok kimse arasında edilen söz, konuşma. 2. iddiâlı, karşılıklı konuşmak, bahse girişme, (bkz: münâkaşa)
mübâreze	: (a.i. burûz'dan): cenk, kavga, uğraşma. meydân-ı mübâreze: harb meydanı
mücâvir	: (a.s. civâr'dan) : 1. komşu. 2. mabet veya bir tekke yakınlarına çekilip oturan. 3. yurdunu ve diyarını terk ederek zamanını harameyn-i şerîfeyin de ibâdetle geçiren.
müdâva	: (a.i. devâ'dan) : devâ arama, hastaya bakıp ilaç verme.
müdâvim	: (a.s. devâm'dan c.: müdâvimîn): 1. devam eden [bir yere], bir işe aralıksız çalışan. 2. bir yere devamlı olarak gidip gelen [kimse]
müfte	: parasız
mühim	: (a.s. hemm'den) : 1. ehemniyetli (önemli) 2. düşündüren, düşündürücü 3. lüzumlu, gerekli.
mühlet	(a.i) : bir işin yapılması için verilen zaman; bir işi belli bir zaman için geri bırakma.
mülâkat	: ("ka"uzun okunur. a.i. lika'dan) 1. kavuşma, buluşma, birleşme. 2. görüşme.
mülhak	: (a.s. lühukdan) : ilhak edilmiş, sonradan takılmış, katılmış. 2. i. bir asker karargahındaki emir subayı yardımcısı
mülhik	: (a.s. lühukdan) : ilhak eden, katan
mümâdi	: (a.s. nida'dan): nida eden; tellâl. 2. müezzin
mümûdâr	: (f.s.) 1. görünen, görünücü. 2. i. örnek (bkz: numüne)
münâdiler:	: nida edenler, tellallar. seslenenler.
münassur	: üstün bir şekilde.
münker	: (a.s. nekr'den) 1. inkâr edilmiş, edilen, kabul ve tasdik edilmeyen, rededilen, 2. şeriatçe yapılması caiz görülmeyen. gayr-i münker: inkar olunmaz. (bkz: musaddak, müselleme)
münkir	: (a.s. nekr'den c. münkirin) : 1. inkâr eden, kabul etmeyen. münkir-i hakîkat: hakikati inkâr eden. 2. imansız, inanmayan, dinsiz. (bkz: mülhid) 3. h.i. mezarda soru soracak olan iki melekten biri. (bkz: nekîr)
münsabb	: (a.s.): insıbabeden, dökülen, karışan, kavuşan [bir denize, bir ırmağa]

mürekkeb	: (a.s.rükûb'dan c. mürekkebât) : 1. terkiyedilmiş, iki veya daha çok şeylerin karışmasından meydana gelen. (bkz: halîta) 2. kim.fels.fr. birleşik. 3. yazı mürekkebi.
müretteb	: (a.s.retb'den) 1. tertip olunmuş, dizilmiş, yerli yerine konulmuş. 2. tâyin edilmiş, bir şey, bir yer için ayrılmış. 3. sonradan kurulmuş. 4. danışıklı, uydurma, yalandan tertib olunmuş.
mürg	(f.i.): sümük
mürtekib	(a.s.rükûb'dan.c: mürtekibîn): irtikâbeden, kötü, yatışıksız iş yapan; rüşvet alan, rüşvet yiyen (bkz: mürteşî)
mürüvvet	: (a.i.mer'den) : 1.insâniyet,mertlik,yiğitlik. 2. cömertlik,iyilik severlik. 3.kadın adı. Bî-Mürüvvet:mürüvvetsiz.
müsâbaka	: (a.i.sebk'den): birbirinden ileri olmaya, birbirini geçmeye çalışma; [yarış]
müsahhar	: (a.s.sihriyy'den) : teşhir olunmuş, elde edilmiş, ele geçirilmiş. 2. tutkun, itâat etmiş, boyun eğmiş. 3. huk. vekîl-i musahhar : izin mahkemece tayin olunan avukat.
müsahhareler	: ele geçirilenler (mallar)
müselmân	: (f.i) (bkz: müslim)
müselmân	: (f.i): bkz: müslim)
müsg	: (f.i) :misk.
müslim	: (a.s.ve i. selâmet'den. c: müslimîn, müslimün) : islam dininde olan
müslim	: (a.s. ve i. selâmet'den. c: müslimîn, müslimûn) : islâm dininde olan.
müslimân	: (a.s. ve i. selâmet'den. c: müslimânân) : 1. islâm dininde olan. (bkz: din-dâr, muhammedî, mü 'min, mütedeyyin) 2. mec. insafli, merhametli [kimse] 3. islâm dinine bağlı, dindar.
müstecâp	: (a.s.cevâb'dan): isticâbe edilmiş, kabul olunmuş [dileği] bkz: mucâb
müşerref	: (a.s.şeref'den): 1. şereflendirilmiş, kendisine şeref verilmiş, şerefli. 2. i. kadın adı.
müş-hâr	: (f.b.s.ve i.) "sıçan yiyen": çaylak [kuş] (bkz. mûş-gâr)
mütedeyyin	: (a.s.dîn'den) : 1.dîne bağlı(bkz:dîn-dâr) 2. borç edilen,borçlanılan. 3. belirli bir dini kabul etmiş olan.

mütehayyir	(a.s.hayret'den c: mütehayyirîn): hayrette kalan, şaşmış, şaşırmış
mütekallib	: (a.s.Kalb'den) : tekallübeden,dönen,değişen.
mütelâşî	: (a.s.):telaş eden, acele aden, aceleci.
mütenebbih	: (a.s nübh'den) intibah eden, uyanan, uyanık; uslanan aklını başına toplayan

N

na 'ra	: ( ) : nara vurarak, nara atarak.
nâ-çâr	: (f.b.s.): 1. çaresiz, ister istemez. 2. ....zorunda kalmış. (bkz: mecbûr, muztar) 3. zavallı (bkz: bî- çare) çâr-nâ-çâr : ister istemez. (bkz: mutlaka)
nâ-dân	: (f.b.s.) 1. bilmez. (bkz: câhil) 2. nobran, kaba, terbiyesi kıt.
nâgehân	: (f.zf): ansızın, birdenbire. kaza-yı na-gehânî; ansızın gelen kazâ
nakb	: (a.i): delme 2. delik veya lağım açma
nakkab	: (a.s): delik açıcı, delici
nâle	: (f.i): inleme, inilti (bkz: feryâd)
nâle vü zâr	: ağlayıp inleme
nâme	: (f.i): mektup. 2.sevgiye ve aşka dair yazılmış mektup. 3. kitap, mecmûa.
nâme-i hazır	: hazırlanmış yazı [gibi]
nâ-merd	: (f.b.s) 1. merd olmayan, alçak [kimse] 2. korkak (bkz: cebîn)
nâm-ver	: (f.b.s.c: nâm-verân): namlı, adlı, ünlü (bkz: meşhur, nâm-âver, nâm-berdâr, nâm-dâr)
nâr	: (a.i) : 1. ateş, od. 2. cehennem
nâr-ı 'inân	: ateşi çevirme, ateşi idare etme, ateş idaresi, ateşi idare etme
nasaf	: (a.i.) : uşak, hizmetçi.
nasb	: (a.i): 1. dikme, saplama. nasb-ı hıyam: çadırları dikme. nasb-ı nazar: göz atma, bakma. nasb-ı nigâh: göz dikme. 2. bir memurluğa tayin. 3. (a.g.r) ismin i'rabı, harfin üstün (e) okunması.
nasbeyle	: saptamak, saplayıp dikmek.
nasr	: (a.i): 1. yardım. 2. üstünlük (bkz: zafer)
nazar	: (a.i.c: enzâr) 1. bakma, göz atma. 2. düşünme (bkz: mülâhaza) 3. göz

- değme (bkz: isâbet-i ayn) 4. iltifat 5. îtibâr 6. yan bakış. 7. güzel, dilber.
- nazar : (a.i.c: enzâr): 1. bakma, göz atma. 2. düşünme (bkz: mülâhaza) 3. göz değme (bkz: isâbet-i ayn) 4. iltifat 5. îtibâr 6. yan bakış. 7. s. güzel, dilber.
- nâzil : (a.s. nüzûl'den) : 1. yukarıdan aşağı inen, inici. 2. bir yere konan, bir yerde konaklayan. müz. inici, tizden peste doğru giden dizi.
- necât : (a.i) kurtulma, kurtuluş. (bkz: rehâ, selamet)
- neft : (f.i) neft yağı. petrolden elde edilmiş yağ
- neft şişesi : neft yağı şişesi
- nehem : (a.i): 1. yemeğe şiddetli arzu duyma. 2. deve homurtusu
- nehm : (a.i): 1. kürkeme. 2. horlayarak soluma, hırıltılı nefes alma.
- nemed : (f.i) : keçe, kebe. nemed-i börk: keçeden yapılmış börk
- nemek : (f.i) 1.tuz(bkz:milh) 2.tat,lezzet. 3.hak,bağlılık.
- nemrüd : (a.h.i): bâbil'in kurucusu denilen hükümdâr (m.ö.2640 olup Hz. İbrahim'i ateşe attırıştır.[babil kulesi'nin bunun zamanında yapıldığı söylenir.
- neng : (f.i): 1. ayıp, utanma. 2. şöhret, ün.
- nerîmân : (f.h.i.) : 1. rüstem'in dedesi olan sâm'ın babası. 2. kadın adı
- neşr : (a.i.c.: nüşûr) : 1. yayma, dağıtma, saçma, açma. 2. herkese duyurma (bkz: işâa) 3. gazeteye yazma, yazdırma. 4. kıyamette bütün insanların dirilmesi.
- nevâzis : (f.i): okşama, gönül alma, iltifat
- nevbet : (a.i.c.: nüveb) : 1. sıra; sıra ile görülen iş. 2. hastalık ateşi 3. vakit vakit ortaya çıkan aynı cinsten fizyolojik bozuklukların hepsi. 4. karakol, nokta hizmeti.
- nevbet : resmi yerlerde muayyen vakitlerde çalınan davul, dümbelek gibi şeyler, bando, mızıka (bkz. gülbâng)
- nevha : (a.i. c. : ölüye sesle ağlama (ölü ağlayıcıları)
- nihâd : (f.i): 1. tabiat, huy, yaratılış. bed-nihâd: aslı kötü, yaratılışı fenâ. 2. erkek adı.

nihadî	: (f.s) ayardılıştâ olan (bkz: cibillî, fitrî, hilkî, tabîat, mizâc
nisîn	: (f.s) : “oturan, oturmuş” mânâsıyla kelimelei sıfatlandırır. kûşe-nisin: köşede oturan.
nişân	: (f.i.) : 1. nişan, iz, belirti (bkz: alâmet) 2. işaret, fabrika işareti. 3. yara izi. 4. amaç, hedef vurulması istenilen nokta. 5. vurulacak noktaya silah çevirme. 6. yavukluluk işareti. 7. bu işareti takmak üzere yapılan tören. 8. hatıra için dikilen taş. 9. tuğra 10. taltif için verilen madalya. 11. ferman.
nîze	: (f.i): kargı, mızrak; süngü, harbe.
nöker	: (f.i. nûger’den türkçe’ye nöker olarak geçmiş): kul, köle (bkz: abd, bendegî, çâkerî.
nusret	: (a.i.nasr’dan): 1. yardım 2. allahın yardımı 3. başarı, üstünlük 4. erkek adı
nûşirevân	: (f.h.i.) iranda 531’den 579 yılına kadar hükümdarlık etmiş ve doğruluğuyla şöhret bulmuş olan sasânî şâhı ki “adil” lakabıyla anılır.
nümûd	: (f.s): “gösteren, görünen, benzeyen” manâlarıyla kelimeleri sıfatlandırır. çivre-nüsmûd: surat gösteren; kerem-nümûd: kerem gösteren; zafer-nürûd: zafer gösteren.
nümüvv	: (a.i.) : büyüme, yetişme, bitme, gelişme. (bkz: nevş, nemâ)
nümüvvar	: ( ) : bir anda yetişip ortaya çıkma.
O	
ornak	: ( ) : yer,mahal;taht;konak yeri.
ornak	: ( ) : yer,mahal;taht;konak yeri.
Ö	
özr	: (a.i.c.: a’zâr): 1. bir kusur veya suçun hoş görülmesini gerektiren sebep. (ma’zeret) 2. suçun bağışlanması. 3. engel. 4. kusur, eksiklik.
P	
pâ-büs	: (f.b.s) 1. ayak öpen, ayak öpücü 2. ayak öpme töreni
pây-taht	: (f.b.i): başşehir, başkent.
peder	: (f.i.) baba (bkz: eb). peder-i âile: aile babası

pehlûsinden	: vücudunun yanından.
pejmurde	: (f.b.s.): 1. eski püskü, yırtık. 2. dağınık 3. süflî, perîşan 4. solgun solmuş.
pelhû	: (f.i): vücudun iki yanından biri; yan (bkz. cenb)
penâh	: (f.i): sığınma, sığınacak yer. (bkz: melâz, melce)
penâh	: (f.i): [bir şeyin] sığınağı, koruyucusu, dayanağı mânâlarıyla birleşik kelimeler yapar. adâlet-penâh: adaletin sığındığı yer. cihân-penâh: dünyanın koruyucusu olan.
perakende	(f.s): 1. dağınık, darmadağın, dağılma. 2. azar azar yapılan satılan.
pervîş- perviş	(f.i.): ihmal,tenbellik,gevşeklik.
peşe	: (f.i) sivrisinek (ekseriya “pesşe” şeklinde kullanılır.
peydâ	: (f.i.) : 1. meydanda, açıkta na-peyda: görünmez, bulunmaz. (bkz : âşkâr, zâhir) 2. hazır, mevcut
peygâm	: (f.i): haber
peykân	: (f.i): 1. temren, başak, okun ucundaki sivri demir. 2. mec. sevgilinin kirpiği
peykâr	: (farsça s.f): döğüşme, cenk cidal, harp “yeni türkçe lûgat, mehmed bahaeddin akçağ yay. 1.baskı 1997, ankara
peyker	: (f.i): 1. yüz, surat (bkz: çehre) zen-peyker : kadın çehreli 2. şekil.
peymân	: (f.i.) yemin, and (bkz: ahd)
pıyaar	: (veya nöker) yerden kaynakayan su, menba’i. közek: güzek burun tarafındaki avcı.
pil	: fil. filden: fil vücudlu, iri ve kuvvetli 2. pilban: filci.
pil	Fil
pîş-keş	: (f.b.i): peşkeş, hediye, armağan (bkz : hediye, hibe, tuhfe)
pişvâ	: (f.i.c: pîşvâyân): reis, başkan (bkz: muktedâ)
piyâle	: (f.i.) kadeh, şarap bardağı
pûş	: (f.s): örten, giyen, giyinmiş manasında birleşik kelimeler yapılır. serpûş: başa giyilen, baş örten.
pûş	: (f.i.): 1. örtü, örtünecek şey, elbise. 2. zırh

puşîde : (f.s) 1. örtülmüş. (bkz: mestür) 2. örtü râz-pûşîde: sır gizleyen.

R

ra'nâ : (a.s.) 1. güzel, latif, hoş görünen. 2. kadın adı

ragabât~ragabet : (a.i.rağbed'in c.) : istekle karşılaşmalar.

raşh (f.s) 1.gösterişli,yürük ve güzel (at). 2.zaloğlu rüstem'in atı

râviyân (a.f.b.s râvî'nin c.) : rivayet edenler, söyleyenler, hikâye anlatanlar.

ref ' : (a.i.): 1. kalkındırma, yüceltme 2. yukarı kaldırma 3. lağvetme, kaldırma, hükümsüz bırakma. 4. arapça bir kelimenin sonunu öreli okuma.

reftâr : (f.i.) : gidiş, yürüyüş, hareket; salınarak edalı yürüyüş

rehâ : (f.i) kurtulma, kurtuluş. 2. erkek adı

rehâ (bolmak) : kurtulmak

reh-mümâ : (f.b.s) : yol gösteren,klavuz. (bkz:delil,râh-ber,râh-nümâ)

rehn (a.i.c: rihân, ruhûn, rühûn) : tutu, ödünç alınan eşya, para karşılığında gösterilen şey, ipotek.

rekîn, rekin : (a.s.) : 1. gururlu, ağırbaşlı. 2. yüksek (bkz: âlf, bülend) 3. erkek adı.

renc : (f.i.) : 1. ağrı, sızı. 2. zahmet, eziyet, sıkıntı. bi-renc: sıkıntısız, kolayca. renc-i sefer : sefer zahmeti, yolculuk meşakkatı 3. hısım, öfke, gazap.

rence : (f.i.) : (bkz: rencûr)

rencûr : (f.s.): sıkıntılı, incinmiş, hasta gönül. (bkz: âzürde)

resm (a.i.) 1. yazma, çizme, desen, pentür 2. eser, iz, nişan, alâmet

revâ : (f.s.): yakışır, uygun, yerinde (bkz: ahrâ, cedîr, ecder, hariyy, lâyık, şâyân, şâyetse)

revân : 1. yürüyen, giden, akan, su gibi akıp giden [söz], âb-ı revân : akarsu. taht-ı revân : tahtaravan 2. ruh, can; nefis-i nâtika. revân-ı pak : temiz ruh. 3. i. müz. vaktiyle türk müziğinde kullandırılıp zamanımıza nümunesi intikal etmemiş usullerden biri. 4. hemen, derhal.

rezm : (f.i): kavga, savaş, cenk. (bkz: cidal, perhâş)

rezm libası : savaş elbisesi.

ricâl-i gayb : (a.i): her devirde olan fakat görülmeyen ve allah'ın emirlerine göre

	insanları idareye çalışan mübarek kimseler
rikab	: (a.i.c: rüküb) 1. üzengi 2. büyük bir kimsenin katı, önü. 3. mûz. vaktiyle türk müziğinde kullanılmış usullardan biri olup zamanımıza kalmış nümûnesi yoktur.
rîşe	: (f.s): 1. saçak, püskül. 2. bot. ince saçaklı kök
rivâyât	: (a.i) rivayetler, söylentiler, hadiseler.
rivâyât-ı ahbâr	Riyavetçilerin söylediği sözler
rivâyet	: (a.i.c.rivâyât): 1. söylenti, bir haber, söz veya hadisenin hikayesi 2. hikaye edilen bir haber, söz veya hadise.
rize	: (f.i) kırıntı, döküntü, saçıntı, ufak parça
ruberu	: (f.b.s.) yüzyüze, karşılıklı [doğrusu “ru-be-ru”]
rustâ	: (f.i) : koy (bkz: dih, karye, rustâk)
rusvâ[y]	: (f.s.): rezil, itibarsız, haysiyetsiz. (bkz: hazûl)
rûz	: (f.i.e: rûzân) : 1. gün (bkz: yevm). 2. gündüz (bkz: nehâr) rûz-i belâ: kıyamet günü. rûz ü şeb: gece ve gündüz
rûzî	: (f.s) : 1. gündüze ait, gündüzle ilgili. 2. i. rızık, azık; nasip, kısmet.
rüşve, rüşvet	: (a.i.) : vazifeli bir kimsenin elindeki imkanları para veya mal karşılığında kötüye kullanması. 2. bu şekilde verilip alınan para veya mal. (bkz: rişvet)
rüzgâr	: (f.i): 1. zaman, devir (bkz: hengâm, vakt) 2. dünya (bkz: âlem) 3. yel.
S	
sâ 'at	: (a.i.c: sâât) 1. saat. 2. vakit, zaman 3. muayyen vakit. 4. kıyâmet
sabr	: (a.i.) : 1. sabır, dayanma, katlanma. 2. tas. nefesine hakim olma, kendini tutma.
sadâret	(a.i. sadr'dan): 1. başta bulunma, öne geçme 2. sadrâzamlık, sadrâzâmın işi ve makamı 3. Anadolu ve Rumeli Kazaskerliği
sadr	: (a.i.c: sudûr) 1. göğüs. 2. yürek. 3. herşeyin önü, başı, ilerisi, en yukarı, en baş. 4. oturulacak en iyi yer. 5. baş, başkan. 6. kazasker. 7. sadrazam sözünün kısaltılmışı.
sadr-ı zîn	: eyerin üstü (oturduğu eyer)
sâhir	: (a.s. sahr'den): maskaralık eden. (bkz : mashara)

sakî	: (a.s. saky'dan. c: sukat) 1. su veren , su dağıtan 2. kadeh, içki sunan. 3. (sak'dan) baldıra veya baldır kemiğine ait, onunla ilgili. 4. insan ruhuna allah sevgisi, allah nuru saçan kimse.
sâkin	: (a.s. sükün'dan): 1. hareketsiz olan, oynamayan 2. uslu, kendi halinde olan, yavaş. 3. (c: sâkinân): oturan (bir yerde) (bkz: mukîm) 4.a.gr. hareke ile okunmayan [harf] Hurûf-i sâkine: sakin harfler, hareketsiz harfler. 5. teskin olunmuş, yatışmış.
salâh	: (a.i) : 1. düzelme, iyileşme, iyilik. 2. rahatlık, barış. 3. dine olan bağlılık. 4. erkek adı.
sâm	(f.h.i) : hz. nûh'un oğlu ki semitik takvimler bunun neslindedir.
samsârrı	: (a.i) keskin kılıç (bkz: seyf-i bürrân)
sâm-u nerîmân	: sam ve neriman'ın kürsüsü (tahtı)
sand, sandal	: (a.i) : hindistandan getirilir, kuvvetli ve güzel kokulu sert bir ağaç.
sandal-nişin	: sert bir ağaç gibi oturan
sanevber	: (a.i) 1. çam fıstığı ağacı. 2. çam fıstığı kozalağı 3. sevgilinin boyu bosu.
sebîhûn	: (f.i) : gece baskını (bkz: şeb-hün)
sebzi	: 1.bir çeşit yemeklik bitki (ot) 2. bir sebze çeşidinin adı.
sefer, sefere	: (a.i.c: esfâr) 1. yolculuk. 2. savaşa gitme. 3. savaş. 4. askerinin savaş halinde veya savaşa hazır bulunması hali. 5. defa, kere, kez 6. huk. üç gün, üç gece süren yolculuk. 7. tas. insan gönlünün allah'a yönelişi.
seher	: (a.i.c: eshâr) 1. tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit. ale-s-seher: sabah erkenden. 2. kadın adı.
seher çakı	: seher vakti.
sehere	: (a.s.sâhir'in c): (bkz: sâhir)
sehl	: (a.i): 1. kolay (bkz: âsân) 2. sâde
selâmet	: (a.i) 1. sâlimlik, eminlik, korku ve endişeden uzak olma 2. selâmete çıkma, kurtulma. 3. iyi netice 4. kurtulma 5. ed. cümlelerin düzgün ve doğru olması 6. esenlik.
semîn	: (a.s.c: simân): semiz, şişman, besili, yağlı.
semîn-ten	: güzel vücudlu, diri vücutlu.

semsîr	: (f.i): kılıç (seyf, tâg)
semsîr	: (f.i) kılıç (bkz. sayf, tig)
senâ	: (a.i.c: esniye): övme, övüş (bkz: medh)
ser	: (a.s. ve i.c :eşrâr : (bkz:serr)
ser-â-ser	: (f.zf) : 1. baştan başa, büsbütün. 2. altın veya gümüş telle dokunmuş bir çeşit kıymetli kumaş. ser-â-ser şalvar : eskiden kullanılan bir çeşit şalvar.
serâzîr	: ( ) : iniş, yokuş, aşağı, aşağıya doğru.
ser-güzeşt	(f.b.i): serüven, birinin başından gelip geçen şey
ser-kerde	: (f.b.i) : bir güruhun başı, bi takımın başı, baş [fena mânâda] ser-kerde-i eşkiyâ: çete reisi
ser-mest	: (f.b.s) sarhoş (bkz: bed-mest, ser-hoş, sekrân)
ser-pûş	: (f.b.i.) : başa giyilen şey, başlık.
sevad	: (a.i) 1. karanlık, siyahlık, karartı. 2. yazı, karalama. 3. uzaktan karartı halinde görülen kalabalık. 4. bir şehrin çevresindeki karartı halinde görülen bağ, bahçe ve bostanlar. 5. s. kara, siyah. 6. gümüş üstüne siyahla işleme nakış, savat.
sevdâ	: (f.i): 1. aşk, sevgi. 2. aşırı sevgiden doğan bir çeşit hastalık. 3. istek, heves, arzu.
sıfat	: (a.i.vasf'dan. c: sıfât) 1. hal, keyfiyet, sûret, şekil, varlık (bkz: vasf) 2. nişan, alâmet (bkz: şîâr) 3. yüz ve kılık. (bkz: kisve, kismet). 4. bir şahıs veya şeyin hâli. 5. lakap, ünvan. 6. gr. sıfat, bir şahsın veya şeyin hâl ve şânını, renk veya sayısını, derecesini gösteren kelime. 7. gr.[terkiplerde] belirten (bkz: mevsût) 8. gibi. fuzûli-sıfat: fuzûli gibi.
sın	: kırmak
sihr	(a.i): 1. büyü, gözbağcılık, büyücülük. 2. büyü kadar tasiri olan şey, fattanlık. 3. şiir ve güzel söz söyleme gibi insanı meftun eden hüner, sanat.
sîm	: (f.i.) 1. gümüş (bkz: fiddâ) 2. gümüş para 3. s. gümüştan , sırmadan 4. s. gümüş taklidi sırma veya maden tel. sîm ü zer: gümüş ve altın
sîmîn-ten	: (f.b.s) : gümüş tenli, gümüş gibi parlak ve beyaz vücutlu (bkz: sîm-

	ten)
sipeh-salar	: (f.b.i): askerlerin en büyüğü (bkz: sipeh-dar, ser-asker)
siper	: (f.i) : 1. arkasına saklanılacak şey. 2. koruyucu engel. 3. gizlenilip savaşılabilecek yer veya şey. 4. kuytu korunulabilen yer. 5. şapka kenarı, önü.
sîr	: (f.s) : 1. tok, doymuş. dil-sîr : gönlü tok, doymuş. 2. sarmısak (bkz : fûm)
sîr-âb	(f.b.s.) : 1. suyan kanmış 2. tâze, körpe Gül-i sîr-âb : tâze gül
sûd	(f.i) : fayda, kâr, kazanç. Bî-sûd: faydasız, kârsız Çi-sûd: ne fayda, neye yarar.
sûd	(f.i) : fayda, kâr, kazanç. Bî-sûd: faydasız, kârsız Çi-sûd: ne fayda, neye yarar.
süst	: (f.s.): 1. gevşek, sölpük, mec.tenbel. 2. mânasız, değersiz [kelime]

Ş

şadâret	(a.i. sadr'dan) : 1. başta bulunma, öne geçme 2. sadrâzamlık, sadrâzâmın işi ve makamı 3. Anadolu ve Rumeli Kazaskerliği
Şah, şâh	: (f.i.c: şâhân): padişah 2.iran ve efgan hükümdarı 3. satranç taşlarının en mühimi.
şâh-bâl	(f.b.i): kuş kanadının en uzun tüyü (bkz.: şeh-bal)
şâhid	: (f.s.) : 1. sevgili (bkz: mahbûbe) 2. güzel. (bkz: dil-ber)
şeb	: (f.i.c: şebân) : gece (bkz: leyl, şev)
şecâat	: (a.i) yiğitlik, yüreklilik (bkz. besâlet, hamâset)
şecâi'	: (a.s.c: şec'an. şecâ'at'den) : 1. yiğit, yürekli, bahadır, cesur
şefe	: (a.i.c: şefevât) : 1. dudak (bkz: leb) hurûf-i şefe (dudak harfleri): b,p,f,m,v 2. kenar
şeh	: (bkz). şâh
şehr-yâr	: (f.b.i.c: şehr-yârân) :padişah, hükümdar
şeh-zâde	: (f.b.i.c: şeh-zâdegan) hükümdar oğlu, prens (bkz: şâh-zade)
şeh-zâdegân	: (f.b.i) şehzadeler, padişah, hükümdar oğulları, prensler
şek	: (a.i): (bkz: şekk)
şekk	: (a.i.c: şükûk) : şüphe, zan, tereddüt (bkz: gümân, reyb, şüphe, zann,

	zu'm) Bilâ-şek, bî-şek: şüphesiz.
şem, şem'	: (a.i.c.şumû ') : 1. balmumu 2. mum.
şemme	: (a.i.) 1. bir kere koklama 2. pek az şey
şerbet	: (a.i.sürb'den) 1. şerbet, içilecek tatlı şey. 2. bardakla müshil olarak içilen ilâç 3. bazı maddelerin suda erimişi [suda eritilmiş çimento, suda eritilmiş gübre gibi]
şermende	: (f.s.) (bkz: şerm-gîn, serm-sâr)
şerm-sâr	: (f.b.s.): utangaç (bkz: mahcup, müstahyî
şerr	: (a.i.c:sürûr) : 1.kötülük,fenalık;kötü iş. 2.kavga,gürültü.
şevher	: (f.b.s) : koca (bkz: şûy, zevc)
şevher-dar	: (f.b.s) evli (kadın)
şî'ar	(a.i.c: şaâyir) : 1. alâmet, işaret, iz 2. ayırıcı işaret, ayırt edici âdet 3. Hacı olmak için Mekke'de yapılan törenler.
şicâ'	: a.s.cecî'n c.) cesurlar, yiğitler, yürekliler. (bkz: şuceâ)
şîhe	: (f.i): at kişnemesi (bkz: sahîl)
şikâr	: 1. av. 2. avlama 3. avlanan hayvan. 4. ganimet, düşmandan ele geçirilen mal. 5. ender bulunan şey.
şikâr-gâh	: (f.b.i): avlak, av yeri, avı çok olan yer (bkz: şikâr-istan)
şikest	: (f.s): kırılmış, kırık. 2. i. kırma, kırılma 3. i. yenilme (bkz: mağlubiyet)
şiküfte~sigüfte	: (f.s): açılmış.
şimşâd	: (f.i.): şimşir ağacı
şimşîr	: (f.i): kılıç [aslı "şemşîr" dir.] (bkz: seyf, şemşîr, tig)
şimşîr-i hûn-âşâm	: öldürücü, kan içen kılıç
şîr	: (f) 1. arslan (bkz: dırgam, esed, gazanfer, haydar, leys) 2. süt (bkz: şîre) 3. yiğit, yürekli.
şirm-gîn	utangaç (bkz: şerm-sâr)
şu'al	(a.i.şu'le'nin c.): alevler, ateş alevleri
şuceâ	: (a.s): cesurlar, yürekliler, yiğitler.
şürûr	: (a.i.şerr'in c.) şerler,kötülükler,fenalıklar,kavgalar,gürültüler.

T

ta'âli	: (a.i. ulûvv'den) : (bkz:Teâlî)
ta'âm	: (a.i.c.et'ime): yemek, aş.
ta'âm u şerbet	: yiyecek ve içecek
ta'cîl	: (a.i. acele'den. c. tâcîlât) : acele ettirme, çabuklaştırma.
ta'rif	: (a.i.irfan'dan c: ta'rifât) : 1. etrafıyla anlatma, anlatılma; etrafıyla bildirme, bildirilme. 2. bir maddeyi bütün lüzumlu noktalarını içine alır şekilde bir ibâre ile anlatma.
te'zîm	: (a. i. azm'den c. : ta'zimât) 1. büyükleme, ululama, büyük sayma. 2. saygı gösterme, ikram etme
ta'ziye	: (a.i. azv'den) :1. başsağlığı dileme. 2. Caferi mezhebinde olanların muharrem ayında yaptıkları mâtem merâsimi.
tabak	: (a.i.c: etbâk, tıbâk) 1. tabak [kap] 2. ince kat (tabaka)
tabl	: (a.i) 1. davul. 2. anaf. kulak zarı
tabl-bâz	: (a.f.b.i) : davulcu (bkz: tabl-zen)
tabl-bâz	: (f.f.b.i.): davulcu (bkz: tabl-zen)
tagayyür	: (a.i gayr'den): 1. değişme,başkalaşma (bkz:tebeddül) 2. rengi değişme. 3. bozulma,korkma.
tagrîr	: (a.i. gurûr'dan. c.tagrîrât.) : müşteriye aldatma.
tahahüd	: (a.i) ahd'den) 1. üstüne, üzerine alma, yapılması için söz verme. 2. bir işin yapılması için resmi olarak sözleşme. 3. postaya verilen bir şeyin yerine ulaşmasını sağlama.
tahammül	: (a.i. haml'den c. tahammülât) 1. yüklenme, bir yükü üstüne alma. 2. dayanma, katlanma. 3. kaldırma.
tahkik	: (a.i. hakk'dan .c. tahkikat) : 1. doğru olup olmadığını araştırma. 2. doğru olup olmadığını meydana çıkarma. 3. s. doğru, gerçek.
taht-ı âcûn:	: dünya tahtı
taht-ı kiyânî	: yenilenen taht. iyileştirilen, güzelleştirilen taht.
tahûr	: (a.s. tahâret'den) : çok temiz; temizleyici
tahûre	: (a.s. tahâret'den): ["tahûr"ün müen]. (bkz: tahûr).
taife	: (a.i.c: tavâif) 1. bölük, takım, gûruh, fırka. 2. kavim, kabile. 3. tayfa,

	gemi işçisi
takallüb	: (a.i.kalb'den.c: takallübât): 1. dönme, bir yandan bir yana çevrilme. 2. değişme, başka kalıba girme (bkz: tahavvül, tebeddül)
takbîl	: öpme
tam'	: (a.s. tam'dan) tama eden, tama'cı
tama'	: (a.i.) doymazlık; çok isteme; açgözlülük
tarak	: (f.i): tekrarlayan (tarak) sesi, daimi olarak seslenen tıkırtı, takırtı sesi.
tasadduk	: (a.i. sadaka'dan c. tasaddukât) sadaka olarak verme, verilme.
tasallut	: (a.i.salâtet'den. c.: tasallütât) : musallat olma, sataşma, başına ekşime
taşrîf, taşrif	: (a.i.sarf'dan): 1. (c.tasârif): istediği yolda idare. [nilah hak]. 2.(c.tasrîfât) gr. bir kelimenin çekimi
tavk	: (a.i.c:etvâk) : 1. gerdanlık tavk-ı zerrîn:altın gerdanlık. 2.halka,tasma. 3. bazı kuşların boynundaki tüyden halka. 4.tokat, güç tavk-ı beşer: insan gücü.
tavşîf	: (a.i. vasf'dan c : tavsîfat) : 1. vasıflandırma, *niteleme. 2. ilim, bilgi. 3. ed. bir şeyin yalnız olduğu gibi değil, birazda şairce görüldüğü ve duyulduğu gibi anlatılması.
tavus	: (a.i.c: atvâs, tavâvîs): tavus kuşu. astr: tavus sûretinde görünen sabit bir yıldız. tâvus-i sidre : cebrail aleyhisselam. tâvus-i âteş-per : güneş.
tâziyâne	: (f.i.) : 1. kırbaç, kamçı (bkz: saut) 2. mûz. tezene, mızrap 3. mec. vasıta, sebep.
te'âlâ	: (a.cüm:) : “yüksek olsun!” mânasına gelen bir söz olup Allah adıyla birlikte kullanılır:nilahü-teâlâ,hak-teâlâ ve tekaddes, yâr-teâlâ.
te'âlî	: (a.i. ulüvv'den) : Yükselme , ululanma.
te'cil	: (a.i.ed'den c.te'cilât): sonraya bırakma, geciktirme [belli bir zamana kadar]. (zıddı: “ta'cîl”)
te'eccüb	: (a.i) : 1. hayret, şaşma; beklenmeyen, garip, anlaşılmayan bir şeyden dolayı meydana gelen güçlü etkilenmenin yarattığı hal; hayret. 2. acayip, garip, hayret doğuran.
teârûf	: (a.i.aref'den c: teârûfât) : 1. bir şeyi herkes bilme, bir şey herkesçe bilinme (bkz: teâlüm) 2. birbirini tanıma, tanışma

teârûf	: (a.i.aref'den c: teârûfât) : 1. bir şeyi herkes bilme, bir şey herkesçe bilinme (bkz: teâlüm) 2. birbirini tanıma, tanışma
teb	: (f.i) : 1. harâvet. 2.hek,sıtma (bkz:hummâ,urvâ)
tecâvüz	: (a.i.cevâz'dan c: tecâvüzât): 1. ötesine geçme, sınırı aşma, atlama 2. saldırma, sataşma, sarkıntılık. 3. el uzatma, başkasının hakkına dokunma. 4. huk. Kullanılacak bir hakkın üçüncü bir kişi tarafından zorlaştırılması.
tecdîd	: (a.i.cidd'den.c: tecdîdât): yenileme, yenilenme, tazelenme.
tehiyye	: (a.i.c: tehiyyat) : 1. selam 2. selam verme 3. hayır dua etme 4. beka mülk malikiyyet.
temâdî	(a.i.medd'den) : sürme, sürüp gitme, uzama, devam edegelme
ten	: (f.i) : 1. insan vücudunun dış yüzü 2. gövde, vücut, beden. âhen-ten; demir bünyeli, bünyesi demir gibi sağlam olan. nerm-ten; yumuşak vücutlu.
terak	: (f.i.): 1. çatlak, yarık (bkz: rahne, sukbe) 2. çatırtı, gürültü.
tesâhub	: (a.i c : tesâhubat) 1. arkadaşlık etme 2. sahip çıkma, koruma
teshir	: (a.i) : zabt ve istila etme, ele geçirme, elde etme.
teshîr	: (a.i.sıhr ve sehhar'dan c: teshirât): büyü yapma, büyüleme, aldatma, aldatılma, kendini bağlama.
teşne	(f.s.c: teşne-gân) 1. susamış, teşne-i didâr: yüze susamış, bir güzel yüzü görmeye susamış olan 2. çok istekli (bkz: aşân)
teşrîf	(a.i. şeref'den) : 1. şereflendirme, şereflendirilme, şeref verme, verilme. 2. gelmesiyle bir yere şeref verme, gelme; gitme.
tevazu '	: (a.i.vaz'dan. c: tevâzuât): alçak gönüllülük gösterme ehl-i tevâzu ' : alçak gönüllüler
tevkîf	: (a.i.vukuf'dan.c: tevkifât) : 1. durdurma, durdurulma. 2. alıkoyma. 3. mevkuf (* tutuklu) halinde bekletme.
tîr	: (f.i) : ok. tîr-i kazâ : [ok gibi gelen] kaza ve kader
tîr >tiz	: [tiz- endaz]
tîr-i hadengi	: kayın ağacından yapılmış ok [eylemek]
tiz- endâz	: (f.b.s) 1. ok atıcı, ok atan. 2. mec. şık giyinmiş, güzel görünümlü

[kimse] tırandaz.

- töyle : tavlâ
tuhfe : (a.i.c.tuhaf) : 1. hediye, armağan (bkz: bergüzâr) 2. yeni çıkma, hoşâ gider, güzel şey.

U

- ubûr : (a.i) : 1. bir suyun öte yakasına geçme 2. bir başka tarafa geçme, geçilme, atlama. mürûrû ubûr: gelip-geçme 3. astr. “şirâ-yi yemânî” denilen çok parlak bir yıldız.
udûl : (a.i): 1. sapma, yoldan çıkma. 2. geri dönme, vazgeçme (bkz: nükûl) 3. (âdil’in c.) âdil, adâlet sahibi olanlar, hakdan ayrılmayanlar, hakkı yerine getirenler.
ulûfe : (a.i. alef’den c: alâif, ulûf): 1. hayvan yemi. 2. sipahilere, yeniçerilere (üç ayda bir) verilen maaş.
ümera (y) : (a.i. Emîr’in c): 1. emirler, beyler. 2. ask. binbaşı, yarbay, albay rütbelerinde bulunan fermanlı subaylar. (bu rütbelerin altında bulunanlara “ zâbitân”, üstünelkilere “erkân” denirdi.)
ümmiyye : (a.s) : anaya, anneye ait, ana ile ilgili
üsür : (a.i) : yara izi (bkz:Nedbe)

V

- vâlâ : (f.s): 1. yüksek, yüce (bkz: âlî, bâlâ, bülend) kamet-i vâlâ: boyu yüksek olan. 2. erkek adı.
vârid vâride : (a.s) 1. gelen, vâsıl olan, erişen. 2. bir şey hakkında çıkan söylenen, olması beklenen, olabileceği düşünölen.
vârid ele- : emri yerine getirmek.
vaz’ : (a.i.c: evzâ) 1. koyma, konulma. 2. tâyin etme. 3. kurma, icat etme. 4. bir şeye ad koyma. 5. meydana getirme. 6. duruş, tavır, hareket.
vâz-ı wamli : hamilelik durumunun tamamlanması
veled : (a.i.c: evlâd) : 1. çocuk , erkek evlat 2. oğul.
veşâk : (a.i.c: vûsuk] : 1. bağ (bkz: râbîta) 2. antlaşma, yeminle söz verme [birbirlerine] 3. sözleşme yeri [kur’an da “vesak” şekli geçer.
vezn : (a.i.c. evzân) : 1. tartma, tartılma; tartı. 2. ağırlık. 3. ed. nazmın belli kalıplarından her biri, nazım âhenginin ölçüsü [bizde “ hece” ve “

aruz” olmak üzere iki türlü.]

- virân : (f.s.) 1. yıkık, yıkılmış. (bkz : harâb) 2. kederli, üzgün.
vuzîa (a.f.i.) : vaz olundu. Mâ vuzîa leh : ta’yin ve tahsis olunan şey
vuzîa (a.f.i.) : vaz olundu. Mâ vuzîa leh : ta’yin ve tahsis olunan şey
vücûd : (a.i): 1. bulunma, var olma, varlık. 2. insan veya hayvan gövdesi (bkz: beden, cisim) 3. ten.

Y

- yâl : (f.i.) : 1. boyun, gerdan (bkz: unk) 2. kuvvet, zor, güç.
yâl-ı kûpal (yal-u : şan ve büyüklük.
kûpal)
yehürle- : eyerlemek
yek-tâ : (f.b.s): 1. tek, eşsiz, benzersiz. 2. i. erkek adı.
yel : (f.i.c.yelân) : pehlivan, şampiyon

Z

- za ‘ferân : (a.i.c: zeâfir): safran
zâd (a.i.c: ezvâd, ezvîde, zevâd) : azık, yiyinti.
zahm-dâr (f.b.s.) : yaralı (bkz: mecrûh, zahmîn, zahm-nâk, zahm-hürde, zahm-zede
zahmet : (a.i.) 1. sıkıntı, eziyet, rahatsızlık. 2. zor, güç. 3. yorgunluk (bkz: ta ‘b)
zâr : (f.s.): 1. [sesle] ağlayan, inleyen. 2. zayıf, dermansız. 3. inleme, ağlayış.
zarb (abi.c: durûb) : (bkz. darb)
zehre : (a.i.c :eshâr.) çiçek.
zenân : (f.s): “ vurarak” mânâsıyla birleşik kelimeler yapar. ta ‘ne-zenân: söverek, küfür ederek... gibi.
zencîr : (f.i) : 1. zincir 2.türk müziğinde bir mûrekkep usûldür, 120 zamanlı ve 63 darblıdır.
zer-ger (f. B.i.c.: zer-gerân): kuyumcu
zerîn : (f.s): altından veya altına benzer olan, altın gibi sarı; parlak. (bkz: zerrîn)

zerre	: (a.i.c: zerrât): pek ufak parça, molekül. Zerre-vâr: zerre gibi, gayet küçük, pek az.
zîn	: (f.i) : eyer. zîv-izîn : eyer vurma.
zîn	: eyer
zindân	: (f.i) : 1. karanlık,yer altı hapisanesi(bkz: mahpes,sinc) 2.pek karanlık sıkıntılı yer.
zindânî	: (f.i) : 1. zindancı,zindan muhafızı. 2. zindana kapatılmış suçlu.
zindâniyan	: (f.i.zindânî'nin c.) : zindanlıklar,zindana kapatılan suçlular.
zinde-gân	(f.s.cinde'nin c:) : zinde olanlar, diriler.
zinde-gânlık	Zindelik, dirilik, canlılık
zîr	: (f.i): 1. alt, aşağı (bkz: taht) 2. tiz perde.
zîr-i ser	: başın altı
zîr-i zemin	: yerin altı
zîr-ü bâlâ	: aşağı yukarı, alt üst
zîr-ü zeber	: 1. altüst 2. tiz perde.
zulm	: (a.i) 1. bir şeyi kendi yerinden başka bir yere koyma. 2. zulüm, haksızlık, eziyet (bkz: sitem)
zûr	: (p.i) : güç, kuvvet (bkz nîrû) (a.s) : yalan, asılsız, uydurma (söz), şâhid-i zûr : yalancı şahit
zühre	: (a.h.i):çoban yıldızı , Çulpan, kervan kıran, Venüs.

III. BÖLÜM

SONUÇ

Türk halk hikâyelerinin nasıl doğdukları ve nasıl geliştikleri hakkında birçok bilim insanının değişik değerlendirme ve görüşleri vardır. Genel görüş ise, halk hikâyelerinin yazarı belli olmayan anonim halk edebiyatı mahsulü olduğu yönündedir. Bu hikâyelerin halk içinde doğdukları, geliştikleri ve nesilden nesile aktarılmasının halkın sevgi ve teveccühü sayesinde gerçekleştiği düşüncesi genel kabul görür. Otto Spies halk hikâyesinden bahsederken bunları "...hakikî halk edebiyatı mahsulleri karşısındayız, müellifler malum değildir, zikredilemez." der. Külliyât-ı Emir Wamza da Arap edebiyatından edebiyatımıza geçmiş anonim bir halk hikâyesidir.

Külliyât-ı Emir Wamza, şekil bakımından nesirdir. Hikâyeye Klasik Türk Halk Hikâyeciliği geleneğine uygun olarak dua ve kalıplaşmış ifadelerle başlanmıştır. Hikâyenin dili, eser yazılı ve mensur olmasına rağmen sözlü ve manzum varyantlardaki kadar sadedir.

Hikâye tercüme olduğundan olsa gerek, tercüme yapan hikâyeye herhangi bir ekleme yapmadan bir tekerleme ile hikâyeyi anlatmaya başlamıştır.

Hikâyedeki kadın ve erkek kahramanlar, tıpkı masallarda olduğu gibi kalıplaşmış cümlelerle tasvir edilmiş, yer yer olayların gelişimine göre bazı olağanüstü özelliklerin yüklenilmesi de ihmal edilmemiştir.

Hikâye, Arap ve İran muhitinde geçmesine; Arap ve İran edebiyatı mahsulü olmasına rağmen, Türk halk hikâyeciliğine mahsus masal, efsane, dua, atasözü ve bilmece örneklerine de rastlanılmaktadır.

Eser, muhteva bakımından mutlu sonla biten bir aşk ve kahramanlık hikâyesidir. Azerbaycan halk hikâyelerinde, hikâyeler genellikle âşıkların hayatı etrafında geçen aşk ve kahramanlık hikâyesi olmasına rağmen, bu hikâyede aşk, hikâyenin birinci derecede kahramanı olan Emir Wamza ile ikinci derecede kahraman olan Mihr-i Nigâr arasında yaşanmaktadır. Bir başka deyişle eser, esas itibarıyla Emir Wamza'nın kahramanlıklarını anlatan bir hikâye olup, hikâyede Emir Wamza ile Mihr-i Nigâr'ın aşklarına da yer verilmek suretiyle hikâyeye lirik bir özellik kazandırılmıştır.

Külliyât-ı Emir Wamza hikâyesinde mekan Güney Azerbaycan ve Arabistan'dır. Bu yönüyle Emir Wamza'nın hikâyesi oldukça geniş bir coğrafyayı içine almaktadır.

Eser, Arap edebiyatından tercüme olmasına rağmen şekil ve muhtevâ bakımından Türk halk hikâyeciliği geleneğine uygundur. Bu yönüyle de aktardığımız hikâyeyi millî kabul etmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Alptekin, Ali Berat, (1997), “Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı”, Ankara
- Altaylı, Seyfettin, (1994), “Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü” I., II. Cilt., İstanbul.
- Aslan, Ensar (1975/1992), “Çıldırılı, Âşık Şenlik, Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri (İnceleme-metin, sözlük), Ankara
- Axundov, Ağamusa, (2006), “Azərbaycan Dilinin İzahlı Lüğeti”, Bakı
- Başgöz, İlhan, (1986), “Folklor Yazıları, İstanbul
- Bayat, Fuzuli, (2008), “Orta Türkçe Sözlük”, İstanbul
- Bayat, Fuzuli, Aliyeva, Minara Esen, (2008), “Eski Türkçe Sözlük”
- Birdoğan, Nejat (1986), “Köroğlu/Bir Toplumsal Direnişin Destanı, İstanbul
- Boratav, Pertev Naili, (1946/1988), “Köroğlu Destanı”, İstanbul
- Boratav, Pertev Naili, (1946/1988), “Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği, Ankara/İstanbul
- Devellioğlu, Ferid (2005), “Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat”, Ankara
- Durbilmez, Bayram (1993) “Karslı Âşık Murat Çobanoğlu (Hayatı-Sanatı ve Eserleri), Erciyes Üniversitesi:Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Duymaz, Ali (2001), Kerem ile Aslı Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma, Ankara
- Elçin, Şükrü (1981), “Halk Edebiyatına Giriş”, Ankara
- Ergin, Muharrem (1958/1994), Dede Korkut Kitabı 1-Giriş-Metin-Faksimile, Ankara
- Günay, Umay (1975), “Elazığ Masalları, Erzurum
- Günay, Umay (1984), “Âşık Edebiyatında Rüya Motifinin Tipleri ve Tahlili”, Mehmet Kaplan’a Armağan, İstanbul
- Kaftancıoğlu, Ümit (1979), “Köroğlu Kol Destanları, İstanbul
- Kaya, Doğan, M. Sabri Koz (2000), “Halk Hikâyeleri I, (Asuman ile Zeycan, Âşık Garip ve Bezirgan Kızı, Hurşit ile İlik Hanım, Murad Şah), İstanbul
- Köksal, Hasan (1984), “Battalnamelerde Tip ve Motif Yapısı, Ankara
- Köprülü, M. Fuad (1966/1986), “Edebiyat Araştırmaları, Ankara
- Sami, Şemseddin, “Kâmus-ı Türki”, Enderun Kitabevi, İstanbul
- Yardımcı, Mehmet (1998), “Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri/Âşık Şiiri/Tekke Şiiri, Ankara